

15-16 Jaarverslag

Te veel geschillen
over verschillen

Hoe komt het Kinderrechtencommissariaat op voor rechten van kinderen? Hoe detecteert, signaleert en adviseert het? Waar knelt het voor kinderen en hun rechten?

15-16 Jaarverslag

Te veel geschillen
over verschillen

We gaan te krampachtig om met verschillen

‘Hoe gaat het eigenlijk met de kinderrechten in Vlaanderen?’ Het is een vraag die ik regelmatig te horen krijg. Het antwoord is niet simpel.

Er zijn heel wat interessante en positieve initiatieven rond kinderrechten. Daar begin ik meestal mee. Als ik terugkijk naar het voorbije jaar, is het absoluut niet moeilijk om daar voorbeelden van te geven. Ik denk spontaan aan de opening van het Huis van het Kind in Malle waar de 12-jarige Storm als ambassadeur van het huis vurig kinderrechten verdedigde. Er was de fijne samenwerking met de Gezinsbond die een volledig nummer van De Bond wijdde aan kinderrechten. Er was de ‘Rode Neuzen’-campagne van Medialaan waarin het recht op geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren centraal stond.

Naast deze momenten zijn er de langer lopende trajecten en projecten. Zo was er de oefening over het nieuwe jeugddelinquentierecht onder leiding van het Agentschap Jongerenwelzijn met de kinderrechten als kapstok. Ik denk ook aan onze medewerking aan het Lerend Netwerk Ethisch Sporten dat ijvert voor duurzame verankering van kinderrechten in de sport. En er is de Werkgroep Afstamming die moeilijke kwesties als donorschap en discreet bevallen aanpakt vanuit kinderrechtenperspectief.

Toch blijft er vandaag in Vlaanderen nog altijd een grote groep kinderen en jongeren in de kou staan. Niet zomaar even, vaak ook lang. Het zijn de verhalen van die kinderen en jongeren die een plek krijgen in dit jaarverslag. De oorzaken van hun problemen zijn divers. Soms loopt het thuis vierkant. Soms laten professionals steken vallen. Soms schiet het beleid tekort of is er zelfs geen beleid. Wij bemiddelen met scholen om een leerling toch aan boord te houden. Wij buigen ons over vragen van hulpverleners die zeggen dat ze zelf geen oplossingen meer zien. We reiken via ons klachtenonderzoek scholen, zorginstellingen, sportclubs en politiediensten aanbevelingen aan voor een meer kindgericht beleid. We bieden morele steun aan kinderen die na tien jaar in België het bevel krijgen om het grondgebied te verlaten.

Carrousel

De rode draad door dit jaarverslag is dat we ‘te veel geschillen over verschillen’ zien. We gaan vaak nogal krampachtig om met verschillen.

Sommige kinderen en jongeren met een beperking moeten nog altijd een hele lijdensweg afleggen voor ze een school vinden waar ze eindelijk het onderwijs krijgen waar ze recht op hebben. Het verschil verschijnt dan als een tekort. De focus ligt zo sterk op wat die kinderen niet kunnen dat er nog nauwelijks ruimte is om het kind achter de beperking te zien. In de jeugdzorg zien we nog altijd te veel kinderen en jongeren in een carrousel terecht komen. De jeugdzorg presenteert zich soms zó als een organisme vol specialismen, dat minderjarigen met een complexere problematiek nergens lijken in te passen. De aandacht voor het verschil verdrinkt in speciaal in het leven geroepen labels en begeleidingsvormen die elke vorm van verscheidenheid dreigen te versmachten. Onze krampachtigheid uit zich ten slotte ook in hoe we omgaan met culturele of levensbeschouwelijke verschillen. Ook dan verschijnt het verschil vaak als een tekort, soms zelfs als een gevaar. De angst voor het onbekende is soms zo groot, dat maatregelen of afspraken buiten alle proportie zijn.

Gebrekkige communicatie

Verskil leidt soms tot geschil. Dan valt vaak de gebrekkige communicatie op. Ouders van kinderen in de sportclub krijgen een zakelijke e-mail dat hun zoon of dochter niet meer welkom is. Of ouders zijn verbaasd dat de school beslist om hun zoon of dochter van school te sturen zonder overleg vooraf. Bemiddeling en herstelgericht werken zijn dan vaak werkbare methodieken om samen leven verder mogelijk te maken. Die methodieken zijn belangrijk, maar zouden minder vaak nodig zijn als de communicatie van in het begin helderder was. Wat ook opvalt: de stem en het perspectief van de kinderen zelf raakt in een conflict gemakkelijk ondergesneeuwd. Dat is wellicht het meest schrijnend als ruziënde ouders blijven vechten om hun gelijk te halen en het belang van hun kind compleet uit het oog verliezen.

Diversiteit en inclusie

Ook al gaat het maar om stalen of fragmenten van een breder verhaal, het beeld oogt weinig fraai. Het is nodig om complexe vraagstukken die veel kinderen aanbelangen veel manifester tot onderwerp van politieke en maatschappelijke discussie te maken. Hoe zien we de toekomst van inclusie bijvoorbeeld? En wat verstaan we onder een inclusief onderwijssysteem? In het M-decreet

zitten verschillende tekortkomingen en dubbeltzinnigheden waardoor het niet alleen leerlingen en hun ouders, maar ook leerkrachten, directies en CLB-medewerkers te weinig houvast geeft. We moeten ons ook buigen over de vraag wie er in de toekomst voor de moeilijke kinderen en jongeren zal zorgen. Hoe verzekeren we continuïteit in de zorg en wie is waarvoor verantwoordelijk? En ten slotte is het absoluut nodig dat alle sectoren die in het leven van kinderen en jongeren een belangrijke rol spelen veel meer aandacht besteden aan de betekenissen van een superdiverse samenleving voor hun dagelijkse praktijken.

Dit jaarverslag is geen aanklacht. Het is wel een oproep om de problemen en conflicten die kinderen, jongeren, hun ouders en professionals ons melden ernstig te nemen. Met onze adviezen, standpunten en dossiers proberen we openingen te maken naar mogelijke oplossingen. We zijn overtuigd dat een kinderrechtenperspectief telkens opnieuw een stevige kapstok biedt. Tegelijk zijn we er ons heel goed van bewust dat de expertise, de kunde en de inzichten van zoveel beleidsmakers en professionals onmisbaar zijn om positieve veranderingen mogelijk te maken.

Ik hoop dat u dit jaarverslag leest als een uitnodiging om samen verder aan de slag te gaan.

Bruno Vanobbergen
Vlaams kinderrechtencommissaris

November 2016

Dialogo over verschillen

Het Kinderrechtencommissariaat houdt duidelijk de vinger aan de pols. Dit jaarverslag toont een brede waaier evoluties en problemen waar kinderen vandaag mee worstelen.

De terreurgroep IS veroorzaakte in maart een schokgolf in België. IS blijft slachtoffers maken in andere landen, ook veel kinderen. Tot op de schoolbanken voelen we de naweeën van de gruwelijke aanslagen. Leerkrachten zijn ongerust en vragen zich sneller af of een van hun leerlingen misschien radicaliseert. Om elkaar goed te begrijpen, hebben we dialoog en ondersteuning nodig. Zodat vooroordelen en angst geen eigen leven gaan leiden.

De kinderarmoedecijfers blijven stijgen. Volgens Kind en Gezin leeft 12% van de kinderen hier in armoede. Het Kinderrechtencommissariaat trekt in zijn evaluatie van de kinderbijslag de kaart van kinderen in armoede. Alle kinderen moeten maximale ontplooiingskansen krijgen. Soms is een extra duwtje nodig.

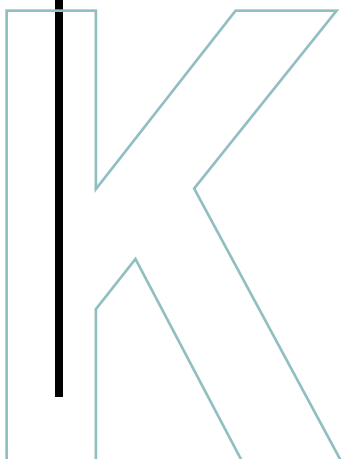
Het Kinderrechtencommissariaat komt op voor alle kinderen: kinderen in de jeugdhulp, kinderen met een beperking, kinderen met een migratieachtergrond, kinderen in een scheiding, adoptiekinderen, dak- en thuisloze kinderen.

Als voorzitter ben ik fier dat het Kinderrechtencommissariaat zich nooit bezondigt aan wij-zij-denken. We kiezen ervoor om het conflict te ontmijnen. We benaderen het kind in en met zijn omgeving. Een zoektocht naar oplossingen waarin ieders expertise en rol gewaardeerd wordt. Altijd met het perspectief en het belang van het kind als leidraad. Kinderen zijn verschillend maar wel gelijkwaardig. Elke dag streeft het Kinderrechtencommissariaat ernaar om voor individuele kinderen het verschil te maken. En richting beleid maakt het krachtige analyses vanuit reële problemen die kinderen ervaren.

De kinderrechtencommissaris en zijn team fietsen niet in het donker. Ze weten duidelijk waar ze naartoe willen. Ze zoeken de dialoog op zonder te verdwalen.

Ik hoop dat dit jaarverslag werkveld, ouders en politici inspireert en uitnodigt om een versnelling hoger te schakelen.

Iris Van der Veken
Voorzitter overleg- en adviesorgaan
Vlaams Kinderrechtencommissariaat

Inhoud

Deel 1: Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren	10
1. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?	12
2. Wie is wie bij het Kinderrechtencommissariaat?	13
3. Ingebed in Vlaams Parlement	14
3.1. Overleg- en adviesorgaan	14
3.2. Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten	15
De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement	15
Gidsen in het Vlaams Parlement	15
Samenwerken met Vlaamse Ombudsdienst	15
Samenwerkingsprotocol met Algemeen Secretariaat Vlaams Parlement	15
Deel 2: Van signaal tot advies	16
1. De Klachtenlijn onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen	18
1.1. Klachtenlijn in cijfers	19
Hoeveel meldingen komen er binnen?	19
Wie doet een beroep op de Klachtenlijn?	19
Hoe nemen melders contact op?	20
Hoe worden vragen en klachten behandeld?	20
Waarover gaan de meldingen?	21
1.2. Klachtenlijn bekendmaken	22
Klachtenlijn Lokaal	22
Klachtenlijn interviewt professionals, ouders en jongeren	22
Website Klachtenlijn kinderrechten.be	23
Gratis 0800-nummer vaker bereikbaar	24
Advertenties	24
Kinderrechtendag: kinderrechteneducatie, KINDERrechtenKUNST en feest	25
Ketnetprogramma kinderrechten	26
2. Van signaal naar beleidsadvies	27
2.1. Adviserend werk	27
2.2. Kinderrechtenperspectief uitdragen	28
Website kinderrechtencommissariaat.be	29
Artikels in tijdschriften en boeken	30
Opiniestukken en persberichten	31
3. Samenwerken met externen	34
3.1. Samenwerking met kinderrechtenactoren	34
3.2. Actief in stuurgroepen en projecten	35
3.3. Samenwerken met administraties	37
3.4. Samenwerken met universiteiten en hogescholen	38
3.5. Debatten, lezingen en studiedagen	38
3.6. Redactie Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten	41

Inhoud

Deel 3: Waar knelt het?	42
1. Recht op basiszorg en hulp	44
1.1. Huizen van het Kind	44
Opvoedingsondersteuning	44
Betaalbare maaltijden gekoppeld aan integrale gezinsondersteuning	44
1.2. Kinderopvang en buitenschoolse opvang	44
Hoorzittingen nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van kinderen	44
Decretaal initiatief voor buitenschoolse kinderopvang	45
Pedagogisch kwaliteitsinstrument kinderopvang	45
1.3. Kinderen en jongeren in de jeugdhulp	46
Van verschillen in zorgnoden naar gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor hulp	46
Het verschil als toegang tot zorg op maat	48
Verschil in omgaan met verontrusting: mandaat gevraagd	50
Rechten in de jeugdhulp: één vorm van rechtsgelijkheid?	51
Minderjarigen ervaren jeugdhulpaanbod verschillend	52
Gegevens uitwisselen vraagt voorzichtigheid en nuance	53
Recht op herinnering	54
Cliëntenorganisaties in de jeugdhulp	55
Nieuw dossier stelt perspectief gebruikers jeugdhulp centraal	55
1.4. Focus op pleegzorg	57
Veel meldingen waarin er sprake is van pleegzorg	57
Naar een statuut voor pleegzorgers	57
1.5. Professionele omkadering van andere zorgvormen voor andermans kind	59
Evalueer statuut van pleegvoogdij	59
Ondersteun vakantieopvang voor buitenlandse kinderen	59
1.6. Kinderen en jongeren in de gezondheidszorg	60
Tijd voor eigen dossier voor minderjarigen in gezondheidszorg	60
Instemming van beide ouders voor behandeling	60
1.7. Dak- en thuisloze kinderen en ouders	61
Klachten over dak- en thuisloosheid bij kinderen	61
Belevingsonderzoek bij dak- en thuisloze ouders, kinderen en jongeren	62
2. Rechten van kinderen op de vlucht	64
2.1. Vluchtelingencrisis 2015	64
Vlaanderen zet zich schrap en bereidt warm onthaal voor	64
Bijdrage aan Europees rapport over kinderen op de vlucht	66
Pre-registratieperikelen	67
Sluiting dertig asielcentra aangekondigd	67
2.2. Transfer als disciplinaire maatregel	69
2.3. Kindbruiden	70
2.4. Terugkeerbeleid	71
Ontwikkelingen rond terugkeerbegeleiding aan huis	71
Verontrustende signalen over terugkeerbewoners	72
2.5. Een toekomst voor kinderen zonder papieren	73
Scholen slaan alarm	74
Jongeren getuigen	75
Ook uit sportwereld komen vragen	76
Regelgeving verscherpt	76
'Zonderwijs'-verhaal gaat verder	77
2.6. Catch 22	78
2.7. Vaders zonder papieren	78
2.8. Op de vlucht in eigen land: kinderen van woonwagenbewoners	79

3. Rechten van jongeren in hun contacten met politie en justitie	81
3.1. Jongeren en politie: altijd raak?	81
3.2. Jeugdrecht 2.0	82
Inspirerend traject	82
Een lopend traject	83
3.3. Toegang tot justitie: ook goud in de praktijk?	84
België op 1	84
Praktijktoets	84
3.4. Jongeren horen niet thuis in een politiecel	85
4. Rechten op en in onderwijs	86
4.1. Een school vinden: inschrijvingsrecht	86
Zorgvuldig omgaan met inschrijvingsrecht	86
Structureel capaciteitstekort	87
4.2. Kleuterparticipatie	88
4.3. Leerlingen met specifieke behoeften	90
Knelpunten bij de uitvoering van het M-decreet	90
Overdracht informatie naar nieuwe school soms pijnlijk punt	94
Wat met de waarborgregeling?	95
Nieuwe regeling rond GON en ION?	96
4.4. Leerlingenvervoer: een lerensweg tot aan de schoolpoort	96
Weinig ruimte voor zorg en ondersteuning	96
Bang om recht te verliezen	97
Onderzoek schraagt conceptnota 2015	97
Conceptnota in 2016 in Vlaams Parlement	98
Pilotprojecten van start	99
4.5. Leerlingenbegeleiding	99
Duidelijke krijtlijnen vertalen naar toegankelijke zorg	100
Onderwijscontinuïteit voor zieke kinderen garanderen	101
Schoolloopbanen zorgvuldig begeleiden	102
Samen tegen schooluitval	105
Drugrazzia's: aparte vorm van leerlingenbegeleiding	107
4.6. Geweldvrije school	107
Pesten	108
Leerlingenbemiddeling	110
Bejegening door leerkrachten	111
4.7. Religie en religiebeleving op school	113
Religieuze symbolen op school	114
Onbegrip voor de ramadan	115
Leerlingen én school versus zwembad	115
4.8. Mogen meisjes minder?	116
4.9. Straffen op school	117
Opvolging dossier 2015	117
Aandacht voor het maatregelencontinuüm	118
CLB als vertrouwenspersoon in tuchtprocedures?	118
Zorg en begeleiding verbreden en verdiepen	119
Inzetten op herstelgericht werken	120
4.10. Naar grotere rol voor schoolleiders en onderwijsinspectie?	124
Verantwoordelijkheid opnemen als schoolleiding	124
Onderwijsinspectie aan zet?	124

Inhoud

5. Recht op en in vrije tijd	125
5.1. Sport in beweging	125
Sportbeoefening van jonge waterpolospelsters in het gedrang	125
Ouders langs de zijlijn	126
Top in de sport	127
5.2. Schoonheidswedstrijden voor kinderen	128
5.3. Minderjarigen in de media	128
5.4. Sociale media	131
Leeftijdsgrenzen?	131
Mediawijsheid van kinderen én volwassenen	132
6. Rechten op en in het gezin	133
6.1. Kinderbijslag: steun voor elk kind met versterkte inzet tegen kinderarmoede	133
6.2. Naar een versterkt kinderrechtenperspectief bij interlandelijke adoptie	134
6.3. Recht op afstammingsinformatie en nationaliteit	135
Weten van wie je afstamt	135
Werkgroep afstammingsinformatie voor kinderen	136
6.4. Ouderschap en kinderrechten	137
Kinderrechten in het gezin: hebben kinderen te veel rechten?	137
Geweld in het gezin	139
6.5. Plaats van het kind als ouders scheiden?	141
Veel meldingen ondanks beperkte slagkracht Klachtenlijn	141
Kinderen dupe van vechtscheidingen	142
Vraagstukken voor professionals	144
Streven naar een akkoordcultuur als antwoord op een conflictcultuur	147
7. Integraal aandacht voor kinderen in het beleid	151
7.1. Vlaams kinderrechtenbeleid	151
7.2. Periodieke rapportage aan het VN-Kinderrechtencomité	151
7.3. Veertig kinderrechtenindicatoren brengen een kinderleven in beeld	152
7.4. Visievorming over kinderarmoede	152
8. Kinderrechten internationaal	154
8.1. Europese kinderombudsdiensten	154
Jaarvergadering over geweld tegen kinderen	154
Taskforce kinderen op de vlucht	154
Rechten van kinderen garanderen in EU-migratiepolitiek	155
Onaanvaardbare veiligheidsrisico's voor kinderen op de vlucht	156
Onderzoek House of Lords	156
8.2. Samenwerking met de vertegenwoordiging van de Vlaamse Regering in het buitenland	156
8.3. België aan de tand gevoeld	156
8.4. Mensenrechtencommissaris Raad van Europa bezoekt België	157

Deel 4: Bijlagen 158

Naar wie wordt doorverwezen? 160

Gevolgde studiedagen (september 2015 tot en met augustus 2016) 162

Kinderrechten in de media 164

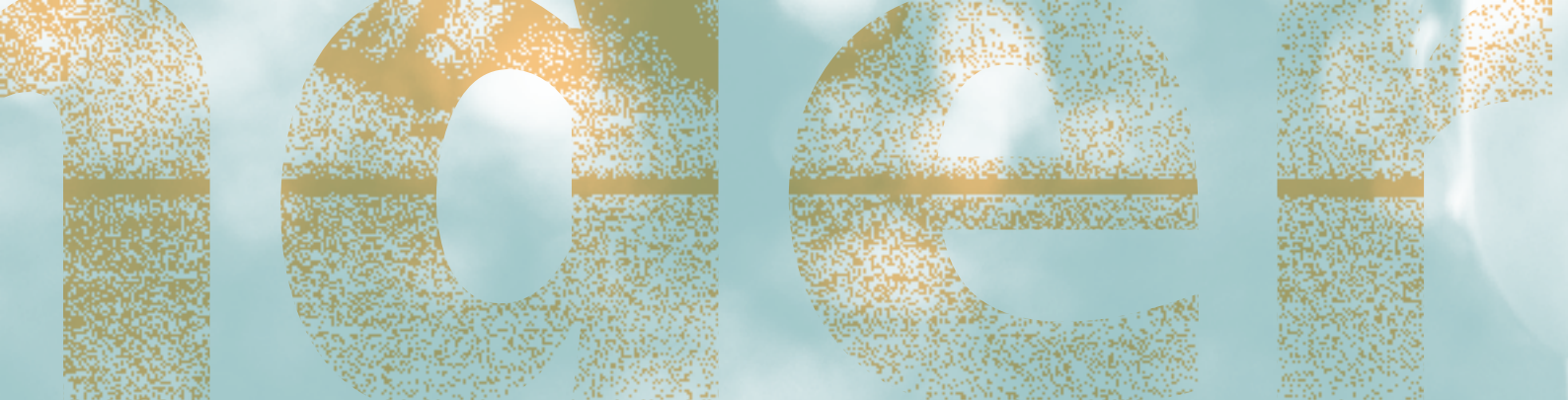
Verdrag inzake de Rechten van het Kind 178

Deel

1 K K K K

Kinderrechten- commissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren

Met het decreet van 15 juli 1997¹ richtte het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat op. Het internationaal kinderrechtenverdrag onderstreept het belang van onafhankelijke instanties voor kinderrechten. Het Kinderrechtencommissariaat is de officieel erkende vertolker van de rechten, noden en belangen van minderjarigen bij het Vlaams Parlement. Het ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen.

1. Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, *BS* 7 oktober 1997. Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst, *BS* 13 februari 2003. Decreet van 6 juli 2005 houdende wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, *BS* 9 september 2005. Zie www.kinderrechtencommissariaat.be/oprichtingsdecreet-kinderrechtencommissariaat voor de tekst van de decreten.

1. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat vangt signalen op van kinderen, jongeren en professionals. Het bemiddelt, onderzoekt klachten en adviseert het beleid. Altijd met het oog op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren onder de aandacht en waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwaliteit blijven leveren.

Om zijn opdracht uit te voeren, richt het Kinderrechtencommissariaat zich tot verschillende doelgroepen. Het formuleert adviezen voor het Vlaams Parlement, de Vlaamse Regering, administraties en agentschappen, internationale of buitenlandse overheden. De belangrijkste signaalfunctie naar het beleid is zo verzekerd. Als dat nodig is, formuleert het Kinderrechtencommissariaat voorstellen en aanbevelingen over nieuwe wetgevende initiatieven die van belang zijn voor minderjarigen of over bestaande regelgeving of praktijken die indruisen tegen kinderrechten.

Kinderen, jongeren en professionals informeren we over de dienstverlening van onze Klachtenlijn. Met professionals bouwt het Kinderrechtencommissariaat netwerken uit. Het debat over kinderrechten voeren we ook in lezingen, debatten en via andere kanalen en media. Om zo het maatschappelijk draagvlak voor kinderrechten te versterken en de maatschappelijke positie van kinderen te verbeteren.

In het beleidsplan 2014-2019 legt het Kinderrechtencommissariaat de grote lijnen vast voor de volgende jaren.

- Zie www.kinderrechtencommissariaat.be/beleidsplan-kinderrechtencommissariaat voor het volledige beleidsplan 2014-2019

2. Wie is wie bij het Kinderrechtencommissariaat?

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. Op 2 juni 2009 benoemde het Vlaams Parlement hem. Na een positieve evaluatie kreeg hij een tweede mandaat tot 2021. Een mandaat loopt zes jaar, en is één keer verlengbaar.

Een multidisciplinair team van dertien mensen – samen goed voor 10,8 FTE – ondersteunt de kinderrechtencommissaris.

1 **Bruno Vanobbergen**
 Kinderrechten-
 commissaris

6 **Isabel Moerman**
 Directiesecretaresse

11 **Dominique van den Akker**
 Coördinerend adviseur
 Klachtenlijn

2 **Leen Ackaert**
 Beleidsadviseur
 Jeugdhulp, wonen, kinderopvang, gezinsondersteuning, jeugd- en kinderrechtenbeleid

7 **Marjan Rom**
 Beleidsadviseur
 Jeugdrecht, justitie, politie, geestelijke gezondheidszorg, familierecht (echtscheiding), consumentenzaken en werk, overlast (gemeentelijke administratieve sancties)

12 **Els Van Hemelrijck**
 Communicatieadviseur
 Klachtenlijn
 Jeuginformatie

3 **Michaël Bouchez**
 Adviseur Klachtenlijn
 Asiel en migratie, diversiteit, interculturaliteit, religie, gelijke kansen, afstamming, adoptie, armoede

8 **Julie Ryngaert**
 Beleidsadviseur
 Onderwijs, afstamming, adoptie, sport en vrije tijd, kinderrechten internationaal

13 **Jean Pierre Verhaeghe**
 Beleidsadviseur
 Asiel en migratie, diversiteit, interculturaliteit, religie, gelijke kansen

4 **Naima Charkaoui**
 Beleidsadviseur
 Kinderarmoede, sociaal beleid, media, mobiliteit, ruimte, gezondheid

9 **Inge Schoevaerts**
 Adviseur Klachtenlijn
 Welzijn, justitie, wonen, ruimte, mobiliteit, sociaal beleid, gezondheid, jeugdhulp, jeugdrecht, politie

14 **Chris Vleugels**
 Adviseur Klachtenlijn
 Onderwijs, media, cultuur, sport en vrije tijd, consumentenzaken en werk

5 **Hilde Cnudde**
 Communicatieadviseur
 en coördinerend
 adviseur

10 **Maureen Van Canneyt**
 Administratief medewerker
 Klachtenlijn

3. Ingebed in Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten, opgericht door het Vlaams Parlement. De informatie over de leef-situatie van kinderen en jongeren vanuit onze Klachtenlijn en onze contacten met het midden-veld en kinderrechtenactoren vertalen we naar het Vlaams Parlement. Zo proberen we de stem van kinderen en jongeren maximaal te vertolken en te vertegenwoordigen.

Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt, verheldert en vertaalt kinderrechtenproblemen naar beleids- en regelgevend niveau.

3.1. Overleg- en adviesorgaan

Het overleg- en adviesorgaan is een klankbord voor de kinderrechtencommissaris en zijn medewerkers om de opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat mee vorm te geven en de strategische doelstellingen uit de beleidsnota 2014-2019 te realiseren.

In het overleg- en adviesorgaan zijn alle politieke fracties vertegenwoordigd, samen met personen uit het maatschappelijke veld en de wetenschappelijke wereld. De leden van het advies- en overlegorgaan zetelen een hele legislatuur.

Het overleg- en adviesorgaan vergaderde op 21 oktober 2015 en 1 juni 2016. De voorzitter is Iris Van der Veken. Zij is voormalig voorzitter van het UN Global Compact Network Belgium.

Samenstelling overleg- en adviesorgaan

Vanuit de politieke partijen	Vanuit de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)	Vanuit de Verenigde Verenigingen
Jo De Ro (Open Vld)	Peter Adriaenssens (KU Leuven)	Wouter Van Bellingen (Minderhedenforum)
Elisabeth Meuleman (Groen)	Joke Bauwens (VUB)	Dries De Smet (Vlaamse Jeugdraad)
Katrien Schryvers (CD&V)	Bea Cantillon (UA)	Hilde Linssen (Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen)
Freya Van den Bossche (sp.a)	Didier Reynaert (HoGent)	Christel Verhas (Gezinsbond)
Anke Van dermeersch (Vlaams Belang)		
Miranda Van Eetvelde (N-VA)	Voorzitter: Iris Van der Veken	

3.2.

Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten

De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement

De kinderrechtencommissaris is lid van de stuurgroep van De Kracht van je Stem, de educatieve dienst van het Vlaams Parlement. De stuurgroep waakt er over dat De Kracht van je Stem tegemoetkomt aan wat leerkrachten en scholen nodig hebben om te werken aan democratisch burgerschap.

Regelmatig bundelen we krachten door samen te werken. Op 4 maart 2016 organiseerde De Kracht van je Stem een open lerarendag: 'Radicaal – Niet Extreem, Conflictpreventie op school'. Het Kinderrechtencommissariaat leidde een workshop over sancties op school en had een stand op de educatieve beurs.

Gidsen in het Vlaams Parlement

Het Vlaams Parlement ontvangt veel bezoekers. In een rondleiding geeft een gids informatie over de werking en de rol van het Vlaams Parlement en van de paraparlementaire instellingen. Ook de architectuur en de geïntegreerde Vlaamse hedendaagse kunst komen aan bod.

Er komen vaak schoolgroepen op bezoek. Die kunnen intekenen op de populaire dagprogramma's met een rondleiding en een spel over democratie. Medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat gidsen schoolgroepen op vraag van het Vlaams Parlement.

Samenwerken met Vlaamse Ombudsdienst

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst overleggen geregeld over klachten die ze binnenkrijgen.

Als een klacht bij onze Klachtenlijn eerder wijst op een probleem van een volwassene in zijn relatie met een overheidsdienst dan op een schending van de rechten van kinderen, dan spelen we die klacht door naar de Vlaamse Ombudsdienst. En als de Vlaamse Ombudsdienst geconfronteerd wordt met een schending van rechten van kinderen of een probleem dat rechtstreeks kinderen treft, maakt hij de klacht over aan onze Klachtenlijn. Het voorbije werkjaar gebeurde dat 22 keer.

Soms is een klacht zo complex dat ze zowel ouders als kinderen treft. Het spreekt voor zich dat we die klachten dan aanpakken in overleg.

Dit jaar werkte de kinderrechtencommissaris samen met de Vlaamse Ombudsman rond het toekennen van een tijdelijk onderwijsverblijf voor kinderen zonder papieren.

► www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/persbericht_onderwijsverblijf_aram_21_01_2016_0.pdf

Rond waterpolo voor meisjes werkten we samen met ombudsvrouw gender Annelies D'Espallier.

Samenwerkingsprotocol met Algemeen Secretariaat Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat werkt als paraparlementaire instelling in het Huis van de Vlaamse volksvertegenwoordigers. Het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement ondersteunt ons in personeelszaken, financiën, aankoop, informatica en algemene logistiek. De samenwerking met de ondersteunende diensten loopt volgens een samenwerkingsprotocol.

Deel

Van signaal tot advies

Het Kinderrechtencommissariaat is de pleitbezorger van minderjarigen en hun rechten. Die rol maken we waar door signalen van kinderen, jongeren en professionals actief te detecteren en om te zetten in beleidsadvies. Tegelijk probeert het Kinderrechtencommissariaat de vastgelopen minderjarige vooruit te helpen.

1. De Klachtenlijn onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen

Elke dag bereiken ons signalen via onze Klachtenlijn. Kinderen, jongeren en hun belangbehartigers stellen ons de meest uiteenlopende concrete vragen en signaleren problemen. Iedereen die vindt dat de rechten van een kind geschonden zijn door een dienst of overheid, kan terecht bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat.

Die onderzoekt grondig en onafhankelijk de klachten over kinderrechten. Die klachten gaan over minderjarigen die vastlopen in regelgeving en procedures of in hun relaties met organisaties of instanties. Vaak gaat het over problemen die niet opgelost raken langs de gewone administratieve of juridische weg.

Onderzoek of bemiddeling start als andere middelen uitgeput zijn of geen oplossing brengen. Toetsen doen we in de eerste plaats aan het kinderrechtenverdrag en het wettelijk kader. Daarnaast zijn de algemeen aanvaarde ombudsnormen een belangrijk toetsingskader. Die normen hebben vooral te maken met behoorlijkheid en zorgvuldigheid van de dienstverlening van overheden, diensten en voorzieningen.

► De ombudsnormen werden vastgelegd in de samenwerkingsverbanden POOL (Permanent Overleg van de Ombudslui) en ENOC (European Network of Ombudspersons for Children).

Onze Klachtenlijn bemiddelt, geeft advies en streeft ernaar de klachten om te buigen naar een oplossing in het belang van de minderjarige.

Voor optimale kwaliteit van de klachtenbehandeling bouwen we voor melders garanties in en passen we interne werkingsprincipes toe.

Interne werkingsprincipes

- We zijn onafhankelijk.
- We richten ons op samenwerking en bemiddeling.
- We ondernemen niets zonder de toestemming van de melder.
- We geven regelmatig feedback over het verloop van de klacht.
- We streven ernaar om ook de betrokken minderjarige te spreken over wie het in de klacht gaat. Als dat kan, willen we het mandaat van de minderjarige.

- We behandelen elke klacht in drie fasen:
 - De klacht moet in de eerste plaats behandeld worden op de plaats waar het probleem zich voordoet.
 - Als er geen intern klachtenmechanisme is of als een oplossing uitblijft, treedt de Klachtenlijn op.
 - Als de Klachtenlijn geen individuele oplossing vindt omdat er een structureel knelpunt is, signaleren we dat aan de beleidsmedewerkers van het Kinderrechtencommissariaat.
- We rapporteren cases naar externe partners altijd anoniem.

Het onderzoek naar klachten heeft een dubbel doel:

- Analyseren waar de geboden dienst, hulp of zorg vastliep.
- Proberen om het conflict te herstellen met dienst- of hulpverlening.

Kwaliteitsbewaking

- We behandelen of onderzoeken een vraag of klacht binnen een aanvaardbare termijn.
- We behandelen alle informatie discreet. We houden rekening met de beroepspositie van de melder en met het delicate karakter van elke melding.
- We zorgen voor duidelijke communicatie met alle partijen.
- We streven naar een zo groot mogelijke openheid en transparantie.
- We bespreken en onderzoeken complexe klachten over kinderrechten met een multidisciplinair team.

Klachten toetsen we aan verschillende maatstaven

- Het kinderrechtenverdrag is het referentiekader in het onderzoek naar klachten. Het Verdrag is de kapstok waaraan we praktijken toetsen over kinderen en jongeren, zowel individueel als structureel.
- Daarnaast toetsen we de klachten aan decreten, wetten, regelgeving en omzendbrieven.
- Voor de beoordeling van klachten gaan we na of voldaan werd aan de behoorlijkheids- en zorgvuldigheidsnormen.

1.1.

Klachtenlijn in cijfers

Hoeveel meldingen komen er binnen?

Vragen, klachten en signalen

Vragen, klachten, signalen	1.141
----------------------------	-------

Vragen, klachten en signalen per werkjaar

Werkjaar	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011	2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
Vragen en klachten	769	796	992	1.188	1.198	1.070	966	1.077	1.035	969	975	1.028	1.141

Vanaf dit werkjaar werkt de Klachtenlijn met een nieuw systeem voor de registratie van vragen en klachten. Het huidige systeem is meer dan alleen maar een databank. Het is een volwaardig werkinstrument voor de dossierbeheerder om klachten te behandelen, en ook voor de beleidsadviseurs. Dat maakt het mogelijk om niet alleen klachten over individuele probleemsituaties te registreren, maar ook alle meldingen die die te maken hebben met de ruimere opdracht van het Kinderrechtencommissariaat. Zo krijgen we nu een zicht op meldingen van eerder structurele problemen en knelpunten die voor een hele groep kinderen gelden.

Dit werkjaar kregen we 1.072 meldingen over individuele probleemsituaties en 69 algemenere meldingen over schendingen van kinderrechten.

Wie doet een beroep op de Klachtenlijn?

Meldingen volgens de hoedanigheid van de melder

		Totaal
Privépersonen		806
	Minderjarige	174
	Opvoedingsverantwoordelijke	490
	Grootouder	38
	Ander familielid	17
	Buur, kennis, vriend	24
	Ongedefinieerde privépersoon	63
Professionelen		313
	Onderwijs	104
	Welzijn	22
	Jongerenwelzijn	48
	Gezondheidszorg	35
	Asiel en Migratie	36
	Justitie	16
	Kinderrechten- en mensenrechtenorganisatie	17
	Vrije tijd	7
	Media	17
	Zorg voor personen met een beperking	6
	Buitenschoolse kinderopvang	3
	Onderneming	2
Overheden		22
	Niet-sectorale overheid	22
	Totaal	1.141

Minderjarige melders volgens leeftijd

Leeftijd	Aantal
8 jaar	1
9 jaar	0
10 jaar	4
11 jaar	5
12 jaar	6
13 jaar	7
14 jaar	12
15 jaar	16
16 jaar	13
17 jaar	9
18 jaar	7
Onbekend	1.061
Totaal	1.141

Hoe nemen melders contact op?

Telefoon	509
Website	354
E-mail	177
Brief	43
Bezoek	10
Andere	48
Totaal	1.141

Hoe worden vragen en klachten behandeld?

Informatie, advies en doorverwijzing	739
Onderzoek en bemiddeling	173
Nog in behandeling	161
Geen afhandeling mogelijk	68
Totaal	1.141

Veel meldingen leiden tot een directe dienstverlening. Dat houdt in dat we de klager informeren, adviseren of doorverwijzen. Het gaat ook vaak om klachten waar we de melder blijven bijstaan met advies in de verschillende stappen die hij zelf zet. Daardoor krijgt de Klachtenlijn ook meer inzicht in de praktijk. Ook zonder actieve tussenkomst (onderzoek of bemiddeling) kunnen onze klachtenbehandelaars zo pijnpunten vaststellen en situaties deblokkeren.

Waarover gaan de meldingen?

			Totaal
Gezin			299
	Scheiding	198	
	Ouderschap	78	
	Afstamming en adoptie	23	
Onderwijs			375
	Betwisting schoolresultaten	19	
	Leerlingenbegeleiding	38	
	Geweld	105	
	Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	26	
	Huiswerk	2	
	Kostprijs	6	
	School vinden en er geraken	39	
	Nieuw media en technologie	2	
	Recht op informatie	4	
	Sancties	75	
	Schoolreglement en informele regels	11	
	Voor- en naschoolse opvang	4	
	Andere onderwijs	44	
Hulp aan minderjarigen			203
	Jeugdhulp	161	
	Gezondheidszorg	24	
	Welzijn	12	
	Zorg voor personen met een beperking	6	
Consumenten- en geldzaken			9
Huisvesting			9
Leefmilieu en technologie			2
Verkeer en mobiliteit			5
Vluchtelingen (asiel)			78
Werk			7
Vrije tijd			20
	Sport	13	
	Spel en cultuur	7	
Justitie en politie			72
	Justitie	35	
	Politie	37	
Media			22
Relaties en seksualiteit			4
Kinderrechten			8
Andere			28
	Totaal		1.141

1.2.

Klachtenlijn bekendmaken

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat richt zich tot kinderen, jongeren, hun ouders en omgeving, en tot professionals die elke dag in contact komen met kinderen en jongeren en dan soms op onrecht botsen. Vaak zijn het de meest kwetsbare kinderen en jongeren die verstoken blijven van hulp, die ongelijk behandeld worden, die verstrikt raken in procedures en regels, en die dus meer risico lopen op onrecht. De grootste uitdaging van de Klachtenlijn is die kwetsbare kinderen en jongeren bereiken. Daarvoor leggen we ons oor te luisteren bij praktijkwerkers, ouders en jongeren.

De Klachtenlijn heeft een gratis 0800-nummer, een aparte website voor jongeren en praktijkwerkers, en een YouTube kanaal.

Klachtenlijn Lokaal

In 2014 startte de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat met een maandelijks spreekuur in de kantoren van de Gentse en Antwerpse ombudsvrouwen. Elke tweede (Gent) of derde (Antwerpen) donderdag van de maand kunnen kinderen, jongeren, ouders en professionals zonder afspraak binnenlopen. Na ruim een jaar evalueerden we het lokale spreekuur.

Eén keer spreekuur per maand is te weinig

Mensen met klachten over onrecht nemen vaak eerst praktijkwerkers uit hun onmiddellijke omgeving in vertrouwen. Vooral meer kwetsbare mensen koesteren soms een diepgeworteld wantrouwen tegenover onbekende diensten. Dat blijkt ook duidelijk uit de evaluatie van ouders en praktijkwerkers. Als mensen al de stap zetten om met een vraag of een klacht over onrecht contact op te nemen met de Klachtenlijn, dan willen ze zo snel mogelijk geholpen worden. Eén keer een spreekuur per maand is te weinig om tegemoet te komen aan die vraag. En het Kinderrechtencommissariaat heeft niet genoeg medewerkers voor meer spreekuren.

Van vast naar flexibel spreekuur

We besloten onze aanpak aan te passen aan de behoeften. Als kinderen, jongeren of ouders ons willen spreken, maken we een afspraak waar en wanneer het hen past. Dat kan nog altijd in de kantoren van de Gentse en Antwerpse ombudsvrouwen. Maar het hoeft dus niet per se die ene donderdag.

Praktijkwerkers of andere tussenpersonen van cruciaal belang

De Klachtenlijn onderkent het onmiskenbare belang van tussenpersonen in haar contacten met kinderen, jongeren en ouders. Vooral de meest kwetsbaren, zij die het meest geraakt worden door onrecht, steunen op toeleiding door vertrouwenspersonen uit hun omgeving. De bekendmaking van de Klachtenlijn gebeurt daarom in belangrijke mate via praktijkwerkers met wie we communiceren en die we informatiemateriaal bezorgen om mee te geven aan kinderen, jongeren en ouders.

Bovendien breiden we de bereikbaarheid van het gratis 0800-nummer fors uit, zodat de vertrouwenspersoon ons elke dag in de kantooruren kan bereiken en niet alleen 's namiddags.

Klachtenlijn interviewt professionals, ouders en jongeren

Naar aanleiding van Klachtenlijn Lokaal ontwikkelden we folders, posters, een mapje en een website voor jongeren, ouders en praktijkwerkers. In diepte-interviews bij praktijkwerkers en ouders en in groepsgesprekken met jongeren evalueerden we ons informatiemateriaal. Tegelijk peilden we naar hun kennis over en perceptie van de Klachtenlijn en het Kinderrechtencommissariaat. We vroegen naar drempels en prikkels om wel of niet contact op te nemen.

Na de inspirerende workshop 'Communiceren met een sociaal en cultureel divers publiek' gaven we Studio Sesam de opdracht om diepte-interviews af te nemen van negen professionals uit verschillende sectoren: sociaal-culturele vereni-

gingen van mensen met een migratieachtergrond, straathoekwerk, een inloopteam, jeugdwelzijnswerk, een multifunctioneel centrum, een wijkgezondheidscentrum, een jongerenadviescentrum (JAC), het Netwerk tegen Armoede en een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Daarna volgden nog tien diepte-interviews met ouders in kwetsbare situaties.

Ten slotte hadden we onder begeleiding van Doedèskadèn ook vier boeiende groeps gesprekken met jongeren: een groep jongeren in een voorziening, twee groepen jongeren in het beroepsonderwijs waarvan een in een concentratieschool, en een vierde groep in een jeugdwerking met kwetsbare jongeren.

De inzichten en tips uit al die gesprekken helpen ons nu enorm om onze communicatie over de Klachtenlijn te diversifiëren en beter af te stemmen op kwetsbare groepen. Als we informatiefolders, posters en websites updaten, passen we vorm, beeld- en taalgebruik aan.

Website Klachtenlijn kinderrechten.be

www.kinderrechten.be/ professionals

Met de Klachtenlijn zijn we voortdurend op zoek naar goede methoden om ook kinderen en jongeren in kwetsbare situaties te bereiken. Praktijkwerkers zijn daarvoor een belangrijke doelgroep. Omdat we vooral drempelverlagend willen werken, is er de deelwebsite www.kinderrechten.be/professionals. Met een apart meldformulier kunnen professionals daar schendingen van kinderrechten melden bij de Klachtenlijn.

De deelsite vullen we geleidelijk verder aan met getuigenissen en passen we aan op basis van conclusies en aanbevelingen uit de diepte-interviews.

De deelsite voor professionals www.kinderrechten.be/professionals.

www.kinderrechten.be

Van 1 september 2015 tot en met 31 augustus 2016 werd de site www.kinderrechten.be 34.102 keer bezocht. Dat leverde 108.688 paginaweergaven op. Gemiddeld blijven mensen 2 minuten en 32 seconden op de website.

Maand	Aantal bezoeken
September 2015	3.052
Oktober 2015	4.412
November 2015	4.858
December 2015	2.414
Januari 2016	3.736
Februari 2016	3.010
Maart 2016	2.853
April 2016	2.661
Mei 2016	2.860
Juni 2016	2.204
Juli 2016	897
Augustus 2016	1.145

Gratis 0800-nummer vaker bereikbaar

De Klachtenlijn besloot om de permanentie van het gratis 0800-nummer uit te breiden. Sinds dit najaar is de Klachtenlijn de hele dag bereikbaar en niet alleen maar 's namiddags zoals vroeger. Uit de diepte-interviews bleek namelijk dat niet alleen jongeren of ouders, maar ook praktijkwerkers ons op andere momenten van de dag willen bereiken. Als een praktijkwerker in een consultatie met een cliënt botst op onrecht, kan hij meteen bellen met de cliënt erbij. Meteen kunnen toeleiden is enorm belangrijk als het gaat om erg kwetsbare mensen die de stap wellicht niet zelf zouden zetten.

Advertenties

Het Kinderrechtencommissariaat maakt zijn Klachtenlijn ook bekend met gerichte advertenties. We adverteerden vooral online op Klasse.be en in de e-nieuwsbrieven van Klasse voor aparte doelgroepen: Startende leraren, Gelijke kansen, Klasse voor ouders en Klasse Leraren algemeen. We zetten contactgegevens en een bericht over Kinderrechtendag in schoolagenda's en op de jaarkalender van de Vlaamse Scholierenkoepel die elke leerlingenraad bedient.

Tweede printadvertentie Klasse

Banner in Klasse.be, januari 2016

Miniadvertentie

Advertentie schoolagenda, november 2015

Banner op Klasse.be

Kinderrechtendag: kinderrechteneducatie, KINDERrechtenKUNST en feest

De Bende van :P, drie helden vechten voor jouw rechten

De Bende van :P kwam tot leven in 2013, kreeg een herdruk in 2014 en nu opnieuw in 2016. Het is een brochure over kinderrechten voor de derde graad van het lager onderwijs met verhalen van kinderen, weetjes, spelletjes, tips en een digitale lesbrieft voor de leerkracht. De brochure is een uitgave van de Kinderrechtswinkel en het Kinderrechtencommissariaat.

In de periode van Kinderrechtendag werken scholen vaak rond kinderrechten. Wij ondersteunen dat graag door educatief materiaal op te sturen en bekend te maken zoals *De Bende van :P*. Voor de Klachtenlijn is de feestdag van 20 november ook een ideaal moment om kinderrechten en de Klachtenlijn onder de aandacht te brengen.

KINDERrechtenKUNST in het Vlaams Parlement op 19 november 2015 feestelijk geopend met een bende enthousiaste kinderen, taart en muziek.

KINDERrechtenKUNST en Feest in het Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat en de Kinderrechtswinkel daagden leerlingen en leerkrachten van derde graad basisonderwijs uit: maak kunstwerken over kinderrechten. Breng de verhalen van kinderen uit *De Bende van :P. 3 helden vechten voor jouw rechten* tot leven in KINDERrechtenKUNST.

Ruim 40 kunstwerken van 6 winnende klassen uit Brussel, Nieuwpoort, Eeklo, Lovendegem en Herzele werden geselecteerd. De kunstwerken werden tentoongesteld op kleurrijke panelen, in een frisse vormgeving. Op de zuilen hingen getuigenissen van veel andere kinderen. Sommige verhalen zijn somber, andere geven hoop.

De tentoonstelling openden we feestelijk op 19 november met meer dan 80 enthousiaste kinderen, taart en muziek.

DE BENDE VAN :P
3 HELDEN VECHTEN
VOOR JOUW RECHTEN!

20 NOVEMBER TOT
17 DECEMBER 2015

WELKOM OP DE KINDERRECHTEN KUNSTTENTONSTELLING

20/11
kinderrechtendag

Elke dag worden de rechten van kinderen geschonden overal, ook in Vlaanderen.

KINDEREN EN LERAREN VAN HET 5de EN 6de LEERJAAR BEEINDEN DEZE VERHALEN TOT LEVEN IN KINDERRECHTENKUNST

LEEF, ZIE, VOEL... EN BEDENK: WAT KAN IK VOOR DESE KINDEREN BETREKENEN?

TOM EN LOTTE LYDAN EN DÉSINE AUREAF, DRILL SAAR EN SOPHIE

EEN MOED VEEK ANDERE KINDEREN VERTELLEN HUN VERHAAL IN DE BENDE VAN :P

DE BENDE VAN :P
3 HELDEN VECHTEN VOOR JOUW RECHTEN!

De Bende van :P: 3 helden vechten voor jouw rechten, is een boekje over kinderrechten voor kinderen vanaf 9 jaar.

Met lesmateriaal voor in de klas. Een project van de Kinderrechtswinkel vzw en de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat.

't Zitemzo: jouw rechten, jouw leven

't Zitemzo: *jouw rechten, jouw leven* is een fris magazine voor jongeren vanaf 14 jaar over jongerenrechten, met getuigenissen, interviews en nuttige informatie. Leerkrachten kunnen aan de slag met de digitale lesbrieven.

Ook 't Zitemzo: *jouw rechten, jouw leven* is het resultaat van samenwerking tussen de Kinderrechtswinkel en het Kinderrechtencommissariaat.

"'t Zitemzo: *jouw rechten, jouw leven*" is een magazine over jongerenrechten.

Kinder- en jongerenmagazines

We werken ook samen met verschillende andere kinder- en jongerenmedia zoals de kinderbijlage Zazie van Bruzz, de kinderkranten Kits en Klap en de Jommekeskrant.

De Klachtenlijn leverde ook inhoudelijke bijdragen voor #ROFL, een jongerenmagazine voor 12- tot 15-jarigen, dat is ontsproten uit een paar ex-Yetibendeleden (Klasse).

Ketnetprogramma kinderrechten

Het Kinderrechtencommissariaat werkt al jaren systematisch samen met Ketnet en Karrewiet. En zoals elk jaar konden we opnieuw rekenen op Ketnet en Karrewiet om rond 20 november kinderrechten, het kinderrechtenverdrag en de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat onder de aandacht te brengen.

In het najaar van 2016 brengt Ketnet een gloednieuw en wel heel bijzonder programma over kinderrechten. Productiehuis Sylvester gaat heel integer en zorgvuldig te werk en vroeg verschillende keren advies van Peter Adriaenssens en het Kinderrechtencommissariaat. Elke dag confronteert het programma Vlamingen tien minuten met hun moreel kompas. Wat doe jij als je ziet dat iemand een ander uitsluit? De verborgen camera filmt gênante situaties en registreert vooral veel dappere kinderen. Kristel Verbeke – bekend van K3 – presenteert het programma en praat met de kinderen over de verschillende situaties. Aan het eind van de week volgt telkens een reportage over bijzondere kinderen. Kristel volgt ze een hele dag lang. Mooie, ontroerende televisie.

Vormen vzw werkte een educatief pakket uit waarmee leraren en kinderen op school aan de slag kunnen.

2. Van signaal naar beleidsadvies

2.1.

Adviserend werk

Veel individuele klachten en meldingen van knelpunten over kinderrechten hebben een signaal-functie. Ook professionals en vrijwilligers trekken bij onze Klachtenlijn aan de alarmbel.

Duidelijke aanbevelingen

Het Kinderrechtencommissariaat probeert kinderen en jongeren die vastlopen of in een kwetsbare situatie zitten, sterker naar de voorgrond te brengen. Onze klachtenbehandelaars ondersteunen die kinderen en hun gezinnen. En we kaarten hun situatie aan bij het Vlaams Parlement. Niet vrijblijvend, maar met duidelijke aanbevelingen.

Signaleren aan overheid

Wijst een individuele klacht op onduidelijke, inconsequente, discriminerende of ontbrekende regelgeving? Of op regels of praktijken die in strijd zijn met het kinderrechtenverdrag? Dan signaleren we dat bij de bevoegde overheid. Dat lost het probleem van de minderjarige niet meteen op. Maar het helpt mee te voorkomen dat de problemen voortduren.

Structurele problemen vertalen naar adviezen

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de structurele problemen in dossiers, adviezen, standpunten en knelpuntnota's voor het Vlaams Parlement. Het onderzoekt diepgaand kinderrechten-thema's en de onderliggende problemen om het Vlaams Parlement te informeren en te adviseren. Het wijst ook op de mogelijke vertaling ervan in Vlaamse regelgeving. Het toetst beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het kinderrechtenverdrag.

Studiedag en symposium

Er beweegt heel wat in de integrale jeugdhulp. Om het perspectief van kinderen, jongeren en ouders over hun ervaringen met jeugdhulp naar de voorgrond te brengen, maakte het Kinderrechtencommissariaat samen met de

Arteveldehogeschool het dossier *Waarheid, durven of doen?* Op 10 maart 2016 organiseerden we samen met de Arteveldehogeschool, Cachet en Roppov een studievoormiddag in het Vlaams Parlement waar het perspectief van de gebruikers van jeugdhulp centraal stond. Een driehonderdtal mensen kwamen naar de studiedag.

Op 27 mei 2016 organiseerden we in het Vlaams Parlement een internationaal symposium over minderjarigen en burgerschap John Wall, hoogle- raar Philosophy and Religion, Childhood Studies, Rutgers University Camden (VS), gaf een lezing over 'Empowering Children, Empowering Citizens: Human Rights in an Interdependent World'. We konden rekenen op een zeventigtal deelnemers.

Gehoord in het Vlaams Parlement

Op eigen initiatief of op vraag van het Vlaams Parlement schrijven we adviezen. Het laatste jaar hoorden de commissies van het Vlaams Parlement de kinderrechtencommissaris over verschillende kinderrechten-thema's:

- Toelichting bij de knelpunten en beleidsaanbevelingen uit het jaarverslag 2014-2015 van het Kinderrechtencommissariaat (Commissie voor Onderwijs, 14 januari 2016; Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken, 28 januari 2016; Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2 februari 2016)
- Hoorzitting over de nota van de Vlaamse Regering over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van kinderen (Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 16 maart 2016)
- Hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over interlandelijke adoptie (Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 12 april 2016)
- Hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum in de integrale jeugdhulp (Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 1 juni 2016)
- Hoorzitting over de toekomst voor kinderen zonder papieren (Commissie voor Onderwijs, met uitnodiging voor de leden van de Commissies voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, 15 juni 2016)

Schriftelijke adviezen

Het Kinderrechtencommissariaat bracht schriftelijk advies uit over verschillende onderwerpen die raken aan kinderrechten:

■ Kinderen op de vlucht

Advies Kinderen op de vlucht: van crisis naar nieuwe toekomst (2015-2016/01)

■ Vakantieopvang

Advies Samen werken aan vakantieopvang van buitenlandse kinderen (2015-2016/02)

■ Knelpunten kinderrechten

Jaarverslag 2014-2015: Voorbij de grenzen van het bekende (2015-2016/03)

■ Leerlingenbegeleiding

Advies Leerlingenbegeleiding: duidelijke krijtlijnen vertalen naar toegankelijke zorg (2015-2016/04)

■ Interlandelijke adoptie

Advies Naar een versterkt kinderrechtenperspectief bij interlandelijke adoptie (2015-2016/05)

■ Pleegzorgers

Adviesbrief over het statuut van pleegzorgers (2015-2016/06)

■ Schooluitval

Advies Samen tegen schooluitval (2015-2016/07)

■ Kinderbijslag

Advies Kinderbijslag: steun voor elk kind met versterkte inzet tegen kinderarmoede (2015-2016/08)

■ Databescherming

Advies Toepassing EU-verordening privacy in België: participatie aan sociale media vanaf 13 jaar (2015-2016/09)

■ Leerlingenvervoer

Advies Leerlingenvervoer: een lerensweg tot aan de schoolpoort (2015-2016/10)

■ Schoonheidswedstrijden

Standpunt Schoonheidswedstrijden voor kinderen (2015-2016)

■ Inclusief onderwijs

Knelpuntennota Implementatie M-decreet: tussentijdse evaluatie (2015-2016/11)

■ Kinderen op de vlucht

Knelpuntennota Sluiting 30 asielcentra: welke gevolgen voor niet-begeleide minderjarigen? (2015-2016/12)

■ Welzijn en jeugdrecht

Advies Verzameldecreet waar jeugdrechtelelementen een aparte benadering verdienen (2015-2016/13)

■ Kinderen op de vlucht

Knelpuntennota Sluiting dertig asielcentra: gevolgen voor kinderen en jongeren, stand van zaken (2015-2016/14)

■ Kinderbijslag en kleuterparticipatie

Advies Groeipakket op maat van elk kind (2015-2016/15)

Nils Muižnieks, commissaris voor de mensenrechten bij de Raad van Europa, bezocht België in september 2015. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen ontving hem samen met zijn Franstalige collega Bernard De Vos in Brussel. In het kader van dit bezoek schreef het Kinderrechtencommissariaat een samenvattend rapport over de situatie van kinderen op de vlucht, kinderen van Roma, kinderen van woonwaggebewoners en kinderen met een beperking in Vlaanderen.

► Onze adviezen, knelpuntennota's en dossiers vindt u op: www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

2.2.

Kinderrechtenperspectief uitdragen

Het Kinderrechtencommissariaat wil het beleid en het middenveld zo goed mogelijk informeren. Daarom signaleren en ontsluiten we onze adviezen en knelpunten rond kinderrechten in Vlaanderen via onze website, nieuwsbrief, Facebook, Twitter en LinkedIn. We geven lezingen en schrijven opiniestukken, persberichten en artikels in tijdschriften en bijdragen aan boeken.

Website kinderrechtencommissariaat.be

De site kinderrechtencommissariaat.be richt zich vooral naar Vlaamse volksvertegenwoordigers, andere beleidsmakers en middenveldorganisaties. We ontsluiten er onze adviezen, dossiers, activiteiten, persberichten en teksten van lezingen. We brengen er ook nieuws over studiedagen en activiteiten waaraan we zelf meewerken.

Onze publicaties kunnen er besteld worden. Daarvoor werken we nauw samen met Vlaanderen.be. We gebruiken hun tools en zo verschijnen onze publicaties tegelijk op hun website met breed bereik.

De website www.kinderrechtencommissariaat.be is er vooral voor beleidsmakers en middenveld.

Van 1 september 2015 tot en met 31 augustus 2016 werd de site www.kinderrechtencommissariaat.be 55.716 keer bezocht. Dat is in totaal 100 bezoeken minder dan vorig jaar. We telden 155.814 paginaweergaven. Gemiddeld blijven mensen 2 minuten en 37 seconden op de website.

De meeste bezoekers kwamen langs in oktober 2015. Dat komt doordat we toen een vacature aankondigden. Daarnaast is oktober voor veel mensen de aanloop is naar kinderrechtendag. Kinderrechtenmaand november blijft een populaire bezoekmaand voor de website.

Maand	Aantal bezoeken
September 2015	2.753
Oktober 2015	7.444
November 2015	6.962
December 2015	3.133
Januari 2016	4.158
Februari 2016	3.683
Maart 2016	3.392
April 2016	3.131
Mei 2016	3.363
Juni 2016	3.076
Juli 2016	1.608
Augustus 2016	2.275

De meeste bezoekers gebruiken nog altijd een pc of laptop (78,69%), al zien we dat licht achteruitgaan tegenover vorig jaar (84,74%). Het aantal gebruikers dat via gsm de site bezoekt, blijft stijgen (nu 14,19% tegenover 8,84%). Een kleine minderheid bezoekt de site via tablet (7,12%).

Twitter

Sinds 20 november 2012 twittert de kinderrechtencommissaris. Op 31 augustus 2016 telden we 1.718 tweets en 3.307 volgers.

LinkedIn

Netwerken uitbouwen en informatie uitwisselen doen we ook via het profiel van de kinderrechtencommissaris op LinkedIn.

Nieuwsbrief

Het Kinderrechtencommissariaat stuurde het voorbije werkjaar zes nieuwsbrieven uit met informatie over de eigen activiteiten, ontwikkelingen rond kinderrechten en initiatieven van partnerorganisaties. Eind augustus zijn er 809 personen ingeschreven.

- Onze nieuwsbrief lezen of een abonnement nemen: www.kinderrechtencommissariaat.be/nieuwsbrieven-overzicht

Facebook

Op de Facebookpagina van het Kinderrechtencommissariaat delen we informatie en filmpjes. Eind augustus 2016 vonden 2.641 personen en organisaties ons 'leuk'. Er wordt vaker inhoud gedeeld.

- www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat

Artikels in tijdschriften en boeken

Het Kinderrechtencommissariaat laat ook van zich horen in tijdschriften en boeken.

■ Schaamnamen! What's in a name?

- Interview met Marjan Rom, beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat, in tijdschrift@burger, magazine voor de ambtenaren burgerzaken, Vlavabbs, september 2015

■ De mening van kinderen en jongeren telt écht

- Interview met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen over het nieuwe jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan en mobiliteit. Mobiliteitsbrief nr. 161, september 2015

■ **Maatregelen als een leerling de leefregels schendt. Knelpunten en aandachtspunten vanuit kinderrechtenperspectief**

▶ Julie Ryngaert en Bruno Vanobbergen in Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid volume 2015 nummer 2, Die Keure

■ **Wat als ouders blijven strijden? Kinderrechtencommissaris wil een echtscheidingsambtenaar**

▶ Column van Bruno Vanobbergen voor Sociaal.net, 29 september 2015
sociaal.net/opinie/wat-als-ouders-blijven-strijden/

■ **Minderjarigen: volwaardige gesprekspartners voor media**

▶ Artikel van Bruno Vanobbergen in De Journalist, Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ), december 2015
journalistenloket.be/journalistiek/minderjarigen-volwaardige-gesprekspartners-voor-de-media/

■ **Maak de jeugdzorg minder bijzonder. Laat jongeren hun verhaal doen**

▶ Column van Bruno Vanobbergen voor Sociaal.net, 28 januari 2016
sociaal.net/column/maak-de-jeugdzorg-minder-bijzonder/
 ▶ Ook verschenen in het Tijdschrift voor orthopedagogiek, kinderpsychiatrie en klinische ontwikkelingspsychologie, 2016, volume 2, Acco

■ **Tweespraak: Tijdelijk onderwijsverblijf voor uitgeprocedeerde scholieren?**

▶ Bruno Vanobbergen in Kerk & Leven, 17 februari 2016

■ **Het systeem overschaduwde het menselijk contact. Jongeren en ouders over integrale jeugdhulp**

▶ Analyse XL van Wendy Eerdeken, Elisa Vandebussche, Leen Ackaert en Inge Schoevaerts voor Sociaal.net, 10 maart 2016
sociaal.net/analyse-xl/jongeren-en-ouders-over-integrale-jeugdhulp/

■ **Mogen ouders kinderbetoelagen delen?**

▶ Artikel van Chris Vleugels in: Filip Lemaitre en Amélie Rombauts, *Family: Hoe millennialouders het gezin hertekenen*, maart 2016, Lannoo

■ **Kinderrechten als referentiekader: de 5 P's. Kinderrechten als medicijn voor het geestelijk gezondheidsbeleid?**

▶ Bruno Vanobbergen en Marjan Rom in *Psyche*, maart 2016, 4-6

■ **Woord vooraf**

▶ Bruno Vanobbergen in het boek *Samen met jou is het geluk verdwenen* van Samira Laakel, maart 2016, Antidote

■ **Luister naar mij! Twee dagen in de kindere- en jeugdpsychiatrie**

▶ Column van Bruno Vanobbergen voor Sociaal.net, 19 mei 2016
sociaal.net/column/luister-naar-mij/

■ **GAS geven of GAS terugnemen?**

▶ Bruno Vanobbergen en Marjan Rom in *Orde van de Dag* 2016/73, 67-74

Opiniestukken en persberichten

Het Kinderrechtencommissariaat schreef het voorbije jaar vijf opiniestukken en stuurde vier persberichten uit.

■ **Waakhond rechten van alle kinderen, knack.be, 24 september 2015**

Er viel de afgelopen periode af en toe een donderslag. De rechten van vluchtelingen werden in vraag gesteld. Hun kwetsbaarheid werd in twijfel getrokken en afgewogen tegen de kwetsbaarheid van anderen. Van een voorkeursbehandeling voor kwetsbare vluchtelingenkinderen kon geen sprake zijn. De donderslagen verrasten. Deze kinderen en jongeren kruisen elkaar in hun 'rechten op'. Het is niet wenselijk om deze kinderen en jongeren tegen elkaar op te zetten, laat staan ze tegen elkaar af te wegen. Het is de verantwoordelijkheid van onze overheden om alle kinderen tot hun recht te laten komen. Van de gezinnen die veilig in ons land aankomen, weten we dat heel wat vaders, moeders en kinderen kampen met zware trauma's. Een deel van die gezinnen zal vermoedelijk niet minder, maar net meer steun moeten krijgen. Dat is het enige gepaste antwoord op de grote kwetsbaarheid waarmee we vandaag geconfronteerd worden.

■ **Op kinderen schiet je niet, 10 november 2015**

Een 14-jarig Syrisch meisje is neergeschoten met een kogel uit kunststof. Nadat we ons grondig informeerden over de feiten, is het Kinderrechtencommissariaat verontrust over wat er gebeurde. Kinderen die gevlucht zijn voor oorlog opnieuw met wapens benaderen, keuren we af. Al lang vraagt het Kinderrechtencommissariaat extra steun en begeleiding voor kinderen op de vlucht. Een nieuw heikel punt is: wat is de inzet van politie in relatie tot jeugdzorg? Onze samenleving moet zich beraden over politie-interventies op plekken waar kwetsbare kinderen en jongeren samenleven. De zorg voor de veiligheid van de jongere moet altijd centraal staan.

■ **Kinderrechtencommissaris stelt jaarverslag voor: voorbij de grenzen van het bekende, 17 november 2015**

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen stelde op 17 november zijn jaarverslag voor. De gelegenheid om aandacht te vragen voor de belangrijkste knelpunten voor de kinderrechten in Vlaanderen. Zo'n duizend kinderen, jongeren, professionals en ouders klopten het laatste jaar aan bij het Kinderrechtencommissariaat. 15 procent zijn kinderen en jongeren zelf. De grote meerderheid zijn ouders en bezorgde professionals.

De meldingen gaan vooral over problemen thuis (33%) en op school (32%). Daarna volgen de thema's hulp aan minderjarigen (18%) en kinderen op de vlucht (6%). Het gaat telkens over situaties waar kinderen en jongeren in het reguliere systeem vastlopen. Daardoor blijven ze steken in een kwetsbare situatie. Ze hebben een oplossing nodig die 'voorbij de grenzen van het bekende' gaat.

■ **Kortrijk: herstelgesprek tussen jongeren, ouders, politie en stadsbestuur, 6 december 2015**

De Kortrijkse politie-interventie tegen vijf minderjarigen bij een vermeende fietsdiefstal op 27 november 2015 zorgde zowel lokaal als breder maatschappelijk voor beroering en discussie. Op zaterdag 5 december 2015 ondersteunde het Kinderrechtencommissariaat op vraag van de betrokken jongens en hun ouders en van het schepencollege in het stadhuis van Kortrijk een ontmoeting met de jongeren en de

korpschef van politiezone VLAS. Het gesprek liep goed en gaf antwoorden op de vele vragen van de jongens en hun gezinnen. Toch is dit maar een eerste stap. Er zijn ook lessen te trekken uit dit voorval. De ouders en de jongeren vragen de pers om ze nu met rust te laten.

■ **Maak werk van een tijdelijk onderwijsverblijf voor kinderen zonder papieren, 21 januari 2016**

'Hartverscheurend toen ze hem meenamen' en 'Aram hyperventileerde door de emoties toen hij het busje in moest naar het centrum' koppen Het Belang van Limburg en Het Nieuwsblad. Beide koppen verwijzen naar de 18-jarige Aram die samen met zijn ouders door de politie overgebracht werd naar het gesloten asielcentrum in Brugge. De leerlingen en de directie van de school van Aram uitten hun ongenoegen over wat er gebeurd was bij het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst.

Het toekomstperspectief van nog maar eens een jongere zonder papieren staat op de helling. Heel wat jongeren die lang in België verbleven en finaal toch het land moeten verlaten, zouden gebaat zijn bij een veel sterker begeleiding terugkeer. Een begeleiding die onder andere inhoudt dat ze een diploma secundair onderwijs kunnen halen. Dringend tijd om na te denken over nieuwe beleidsmaatregelen die deze kwetsbare groep jongeren sterker ondersteunen. Een tijdelijk onderwijsverblijf moet overwogen worden.

■ **Naar een kindvriendelijke justitie, knack.be, 15 februari 2016**

In de eerste wereldwijde studie naar de kindvriendelijkheid van Justitie staat België op de eerste plaats. Dat komt onder andere door het goed uitgebouwde spreekrecht voor minderjarigen en de steun van gratis advocaten. Maar dat betekent niet dat er geen werk meer aan de winkel is. Wettelijke kaders komen pas tot hun recht in een goed ondersteunde praktijk.

Voor het spreekrecht van kinderen en jongeren moet er verder werk gemaakt worden van kindvriendelijke communicatie vanuit Justitie en moeten rechters opgeleid worden om met jonge kinderen te spreken. Daarnaast kan de jeugdadvoocaat als belangenbehartiger van de minderjarige het best wettelijk verankerd worden.

Een koploper moet blijven inspireren. Daarom is het belangrijk dat België verder werk blijft maken van een zelfstandige rechtsingang voor kinderen en jongeren en van kindvriendelijke politie.

■ **Adoptie is meer dan een warme thuis geven, standaard.be, 17 maart 2016**

Er zijn weinig thema's die vanuit een kinderrechtenperspectief zo gevoelig liggen als interlandelijke adoptie. Dat heeft niet te maken met de vraag naar aandacht voor kinderrechten. Zowel internationaal als Vlaams is er veel eensgezindheid om kinderrechten als belangrijkste kapstok te hanteren voor de organisatie van internationale adoptie.

En toch zitten we met een knoop. Die heeft veel te maken met hoe we vandaag kijken naar kinderen en hun armoedige leefsituatie (in het Zuiden of elders). Onze blik is er een van medelijden en hoop. Interlandelijke adoptie gaat dan om kinderen die anders toch maar in de miserie blijven een gezellige en warme thuis geven. De realiteit is zoveel complexer. Een adoptiebeslissing heeft een enorme impact op het leven van het adoptiekind. Het kind krijgt niet alleen andere ouders, maar soms ook een andere naam en het groeit op in een andere omgeving en vaak in een andere cultuur. Ons recente advies over interlandelijke adoptie kaart deze knoop aan. Zo is het voor ons heel belangrijk dat er een maatschappelijke discussie komt over welke kinderen wij in aanmerking zien komen voor interlandelijke adoptie.

■ **Schoonheidswedstrijden leren kinderen dat je uiterlijk ertoe doet, niet wát je doet, demorgen.be, 22 juni 2016**

Het zou naïef zijn te denken dat kinderen niet bezig zijn met mooi zijn. Het schoonheidsideaal is overal: op tv en reclameborden, en ook in dagelijkse opmerkingen van liefhebbende tantes of vriendelijke burens. 'Wat een schattig meisje': goedbedoelde complimentjes, meestal boven het hoofd van het kind in kwestie.

De nadruk op mooi zijn, heeft vooral schaduwkanten. Want wie 'niet mooi genoeg is', is kwetsbaar voor pesterijen en uitsluiting. Wie 'niet mooi genoeg is', loopt veel meer risico om niet tevreden te zijn met zichzelf. En van wie wel 'mooi' is, dreigen de échte talenten overschaduwd te worden.

We kunnen het schoonheidsideaal misschien niet weggommen uit onze samenleving, maar we moeten het zeker niet verder promoten. Vanuit kinderrechten moeten we de volledige lichamelijke, geestelijke en maatschappelijke ontwikkeling van kinderen nastreven. Schoonheidswedstrijden versterken het schoonheidsideaal, en hebben daarom uiteindelijk alleen maar verliezers.

■ **Wie hier geworteld is, verdient papieren, De Standaard, 6 juli 2016**

De kinderrechtencommissaris had lang zijn reserves, maar is nu overtuigd: in asieltkwes-ties is het tijd voor een kinderpardon. Want we slagen er te weinig in het belang van het kind een plek te geven in de beslissingen over zijn toekomst.

Voor elk kind dat al lang zonder papieren in ons land verblijft en geworteld is, wil de kinderrechtencommissaris een onderzoek naar de gevolgen voor zijn ontwikkelingsbelang als hij of zij niet in België mag blijven. Dat onderzoek – uitgevoerd door een onafhankelijk, multidisciplinair team – moet de basis zijn voor de uiteindelijke beslissing over het kind. Het moet om een gemengde commissie gaan waarin verschillende partijen (magistraat, advocaat, arts, psycholoog, leerkracht) vertegenwoordigd zijn. Ideaal gaat het om een variabel samengestelde commissie met leden die de dagelijkse context van het kind goed kennen.

- ▶ Persberichten en opiniestukken: www.kinderrechtencommissariaat.be/persberichten-en-opiniestukken

Achteraan in het jaarverslag staat een overzicht van onze aanwezigheid in de media.

3. Samenwerken met externen

3.1.

Samenwerking met kinderrechtenactoren

Het Kinderrechtencommissariaat werkt samen met verschillende actoren om expertise uit te wisselen, ons inhoudelijk te verdiepen in een thema en netwerken uit te bouwen. Dit is een greep uit die vele samenwerkingsverbanden.

Er zijn regelmatig contacten met de Kinderrechtencoalitie en haar leden, en met andere kinder- en jeugdactoren. De Kinderrechtencoalitie consulteerde ons voor de opmaak van hun beleidsplan. We maakten een overzicht van onze klachten over 'kinderen en discriminatie' in het kader voor hun jaarthema 2015 'Etnisch-culturele diversiteit en migraties'.

We namen deel aan het focusgesprek over armoede van De Ambrassade met het oog op de opmaak van hun meerjarenplan. De Ambrassade roept een zestal keer per jaar de Commissie Jeugdinformatie bijeen. In die Commissie zitten jeugdinformatiespelers uit verschillende sectoren, waaronder het Kinderrechtencommissariaat. Naast het uitwisselen van informatie en expertise, wil de commissie een referentiepunt zijn voor beleid omtrent jeugdinformatie.

22 oktober 2015 was het Zuidoog. Ruim twaalfduizend Vlaamse en Brusselse scholieren tussen 15 en 20 jaar zaten voor één dag niet op de schoolbanken, maar draaiden mee in een bedrijf of organisatie want 'Yes, Youth Can'. Het Kinderrechtencommissariaat rekruteerde vier jonge onderzoekers om leeftijdsgenoten te ondervragen over het communicatiemateriaal van de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Hun loon ging naar een duurzaam jongerenproject in Nicaragua.

Ook dit jaar werkten we nauw samen met de Kinderrechtswinkel. Elk jaar willen we Kinderrechtendag in de Vlaamse basisscholen onder de aandacht brengen. De Bende van :P, de drie helden uit de gelijknamige kinderrechtenbrochure, wist honderden kinderen te inspireren wat resulteerde in de KinderrechtenKUNSTtentoonstelling. Die werd op 19 november in het Vlaams Parlement feestelijk geopend met een kinderfeest.

De Kinderrechtencommissaris was bij de uitreiking van het label 'kinderrechtenschool' door Plan België.

UNICEF lanceerde in het voorjaar 2016 een nieuw participatieproject met kinderen en jongeren op de vlucht. Het Kinderrechtencommissariaat werkt hieraan mee.

Met de Franstalige collega's van de Délégué Général aux droits de l'enfant werkten we samen rond het statuut van de pleegzorgers en het spreekrecht.

Het Kinderrechtencommissariaat neemt als waarnemer regelmatig deel aan de werkgroep 'Kinderen in gezinnen met precair of onwettig verblijf' en de werkgroep 'Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen' van het Platform Kinderen op de Vlucht.

Samen met andere mensenrechtenactoren komen we regelmatig samen in het platform 'rechten van de mens' om thema's te bespreken.

De Gezinsbond nodigde de Kinderrechtencommissaris uit als gasthoofdredacteur voor 'De Bond' van 20 november 2015. Het blad stond volledig in het teken van kinderrechten. Zo was er aandacht voor Zonderwijs, was er een interview over de betekenis van kinderrechten met drie generaties vrouwen en verzorgde de twaalfjarige Storm de dagboekpagina.

Met andere ombudsdiensten werkten we ad hoc samen rond concrete dossiers, en structureel in het Permanent Overleg Ombudslui (POOL) van België. POOL bundelt informatie voor de burger op ombudsman.be.

3.2. Actief in stuurgroepen en projecten

Het Kinderrechtencommissariaat heeft systematisch contacten met verschillende actoren, in werk- en stuurgroepen en op verschillende fora.

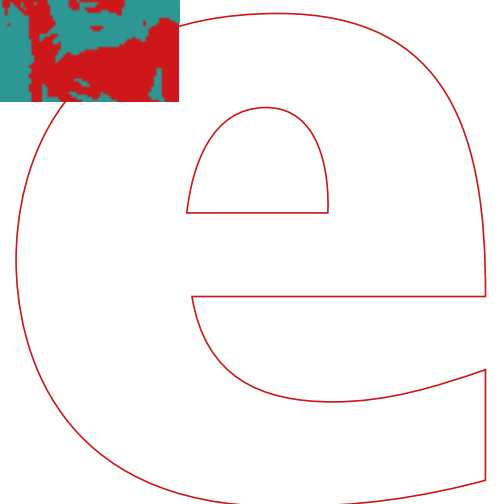
De kinderrechtencommissaris zit in de jury van kindvriendelijke steden van de Vlaamse Vereniging voor Jeugdconsulenten en is voorzitter van de jury van het Fonds Filson Steers Mariman van de Koning Boudewijnstichting. Dat reikte de tweejaarlijkse 'Prijs voor de Opvoeding' in het najaar van 2015 uit aan directrice Loredana Marchi van Foyer vzw in Brussel.

Awel werd 35 jaar én gaf 35 strandzetels weg. De wedstrijdoproep: 'Maakt Awel jou helemaal relaxed? Chill samen met je vrienden, neem een selfie en win een zomerse Awel relax strandzetel.' Het Kinderrechtencommissariaat zat in de jury die de winnende selfies selecteerde.

WAI-NOT vzw won de Korczakprijs 2016. WAI-NOT creëert een veilige en toegankelijke onlineplek voor jongeren met een verstandelijke beperking. De jongerenjury en de volwassenenjury beraadslaagden elk afzonderlijk en kozen daarna samen de winnaar. Het Kinderrechtencommissariaat zat in de volwassenenjury.

De kinderrechtencommissaris zat in de werkgroep MIAT (Museum over Industrie, Arbeid en Textiel) die de tentoonstelling voorbereidde over kinderarbeid van vroeger tot nu.

De kinderrechtencommissaris is ook voorzitter van het bestuurscomité van het Rode Neuzen Fonds van de Koning Boudewijnstichting in samenwerking met Medialaan en Belfius. De campagne stond dit jaar in het teken van geestelijke gezondheid bij kinderen en jongeren en bracht meer dan 3 miljoen euro op. Dat geld werd verdeeld onder 26 projecten.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief mee aan	Georganiseerd door
Adviesgroep project Capacity building kinderarmoede	Koning Boudewijnstichting
Adviesgroep EU-project Durable Solutions for Separated Children in Europe	Platform Kinderen op de Vlucht
Adviesraad EU-project Belgian Better Internet Consortium (B-Bico)	Child Focus, Media Animation, Cert.be, Conseil Supérieur de l'Éducation aux Médias, Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijsheid
Advisory Group Eurochild's 2016 Conference on Children's Rights	Eurochild
Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Commissie Jeugdinformatie	De Ambrassade
Denkgroep Eigenheid Basisonderwijs	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Diversiteitsbarometer	Steunpunt Diversiteit en Leren (UGent)
EU Children's Rights Forum	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
Expertengroep Draagmoederschap	Gezinsbond
Expertenpanel Armoede in de Integrale Jeugdhulp	Caritas Vlaanderen
Feedbackgroep dagcentrum Trommel+	Dagcentrum De Trommel
Focusgroep Menswaardige inningsprocedure op school	SOS Schulden Op School vzw
Klankbordgroep Infopunt Onderwijs	Intercultureel Netwerk Gent
Klankbordgroep MeMoQ: Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de kinderopvang voor baby's en peuters	Vakgroep Sociale Agogiek UGent en Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven
Klankbordgroep Meerjarenplan Vlaamse Scholierenkoepel	Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)
Netwerkgroep Jeugd- en Kinderrechten	Kinderrechtencoalitie
Network for Children's Rights	Hope for Children UNCRC Policy Center
Netwerk Onderwijs en Discriminatie	Meldpunt discriminatie Antwerpen
Permanent Overleg Ombudslui van België	POOL
Platform project rePresent	Mediawijs
Project Integrale Jeugdhulp 'Van nieuw decreet naar innovatieve praktijk'	Arteveldehogeschool, vzw TOPunt, PICOV, Vrij CLB Meetjesland en Vrij CLB Gent
Reflectiegroep EXPOO	Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning
Stakeholdergroep AdLit	Center for Persuasive Communication, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Center for Journalism Studies en Vakgroep Onderwijskunde (UGent), Centre for IT and IP Law (KU Leuven), Departement Marketing en MIOS (Universiteit Antwerpen), CEMESO (Vrije Universiteit Brussel)
Stuurgroep De Kracht van je Stem	De Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)
Werkgroep geweld: ontwikkeling ondersteuningstool jeugdsector en beleidsadvies	De Ambrassade
Werkgroep Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, Werkgroep Gezinnen	Platform Kinderen op de Vlucht
Werkgroep Jeugdsanctierecht	Vzw Jongerenbegeleiding-Informant
Werkgroep Kinderopvang	Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting van Unia
Werkgroep Schooluitval	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Werkgroep Woonwagenbewoners	Minderhedenforum
Wetenschappelijke adviesgroep bij 'EDUCARE', onderzoeksproject over de warme overgang tussen thuis of kinderopvang en de kleuterschool	VBJK (Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen) en Vlaamse Gemeenschapscommissie (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

3.3.

Samenwerken met administraties

Kinderrechtenbeleid

Het Kinderrechtencommissariaat heeft nauwe banden met de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind en zetelt in het opvolgingscomité kinderrechtenindicatoren.

Het Kinderrechtencommissariaat denkt mee in de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media, afdeling Jeugd. Dat is een overlegplatform voor jeugd- en kinderrechtenorganisaties die vanuit een gouvernementeel, niet-gouvernementeel of academisch kader werken. De reflectiegroep is een klankbord voor de afdeling Jeugd.

- ▶ www.sociaalcultureel.be/jeugd/vjkb_reflectiegroep.aspx

Kansen voor jonge kinderen

Op 6 oktober 2016 bracht Kind en Gezin op vraag van de minister van Welzijn mensen samen die elke dag bezig zijn om jonge kinderen alle kansen te bieden om zich te ontwikkelen. Denken en werken rond de toekomst van kinderen, daar draaide het om op de conferentiedag.

Er liep een voorbereidend traject rond vier thema's:

- Jong en gezond
- Jong en overal thuis
- Jong en geborgen
- Jong en betrokken

De kinderrechtencommissaris was voorzitter van de werkgroep Jong en betrokken. Die focuste op participatie van kinderen en hun ouders. Vertegenwoordigers uit een hele waaier sectoren legden drie werkbezoeken af (bij het ABC-huis – *Art Basics for Children* – in Brussel, de communitywerking van voetbalclub AA Gent, en Ketnet) en formuleerden aanbevelingen om de betrokkenheid van kinderen en hun ouders te versterken.

Kwaliteit op school

In opdracht van de minister van Onderwijs ontwikkelde de Vlaamse Onderwijsinspectie een nieuw *Referentiekader voor Onderwijskwaliteit*, kortweg ROK. Het werd gepresenteerd op de viering van 25 jaar Onderwijsinspectie op 17 juni 2016. Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee aan de eerste (input) en de tweede fase (dialog over het voorlopige resultaat).

- ▶ <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/rok-jij-ook-mee-in-fase-2>

Werkgroep Afstamming

Er zijn frappante gelijkenissen tussen de vragen van de slachtoffers van gedwongen adoptie en die van donorkinderen over hun recht op identiteit.

In het verlengde van het expertenpanel gedwongen adopties gaf de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een werkgroep de opdracht om te onderzoeken hoe een afstammingscentrum en een DNA-databank operationeel vorm kunnen krijgen. Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee aan de werkgroep.

Andere stuurgroepen en projecten

Verder werkt het Kinderrechtencommissariaat actief mee aan:

- Armoedetoets en kinderrechtereffect Vlaamse Gezinsbijslag (kinderbijslag), georganiseerd door Kind en Gezin
- Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting EU2020, van de POD Maatschappelijke Integratie
- Focusgroep Kleuterparticipatie van het departement Onderwijs en Vorming
- Klankbordgroep Leerlingenvervoer van het departement Onderwijs en Vorming
- Lerend netwerk ethisch sporten van Sport Vlaanderen, Kennis- en informatiecentrum sport op initiatief van de Vlaamse minister van Sport
- Netwerkgroep Onderzoek kinderen en jongeren in Vlaanderen van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media, afdeling Jeugd
- Platform No Hate Speech van de Vlaamse overheid

- Stakeholdersoverleg van De Lijn
- Stuurgroep Implementatie decreet rechtspositie minderjarige in de jeugdhulp van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, afdeling Beleidsontwikkeling Integrale Jeugdhulp
- Werkgroep Hoorrecht minderjarigen en de familierechtbank van het kabinet Justitie
- Werkgroepen 'Maatschappelijk debat jeugdrecht' van het agentschap Jongerenwelzijn
- Werkgroep Stadsmonitor en kindfocus van het agentschap voor Binnenlands Bestuur, team Stedenbeleid

3.4. Samenwerken met universiteiten en hogescholen

Het voorbije jaar versterkte Lies Schorreels (van de opleiding Advanced business management, UC Leuven-Limburg) ons team. Ze deed een dossieranalyse op de jeugdrechtbank van Antwerpen om het fenomeen van jongeren in de politiecel te analyseren en werkte mee in het belevingsonderzoek naar afzondering van minderjarigen.

Studenten Maatschappelijk Werk van de Karel de Grote Hogeschool bundelden voor ons projecten over kinderen in echtscheidingssituaties in Vlaanderen en Nederland.

Voor de publicatie *Waarheid, durven of doen?* werkte het Kinderrechtencommissariaat samen met de Arteveldehogeschool. In dat dossier staat het perspectief van de gebruikers van jeugdhulp centraal. Jongeren en ouders getuigen over hun ervaringen met de integrale jeugdhulp. De Arteveldehogeschool interviewde ouders, organiseerde intervisies met medewerkers van de multidisciplinaire teams van de CLB's en verzorgde focusgroepen met jeugdhulpverleners. Het Kinderrechtencommissariaat interviewde de jongeren.

3.5. Debatten, lezingen en studiedagen

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig uitgenodigd om op studiedagen, congressen en in werkgroepen de eigen werking, het kinderrechtverdrag of andere jongerenthema's toe te lichten of te bespreken.

Daardoor bereiken we een brede waaier van sectoren: jeugddiensten, jeugdwerk, scholen, lerarenopleiding, sociaal-cultureel werk voor volwassenen, en ouders en beleidsmakers. Allemaal dragen ze verantwoordelijkheid in het leven van kinderen.

Een overzicht van de studiedagen en congressen waaraan het Kinderrechtencommissariaat actief meewerkte.

- Paneldiscussie Labeling überdiagnostiek, registratiewoede, juridisering: uitwassen van de neoliberalisering van de zorg?, Studiedag 50 jaar opleiding orthopedagogiek UGent, 11 september 2015
- Lunchcauserie Het recht op onderwijs voor jonge vluchtelingen, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 16 september 2015
- Symposium Bijscholing artsenkring, lezing over kinderrechten, Artsenkring Halle, Beersel, 17 september 2015
- Opening Huis van het kind, lezing Het belang van kinderrechten, OCMW Malle, Malle, 19 september 2015
- Congres Geweld tegen kinderen, ENOC, Nederland, 22-24 september 2015
- Workshop Waar naar toe?, workshop over de mogelijkheden die je hebt als slachtoffer van onbetamelijk politiegedrag of onbehoorlijke politieacties, Uit de Marge, Antwerpen, 24 september 2015
- Studiedag Gezinstransities, lezing Scheiden vanuit het perspectief van kinderen en jongeren. Knelpunten, praktijken en aanbevelingen, UCSIA, Antwerpen, 29 september 2015
- Lezing over kinderrechten, Davidsfonds, Hamont, 30 september 2015
- Onderwijscafé Gent, lezing Kinderen aan boord houden. Motivatie vanuit een kinderrechtenspectief, Gent, 1 oktober 2015

- Voorstelling Klachtenlijn aan Netwerk tegen Armoede, Gent, 1 oktober 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, Arteveldehogeschool, Gent, 5 oktober 2015
- Research on stage, Reflecterende afsluiting Op weg met VOS en MOF. Inzichten uit onderzoek over jeugdhulp en jeugd delinquentie voor beleid en praktijk, Kenniscentrum Kinderrechten, Brussel, 8 oktober 2015
- Lezing Het recht van kinderrechten, Orde van Vlaamse Balies, Gent, 8 oktober 2015
- Lezing Alumni Toptalenten, UGent, Gent, 8 oktober 2015
- Event Werelddag Geestelijke Gezondheidszorg, lezing Aandacht voor de geestelijke gezondheid van jongeren *in all policies*, Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheidszorg, Brussel, 9 oktober 2015
- Academische zitting Opening De Bleekweide, Oudenaarde, 10 oktober 2015
- Cultuurdagen studenten lerarenopleiding kleuter- en lager onderwijs, Antwerpen, 13 oktober 2015
- Lezing Het recht van kinderrechten, Orde van Vlaamse Balies, Antwerpen, 13 oktober 2015
- Fonds Filson Steers Mariman 3e uitreiking van de Prijs aan Loredana Marchi, Koning Boudewijnstichting, 14 oktober 2015, Antwerpen
- Reflectie op het nieuwe concept leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs, Reflectiedag Leerlingenvervoer, departement Onderwijs en Vorming, Brussel, 16 oktober 2015
- Paneldeelname De Staat van de Nieuwsmedia in Vlaanderen, Studiedag Steunpunt Media, Vrije Universiteit Brussel, 16 oktober 2015
- Integrale Jeugdhulp, van nieuw decreet naar innovatieve praktijk, Eindpresentatie, Gent, 16 oktober 2015
- Inspiratieavond kinderarmoede, Sociaal Huis Merelbeke, 20 oktober 2015
- Workshop Rules and sanctions: Alternative approaches to school discipline?, Conferentie Conflict Matters. Learning Across Difference, The Evens Foundation, Brussel, 22 oktober 2015
- Voorstelling Klachtenlijn aan het Interstedelijk Centrum voor Leerlingenbegeleiding, Gent, 22 oktober 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, Belgica Bis, Dendermonde, 28 oktober 2015
- Academische zitting publicatie boek *Samen schooluitval voorkomen*, Deinze, 29 oktober 2015
- Lezing *Het kind van onze dromen*, Cultuurpunt Meeuwen, Gruitrode, 30 oktober 2015
- Deelname aan overlegmoment over transversale punten in het Algemeen Verslag, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Brussel, 17 november 2015
- Lezing *Het kind van onze dromen*, De Loods, Aarschot, 19 november 2015
- Uitreiking Kinderrechtenlabel, Plan België, Merchtem, 20 november 2015
- Reflectie van het Kinderrechtencommissariaat, studiedag Ouders over het secundair onderwijs, Gezinsbond, Brussel, 20 november 2015
- Opening expo *Vuil vel, sprookjes en taboe*, Museum Dr. Guislain, Gent, 20 november 2015
- T-day Transgenderjongeren en hun omgeving, Antwerpen, 21 november 2015
- Lezing *Het kind van onze dromen*, CC De Meent, Beersel, 24 november 2015
- Lezing Armoede vanuit een kinderrechtenperspectief, Netwerk Kinderarmoede Antwerpen, Berchem, 24 november 2015
- Conferentie Kinderrechten, Ombudsdienst Hongaars Parlement en Unicef Hongarije, Boedapest, 25-27 november 2015
- Eerste reflectie, Slot Open Forum Effecten van discriminatie en racisme op kinderen, Kinderrechtencoalitie, Brussel, 3 december 2015
- Voorstelling boek *Jong met een hart voor familie*, Odisee, Brussel, 4 december 2015
- Panelgesprek Kinderarmoede: uitdagingen voor de toekomst, voorstelling jaarboek Armoede en sociale uitsluiting, Universiteit Antwerpen, 7 december 2015
- Lezing Omwille van het verschil. De huizen van het kind vanuit een kinderrechtenperspectief, EXPOO, Brussel, 10 december 2015
- Lezing Recht op blauwe plekken, symposium Zot van natuur, Natuureducatieve dienst van de provincie West-Vlaanderen, Oostende, 10 december 2015
- Debat Bijzondere jeugdzorg en kinderpsychiatrie, Festival van de gelijkheid, Gent, 11 december 2015
- Lezing Leerlingenbemiddeling: kansen en uitdagingen vanuit kinderrechtenperspectief, studiedag Leerlingenbemiddeling, ministerie van Onderwijs, Brussel, 15 december 2015

- Lezing Notions of childhood, CCVS, Brussel, 17 december 2015
- Lezing Kinderen op de vlucht. Waar vind ik een thuis?, studiedag Iedereen thuis. Gezinnen in migratie, Bisschoppelijke Commissie Pro Migrantibus, Brussel, 12 januari 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, De Haagse Hogeschool, Den Haag, 19 januari 2016
- Debatavond Anonimiteit en afstamming, Fara en overlegcentrum Ethiek KU Leuven, 21 januari 2016
- Inleiding vanuit de Klachtenlijn, studiedag Pesten, Friendly ATTAC, Antwerpen, 22 januari 2016
- Lezing Kinderrechten uit de kinderschoenen, Serviceclub Fifty One, Gentbrugge, 26 januari 2016
- Lezing Vijf jaar Katrol, CAW Oost-Vlaanderen, Wetteren, 28 januari 2016
- Lezing De integriteit van het kind: fundament van het kinderrechtenverhaal, Athena Antwerpen, Schoten, 2 februari 2016
- Lezing Kinderrechten in de wereld, Sint-Paulus Gent, Gent, 4 februari 2016
- Panellid sessie Al dan niet deelname aan jeugdwerk, studienamiddag Ouders en jeugdwerk, Afdeling Jeugd, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (Odisee) en onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KU Leuven), Brussel, 15 februari 2016
- Lezing Kinderrechten, Aalst, 25 februari 2016
- Lezing Les jeunes face à la majorité sexuelle, Studiedag Sois grand et tes droits? La majorité pénale, sexuelle, civile en question, Service droit des jeunes, Brussel, 1 maart 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, vzw Jong, Sint-Amandsberg, 3 maart 2016
- Workshop Straffe school, Lerarendag Radicaal – Niet extreem, Conflictpreventie op school, De Kracht van je Stem, Brussel, 4 maart 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, Merksem, 9 maart 2016
- Lezing Kind zijn vandaag, Markant Vlaams Brabant-Brussel, Asse, 10 maart 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, Erasmus-hogeschool Brussel, Jette, 11 maart 2016
- Lezing Unie van Jeugdadvocaten en Kinderrechtencommissariaat: partners in crime? Algemene vergadering Unie van Jeugdadvocaten, Dendermonde, 11 maart 2016
- Expertpanel Kansen en uitdagingen rond armoede in de integrale jeugdhulp, Caritas, Brussel, 14 maart 2016
- Lezing Kinderrechten, Sint-Pietersbasisschool Gent, Gent, 17 maart 2016
- Lezing *Het kind van onze dromen*, Markant Ronse, Ronse, 22 maart 2016
- Lezing Kinderrechten, Lions Mol Atomiq, Mol, 12 april 2016
- Lezing Kinderen en hun rechten, Vlaamse Studie en Vormingskring, Izegem, 14 april 2016
- Lezing Kinderrechten in het ziekenhuis, Sint-Vincentiusziekenhuis, Deinze, 16 april 2016,
- Lezing Right here, right now. Children's rights and the Flemish Children's rights Commissioner's Office, Advanced Master in International Children's Rights, Universiteit Leiden, Leiden, 20 april 2016
- Lezing Het M-decreet vanuit kinderrechtenperspectief, Hogeschool Gent, Gent, 21 april 2016
- Uiteenzetting Vluchtelingen in het onderwijs, VSOA, Brussel, 22 april 2016
- Workshop Advocaten voor minderjarigen met psychische problemen, Congresdag 30 jaar jeugdadvoocaat in Vlaanderen-België-Europa, Unie van Jeugdadvocaten, Antwerpen, 29 april 2016
- Lezing Verbindend samenwerken aan inclusief onderwijs, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Brussel, 3 mei 2016
- Reflectie op *Kinderen hebben nieuws* (een boek van Tako Rietveld), Onderwijsevenement Leuven, SOM – samen onderwijs maken, Leuven, 4 mei 2016
- Workshop Een goed uitgebouwde klachtenprocedure: Waar kan een minderjarige terecht als hij zich onheus behandeld voelt door de politie?, Rondetafel Kinderrechten als hefboom voor positieve contacten tussen minderjarigen en politie, Kinderrechtencoalitie, Brussel, 10 mei 2016
- Boekvoorstelling *Maak van je school een goed-gevoelschool*, School zonder pesten, Merchtem, 18 mei 2016
- Voorstelling brochure *Minderjarigen in de media*, VRT, Brussel, 19 mei 2016
- Interne info- en discussieavond, Federatie van Marokkaanse Verenigingen, Wat gebeurt er met onze kinderen na de terroristische aanslagen bij ons en in de rest van de wereld? Hoe voelen ze zich? Hoe reageren de leerkrachten en de school? Waar kan je als kind en als ouder terecht met jouw vragen?, Borgerhout, 24 mei 2016

- Workshop How can we effectively work together to prevent and end youth homelessness?, Feantsa conferentie Leveraging the European consensus to win the fight against homelessness, Brussel, 9-10 juni 2016
- Consultatiemoment opmaak tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan, inleidende reflectiewerkgroep participatie, Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020, POD Maatschappelijke Integratie, Brussel, 17 juni 2016
- Lezing Samen elk kind tot zijn recht laten komen, Proclamatie Katholieke Hogeschool Vives, Brugge, 23 juni 2016
- ENOC-meeting Children on the Move, Parijs, 28 juni 2016
- Workshop, conferentie Children's Rights Matter: Why Europe needs to invest in children, Eurochild, Brussel, 6 juli 2016

In gesprek met kinderen

Het Kinderrechtencommissariaat gaat in dialoog met kinderen en jongeren, naast de consultaties over concrete dossiers. Zo proberen we de vinger aan de pols te houden van wat leeft bij kinderen en jongeren. Speciale aandacht gaat naar kinderen en jongeren in een kwetsbare maatschappelijke situatie.

Zo organiseerde CKG 't Kapoentje in Oostende in de kerstperiode samen met ons een workshop met kinderen tussen 7 en 12 jaar. Met creatieve methoden praatten we over thuis, school en vrije tijd. De kinderen kregen een verrassingsbezoek van Kristel Verbeke, bekend van K3. Ze luisterde met veel interesse naar de kinderen.

In de krokusvakantie ging de kinderrechtencommissaris op bezoek bij de vakantieopvang van De Molenketjes in Molenbeek. Hij sprak er met kinderen van 10 tot 12 jaar over kinderrechten en ze onderzochten wat die te maken hebben met materiële middelen. Voor dit bezoek werkte De Molenketjes een week lang rond kinderrechten.

Elk jaar verblijft de kinderrechtencommissaris een paar dagen bij jongeren in een bijzonder kwetsbare situatie. Om voeling te houden met wat er leeft bij kinderen en jongeren en bij de volwassenen die voor hen in de bres springen. Op 10 en 11 mei 2016 leefde de kinderrechtencom-

missaris en een van onze klachtenbehandelaars elk mee in een andere leefgroep van de kinderpsychiatrie De Kaap. Daar verblijven 32 jongeren tussen 6 en 18 jaar.

3.6.

Redactie Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten

Steunpunt Jeugdhulp, Kenniscentrum Kinderrechten, de werkgroep rechtspraak en uitgeverij Larcier publiceren elk jaar samen vier papieren nummers van het wetenschappelijke Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten en acht praktijkgerichte e-zines.

Het Kinderrechtencommissariaat maakt deel uit van de redactie van het e-zine omdat we geloven dat we recht doen aan kinderen en jongeren door het werkveld goed en begrijpelijk te informeren over hun rechtspositie. En ook omdat we er zo voor zorgen dat bepaalde signalen van onze Klachtenlijn nader juridisch onderzocht worden en dat een antwoord uiteindelijk – in de vorm van een artikel – zijn weg vindt naar het werkveld.

Het e-zine is gekoppeld aan een database op www.jeugdenkinderrechten.be. Praktijkwerkers kunnen daar nuttige en toegankelijke informatie opzoeken over de rechtspositie van kinderen en jongeren (0-25 jaar).

- ▶ www.jeugdenkinderrechten.be
- ▶ Artikels uit het e-zine zijn na een jaar vrij toegankelijk op de databank www.jeugdrecht.be. Daar kan iedereen terecht voor gratis toegankelijke informatie over de rechtspositie van kinderen en jongeren.

Deel

3

Waar kneelt het?

KK

imode

1. Recht op basiszorg en hulp

1.1.

Huizen van het Kind

Opvoedingsondersteuning

Op 10 december 2015 organiseerde Expoo, het Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning van de Vlaamse overheid, zijn jaarlijkse congres. Centraal thema was de positie van de Huizen van het Kind in de opvoedingsondersteuning. Het opzet was creatief opgebouwd. Op voorhand was van vier experts de visie gevraagd op de toekomst van de Huizen van het Kind. De kinderrechtenscommissaris reflecteerde in een plenaire lezing over die vier visies op basis van opgenomen interviews.

De kinderrechtenscommissaris ging zo 'in dialoog' met dr. Louis Ferrant (Universiteit Antwerpen), dr. An Piessens (directeur Kind & Samenleving), prof. dr. Stefan Ramaekers (KU Leuven) en prof. dr. Michel Vandenbroeck (UGent). Aan bod kwam onder andere de betekenis van preventie in opvoedingsondersteuning, de uitdagingen voor armoedebestrijding door de Huizen van het Kind en de vraag of de Huizen van het Kind ook open moeten staan voor kinderen en jongeren zelf.

Betaalbare maaltijden gekoppeld aan integrale gezinsondersteuning

Onderzoek 1-euromaaltijden

In december 2015 keurde de Vlaamse Regering 22 lokale projecten goed voor 'gezonde en betaalbare maaltijden gekoppeld aan integrale gezinsondersteuning', bekend als de 1-euromaaltijden. Ouders in armoede kunnen in buurtrestaurants voor hun kinderen tot 12 jaar een gezonde maaltijd kopen voor 1 euro. Ze krijgen tegelijk informatie over gezinsondersteunende diensten. Vlaanderen trekt daar over drie jaar zo'n 1,2 miljoen euro voor uit. De maatregel is een van de speerpunten van het Vlaamse armoedebeleid.

- Projectoproep 2015 'Gezonde en betaalbare maaltijden gekoppeld aan integrale gezinsondersteuning', <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/nieuws/Paginas/Projectoproep-2015-'Gezonde-en-betaalbare-maaltijden-gekoppeld-aan-integrale-gezinsondersteuning'.aspx>

Het Kinderrechtencommissariaat wil zicht krijgen in welke mate en op welke vlakken 1-euro-maaltijden gezinnen in armoede met kinderen ondersteunen. Het voorbije jaar gebeurde de nodige voorbereiding. Zo werd de methodologie ontwikkeld en een buurtrestaurant in Antwerpen bezocht. Het onderzoek zelf gebeurt in 2016-2017. In samenwerking met de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de UGent houden we een enquête bij initiatiefnemers en gezinnen.

1.2.

Kinderopvang en buitenschoolse opvang

Hoorzittingen nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van kinderen

Er wordt al langer nagedacht over de organisatie van de buitenschoolse opvang. Zo was er in 2014 een Staten-Generaal die de krijtlijnen voor de toekomst van de buitenschoolse opvang presenteerde. Rode draad is artikel 31 van het kinderrechtenverdrag: het recht op spel en vrije tijd. Het Kinderrechtencommissariaat verzorgde toen een lezing.

In het voorjaar van 2016 kwam het thema opnieuw op de politieke agenda. In het Vlaams Parlement waren er hoorzittingen over de nota van de Vlaamse Regering over de krachtlijnen van een nieuwe organisatie voor opvang en vrije tijd van kinderen.

Op 16 maart 2016 lichtte de kinderrechtencommissaris zijn advies toe voor de leden van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Het advies is opgebouwd rond vier pijlers: die nodig zijn voor kwaliteit in de buitenschoolse opvang: (1) participatie als recht op toegang tot de maatschappij en haar voorzieningen, (2) bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities, (3) aandacht voor het hier en nu van kinderen en (4) aandacht voor rechten van kinderen in de vrije tijd.

Die vier pijlers vinden we grotendeels terug in de nota van de Vlaamse Regering. Alleen missen we concrete garanties.

De opvang wordt intersectoraal uitgebouwd. Welzijn, Sport, Jeugd, Cultuur en Onderwijs zorgen samen voor een gevarieerd aanbod. Met respect voor elkaars identiteit kunnen ze voor veel kinderen de opstap zijn naar ruimere toegang tot diverse vrijetijdsbeleving.

In principe heeft de nota aandacht voor kinderen in maatschappelijk kwetsbare posities. Toch ontbreekt de correcte vertaling van dat principe. De nota geeft voorrang aan kinderen van werkende ouders, en legt weinig bruggen naar andere regelgeving, zoals het M-decreet of de regelgeving rond leerlingenvervoer. Ook missen we budgettaire engagementen.

De nota respecteert de 'hier en nu'-visie op het leven van kinderen. De Vlaamse Regering pleit voor opvang zonder formele en informele leerdruk. Ze wil de buitenschoolse opvang decentraliseren en de regie bij de lokale overheid leggen. Decentraliseren biedt kinderen extra kansen op inspraak. Wel zijn er te weinig garanties om de decentralisatie volledig te doen slagen. Ideaal blijft Vlaanderen de lokale overheid ondersteunen, zorgen voor uitwisseling van kennis en good practices, zorg dragen voor de transitie en het opnemen voor kinderen met specifieke behoeften.

Artikel 31 van het kinderrechtenverdrag staat centraal in de nota. Ook andere kinderrechten komen aan bod. Toch mag de nota ambitieuzer zijn in haar respect voor de rechten van kinderen in de vrije tijd. We hopen dat de Vlaamse Regering kwaliteitsgaranties op verschillende niveaus formuleert. En nadenkt over hoe ze het kwaliteitstoezicht gaat organiseren.

► Verslag van de hoorzittingen over de nota van de Vlaamse Regering over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van kinderen. *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 604/2

Decretaal initiatief voor buitenschoolse kinderopvang

De Vlaamse Regering gaat momenteel aan de slag met de uitgebrachte adviezen en werkt aan een ontwerp van decreet. Ze streeft naar een regelluw decreet dat samenwerking faciliteert en niet mag tegenwerken. Ze stelt drie doelstellingen voorop: toegankelijkheid voor alle kinderen, participatie van kinderen en jongeren, en veiligheid. Ze wil een evenwicht tussen lokale regie, intersectorale samenwerking en respect voor de eigenheid van elke betrokken actor.

Pedagogisch kwaliteitsinstrument kinderopvang

De Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de UGent en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs van de KU Leuven ontwikkelen pedagogische kwaliteitsinstrumenten voor kinderopvang. In opdracht van Kind en Gezin en samen met het werkveld en alle relevante actoren zijn ze al sinds 2013 aan de slag met het MeMoQ-project. Ze ontwikkelen een kwaliteitsinstrument voor ouders, een instrument voor de zelfevaluatie van kinderopvanginitiatieven en een inspectie-instrument voor Zorginspectie.

Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de klankbordgroep. Vanuit adviezen en klachten over kinderopvang bij onze Klachtenlijn geven we inhoudelijke feedback bij de verschillende instrumenten.

In ons advies 'Kwaliteitsvolle kinderopvang verlangt meer dan één paar sterke schouders' pleiten

we voor een Zorginspectie die inspecteert én ondersteunt. Zorginspectie mag zich niet beperken tot tekortkomingen vaststellen, maar moet ook suggesties geven aan kinderopvanginitiatieven.

Het MeMoQ-project ondersteunt Zorginspectie in die dubbele opdracht. Naast het inspectie-instrument organiseert het MeMoQ-project vorming voor de inspecteurs rond oplossingsgericht overleg en de opmaak van een toekomstgericht inspectieverslag.

1.3. Kinderen en jongeren in de jeugdhulp

Eerste volledig overzicht integrale jeugdhulp

Begin juni 2016 stelde Jongerenwelzijn het jaarverslag Jeugdhulp voor. Sinds het decreet Integrale Jeugdhulp is dat het eerste jaarverslag dat een volledig beeld geeft van jeugdhulp in Vlaanderen. De rapportage laat zien dat heel wat jongeren in contact komen met een of andere vorm van de jeugdhulp. Soms verlopen de contacten goed. Maar gezien de omvang is het niet verwonderlijk dat er ook moeilijkheden opduiken.

► JONGERENWELZIJN, *Jaarverslag jeugdhulp 2015*, 6 juni 2016, Brussel, www.jaarverslagjeugdhulp.be

Klachtenlijn stelt perspectief en belang minderjarige weer centraal

Jongeren en gezinnen stellen vragen aan de Klachtenlijn over hun rechten in de jeugdhulp of ze vragen een onderzoek als er sprake zou zijn van schending van hun rechten. Ook professionals doen een beroep op de Klachtenlijn voor ondersteuning, informatie- en uitgebreidere adviesvragen. Jongeren en gezinnen signaleren ook structurele knelpunten waardoor situaties vast dreigen te lopen of als er geen oplossing voorhanden is. Wachtlijsten, tekorten in het aanbod, hulp die niet opgestart raakt omdat niet duidelijk is wie verantwoordelijk is voor het dossier: die knelpunten werden ook dit jaar weer gemeld.

De Klachtenlijn gebruikt het kinderrechtenverdrag als leidraad in zijn ombudswerk. Voor de jeugdhulp vinden we daar een vertaling van terug in het decreet Integrale Jeugdhulp en het decreet over de rechtspositie van minderjarigen in de jeugdhulp. Naast die juridische kaders krijgen kinderrechten in de jeugdhulp ook vorm in een hulpverleningsrelatie. Minderjarigen en gezinnen staan in relatie tot de individuele professional, tot de hulpverleningsdienst en tot voorzieningen. Dat is de kern van het hulpverleningsverhaal. Het is logisch dat dat soms leidt tot spanningen en conflicten. Situaties zijn vaak complex. Verschillende perspectieven en belangen kunnen botsen.

De Klachtenlijn maakt het verschil door te vertrekken van het perspectief en het belang van de minderjarigen zonder de delicate problemen en opdrachten van de jeugdhulpactoren uit het oog te verliezen. In al die complexiteit probeert de Klachtenlijn telkens de impact op de kinderen van de voorgestelde hulp of verandering van hulpvorm weer naar de voorgrond te brengen. De Klachtenlijn treedt dan vaak op als bemiddelaar tussen jongeren, ouders en een dienst.

Van verschillen in zorgnoden naar gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor hulp

Kinderen en jongeren ervaren verschillende zorgbehoeften. Die worden bepaald door context-, kind- en gezinsfactoren.

Breuklijnen in het jeugdhulp- traject brengen stabiliteit jongeren aan het wankelen

Afhankelijk van de leeftijd, de problematiek en het gedrag van jongeren zijn er andere hulpverleningsvormen. Daardoor ontbreekt soms de continuïteit in de hulpverlening. We stellen vast dat al die verschillen in het jeugdhulpaanbod moeilijk op één plek benaderd kunnen worden. Dat leidt tot breuklijnen in de jeugdhulp.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om stil te staan bij de impact van discontinuïteit in het hulpaanbod op het leven van de minderjarige zelf.

Gevolgen zijn onder andere de wissels van scholen, de moeilijke opbouw van vertrouwen van minderjarigen in professionals en het gebrek aan stabiliteit om een netwerk op te bouwen in het jonge leven van kinderen. We moeten de vraag durven stellen welke basis we die kinderen meegeven. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor om die impact op het leven van kinderen en jongeren mee in overweging te nemen, elke keer als er nieuwe jeugdhulpvoorstellen geformuleerd worden.

Te sterkte focus op verschil sluit jongeren uit

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor om niet te veel te focussen op het verschil of op de uitsluitingscriteria waarom een minderjarige niet in een bepaald aanbod zou passen. We vragen de focus te verleggen naar de gemeenschappelijke opdracht: verantwoordelijkheid dragen om zorg te bieden aan alle jongeren.

De Klachtenlijn ondersteunt minderjarigen om hun stem te laten weerklinken en hulp en zorg op te eisen. Ze ondersteunt jeugdhulpactoren om te zoeken naar oplossingen die vertrekken vanuit het perspectief van de minderjarige en die continuïteit garanderen en gericht zijn op maximale tegemoetkoming aan de hulpvraag van de minderjarige en zijn omgeving.

Eén vertrouwde plek behouden?

Het CLB meldt de situatie van de 10-jarige Lore bij de Klachtenlijn. De moeder van Lore werd opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. De vader is onbekend. Het meisje zelf heeft gedrags- en emotioneel-sociale problemen. Er werd een vraag gesteld aan de toegangspoort voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Eerst was er een discussie of een Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentrum (OOOC) aangewezen is of eerder een Observatie- en Behandelingscentrum (OBC). Uiteindelijk werd geopteerd voor een OOOC. De problemen van het kind zouden contextgebonden zijn. Het meisje wordt aangemeld voor een begeleidingstehuis. Omdat er daar geen plaats is, wordt de opname in het OOOC verlengd. Ondertussen meldt zich een familielid dat via pleegzorg voor het kind wil zorgen. Die piste springt af en voor pleegzorg zijn er geen opties in een crisispleegzorgplaatsing. De opname in het

OOOC loopt af omdat ze die niet meer wettelijk kunnen verlengen. Naar huis kan het meisje niet. Het CLB kan niet anders dan druk uitoefenen op het familielid om het kind toch op te vangen tot na de kerstvakantie om te vermijden dat het op straat komt te staan. Dat is niet ideaal omdat er geen enkele vorm van begeleiding is, noch door pleegzorg, noch door contextbegeleiding. De frustratie is groot omdat de jeugdhulpregie te weinig druk zet op de begeleidingstehuizen om het kind op te nemen. Er lijkt geen oplossing te zijn.

De Klachtenlijn overlegt met de jeugdhulpregie om na te gaan wat de opties zijn. De wachtlijsten voor begeleidingstehuizen in de regio zijn lang en er is te weinig aanbod. Jeugdhulpregie is wel bereid het kind voorrang te geven. Ze stellen ook voor om de woonplaats van het kind los te laten en toch van school te veranderen zodat ze ook begeleidingstehuizen buiten de regio kunnen aanspreken. De Klachtenlijn vraagt om dat zoveel mogelijk te vermijden zodat de minderjarige toch één vertrouwde plek kan houden. Het lost ook het kortetermijnprobleem van opvang tot na de kerstvakantie niet op. Om te vermijden dat diensten in die periode gesloten zijn, vraagt de Klachtenlijn een duidelijke oplossing. Ze stelt de piste dagcentrum voor om de opvang van Lore bij het familielid in december haalbaar te maken. En tegelijk is er toch opvolging van een dienst om de ontwikkeling van het meisje op te volgen. Het CLB werkt die piste uit. De Klachtenlijn stelt voor om de piste ondersteunende pleegzorg te bekijken omdat die hulpvorm de familie kan begeleiden en ondersteunen. De Klachtenlijn stuurt aan op cliëntoverleg na de kerstperiode.

Ook pleegzorg was bij dat cliëntoverleg. Perspectiefzoekende pleegzorg was een haalbare optie tot de plaatsing in een begeleidingstehuis. Er start opnieuw een discussie over wie dan contactpersoon-aanmelder wordt. Het dagcentrum en pleegzorg vinden dat niet haalbaar. Het CLB ook niet want zij zien zich te veel in de rol geduwd van een vroegere consulent. De Klachtenlijn dringt bij de diensten aan om hun verantwoordelijkheid op te nemen en om de zorg voor het meisje centraal te stellen. Uiteindelijk wordt perspectiefzoekende pleegzorg uitgewerkt om de wachttijd voor een plaats in een begeleidingstehuis te overbruggen.

Discussies tussen professionele diensten: belang van het kind?

Een grootmoeder-pleegmoeder vraagt tussenkomst van de Klachtenlijn in de situatie van haar twee kleinkinderen (11 en 8 jaar). Kort na de geboorte werden de kleinkinderen aan haar toegewezen wegens de onstabiele thuissituatie. De kinderen hebben hechtingsstoornissen. De relatie met thuis is turbulent. De kleinkinderen uiten dat gedragsmatig en er zijn vragen over hun emotionele ontwikkeling. Ook de grootmoeder erkent het gedrag bij de kinderen en start begeleiding op bij een kinderpsychologe. Grootmoeder vindt het niet altijd gemakkelijk om haar rol van pleegmoeder te scheiden van haar eigen moederrol tegenover haar dochter, de moeder van de kinderen. Dat leidt soms tot spanningen. Daardoor doen ze vaak een beroep op de dienst pleegzorg. Die adviseert een opname van een van de kinderen in de kinderpsychiatrie. Grootmoeder gaat akkoord. Ze heeft de indruk dat het kind en zij goed meewerken aan de sessies in de kinderpsychiatrie. Voor de kinderpsychiatrie kan een terugkeer van het kind naar de grootmoeder. Maar pleegzorg vindt dat ze hun limieten van begeleiding bereikt hebben en dat ze ver boven de toegestane begeleidingsuren zitten. Ook zeggen ze dat de verhouding tussen grootmoeder-pleegmoeder en moeder verwarrend kan zijn voor de kinderen. Zij willen de consulent van de sociale dienst van de jeugdrechtbank adviseren de pleegzorg te stoppen en willen een opname van de kinderen in een OBC om van daaruit te bekijken welke verdere hulp mogelijk is, zoals een extern pleeggezin of begeleidingstehuis. Omdat het dossier van de jeugdrechtbank verhuist naar een andere regio is er geen sociale dienst meer bij betrokken.

De Klachtenlijn neemt contact op met alle betrokkenen en met de kinderpsycholoog om het verhaal van de kinderen mee in kaart te brengen. Ze stelt vast dat de bezorgdheden van elke dienst vanuit hun positie en ervaring evenwaardig zijn. Maar net dat leidt tot een conflict tussen pleeggezin, kinderpsychiatrie en pleegzorg. De situatie is complex en de Klachtenlijn begrijpt de soms moeilijke rol en opdracht van de diensten. In al die complexiteit wil de Klachtenlijn de impact van de voorstellen op de kinderen eruit lichten. Bovendien vragen we ons af wat het nut is van een opname in een OBC na een eerdere opname

in de kinderpsychiatrie. Het gevaar dreigt dat ze daar de focus verleggen naar opnieuw screenen. Bovendien is dit een situatie waarover elke dienst het eens is: de kinderen hebben hechtingsstoornissen. Net daarom moet er een goede afweging gemaakt worden. De Klachtenlijn blijft de vraag van de kinderen zelf om bij grootmoeder te blijven centraal stellen. Wat is daarvoor nodig? Hoe kan dat toch? De Klachtenlijn zet aan tot reflectie: wegen de bezorgdheden rond de rol van grootmoeder als pleegouder op tegen de neveneffecten en de impact van het voorgestelde traject op de kinderen? De Klachtenlijn bespreekt haar visie met de consulent. Er wordt voor gekozen om voorlopig niets te veranderen.

Het verschil als toegang tot zorg op maat

Diagnose als toegangsticket

Ouders en minderjarigen met een diagnose zoeken hulp op maat. Het label of de diagnose geeft toegang tot een bepaalde hulpvorm. Vooral voor minderjarigen met de diagnose autisme is dat belangrijk. Het toont dat ze een ander hulpaanbod nodig hebben. Net door dat verschil te benadrukken, ervaren ze uitsluiting in de thuisbegeleidingsdiensten en in de contextbegeleiding van de bijzondere jeugdzorg.

Wachlijsten in het ondersteuningsaanbod

Er is een extra erkenning nodig van het VAPH om aanspraak te kunnen maken op een aanbod zoals thuisbegeleiding voor autisme. Als de procedure afgerond is, botsen gezinnen op enorme wachtlijsten in het ondersteuningsaanbod.

Het verschil wordt dus gebruikt om hulp op maat te zoeken. Dat lijkt een contradictie maar dat is het niet. Het is een overlevingsstrategie die gezinnen in de jeugdhulp gebruiken om hun recht op zorg op maat op te eisen.

Moet niet elke dienst voor thuisbegeleiding en intensieve contextbegeleiding de nodige kennis hebben om aan de slag te kunnen gaan met alle

opvoedings- en gezinsondersteuningsvragen? Blijft de kloof tussen het hulpaanbod van het Agentschap Jongerenwelzijn en het Agentschap voor Personen met een Handicap niet te groot?

Meldingen over tekorten in het aanbod voor kinderen met autisme laten zien hoe gezinnen en kinderen zich in de steek gelaten voelen. Ouders weten niet hoe ze dat onrecht kunnen aanklagen en vragen steun aan het Kinderrechtencommissariaat.

Thuisbegeleiding voor autisme? ‘Nog drie jaar geduld, mevrouw’

Een moeder klaagt bij de Klachtenlijn over de wachtlijst voor thuisbegeleiding van jongeren met autisme. Haar zoon werd vijf jaar geleden gescreend door een referentiecentrum voor autisme na een lange lijdensweg om te zoeken naar de oorzaken van zijn gedrag. Het advies was: gespecialiseerde thuisbegeleiding voor autisme opstarten. Maar dan kom je op een jarenlange wachtlijst. Onlangs informeerde ze nog eens naar de wachtlijst. Nog drie jaar geduld, mevrouw. Tegen die tijd is haar zoon 18. Ondertussen zijn er serieuze schoolzorgen. Het CLB overweegt een M-document in te dienen bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling omdat ze vragen hebben of de problemen wel alleen maar door zijn autisme komen of door het onvermogen van het gezin om daar correct mee om te gaan. Moeder vraagt wat de gevolgen kunnen zijn.

De Klachtenlijn neemt geen standpunt in over het wel of niet terecht indienen van een M-document. We adviseerden om zeker te gaan praten met de mensen van het vertrouwenscentrum. Die kunnen beslissen om het hulpverleningstraject te sturen, om mee te zoeken naar een andere vorm van ondersteuning of om uiteindelijk toch de bezorgdheid te melden aan het jeugdparket met de vraag een jeugdrechter in te schakelen.

Kinderen met een beperking: achter de verschillen het kind en zijn zorgvraag blijven zien

Kinderen met een beperking of met extra zorgnoden vragen blijvend aandacht. Ze zijn nog meer afhankelijk van de zorg en de hulp thuis en van de maatschappelijke dienstverlening. Beperkingen en zorgbehoeften zijn erg uiteenlopend voor deze groep. Maar achter de verschillen schuilen kinderen en jongeren die gelijkwaardig behandeld moeten worden.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt respect voor verschillen en een basishouding die gericht is op gelijkwaardige behandeling.

Flexibele zorg op maat?

Kinderen met een beperking hebben moeilijkheden in de samenleving of op school. En ook in de jeugdhulp botsen ze op knelpunten waardoor hun recht op hulp niet altijd gegarandeerd is. Zo krijgt de Klachtenlijn signalen over wachtlijsten voor residentiële opvang. Gezinnen vragen flexibiliteit om de zorg voor hun kind te kunnen delen met professionele diensten.

Gedeelde zorg nodig, ook in het weekend

De moeder van een 17-jarige jongen klaagt dat het voor ouders moeilijk is om flexibele opvang te vinden voor kinderen met een zware beperking. Haar zoon verblijft in de week in een MPI. Elk weekend komt hij naar huis maar de zorg wordt te zwaar. Ze vraagt opvang in de vakantie of voor één weekend om de veertien dagen om het weer wat draaglijk te maken. Maar het MPI heeft geen plaats vrij in het weekend. Het geeft in het weekend voorrang aan kinderen en jongeren die nog op de wachtlijst staan voor weekopvang. Zo verdeelt het MPI het beperkte aanbod over de verschillende zorgnoden van kinderen en hun gezinnen.

De Klachtenlijn nam contact op met het MPI om de mogelijkheden te onderzoeken voor een verblijf in het weekend. Eén weekend per maand zou voor de jongen al een groot verschil betekenen. Helaas ziet het MPI geen mogelijkheid om aan deze behoefte te voldoen.

”

“

Maatschappelijk functioneren niet dermate ernstig en langdurig beperkt

Een 10-jarig meisje hoort slecht. De ouders overleggen met het revalidatiecentrum over een geschikt hulpmiddel. Bij het VAPH vragen ze een tussenkomst voor een FM-apparaat. Daarmee kan het meisje thuis en op school beter functioneren. Haar huidige hoorapparaat werkt alleen in een rustige een-op-eenrelatie. Een FM-apparaat neemt ruis en omgevingsgeluiden weg. De aanvraag gaat via de intersectorale toegangspoort. Het antwoord is negatief. Motivering: ‘De aanvraag tot individuele materiële bijstand kan niet worden ingewilligd omdat de jongere niet erkend wordt als een persoon met een handicap. Het huidige totaalbeeld heeft niet tot gevolg dat het maatschappelijk functioneren dermate ernstig en langdurig beperkt wordt.’

De ouders nemen contact op met de Klachtenlijn. Ze uiten de klacht als structureel signaal. De Klachtenlijn oordeelt dat de beslissing contradictorisch is want het FM-apparaat zorgt er net voor dat het kind op termijn wel beter kan functioneren in de samenleving en dus minder afhankelijk wordt van andere hulpmiddelen. Het sterkt haar zelfredzaamheid en zelfvertrouwen waardoor zij een volwaardiger plek in het sociaal leven kan innemen.

”

Verskil in omgaan met verontrusting: mandaat gevraagd

De Klachtenlijn krijgt vaak adviesvragen van jeugdhulpactoren die gepast willen reageren op onrust bij gezinnen en minderjarigen, verontrustende situaties. Welke stappen kunnen en mogen ze zetten? En waar kunnen ze terecht met hun

bezorgdheid? Professionals balanceren op een slappe koord. Ze moeten de bezorgdheden ernstig nemen en toch maximaal rekening houden met het recht van minderjarigen op bescherming en participatie in de jeugdhulp. Als ze bang zijn dat ze te vroeg, te laat of te drastisch (door bijvoorbeeld een uithuisplaatsing) ingrijpen, doen ze een beroep op de Klachtenlijn. Ze lijken dan een soort mandaat te vragen om stappen te zetten of dingen te bespreken met gezinnen. Dat toont hoe moeilijk het is om met verontrusting om te gaan. En hoe belangrijk ze de reflex vinden om te midden van de bezorgdheden toch te blijven denken aan de impact voor de minderjarigen zelf. Een nieuwe kijk van de Klachtenlijn is dan welkom.

“

Vermoeden van grensoverschrijdend gedrag: wat nu?

Een brugfiguur in een scholengemeenschap vraagt advies over de situatie van een 11-jarig meisje. Er zijn vermoedens dat het kind thuis seksueel misbruikt wordt. De vermoedens stelen op het gedrag van het kind, op haar verhalen over thuis en over haar relatie met haar vader. Zelf sprak ze nog niet uitdrukkelijk van grensoverschrijdend gedrag. De arts van het wijkgezondheidscentrum deelt de bezorgdheid van de brugfiguur. Die neemt contact op met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Daar hoort ze dat de vorige school die vermoedens ook al had. Het vertrouwenscentrum heeft de vader drie keer uitgenodigd, maar hij kwam niet opdagen voor een gesprek. Daarna werd het dossier gesloten. De brugfiguur informeert bij het CLB, maar daar zeggen ze dat ze te veel werk hebben vlak voor de vakantie. ‘Zonder duidelijk aantoonbare informatie van het kind is dit geen prioriteit.’ De brugfiguur vraagt de Klachtenlijn wat ze nu kan doen, waar ze terecht kan.

De Klachtenlijn licht eerst het jeugdhulpplandschap toe aan de brugfiguur. In het onderwijs zijn ze daar wat minder vertrouwd mee. We overlopen de mogelijke stappen: van zelf het vermoeden ter sprake brengen tot een M-document indienen. We leggen ook het verschil uit tussen de opdracht van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling als dienstverlener en hun opdracht als consult bij verontrusting. De Klachtenlijn stelt voor om het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling een uitgebreid consult te vragen. Daarnaast moet

de brugfiguur blijven aandringen bij het CLB om dit ernstig te nemen. Een interessante piste zou zijn om het CLB en het wijkgezondheidscentrum samen uit te nodigen voor een overleg. Dan kunnen ze alle bezorgdheden en puzzelstukken samen leggen en de verantwoordelijkheid delen. De brugfiguur ging daarvoor zorgen. Als er niemand bereid zou zijn om samen met haar verantwoordelijkheid op te nemen, kan de Klachtenlijn verdere stappen zetten en de diensten vragen naar een rondetafel. Uiteindelijk heeft de brugfiguur geen contact meer opgenomen, waardoor we ervan uitgaan dat de jeugdhulpactoren zelf weer aan de slag konden gaan.

”

Jongeren zoeken soms samen met een hulpverlener creatief naar alternatieven om ondanks het ontoereikende hulpaanbod toch vooruit te kunnen. Zo proberen hulpverleners jongeren weer ‘in hun eigen kracht te zetten’.

“

Wat kunnen we wettelijk doen?

Het JAC vraagt samen met een 17-jarige advies. Het meisje woont bij haar moeder maar het loopt thuis niet zo goed. De relatie met de moeder is problematisch. De laatste maanden verblijft ze daarom meer bij haar vader. Vader verhuist over een paar weken naar het buitenland voor een werkopdracht. Het meisje zegt zelf dat ze graag begeleid zelfstandig wonen wil opstarten. Daarvoor zijn er lange wachtlijsten. Daarom hebben ze samen gezocht naar een tussenoplossing. De ouders van een vriendin willen haar opvangen. Vader is akkoord, maar van moeder verwachten ze weerstand. Het is ook moeilijk om met de moeder duidelijke afspraken te maken. De vraag is wat ze nu wettelijk kunnen en mogen doen zolang er geen aanvraag is voor jeugdhulp.

De Klachtenlijn adviseert een dialoog met de moeder op te starten vanuit de rechten van het meisje. We raden aan om met de moeder nauw contact te onderhouden, om afspraken op papier te zetten, en om zo te anticiperen op wispelturig gedrag en een escalatie te voorkomen. Als moeder weigert, zullen ze toch moeten overwegen om een M-document in te dienen.

”

Rechten in de jeugdhulp: één vorm van rechtsgelijkheid?

De Klachtenlijn krijgt vooral van professionals vragen over de toepassing van de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp. Als we daarover praten met jongeren, lijken ze minder op de hoogte te zijn van het belang ervan en van hoe ze die rechten kunnen uitputten. In een residentiële setting kennen jongeren hun rechten vrij goed. In de ambulante hulpvormen veel minder.

We vinden het positief dat de rechtspositie een duidelijke plek heeft in de werking van de jeugdhulp. Maar de toepassing in de praktijk is niet altijd evident. De Klachtenlijn denkt daar graag over mee met de jeugdhulpactoren. Zo werken we mee aan de maximale toepassing van kinderrechten in de sectoren van de jeugdhulp. Toch stellen we vast dat het decreet rechtspositie niet in elke individuele situatie het nodige houvast kan bieden. Verschillende benaderingen van de rechtspositie kunnen het gevolg zijn. Door reflectie kunnen we het belang van en voor de minderjarige zelf opnieuw naar voren schuiven.

Blijvende informatie en communicatie over de rechtspositie van minderjarigen moet zeker een aandachtspunt blijven. Vooral de vertaling naar de praktijk en de betekenis voor minderjarigen zelf vraagt extra aandacht. De vormingen van Cachet vzw zijn daarvoor zeker een meerwaarde.

“

Inspraak rond bezoeken

Een dienst pleegzorg neemt samen met een 13-jarige contact op met de Klachtenlijn. Het meisje verblijft in een pleeggezin. Er zijn bezoekmomenten afgesproken met de moeder en de vader. De vader heeft zijn dochter nog niet wettelijk erkend. De moeder verbiedt plots dat het kind nog contact heeft met haar vader. De vraag rijst nu of het kind inspraak heeft over de bezoeksregeling en of ze het recht heeft om contacten te onderhouden met haar vader.

De Klachtenlijn geeft informatie over het verschil tussen juridisch en biologisch ouderschap. We lichten ook de procedure ‘erkenning van een kind’ en de rechten van de minderjarige toe. Het moeilijke is dat het meisje zelf haar recht op contact met haar vader niet rechtstreeks kan afdwin-

gen. Maar haar recht kan wel de basis zijn en een opstap voor een nieuw gesprek met de moeder. De Klachtenlijn geeft tips om de mening en de stem van de minderjarige te versterken. Ook de hulpverlener wordt ondersteund zodat ook zij het belang van het meisje in de dialoog kan versterken.

”

Het is soms moeilijk om de rechtspositie zoals het decreet die uittekent zomaar toe te passen in individuele situaties. Er spelen vaak verschillende rechten die bovendien met elkaar samenhangen. In elke situatie is het van belang telkens opnieuw die onderlinge samenhang te zien.

“

Facebook afsluiten?

De jeugdrechtbank plaatst een jongen met een mentale beperking in een voorziening. De ouders kregen contactverbod. De jongen is een fervente Facebookgebruiker en via Facebook krijgt hij uitnodigingen van vrienden voor feestjes. Hij is al een paar keer ontsnapt om naar die feestjes te gaan. Daarna vertrekt hij dan meestal naar het ouderlijk huis waardoor het daar telkens opnieuw escaleert. De voorziening denkt erover om het Facebook van de jongen af te sluiten, maar ze vragen zich af of dat wel strookt met de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp.

De vraag toont aan hoe moeilijk het soms is om een rechtspositie probleemloos toe te passen in individuele situaties. De Klachtenlijn adviseerde over het recht op privacy en informatie van de jongen. Die rechten moeten ook afgewogen worden tegenover andere rechten. Het recht op bescherming in dit geval. Bovendien is er het opgelegde contactverbod. Ook minderjarigen moeten zich houden aan de maatregelen van de jeugdrechtbank. Zomaar Facebook definitief afsluiten leek ons in dit geval te drastisch. Het lijkt een trigger uit te sluiten, maar wat dan met beïnvloeding via gsm? Een tijdelijk verbod om Facebook te gebruiken in de voorziening kan wel onder bepaalde voorwaarden. Die moeten dan wel duidelijk en helder meegedeeld en gemotiveerd worden aan de jongen zelf. Er moeten dan afspraken komen over die tijdelijkheid en over hoe het vertrouwen tussen de begeleiding en de jongen hersteld kan worden. Wat maakt dat het

verbod gehandhaafd blijft of opgeschort wordt? Zijn er minder drastische afspraken mogelijk zoals mensen defrienden? En kan de jongen zich daarin vinden? Tot slot adviseerden we ook om de eventuele beslissing om Facebook tijdelijk te verbieden ook in een verslag aan de jeugdrechtbank te laten weten.

”

Minderjarigen ervaren jeugdhulpaanbod verschillend

Door de contacten met minderjarigen stellen we vast dat zij het jeugdhulpaanbod heel verschillend ervaren. Sommigen zijn tevreden met de aangeboden hulp en vinden die ondersteunend. Ook hun individuele relatie tot individuele hulpverleners kan het verschil maken. Toch stellen we vast dat voor andere minderjarigen de aangeboden hulp eerder als een sanctie aanvoelt. Zij hebben het gevoel dat ze ‘gestraft’ worden door bijvoorbeeld een uithuisplaatsing.

Ook klagen ze het gebrek aan flexibiliteit aan in de structuren van de jeugdzorg. Als ze een beroep doen op een jeugdhulpaanbod, lijken ze een vast patroon te moeten volgen. Ze ervaren dat hun vraag of probleem moet passen in een bestaand jeugdhulpaanbod.

“

Ik moet weg, maar mijn stiefvader blijft

Een jongen van 16 jaar vraagt de Klachtenlijn om hulp. Hij verblijft twee weken in een begeleidingstehuis. Hij heeft zich ermee akkoord verklaard dat hij vrijwillig instemt. Maar hij ervaart dat niet als een vrije keuze. Door het geweld van zijn stiefvader thuis, zag hij geen andere optie. De structuur en regels vallen hem zwaar omdat hij het gewoon is zelf verantwoordelijkheid op te nemen. Hij klaagt aan dat hij thuis weg moet voor bescherming, terwijl zijn stiefvader de onveiligheid veroorzaakt.

Vanuit de Klachtenlijn kunnen we de vraag van de jongen niet oplossen. We brengen met hem de opties in kaart: Is er volgens hem een andere oplossing in het kader van de opvang? Wat is er volgens hem nodig om meer inspraak en verantwoordelijkheid te kunnen opnemen in de

werkingskaders van het begeleidingstehuis? We begrijpen zijn frustraties. De jeugdhulp kan inderdaad alleen maar bescherming bieden op deze manier. Er kunnen geen maatregelen opgelegd worden tegen opvoedingsverantwoordelijken.

”

Een open inloophuis met mogelijkheid tot overnachting?

We stellen vast dat er vooral voor jongeren van 15 tot 18 jaar een open opvangaanbod nodig is als er zich thuis een crisis voordoet of als de spanningen oplopen zonder dat het nodig is dat er dan een heel systeem in actie komt. Vooral jongeren met een beperkt sociaal netwerk lopen vast met hun vraag naar opvang. Ze hebben een plek nodig om even tot rust te komen. Een soort ‘open inloophuis’ met mogelijkheid tot overnachting.

“

Weekendopvang nodig

Een jongen van 17 jaar kan thuis niet meer veilig terecht. Ook het OCJ vindt dat. Hij heeft dus opvang nodig, maar in zijn eigen sociaal netwerk zijn er geen mogelijkheden. Een internaat biedt opvang van maandag tot vrijdag. Maar dan zijn er geen oplossingen voor het weekend. Ondersteunende pleegzorg zou een optie zijn maar er is een tekort aan opvanggezinnen en zeker voor pubers. Gesteund door de consultant van het OCJ vraagt de jongen hulp aan de Klachtenlijn. Zijn recht op een gepast aanbod is geschonden. Hij vraagt of het Kinderrechtencommissariaat iets kan doen.

Ondertussen werd voor deze jongen een tijdelijke oplossing gevonden via een opvang in de gebouwen van een vakantiecamp.

”

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten die volgens ons gegrond zijn, maar waarvoor we individueel geen oplossing kunnen aanreiken. In het bestaande aanbod ontbreekt de nodige hulp en ondersteuning. Het recht op bescherming en opvang kan niet gevrijwaard worden. Moeten private initiatieven of jeugdherbergen dan het antwoord bieden?

“

Eens jeugdhulp, altijd jeugdhulp?

Een meisje van 15 wordt aangemeld bij het crisismeldpunt na een hoogoplopend conflict en een dreigende sfeer thuis. Ze vertelt dat dat af en toe eens gebeurt. Ze zocht rust voor twee dagen. Ze meldt dat ze nu ineens zeven dagen moet blijven en dat er intensieve contextbegeleiding opgestart wordt. Ze is niet gelukkig met die verplichting en wil de crisisopvang vandaag nog verlaten. Ze is enorm geschrokken van het hele systeem dat nu in actie schiet. Ze is bang dat ze nu niet meer uit de jeugdzorg raakt.

De Klachtenlijn stimuleert het meisje om met de begeleiders te praten. We formuleren haar bezorgdheid en de vragen waar ze mee kampt. Samen bereiden we zo het gesprek voor. Haar visie moet zeker een evenwaardige plek krijgen in de hulpverlening. Bij problemen zou het meisje opnieuw contact met ons opnemen. We hebben haar niet meer gehoord.

”

Gegevens uitwisselen vraagt voorzichtigheid en nuance

Discussies over gegevensuitwisseling en beroepsgeheim woeden momenteel op verschillende terreinen. Het Kinderrechtencommissariaat is er zich van bewust dat gegevens delen soms zinvol en nodig is. Er zijn instrumenten die het mogelijk maken om in zwaar verontrustende situaties en ter bescherming van minderjarigen kennis en ervaring uit te wisselen tussen welzijnsactoren en rechterlijke instanties. Voorbeelden zijn het CO3-overleg of het Protocol van Moed. Die instrumenten groeiden uit een behoefte bij de hulpverlening en bij justitie en werden samen uitgewerkt met respect voor elkaars rol, positie en opdracht.

Tegelijk vraagt de discussie veel nuance en voorzichtigheid. Zo duikt de vraag om gegevens te delen vandaag op bij verschillende maatschappelijke problemen zoals radicalisering, kleine criminaliteit en spijbelen. We vinden het belangrijk die diversiteit te blijven zien en oog te blijven hebben voor de spanning tussen veiligheids- en welzijnsbeleid. We krijgen signalen van welzijns-

werkers over vragen om informatie van minderjarigen door te geven aan de politie, terwijl dat de vertrouwensrelatie met de hulpverlener in het gedrang brengt.

Het Kinderrechtencommissariaat gaat uit van drie principes in de discussie rond het beroepsgeheim en de mogelijkheid van casusoverleg tussen welzijn en justitie.

Ze stonden ook in ons advies over het verzameldecreet:

- Meer armslag inbouwen voor de cliënt.
- Transparantie troef. Waarvoor worden gegevens opgevraagd en uitgewisseld? En tussen wie kan er informatie uitgewisseld worden?
- Hou minstens rekening met principes en waarborgen uit projecten die al liepen zoals CO3 en Protocol van Moed.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Verzameldecreet waar jeugdrechtelementen een aparte benadering verdienen*, 2015-2016/13, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/advies-verzameldecreet-waar-jeugdrechtelementen-eeen-aparte-benadering- verdienen

Recht op herinnering

Fotoboekje van jeugdijaren in de voorziening

Een jeugdhulpvoorziening vraagt: 'Mogen we de jongeren die weggaan uit de leefgroep een boekje meegeven met foto's van hun verblijf bij ons? Soms staan er ook andere kinderen op die foto's. Soms ook begeleiders. Speelt het verbod om beeldmateriaal te verspreiden waaruit blijkt dat jongeren onder een maatregel van de jeugdrechtbank vallen?'

Dossiers bewaren

Soms komen jongeren na jaren nog terug bij ons op bezoek en vragen om nog eens naar de foto's van vroeger te kijken. Mogen wij die foto's bewaren of moeten we ze zoals het dossier vernietigen, vijf jaar nadat de jongeren meerderjarig werden?

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen waar niet het recht om vergeten te worden speelt, maar net het omgekeerde.

Levensboek

'To promote the child's sense of self-identity, a life story book comprising appropriate information, pictures, personal objects and mementoes regarding each step of the child's life should be maintained with the child's participation and made available to the child throughout his/her life.' (VN-Resolutie van 24 februari 2010 'Guidelines for the Alternative Care for Children')

Hoe gaan we om met foto's van het verblijf van jongeren in een voorziening? Zeker in situaties waarin jongeren zelf voortdurend foto's nemen en gefotografeerd worden, en alles delen op sociale media.

Interpretatie van publicatieverbod nodig

Volgens ons gaat het wettelijk verbod niet zover dat het strafbaar zou zijn als een voorziening jongeren een fotoboekje meegeeft. Het verbod op 'verspreiden' waar het Strafwetboek het over heeft, houdt 'in omloop brengen' in. We stelden de vraag aan het College van Procureurs-Generaal.

Belang van mediawijsheid in de voorziening

Uiteraard moet wel altijd de toestemming van de mensen op de foto gevraagd worden. Zowel om een foto te nemen als om hem te verspreiden. Dat maakt meteen duidelijk dat voorzieningen daar maar beter mee aan de slag kunnen gaan en samen met de jongeren bepalen wat kan en wat niet kan.

- Zie ook mediawijsheid in dit jaarverslag in het hoofdstuk 'Recht op en in vrije tijd', 5.4. Sociale media

Denkoefening nodig over bewaard materiaal

Er is een denkoefening nodig over het bijhouden van dossiers, foto's en ander beeldmateriaal in de voorziening en de bredere jeugdhulp. Horen de foto's bij het dossier dat een voorziening moet bijhouden? Of is het beter de twee op te splitsen? Moeten we dossiers ook niet langer bijhouden? Rootsvragen van jongeren komen pas op latere leeftijd. Bijvoorbeeld als ze zelf kinderen krijgen. En volgens de huidige regelgeving is hun dossier dan al lang vernietigd. Bovendien is het zinvol om alle termijnen op elkaar af te stemmen. Nu verschillen die naargelang het gaat om een voorziening van Jongerenwelzijn, het VAPH of Kind en Gezin.

Clëntenorganisaties in de jeugdhulp

Net voor de zomer organiseerde de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een hoorzitting over de 'Conceptnota voor nieuwe regelgeving over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum in de integrale jeugdhulp'.

De kinderrechtencommissaris lichtte in de hoorzitting van 1 juni 2016 het advies van het Kinderrechtencommissariaat toe.

Het Kinderrechtencommissariaat juicht de stap naar een sterkere structurele verankering van cliëntenorganisaties toe. Op basis van een analyse van voorbeelden in binnen- en buitenland schoof de kinderrechtencommissaris thema's naar voren waarover een duidelijke positiebepaling nodig is. Onder andere: (1) de aandacht voor cliëntenparticipatie op verschillende niveaus, (2) de graad van verankering van cliëntenparticipatie op verschillende beleidsniveaus en (3) een duidelijke afbakening van de functies van de cliëntenorganisatie.

- ▶ Conceptnota voor nieuwe regelgeving over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum in de integrale jeugdhulp, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 697/1

Nieuw dossier stelt perspectief gebruikers jeugdhulp centraal

De integrale jeugdhulp is complex opgezet. Ook de mensen die erin werken, zoeken soms nog hun weg in de structuur. Door de hulp te managen, worden de jongere en zijn ouders voor wie het hele systeem opgezet is, soms uit het oog verloren.

Om het perspectief van de gebruikers weer naar de voorgrond te brengen, werkte het Kinderrechtencommissariaat samen met de Arteveldehogeschool. Die interviewde ouders, organiseerde intervisies met medewerkers van de multidisciplinaire teams van de CLB's en verzorgde focusgroepen met jeugdhulpverleners. Het Kinderrechtencommissariaat interviewde de jongeren.

De getuigenissen van jongeren en ouders over hun ervaringen met de integrale jeugdhulp werden gebundeld in het dossier 'Waarheid, durven of doen? Ervaringen van jongeren en ouders met jeugdhulp'. De waarheden komen uit de getuigenissen van jongeren en hun ouders. Vinden ze de hulp die ze nodig hebben? Wat helpt hen? Wordt er rekening gehouden met hun kijk? Jongeren en ouders leggen de sterktes en tekorten in de jeugdhulpverlening bloot. De durf- en doesuggesties komen van jeugdhulpverleners zelf. Zij reageren op de getuigenissen van de jongeren en hun ouders, en koppelen daar suggesties aan voor hun collega's en voor het beleid.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Waarheid, durven of doen? Ervaringen van jongeren en ouders met jeugdhulp*, 2016, www.kinderrechtencommissariaat.be/publications/detail/waarheid-durven-of-doen-ervaringen-van-jongeren-en-ouders-met-jeugdhulp-1

Een greep uit de aangekaarte knelpunten en aanbevelingen in het dossier:

- Vermaatschappelijk
 - Vermaatschappelijk van de zorg is voor veel ouders en jongeren een realiteit.
 - Jongeren in een voorziening hebben het niet gemakkelijk om een netwerk uit te bouwen.
 - Er zijn grenzen aan de kracht van ouders en kinderen.

- Maak werk van gedeelde verantwoordelijkheid en maak duidelijk wat voor de hulpverlener is en wat het gezin wel en niet zelf kan doen.
- Bekendheid van zorg
 - Jongeren en ouders die voor het eerst in contact komen met jeugdhulp zijn daar nauwelijks mee vertrouwd.
 - Rechtstreeks contact met de jongere is belangrijk.
 - Netwerkvorming onder jeugdhulpverleners maakt ook hulpverleners meer vertrouwd met het landschap.
- Beschikbaarheid van hulp
 - De weg naar hulpverlening is vaak lang.
 - Probeer mini-toegangspoorten te vermijden.
- Wat helpt?
 - De ervaringen van jongeren met de jeugdhulp zijn heel wisselend. Sommige jongeren zijn heel enthousiast, andere wijzen op onbegrip en een hulpverlening die veel tijd en energie vraagt.
 - Stel de vraag van de jongere en de ouders centraal, in plaats van het aanbod per se te willen laten samenvallen met de vraag.
 - Hulpverlening moet van bij de start kunnen inspelen op wisselende noden.
- Continuïteit van de zorg
 - De wachtlijsten zijn lang en er is een contactpersoon nodig.
 - Zet meer in op cliëntoverleg.
 - Maak duidelijke afspraken over wie waarvoor verantwoordelijk is.
 - Zorg dat de jongere kan rekenen op een vertrouwenspersoon.
- Participatie
 - Participatie mag zich niet beperken tot overlegmomenten.
 - Instemmen met een voorstel is niet eenvoudig als je niet weet wat het voorstel inhoudt.
 - Kijk uit met hulpverlenersjargon.
 - Werk samen met ouders en jongeren, niet alleen met andere hulpverleners.
- Maatschappelijke verontrusting
 - De brede instap zit gewrongen tussen vertrouwen en wantrouwen.
 - Ga sneller samenzitten met de betrokken diensten.

Studiedag Waarheid, durven of doen?

Op 10 maart 2016 organiseerden het Kinderrechtencommissariaat, de Arteveldehogeschool, Cachet en Roppov een studievoormiddag over de ervaringen van jongeren en ouders met integrale jeugdhulp. Het perspectief van de gebruikers van jeugdhulp stond centraal.

Op basis van kwalitatief onderzoek, klachten bij het Kinderrechtencommissariaat en reacties van gebruikersgroepen van jeugdhulp zoals Cachet en Roppov gaf de studiedag een beeld van de positie van jongeren en ouders in de jeugdhulp.

De kinderrechtencommissaris startte met een algemene situering. Beleidsadviseur Leen Ackaert stelde samen met docent Wendy Eerdeken van de Bachelor Sociaal Werk aan de Arteveldehogeschool Gent de resultaten voor van het kwalitatief onderzoek bij jongeren en ouders. Klachtenbehandelaar Inge Schoevaerts gaf een inkijk in de klachten over jeugdhulp bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Roppov, deelwerking van Ouderparticipatie Jeugdhulp Vlaanderen vzw, keek door de bril van ouders met ervaring in de jeugdhulp. Jongeren van Cachet bekeken de jeugdhulp vanuit hun eigen perspectief, onder andere met filmpjes.

Volksvertegenwoordigers van vier politieke fracties van het Vlaams Parlement gingen met elkaar in debat over wat jongeren en ouders aanreiken om integrale jeugdhulp te verbeteren. Chris Van den Abeele modereerde het debat tussen de Vlaamse volksvertegenwoordigers Lorin Parys (N-VA), Katrien Schryvers (CD&V), Freya Van den Bossche (sp.a) en Elke Van den Brandt (Groen).

Vlaams minister van Welzijn, verantwoordelijk voor jeugdhulp, sloot de studievoormiddag af. Hij stelde 'Een 2.0-aanpak voor integrale jeugdhulp in Vlaanderen' voor.

- ▶ Een 2.0-aanpak voor integrale jeugdhulp in Vlaanderen, 2016, <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/publicaties/andere/2-0-aanpak-jeugdhulp-Vlaanderen.pdf>

Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden over aanpassingen die de minister voorstelde in zijn 2.0-aanpak. Ze pakken knelpunten aan die zichtbaar werden sinds het decreet Integrale Jeugdhulp.

Zo zouden jongeren en ouders gemakkelijker en sneller hulp krijgen dankzij enkele administratieve vereenvoudigingen. Vertrouwenspersonen en ervaringsdeskundigen krijgen meer bekendheid en worden sterker ingebed. De Family Justice centers worden uitgebreid. Er komt meer continuïteit in de jeugdhulp. We kijken uit naar de slagkracht van de ‘netwerkaanpak’ die de trajectbegeleider moet vervangen.

Het Kinderrechtencommissariaat volgt de evoluties in de jeugdhulp nauwgezet op.

1.4. Focus op pleegzorg

Veel meldingen waarin er sprake is van pleegzorg

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat in heel wat meldingen sprake is van een pleegzorgcontext. Dat betekent niet dat het gaat over klachten over de diensten voor pleegzorg, wel dat meer pleegouders contact opnemen over de situatie van hun pleegkind. Dat kan gaan over de rechten van hun pleegkind in de jeugdhulp, maar ook bijvoorbeeld over onderwijs of afstamming. Ook krijgen we vaker vragen van de diensten voor pleegzorg over de rechten van minderjarigen en andere juridische thema's.

De Klachtenlijn vindt nauwe samenwerking met de diensten voor pleegzorg belangrijk en helpt waar dat kan. Uit de meldingen blijkt een grote behoefte aan juridische ondersteuning bij de diensten voor pleegzorg en de pleeggezinnen.

Verschillende opvoedingswaarden en normen

Een vader van een 14-jarig meisje belt de Klachtenlijn. Hij heeft een conflict met het pleeggezin. Hij vindt het pleeggezin veel te beschermend voor zijn dochter. Ze wordt niet gestimuleerd in haar zelfstandigheid, ze heeft nauwelijks contact met vriendinnen buiten de school, ze heeft geen hobby's. Vader heeft een andere opvoeding voor

ogen voor zijn kind. Hij vindt sociaal-emotionele ontwikkeling en zelfredzaamheid belangrijk. Hij wordt niet gehoord door de dienst voor pleegzorg.

De Klachtenlijn belt de dienst voor pleegzorg om de bezorgdheid van de vader te bespreken. Die erkent de bezorgdheid en licht toe hoe ze werken met het pleeggezin. Ze lichten de stappen toe en wat ze al geprobeerd hebben. Wat een jongere aan kan of zelf haalbaar vindt, hangt af van het kind zelf en van de opvoeding. Pleegzorg zegt dat sommige dingen lukken, andere niet. Vader wil dat het plots verandert, maar zo werkt opvoeden niet. De Klachtenlijn merkt dat de bezorgdheid van vader ernstig genomen wordt en dat pleegzorg aan de slag gaat en rekening houdt met de mogelijkheden en interesses van het kind zelf. De Klachtenlijn licht die informatie toe voor de vader. Dat zijn bezorgdheid gehoord werd, werkt positief en vermindert zijn weerstand.

Naar een statuut voor pleegzorgers

De Commissie Justitie keurde na een eerste lezing een statuut voor pleegzorgers goed. Pleegzorgers krijgen de bevoegdheid om de dagelijkse beslissingen over hun pleegkind te nemen. De fundamentele beslissingen blijven in handen van de ouders. Duurt de pleegsituatie langer dan een jaar, dan kunnen pleegzorgers de rechter vragen om ook fundamentele beslissingen zelf te nemen. Alle betrokken partijen kunnen altijd naar de rechter stappen als ze niet akkoord zijn.

- Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en de plichten van pleegzorgers, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 697/6

In de discussie over een statuut wordt de spanning zichtbaar tussen twee principes. Aan de ene kant het principe dat ouders de eerste opvoedingsverantwoordelijken zijn en blijven. En aan de andere kant het principe van stabiliteit voor het kind. Als een pleegkind kind van de rekening wordt doordat de verhouding tussen ouders en pleegzorger verzuurd is en het kind daardoor bijvoorbeeld niet ingeschreven raakt in een school, dient dat duidelijk niet zijn belang.

Het huidige wetsvoorstel doet een poging om die twee principes met elkaar te verzoenen. We erkennen heel duidelijk het belang ervan. Tegelijk vragen we aandacht voor bezorgdheden die we samen met de Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant aankaartten in een brief aan de leden van de Commissie Justitie. Deze aandachtspunten worden ook gevoed door de ontwikkelingen rond de Vlaamse hervorming van de kinderbijslagregeling.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Adviesbrief *over het statuut van pleegzorgers*, 2015-2016/6, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/adviesbrief-over-het-statuut-van-pleegzorgers
- ▶ Conceptnota *Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat*, 31 mei 2016, Vlaamse Regering, <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g796-1.pdf>
- ▶ Zie ook kinderbijslag in dit jaarverslag in het hoofdstuk 'Rechten op en in het gezin', 6.1. Kinderbijslag: steun voor elk kind met versterkte inzet tegen kinderarmoede

Maximaliseer 'gezamenlijk ouderschap'

Het wetsvoorstel over het statuut voorziet in de mogelijkheid om een overeenkomst te sluiten tussen ouders en pleegzorgers over de uitoefening van het ouderlijk gezag. Dat gezamenlijke 'opvoedingsplan' heeft potentieel maar verdient verdere uitwerking. Bedoeling is dat alle betrokkenen samen nadenken over wat belangrijk is, wie wat opneemt, en welke waarden en ideeën centraal staan. En dat ze dat doen met ondersteuning van de dienst voor pleegzorg. Het idee gaat daarmee verder dan de 'afsprakennota' die nu al bestaat.

We geloven dat op deze manier conflicten vermeden kunnen worden. Ouders, pleegkinderen, en pleegzorgers worden maximaal betrokken bij het opvoedingsplan. Zijn er toch conflicten en komt de zaak voor de rechtbank, dan kan die kijken wat er in het plan afgesproken is, wat hem helpt om tot een beslissing te komen. En ja, tot zo'n plan komen zal soms te hoog gemikt zijn. Maar ook dan is er minstens een begin van een gesprek geweest tussen ouders en pleegzorgers. Ook dat heeft waarde. Het idee van zo'n plan is niet nieuw. Ook in scheidingszaken wordt het concept al meer en meer toegepast.

Zet ouders niet buitenspel

Een ander doel is ervoor te zorgen dat ouders bereid blijven om mee te stappen in het pleegzorgverhaal. Hoe vermijd je dat ouders zich niet nog meer bedreigd voelen in hun ouderschap door de nieuwe pleegzorgers? We vragen daarom minstens dat de ondersteunende pleegzorg en de crisispleegzorg die een pleegkind maar kort opvangen buiten het statuut vallen.

De conceptnota over kinderbijslag stelt voor om de forfaitaire plaatsingstoeslag niet langer rechtstreeks aan de biologische ouders toe te kennen in een perspectiefbiedende pleegsituatie. Dat vinden we niet zo'n goed plan. Nu krijgen de ouders een maandelijks bedrag om contact met hun kind te kunnen houden. De pleegzorgers ontvangen de kinderbijslag. Het klopt dat bij perspectiefbiedende pleegzorg het perspectief van het kind bij het pleeggezin ligt en dat het kind niet meteen terug zal gaan naar zijn ouders. Toch is het ook in deze situaties zaak ouders niet helemaal buitenspel te zetten en contacten mogelijk te blijven maken. Door de ouders de regie en het budget te geven om contacten te organiseren.

Versterk de positie van het pleegkind

Het is niet gemakkelijk om in conflictsituaties tussen ouders en pleegzorgers goed af te wegen en te beslissen wat in het belang van het kind is. Daarvoor moet je verschillende rechten van het kind in hun samenhang bekijken. Ook de belangen van pleegzorger en pleegkind lopen niet per definitie gelijk.

Deze randvoorwaarden zijn cruciaal en zouden het best ook juridisch verankerd worden:

- Maximale inspraak van het pleegkind, rekening houdend met zijn groeiende bekwaamheid ('evolving capacities')
- Inspraak van ouders en pleegzorgers
- Kwaliteitsvol advies van de organen die bevoegd zijn voor pleegzorg waarin zowel de visie van de ouders als die van de pleegzorgers aan bod komt
- Ambsthalve juridische bijstand van een jeugdadvoocaat die het belang van het pleegkind naar voren brengt op de zitting

- Uitgebreide motivering waarom geopteerd wordt voor de overdracht van een bepaalde ouderlijke bevoegdheid
- Regelmatige herziening van de regeling.

1.5. Professionele omkadering van andere zorgvormen voor andermand kind

Evalueer statuut van pleegvoogdij

In de marge van de discussie over pleegzorg vragen we om het oude statuut van pleegvoogdij onder de loep te nemen. Pleegvoogdij heeft niets te maken met pleegzorg of voogdij. Het is een contract dat ouderlijk gezag overhevelt naar derden. De rechter moet die overeenkomst bekrachtigen. Daar zijn nauwelijks voorwaarden of garanties aan verbonden. Is het nog zinvol om het statuut te behouden? Hoe vermijden we dat het gebruikt wordt als verdoken adoptie met veel minder waarborgen en toezicht? Aan welke criteria moet de familierechtbank de overeenkomst toetsen? Hoe vul je in die situaties het 'belang van het kind' in? En wat bij onenigheid tussen ouders en pleegvoogdijhouders?

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Samen werken aan vakantieopvang van buitenlandse kinderen*, 2015-2016/2, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/samen-werken-aan-vakantieopvang-van-buitenlandse-kinderen
- ▶ Vraag nr. 955 over pleegvoogdij, *Parl.St. Kamer* 2015-2016, nr. 54-077

Ondersteun vakantieopvang voor buitenlandse kinderen

Na de val van het IJzeren Gordijn ontstonden er verschillende privé-initiatieven en vrijwilligersorganisaties die kinderen uit Roemenië, Wit-Rusland of Oekraïne onderbrengen bij Vlaamse gastgezinnen.

Daardoor krijgen kinderen de kans om te reizen en een andere cultuur te leren kennen. Soms spelen ook gezondheidsdoelstellingen mee: even ontsnappen aan lucht- en bodemvervuiling of verontreinigd eten. De vakantie duurt hoogstens drie maanden.

We nodigden de organisaties achter de vakantie-initiatieven uit voor drie rondetafels. Zo kregen we een helder zicht op de initiatieven en hun behoeften en konden de organisaties met elkaar goede praktijken en expertise uitwisselen. Op de laatste bijeenkomst met de vakantie-initiatieven vertelde een medewerker van pleegzorg hoe zij de werving, selectie en screening van kandidaat-pleegzorgers aanpakken.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de overheid om extra in te zetten op internationale samenwerking zodat landen op lange termijn zelf meer kwaliteitsvolle en gezonde vakanties kunnen aanbieden aan kinderen die dat nodig hebben.

De overheid kan de Vlaamse organisaties die nu al vakanties voor buitenlandse kinderen organiseren beter ondersteunen. Verwante instanties zoals pleegzorg, kinderopvang, jeugdwerk met vrijwilligers zouden hun expertise kunnen delen. We denken aan expertise over de screening, vorming van gastgezinnen, omgaan met verontrustende situaties, tolken inschakelen, ontmoetingsdagen organiseren en een kwaliteitsvol vrijwilligersbeleid.

Zonder afbreuk te doen aan het engagement van de vrijwilligers in de vakantie-initiatieven dringen we erop aan sterker in te zetten op open en transparante communicatie met kandidaat-gastgezinnen en het vrijwilligerswerk verder uit te bouwen en te onderbouwen met extra aandacht voor screening, vorming en opvolging.

1.6.

Kinderen en jongeren in de gezondheidszorg

Tijd voor eigen dossier voor minderjarigen in gezondheidszorg

Garantie van anonimiteit

We begeleiden als CLB een zwanger meisje van 14 jaar. Ze wil een abortus. En zekerheid dat haar ouders dat nooit te weten komen. Kunnen wij die garantie geven?

Inzage in het dossier van een minderjarige patiënt?

Een ziekenhuis belt ons. Een arts heeft een plastische ingreep uitgevoerd bij een 16-jarig meisje. Nu eist de vader die het meisje al lang niet meer ziet inzage in haar medisch dossier. Zij weigert. Hoe gaan we het best om met dit ouder-kindconflict en met het belang van het kind?

Er beweegt heel wat rond gezondheidsgegevens delen in de zorg. Met een elektronische identiteitskaart krijgt iedereen online toegang tot zijn gezondheidsgegevens. Met geïnformeerde toestemming van de patiënt kunnen die gegevens gedeeld worden tussen verschillende zorgverleners.

- ▶ Meer informatie op www.patientconsent.be en <https://www.ehealth.fgov.be>

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg dit jaar vragen over minderjarigen en hun recht op inzage in hun gegevens? Hebben ouders recht op toegang tot de gegevens van hun zoon of dochter? Kunnen ze zelf instemmen met gegevensdeling? Wat is de rol van de arts?

We schuiven deze principes naar voren:

- Zorg voor maximale betrokkenheid van de minderjarige patiënten.
- Laat bekwame minderjarigen zelf beslissen. Willen we dit principe uit de Wet Patiëntenrechten niet uithollen, dan moet de uitvoeringspraktijk erop aansluiten. Dat wil zeggen dat het recht op privacy van jongeren ook gegarandeerd moet worden in de hele gezondheidszorg en bij toegang tot het dossier. Soms zal het nodig zijn om te voorzien in een systeem waarin bepaalde gegevens tijdelijk ontoegankelijk zijn voor ouders.
- Maak een apart dossier voor de minderjarige zelf. Zo'n apart dossier geeft niet alleen betekenis en vorm aan het idee van 'jongeren als rechtssubject'. Het is meteen een oplossing voor situaties waarin een ouder het kind bijvoorbeeld niet officieel ten laste heeft. Elke ouder zou dan met een aparte login toegang krijgen.
- Jongeren hebben recht op inzage in hun dossier als ze dat willen. Recht op inzage is een uitloper van het recht op informatie. Belangrijk is wel om dan online ondersteuning te bieden.
- Behandel alle minderjarigen gelijk. Eenzelfde systeem voor alle jongeren, bij welke zorgverlener, ziekenhuis of ziekenfonds ze ook terechtkomen.
- Het decreet rechtspositie voor de minderjarige in de jeugdhulp kan inspiratie bieden voor de gezondheidszorg.

Instemming van beide ouders voor behandeling

Als kinderen een beroep willen doen op psychosociale hulp, vragen de meeste zorgverstrekkers toestemming van de twee ouders voor ze de therapie opstarten. Soms leidt die eis ertoe dat kinderen niet de hulp krijgen die ze nodig hebben. Hun recht op gezondheidszorg, een basisrecht erkend in onder andere het Kinderrechtenverdrag, komt onder druk te staan.

Als een jongere een beroep wil doen op gezondheidszorg zonder toestemming of medeweten van de ouders, is de gevraagde ouderlijke toestemming een struikelblok. Het kan een reden zijn voor de jongere om geen hulp te zoeken of het traject te stoppen.

Ook als een van de ouders afwezig of niet betrokken is, bemoeilijkt die eis de toegang tot hulpverlening.

Het grootste probleem doet zich voor bij echtscheidingen met hoog conflictgehalte. De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat krijgt daarover systematisch meldingen. Of kinderen wel of geen toegang krijgen tot hulp, gaat dan afhangen van de strijd tussen hun ouders. Het kan mee inzet worden van het conflict.

Zeker als de hulpvraag te maken heeft met de scheiding of met de relatie met een van de ouders, is de toestemmingsvoorwaarde een torenhoge drempel. Ouders staan lijnrecht tegenover elkaar of zijn bang dat de therapie ze in een negatief daglicht zal stellen. In ernstige conflictsituaties is de behoefte aan ondersteuning, hulp en zorg voor het kind des te groter. Net dan blijkt de toestemmingsvoorwaarde de toegang tot therapie voor kinderen sterk te bemoeilijken.

Ook hulpverleners worstelen hiermee, zoals vragen bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat illustreren.

We merken dat er in de praktijk vaak strikt omgegaan wordt met de vraag om toestemming van beide ouders, en dat dat niet altijd in het belang is van de minderjarige. De Klachtenlijn informeert telkens over verschillende elementen. Het principe van ouderlijk gezag vereist toestemming van beide ouders, maar zonder tegenaanwijzingen kan de hulpverlener uitgaan van impliciete toestemming van de andere ouder. Als een ouder al jaren buiten beeld blijft, kun je bijvoorbeeld uitgaan van zijn impliciete toestemming. Ook zijn er meestal mogelijkheden om het belang van het kind te laten doorwegen als niet allebei de ouders hun toestemming geven. En in sommige situaties volstaat toestemming van de minderjarige zelf. Aan ouders kan ten slotte het advies gegeven worden om bij een ernstig conflict over de uitvoering van het ouderlijk gezag naar de rechtbank te gaan.

Alleen therapie als de twee ouders toestemmen?

Wij geven therapie aan kinderen die problemen hebben door een vechtscheiding. Als een ouder zich alleen aanmeldt met het kind, vragen wij altijd de toestemming van beide ouders. We zijn ons ervan bewust dat veel kinderen die onze hulp echt nodig hebben daardoor uit de boot vallen. We vragen ons af wat de mogelijkheden zijn als maar één ouder toestemming geeft.

Moet afwezige vader ook toestemming geven?

Ik heb een aanvraag om een kind te begeleiden van gescheiden ouders. Vader is al vier jaar volledig buiten beeld. De begeleiding van het kind gaat over andere dingen dan de scheiding. Moeder stelt de vraag. Kan ik de begeleiding opstarten vanuit de zorg voor het kind of heb ik toch de toestemming nodig van beide ouders?

1.7.

Dak- en thuisloze kinderen en ouders

Klachten over dak- en thuisloosheid bij kinderen

In Vlaanderen is een deel van de thuisloze minderjarig. Elk jaar kunnen honderden kinderen en ouders niet meer thuis blijven wonen en vangt de thuislozenzorg ze op. In 2014 was één op de vier mensen in de thuislozenzorg minderjarig.

► Evy Meys en Koen Hermans, *Nulmeting dak- en thuisloosheid*, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2014

Deze kinderen en jongeren ervaren al vroeg wat het is om geen 'thuis' te hebben. Elk kind heeft recht op degelijke huisvesting maar dat is helaas alleen maar een leidend principe. Op het vlak van

wonen zijn er grote verschillen met dak- en thuisloosheid als eindfase.

Opvangtehuis goede plek voor kinderen?

Een moeder van vier kinderen klopt aan bij de Klachtenlijn. Drie maanden geleden vernam ze dat ze haar uit haar woning gingen zetten. De zoektocht op de private markt leverde niets op. De huurprijzen kon ze niet betalen en ze zit ook nog met een collectieve schuldenregeling. Ze staat ingeschreven op de wachtlijst van een sociaal verhuurkantoor en op de wachtlijst voor een opvangtehuis voor moeders met kinderen. Er is ook ondersteuning door jeugdhulp. De hulpverlener laat de moeder weten dat het opvangtehuis geen plek is voor vier kinderen. Als er geen oplossing gevonden wordt, gaan ze de kinderen plaatsen als tussenoplossing. De moeder wil niet gescheiden worden van haar kinderen.

De Klachtenlijn neemt contact op met de begeleider uit de jeugdhulp om te overleggen. We staan vooral stil bij de visie dat een opvangtehuis voor moeders met kinderen niet ideaal is. Vanuit de Klachtenlijn begrijpen we die bezorgdheid, en we zoeken mee naar alternatieven. Dakloosheid kan niet de enige reden zijn om ouders en kinderen van elkaar te scheiden. Kan dagopvang een oplossing zijn, om de tijd voor de kinderen in het opvangtehuis te verkorten? Is er een optie met weekend- of weekopvang bij familie voor de kinderen? Kan een tijdelijke plaatsing op een internaat in de week een tussenoplossing zijn? Er werd afgesproken dat er een nieuw gesprek met de moeder zou komen om alle mogelijkheden nog eens te overlopen. Met de moeder spraken we af dat ze ons terug zou bellen als de situatie opnieuw blokkeert of escaleert. We hebben niets meer gehoord.

Zoveel leegstaande woningen en toch geen huis

Een kennis van een vrouw met twee kinderen neemt contact op. De woning van de vrouw is afgebrand. Ze kloppen aan bij lokale diensten met de vraag naar een noodwoning. De vrouw heeft daar geen recht op omdat ze de woonst

al maanden geleden had moeten verlaten. In de opvangcentra is er geen plek. Sinds 2006 staat de vrouw al op een wachtlijst voor een sociale huurwoning. Op de private markt vangt ze bot omdat ze van vreemde origine is. Er staan sociale woningen leeg die wachten op renovatie. De kennis vraagt aan de Klachtenlijn om het op te nemen voor de kinderen. Hij vraagt om er mee voor te zorgen dat de vrouw bovenaan op de wachtlijst komt.

De Klachtenlijn kan op deze vraag niet ingaan. We erkennen de schrijnende problematiek van dakloosheid en de preciaire situatie van de kinderen. Maar we kunnen in individuele situaties niet bemiddelen voor een voorrangregeling, net omdat elke dakloosheid voor elk kind schrijnend is.

De Klachtenlijn kan soms maar beperkt optreden in individuele situaties van dak- en thuisloosheid. Structurele knelpunten en hindernissen liggen vaak aan de basis van het probleem. Een echte oplossing kan dus ook alleen maar structureel zijn.

Het perspectief van kinderen en jongeren op dak- en thuisloosheid is voor het Kinderrechtencommissariaat de basis om mee te gaan zoeken naar oorzaken, gevolgen en structurele oplossingen.

Belevingsonderzoek bij dak- en thuisloze ouders, kinderen en jongeren

Hoe beleven ouders en kinderen dak- en thuisloosheid? Wat moet er gebeuren om dak- en thuisloosheid te vermijden? Wat zijn de gevolgen? Dak- en thuisloosheid tast verschillende rechten aan.

Nieuw dossier: (n)ergens kind aan huis

Het Kinderrechtencommissariaat werkte aan een nieuw dossier: '(n)ergens kind aan huis. Bescherming tegen dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief'.

Vanuit verschillende invalshoeken belicht het dossier de positie van dak- en thuisloze kinderen, jongeren en ouders.

- Samen met Diederik Vermeir van de faculteit Rechten van de Universiteit Antwerpen analyseerden we de relevante regelgeving vanuit het perspectief van minderjarigen.
- Tussen januari en mei 2016 trokken we naar ouders, kinderen en jongeren die dak- en thuisloos waren of dreigden te worden. We bereikten 43 ouders, kinderen en jongeren dankzij de medewerking van CAW's, OCMW's, woonbegeleidingsdiensten, straathoekwerkers, leden van het netwerk tegen armoede en woondiensten.
- Het dossier sluiten we af met beleidssuggesties voor verschillende overheden en beleidsdomeinen.

Kinderrechtenverdrag leidraad in gesprekken

De leidraad in onze gesprekken was het kinderrechtenverdrag. Op een kaartje presenteerden we de ouders, kinderen en jongeren telkens een kinderrecht. De deelnemers praatten met ons over school, vrije tijd, gezondheid, gezinsleven, privacy, inspraak, passende levensstandaard, gezinsondersteuning, bescherming tegen geweld en menswaardigheid.

Elk gesprek startte met de vragen: Waarom doe je mee aan het belevingsonderzoek? Wat is er gebeurd? Waarom ben je hier? En het eindigde met de vragen: Wat zijn je grootste wensen en grootste zorgen voor de toekomst? Wat helpt je?

43 ouders, kinderen en jongeren werkten mee

We praatten met 21 gezinnen en 3 jongeren. De leeftijd van de kinderen die we spraken, varieert tussen 7 en 14 jaar. De drie jongeren die we interviewden, waren net meerderjarig.

De gezinnen en de jongeren woonden of verbleven in vluchthuizen, crisisopvang, gezinsopvang, vrouwen-met-kindopvang, studio-opvang, transitwoning, sociale huurwoning van een sociaal verhuurkantoor of sociale woonmaatschappij, private huurwoning, jongerenopvang. We gin-

gen telkens ter plaatse in verschillende steden. Verbleef het gezin in een vluchthuis, dan spraken we af op een neutrale plaats.

Op 11 oktober 2016 stelden we het dossier voor op onze studiedag. We presenteerden de resultaten van het belevingsonderzoek en belichten onze beleidsaanbevelingen vanuit kindperspectief.

2. Rechten van kinderen op de vlucht

2.1.

Vluchtelingencrisis 2015

Tussen de zomer van 2015 en het voorjaar van 2016 stelde de toestroom van vluchtelingen uit Syrië, Irak en Afghanistan het vluchtelingenbeleid in de Europese landen ernstig op de proef. Wereldwijd waren er voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog meer dan 60 miljoen vluchtelingen. In België telde Fedasil begin september 2015 ruim 19.000 asielzoekers. Een op de drie waren minderjarigen, onder wie 1.000 niet begeleid. De federale overheid breidde het opvangnetwerk van Fedasil uit met noodopvangcentra. De Dienst Voogdij kreeg extra middelen om nieuwe voogden voor niet-begeleide minderjarigen aan te stellen en te begeleiden. Begin september 2015 hadden zich al 130 mensen spontaan aangeboden als kandidaat-voogd.

Vlaanderen zet zich schrap en bereidt warm onthaal voor

Vlaamse initiatieven

De Vlaamse overheid was zich snel bewust van de grote impact op verschillende Vlaamse beleidsdomeinen. De Vlaamse minister van Inburgering schatte begin september 2015 dat er over het hele jaar in Vlaanderen 20.000 erkende vluchtelingen zouden bijkomen. De Vlaamse minister van Onderwijs rekende voor het nieuwe schooljaar op 7.000 anderstalige nieuwkomers in het Vlaamse basis- en secundair onderwijs.

In Vlaanderen kwamen er verschillende initiatieven om die uitdaging positief aan te pakken. Veel aandacht ging naar kinderen en jongeren op de vlucht.

- Tegen begin september hadden zich al 400 Vlaamse gezinnen spontaan aangeboden bij Pleegzorg Vlaanderen om een kind, jongere of gezin op de vlucht op te vangen.
- Op 4 september 2015 richt de Vlaamse Regering een ministerieel comité op om haar aanpak van de grotere instroom van vluchtelingen te coördineren.
- In plaatsen met een lokaal overlegplatform (LOP) voor basis- of secundair onderwijs zorgen LOP-deskundigen in overleg met de opvangcentra, scholen en gemeentediensten voor de

toeleiding van de vluchtelingenkinderen naar scholen. Op plaatsen zonder LOP-werking zet het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) LOP-ondersteuners uit LOP-gebieden in voor overleg met de ouders en opvangcentra en toeleiding van kinderen en jongeren naar scholen.

- Begin september 2015 kondigt de minister van Onderwijs aan dat ze de al vrij soepele regels voor de organisatie van onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers nog verder gaat versoepelen. Op 28 oktober 2015 keurt het Vlaams Parlement een voorstel van decreet goed met tijdelijke maatregelen voor het schooljaar 2015-2016:
 - Voor het kleuteronderwijs komt er een extra toelage van 950 euro voor initiatie in het Nederlands voor elke niet-Nederlandstalige kleuter in de school op 1 februari 2016 – dat zijn kleuters die anders niet meegeteld worden voor extra lestijden ‘anderstalige nieuwkomers’ omdat alleen kinderen vanaf 5 jaar daarvoor meetellen.
 - Scholen met meer niet-Nederlandstalige kleuters krijgen op 1 juni 2016 uitzonderlijk een hertelling met het oog op de lestijden voor het volgende schooljaar. Zo krijgen scholen sneller middelen voor kleuters die pas na 1 februari instromen. Het secundair onderwijs krijgt een analoge versoepeling.
 - In het secundair onderwijs kunnen scholengemeenschappen die nog geen onthaalonderwijs organiseerden, voortaan (en zolang de Vlaamse Regering dat nodig vindt) het hele schooljaar door nieuwe onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers inrichten. Zij hoeven niet meer te wachten op het begin van het nieuwe schooljaar.
- Het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin nam deze initiatieven:
 - Het versterkte de pleegzorgdiensten om de kandidaat-gastgezinnen zo snel mogelijk te kunnen matchen met kinderen en gezinnen op de vlucht.
 - Het zorgde voor tijdelijke residentiële buffercapaciteit voor niet-begeleide minderjarigen en versterkte de bestaande meldpunten voor niet-begeleide minderjarigen in de Integrale Jeugdhulp.
 - Het zorgde voor een bijkomend aanbod (5 FTE) van outreachende gespecialiseerde psychologische ondersteuning van professionals rond traumabegeleiding van kinderen

en jongeren op de vlucht ('mobiele trauma-teams'). Ook de CAW's kregen tijdelijk extra middelen om hun specifieke werking rond vluchtelingen te versterken.

- Het versterkte het aanbod begeleid zelfstandig wonen voor zelfredzame minderjarige jongeren op vlucht.
- Het versterkte de basiswerking van Kind en Gezin rond medische en psychosociale preventie in de opvangcentra.

Bestaande problemen worden scherper door hogere instroom

De verhoogde toestroom van vluchtelingen stelde niet alleen nieuwe uitdagingen. Vroegere problemen bleven ook bestaan. En je kon al in de zomer van 2015 verwachten dat die nog scherper zouden worden door de grotere instroom. Voortbouwend op eerdere bevindingen en op contacten met verschillende instanties die de evolutie van de verhoogde instroom van vluchtelingen op de voet volgden, formuleerden we proactief een advies.

Op 8 september 2015 bezorgde het Kinderrechtencommissariaat een advies aan alle Vlaamse volksvertegenwoordigers

Daarin adviseerden we:

- **Stem plaats van opvang, zorg en onderwijs op elkaar af**
Om het recht op onderwijs van kinderen en jongeren zonder veel problemen te garanderen, is het aangewezen om bij de toewijzing van een opvangplaats rekening te houden met de capaciteitsproblemen in het onderwijs.
- **Verruim de inhoud van het onthaalonderwijs**
Focus niet alleen op Nederlands en op sociale integratie of inburgering, maar werk ook de grote schoolse achterstanden weg bij leerlingen die door omstandigheden weinig school konden lopen en hou rekening met hun psychisch welbevinden. Creëer ook ruimte om de band te onderhouden met de taal en de cultuur van het land van oorsprong.

- **Bied meer gespecialiseerde psychologische zorg**
Zorg voor meer en betere spreiding van gespecialiseerde psychologische zorg aan kinderen en jongeren op de vlucht, niet alleen in de eerste opvangfase in de grote asielcentra, maar ook daarna.
- **Ondersteun de pleegzorg en de kinderen en jongeren in de pleegzorg**
Eerder pleitten we er al voor om buitenlandse kinderen en jongeren in de pleegzorg automatisch een tijdelijk verblijfsstatuut te geven, zodat ze op hun achttiende verjaardag niet ineens voor onaangename verrassingen staan.
- **Zorg voor meer voogden en buddy's**
Wie niet de nodige technische bagage heeft om een goede voogd te worden, kan ook als buddygezin een belangrijke rol spelen. Buddygezinnen engageren zich om af en toe bij vluchtelingen langs te gaan, ze op bezoek te vragen, ze te helpen met kleine dingen.
- **Zorg voor aanbod in sport, spel en vrijetijdsbesteding**
Naast goede materiële opvang, psychologische ondersteuning en onderwijs, zijn ook spel, sport en andere vormen van vrijetijdsbesteding belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren op de vlucht.
- **Bevorder participatie en informeer**
Kinderen en jongeren op de vlucht hebben recht op kwaliteitsvolle en aan hun leeftijd aangepaste informatie over wat ze te wachten staat en over hun mogelijkheden en rechten. Te weinig zicht op wat ze te wachten staat, zorgt vaak voor angst.

► **KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Kind-eren op de vlucht: van crisis naar nieuwe toekomst*, 2015-2016/01, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/kinderen-op-de-vlucht-van-crisis-naar-nieuwe-toekomst**

Ondanks de vele inspanningen kregen niet alle uitdagingen op tijd een gepast antwoord. De behoefte aan meer en beter gespreide psychologische begeleiding is daar een voorbeeld van. Een recente melding bij de Klachtenlijn illustreert dat.

Psychologische begeleiding nodig

Een Afghaanse jongen die anoniem wil blijven en in een asielcentrum verblijft, neemt contact met ons op. In het centrum verblijven al zo'n vijftig minderjarigen. Ze stellen het daar over het algemeen goed, maar krijgen moeilijk toegang tot psychologische hulp. Hijzelf klaagt al acht maanden over hevige pijn, beseft zelf dat dat wellicht meer psychisch dan somatisch is, maar vindt niet meteen iemand bij wie hij terecht kan met zijn verhaal. Volgens hem hebben ook andere jongens dat probleem.

In overleg met verschillende betrokkenen plant het Kinderrechtencommissariaat een bezoek aan het centrum.

Ook kregen we verschillende signalen dat kwetsbare jongeren niet altijd de gepaste opvang krijgen.

Kinderpsychiater trekt aan alarmbel

Een kinderpsychiater spreekt het Kinderrechtencommissariaat aan over de situatie in een groot asielcentrum met meer dan 500 bewoners. Er zit daar ook een tiental niet-begeleide minderjarigen. Volgens de melder zitten die daar niet op hun plaats. Er zijn veel conflicten, spanningen, opstootjes en zelfs aanrandingen. De jongeren vertonen allemaal tekenen van depressie. De psychiater vraagt of het Kinderrechtencommissariaat een plaatsbezoek kan doen en mee de vraag naar andere opvang voor de niet-begeleide jongeren kan ondersteunen.

In overleg met het centrum plannen we een bezoek.

Bijdrage aan Europees rapport over kinderen op de vlucht

ENOC, het Europese netwerk van kinderrombudspersonen, richtte op 24 september 2015 een 'Taskforce kinderen op de vlucht' op. Die bracht op 25 januari 2016 zijn eerste rapport uit. Het

Kinderrechtencommissariaat leverde in december 2015 een bijdrage vanuit Vlaanderen. Die is mee gebaseerd op eerdere contacten met het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), Fedasil, de Dienst Voogdij, een gesprek in december 2015 met het Platform Kinderen op de Vlucht en twee plaatsbezoeken begin december 2015: één aan een al langer functionerend asielcentrum en één aan een recent opgericht noodopvangcentrum.

We beschreven en beoordeelden de situatie volgens het schema van ENOC:

- Materiële opvang: redelijk tot goed, met als kanttekening de vele klachten dat het eten niet lekker of niet halal is
- Veiligheid van de kinderen en jongeren in de opvangcentra: redelijk
- Toegang van kinderen en jongeren tot informatie: zwak. Alle informatie passeert via de ouders, er is weinig of geen informatie op maat van de kinderen
- Lichamelijke gezondheidszorg: goed
- Psychologische hulpverlening: redelijk tot goed in de bezochte centra, maar op basis van een bredere evaluatie door Fedasil noteren we zwak
- Toegang tot sociale dienstverlening en bijzondere hulp voor kinderen met een beperking: goed
- Toegang tot en kwaliteit van onderwijs: redelijk tot goed, met als kanttekening dat kinderen in transitcentra soms lang moeten wachten voor ze naar school kunnen gaan en dat de meeste tieners in een terugkeerwoning niet naar school kunnen gaan
- Detentiebeleid voor gezinnen met kinderen en van niet-begeleide minderjarigen: daar beschreven we alleen de praktijk met het aantal betrokken kinderen
- Mogelijkheden om mee te doen aan spel, sport en cultuur: redelijk tot goed in het reguliere centrum, zwak in het noodopvangcentrum,
- Recht en mogelijkheid van minderjarigen om gehoord te worden: redelijk
- Leeftijdsbeoordelingsprocedure bij niet-begeleide minderjarigen (met kanttekeningen bij het gebruik van medische tests en bij de praktijk om zelfverklaarde 17-jarigen over wie leeftijdswijfel bestaat in afwachting van de testresultaten als volwassenen te behandelen)
- Specifieke maatregelen voor niet-begeleide minderjarigen (principeel positief beoordeeld,

met als kanttekening dat de toekenning van voogdij en het onderzoek naar de kwetsbaarheid van de jongere in het OOC geen gelijke tred kon houden met de grotere instroom van niet-begeleide minderjarigen die daardoor in veel gevallen niet op tijd konden rekenen op de gepaste beschermingsmaatregelen).

Aan het Europees rapport leverden ook Franstalig België, Nederland, Zweden, Kroatië, Engeland, Griekenland, Italië, Malta, Polen, Catalonië, Letland, Litouwen en Estland een bijdrage. In vergelijking met die landen scoren Vlaanderen en België (relatief) goed op deze punten:

- De wettelijke vertegenwoordiging van niet-begeleide minderjarigen door onafhankelijke voogden
- De materiële opvang, onder andere door kleinschalige opvanginitiatieven naast grotere, collectieve asielcentra
- De tijdelijke opvang onmiddellijk na aankomst, ondanks de problemen met de pre-opvang
- De toegang tot en de kwaliteit van onderwijs.

We scoren even zwak op deze punten:

- De leeftijdsbepaling van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Die gebeurt nergens multidisciplinair en meestal zijn er geen of nauwelijks mogelijkheden om in beroep te gaan. België behoort tot de landen die in afwachting van de testresultaten jongeren als volwassenen behandelen.
- Aangepaste psychologische hulp aan kinderen en jongeren uit oorlogsgebieden
- Het recht op informatie en het recht om gehoord te worden.

Uit het ENOC-rapport komen niet echt punten naar voren waarop België (of Vlaanderen) beduidend slechter zou scoren dan de andere landen die meededen met het onderzoek.

- ▶ Zie voor de aanbevelingen in het ENOC-rapport het hoofdstuk 'Kinderrechten internationaal', 8.1 Europese kinderombudsdiensten: Veiligheid en fundamentele rechten van kinderen op de vlucht staan op het spel
- ▶ www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/enoc-rapport-veiligheid-en-fundamentele-rechten-van-kinderen-op-de-vlucht-staan-op-het-spel

Pre-registratieperikelen

Om de grotere instroom van vluchtelingen het hoofd te kunnen bieden, hanteerde de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) tot het voorjaar van 2016 het systeem van de pre-registratie. Asielzoekers die op de dag van hun aankomst niet geregistreerd raakten, kregen een oproep om zich later opnieuw aan te melden. Tot die nieuwe datum golden ze als nog niet officieel geregistreerd en kregen ze ook geen opvang door Fedasil. Ze werden doorverwezen naar de pre-opvang waar het aantal plaatsen beperkt was. In de Kamer verwees de staatssecretaris naar Duitsland dat het systeem ook zou hanteren en naar de afwezigheid van commentaar op dit systeem door de Europese Commissie.

Omdat zij een kwetsbare groep zijn, moeten niet-begeleide minderjarige vluchtelingen (net als gezinnen met jonge kinderen) voorrang krijgen bij de registratie en de opvang. Het Kinderrechtencommissariaat vernam in februari uit verschillende hoeken dat de DVZ bij die pre-registratie niet-begeleide minderjarigen naar hun leeftijd vroeg maar op het oproepformulier een hogere leeftijd (18 of meer) noteerde. Daardoor kregen ze geen voorrang bij de opvang.

Vier Afghaanse jongeren die we spraken, bevestigden ons die praktijk. Op hun oproepbrieven was duidelijk te zien hoe een eerder genoteerde leeftijd aangepast was naar 18 jaar. Voor zover we konden nagaan, had die hogere leeftijd op de oproepbrief wellicht geen invloed op de verdere behandeling van hun dossier.

Sluiting dertig asielcentra aangekondigd

Op 3 juni 2016 verspreidde de staatssecretaris voor Asiel en Migratie een persbericht waarin hij de sluiting van dertig asielcentra aankondigt. Het gaat om asielcentra die tussen begin oktober 2015 en begin maart 2016 opgericht werden om het groeiend aantal asielzoekers sinds de zomer van 2015 op te vangen. Ondertussen is de instroom sterk gedaald en is er een overcapaciteit.

- ▶ Persbericht Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Brussel 3/6/2016. http://fedasil.be/sites/5042.fedimbo.belgium.be/files/persbericht_theo_francken_afbouw_opvangnetwerk_030616_nl.pdf

Onder de vijftien centra op de sluitingslijst in Vlaanderen zijn er drie met uitsluitend 'niet-begeleide minderjarige vreemdelingen' en enkele andere met relatief veel niet-begeleide minderjarigen. Daarnaast zijn er centra met heel wat gezinnen met kinderen.

De aangekondigde sluiting zorgde voor heel wat beroering. Ook op de Klachtenlijn kwamen reacties binnen, vooral van voogden en van scholen in de buurt die onthaalonderwijs inrichten voor de kinderen en jongeren in de opvangcentra. Hun bezorgdheid was vooral dat verhuizen naar een ander centrum, zo kort na hun aankomst (en soms al na een transit via een of twee andere centra) de kinderen en jongeren nog maar eens uit hun (nog maar net) vertrouwde omgeving zou rukken. Vooral de vrees dat kinderen en jongeren, die hier al maanden onthaalonderwijs in het Nederlands volgden naar een Franstalig centrum zouden moeten verkassen, deed mensen steigeren.

Op 15 juni 2016 bezorgde het Kinderrechtencommissariaat alle Vlaamse volksvertegenwoordigers een knelpuntennota over de kwestie. De nota werd ook bezorgd aan de staatssecretaris voor Asiel en Migratie.

Daarin drukten we vooral onze bezorgdheid uit over:

- De mogelijkheid om voor de niet-begeleide minderjarigen geschikte andere opvang te vinden – de lege plekken in andere asielcentra zijn voor deze jongeren niet noodzakelijk geschikt
- De continuïteit in het leven van de betrokken kinderen en jongeren, vooral voor school en voor hun sociale netwerk – een verandering van taalrol moet zeker vermeden worden
- De inspraak van de jongeren, hun voogd en hun sociale netwerk als er toch een herlokalisatie nodig is

- Dat veel niet-begeleide minderjarigen nog altijd geen voogd hadden.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knelpuntennota *Sluiting 30 asielcentra: welke gevolgen voor niet-begeleide minderjarigen?* 2015-2016/12, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/sluiting-30-asielcentra-welke-gevolgen-voor-niet-begeleide-minderjarigen

Achteraf vernamen we dat alvast voor één opvangcentrum dat uitsluitend niet-begeleide minderjarigen opvangt, de sluiting uitgesteld was. Niet tot het einde van het schooljaar 2016-2017, zoals we gehoopt hadden, maar tot de paasvakantie.

In de zomer begon Fedasil de centra die moesten sluiten leeg te halen. Dat gebeurt gefaseerd: centrum na centrum, in volgorde van de sluitingsdatum, apart per taalrol en doelpubliek. Bij het Kinderrechtencommissariaat kwam een klacht binnen van voogden die helemaal niet te spreken waren over de gang van zaken in een van die opvangcentra. We namen contact op met Fedasil en de leiding van het centrum. We waren ook bij een overleg tussen Fedasil, de voogden, de Dienst Voogdij, de leiding van het centrum en twee coördinatoren van onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers.

Op basis van die nieuwe informatie bezorgde het Kinderrechtencommissariaat op 30 augustus 2016 alle Vlaamse volksvertegenwoordigers en de betrokken federale instanties een update van onze knelpuntennota.

Daarin gaven we een stand van zaken:

- Een andere opvangplek vinden blijkt aan Nederlandstalige kant geen gemakkelijke klus te zijn. Momenteel zijn er meer Franstalige plaatsen vrij. Fedasil wil transfers vanuit Vlaanderen naar Franstalige opvangcentra vermijden. Dat verhoogt de druk om de transfers zo snel mogelijk te realiseren zodra er ergens in Vlaanderen plaatsen vrijkomen.

- Onder andere daardoor is het niet gemakkelijk om de selectie van over te brengen jongeren of de datum van de transfer af te stemmen op het verloop van de asielprocedure. Wat precies een van de vragen van de voogden is. Door zo'n afstemming zou Fedasil nodeloos verhuizen kunnen vermijden.
- Fedasil probeert in de schoolvakanties te verhuizen. Dat lijkt te lukken voor niet-begeleide minderjarigen, maar minder voor kinderen die hier met hun gezin zijn. We benadrukten dat voor gezinnen die pas in september naar een ander centrum zouden verhuizen, het volgens ons geen goede zaak is de kinderen pas na de verhuizing terug naar school te laten gaan. Dat is ook strijdig met de wet op de leerplicht, althans voor asielzoekers die op dat moment al langer dan 60 dagen in het wachtregister ingeschreven zijn.
- Fedasil probeert bij de toewijzing van een nieuwe plek rekening te houden met bestaande vriendschapsbanden en met bijzondere hulpnoden, behoeften en kwetsbaarheid van de jongeren.
- Bij de regeling van de transfers uit één opvangcentrum liep de communicatie met de voogden ernstig mank. Fedasil neemt zich voor te leren uit de positievere ervaringen in een ander centrum. Op basis van suggesties door voogden bevelen wij aan informatie en documenten rechtstreeks aan alle belanghebbenden te bezorgen en niet uitsluitend via het opvangcentrum:
 - Vanuit de Dienst Voogdij: welke niet-begeleide minderjarige welke voogd krijgt
 - Vanuit het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen: planning van interviews in het kader van de asielprocedure voor niet-begeleide minderjarigen
 - Vanuit Fedasil: documenten over de toewijzing van een nieuwe opvangplek.
- De bezettingsgraad bij de lokale opvanginitiatieven ligt momenteel rond 100%. In de nabije toekomst kan dat de doorstroom van niet-begeleide minderjarigen naar de derde fase in de opvang stremmen. Gemeenten en OCMW's hebben daar een belangrijke rol in te spelen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knelpuntennota *Sluiting 30 asielcentra: gevolgen voor kinderen en jongeren – stand van zaken 2015-2016/14*, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/sluiting-dertig-asielcentra-gevol-

gen-voor-kinderen-en-jongeren-%E2%80%93-stand-van-zaken

2.2.

Transfer als disciplinaire maatregel

Fedasil hanteert transfer naar een ander opvangcentrum ook als disciplinaire maatregel bij agressie. Voogden deden ons hun beklag over hoe dat gebeurt.

Vraag om herstelgesprek

Ik ben voogd van een niet-begeleide minderjarige vluchteling. Onlangs raakte hij betrokken bij een gevecht in het opvangcentrum. Hij werd meegenomen door de politie en de volgende dag kreeg hij (na een hele nacht in de cel) een treinticket naar Brussel. Daar kreeg hij de boodschap dat hij een nacht in het Klein Kasteeltje mocht overnachten, waarna hij overgeplaatst werd naar een nieuw centrum. Zonder verdere uitleg. Als voogd probeerde ik dit te kaderen, maar vanuit het opvangcentrum gebeurde dat totaal niet.

De regels van Fedasil zijn erg duidelijk. Agressie in het centrum kan niet. Daar ben ik het op zich mee eens. Maar ik kan er niet mee leven dat een kwetsbare jongere, die eerder nooit problemen had in het centrum, zonder pardon de deur gewezen wordt. Zonder enige vorm van herstelgesprek of duidelijke uitleg. Hoewel ik over de begeleiding in het algemeen weinig slechts kan zeggen, zie ik dat Fedasil de jongere na één fout alles afpakt wat hij zo moeizaam opbouwde: een 'thuis' in het centrum, relaties met de begeleiding en met andere jongeren. Zonder gesprek.

Ik hoor ook van andere voogden dat dit regelmatig gebeurt en maak me hier echt zorgen over. Ik probeerde het aan te kaarten bij Fedasil, maar zij hadden er geen oren naar. De Dienst Voogdij zou dit nog eens aankaarten, maar ik heb niet het gevoel dat dat genoeg is. Kan het Kinderrechtencommissariaat iets doen?

Soms heeft de overplaatsing als gevolg dat de minderjarige zijn Nederlandstalig traject verder moet zetten in het Frans. Voogden betreuren dat dat gebeurt zonder enige inspraak van hun kant.

Verder in het Frans

In ben voogd van een niet-begeleide minderjarige van 16 jaar. Hij liep school in Brussel in het Nederlands en zou na drie maanden onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers beginnen met deeltijds leren en werken in Brussel. Fedasil heeft hem bij wijze van disciplinaire maatregel overgeplaatst naar Morlanwelz en weigert hem de toestemming te geven om les te volgen in Brussel. Hij kan terecht in een school in La Louvière maar die jongen kent geen woord Frans.

Na contact met een leidinggevende van Fedasil bezorgde het Kinderrechtencommissariaat Fedasil een overzicht van de klachten die we hierover kregen. De leidinggevende wil dat intern nader bekijken. Ze benadrukte dat ze zich ten volle bewust is van de zware impact van transfer als disciplinaire maatregel. Daarom willen ze die maatregel pas in laatste instantie inzetten bij een conflict.

2.3. Kindbruiden

Met de grotere instroom van vluchtelingen uit Syrië kreeg Fedasil te maken met kindbruiden. Fedasil vroeg ons daarover wat input vanuit kinderrechtenperspectief. Uit hun vraag bleek dat als een man en een minderjarig meisje zich bij de Dienst Vreemdelingenzaken als koppel aanbieden, de DVZ ze als koppel registreert. Soms gaat het om oudere mannen, maar evengoed om twintigers. Bij hun aankomst in het opvangcentrum staat Fedasil dan voor de vraag of ze die koppels het best als koppel of het minderjarige meisje beter apart opvangen (als niet-begeleide minderjarige, want meestal is er van haar kant geen familie).

Naar verluidt zouden Syrische ouders vaak vanuit veiligheidsoverwegingen hun jonge dochters uithuwelijken. Zij denken bijvoorbeeld dat hun

dochter dan veiliger kan oversteken naar Europa. Hoe goed bedoeld ook, de consequenties voor de minderjarige maken wel dat de vraag naar het kinderrechtenperspectief heel terecht is.

Het kinderrechtenverdrag spreekt niet uitdrukkelijk over huwelijk, kindhuwelijk of uithuwelijking op jonge leeftijd. In zijn Algemene Aanbeveling nr. 21 van 1994 stelt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind wel uitdrukkelijk dat de minimumleeftijd voor een huwelijk zowel voor jongens als voor meisjes op 18 jaar zou moeten liggen. Kindhuwelijken of uithuwelijking op jonge leeftijd, zo blijkt uit verschillende rapporten, verhogen het risico op de schending van verschillende kinderrechten. Vaak worden de meisjes gedwongen om als huishoudslaafje te werken bij de schoonfamilie, waardoor ze niet langer naar school kunnen gaan en is er sprake van gedwongen seksuele betrekkingen of andere vormen van mishandeling. Er is dus een groot risico op schending van hun rechten op ontwikkeling (artikel 6), op bescherming tegen allerlei vormen van lichamelijk of geestelijk geweld (artikel 19), op onderwijs (artikel 28), op bescherming tegen economische exploitatie of werk dat hun opvoeding hindert (artikel 32) en op bescherming tegen seksueel misbruik (artikel 34). Soms neemt de traditie van de bruidsschat (door de schoonfamilie uitbetaald aan de ouders van het meisje) proporties aan waardoor we kunnen spreken van kinderhandel, een schending van artikel 35 van het kinderrechtenverdrag.

Die risico's die het VN-Comité schetst, gelden natuurlijk niet per definitie voor elk koppel met een minderjarig meisje. Niet elke getrouwde minderjarige trouwde onder dwang. Ook de Belgische wetgeving laat in sommige gevallen huwelijk met een minderjarige toe. We pleiten daarom om altijd ook rekening te houden met de mening van de minderjarige, maar ook om een zekere veiligheidsmarge in te bouwen.

In ons antwoord op de vraag van Fedasil adviseerden we daarom:

- Behandel bij koppels die zich als getrouwd aandienen maar van wie een van de partners minderjarig is, de man of de jongen en het meisje altijd apart, zowel voor de asiel- of verblijfsprocedure als (toch in eerste instantie) voor de opvang.
- Beschouw en behandel een minderjarige die hier zonder ouders of wettelijke voogd is in eerste instantie als een niet-begeleide minderjarige vreemdeling.
- Laat een minderjarige die hier wel is met ouders of wettelijke voogd veiligheidshalve een eigen procedure opstarten (met een eigen advocaat).
- Probeer bij de minderjarige te peilen hoe die de relatie met de zogenaamde huwelijkspartner ervaart en ziet. Geef de minderjarige te kennen met die persoon een koppel te willen vormen, behandel ze dan vanaf 16 jaar als koppel.
- Blijf altijd alert voor signalen bij jongeren (en vooral meisjes) die kunnen wijzen op plannen voor uithuwelijken op jonge leeftijd. En zet de nodige stappen bij het parket als er aanwijzingen zijn dat er een beschermingsmaatregel nodig is.

We verwezen ook naar twee recente publicaties over de kwestie:

- ▶ Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2015), *Gedwongen huwelijk? Handleiding voor dienstverleners*, http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/gedwongen_huwelijk_handleiding_voor_dienstverleners
- ▶ Myria – Federaal Migratiecentrum (2015). *Jaarverslag mensenhandel en mensensmokkel*, www.myria.be/nl/publicaties/jaarverslag-mensenhandel-en-mensensmokkel-2015-schakels-verbinden

Uit een antwoord dat de staatssecretaris voor Asiel en Migratie op 19 juli 2016 gaf op een parlementaire vraag, leren we dat de Dienst Vreemdelingenzaken in 2015 en in de eerste helft van 2016 vijftig koppels met een kindbruid signaleerde.

- ▶ Vraag aan de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, belast met Administratieve Vereenvoudiging, toegevoegd aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, over 'het aantreffen van kindhuwelijken bij asiellozoekers',

Vr. en Antw. Kamer 2015-2016, 19 juni 2016, Vr. nr. 13104, www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/54/ic481.pdf

2.4. Terugkeerbeleid

Ontwikkelingen rond terugkeerbegeleiding aan huis

Sinds 2011 bestaat principieel de wettelijke mogelijkheid om voor gezinnen met minderjarige kinderen zonder papieren een 'terugkeerbegeleiding aan huis' te organiseren. Een van de voordelen is dat het gezin tussentijds niet meer hoeft te verhuizen naar een open terugkeercentrum of naar een terugkeerwoning. Dat verhuizen is voor de kinderen vaak stresserend en ontwricht hun sociaal leven. De voorbereiding op de terugkeer is zo al zwaar genoeg.

Kritiek op uitvoeringsbesluit van 2014

Het was lang wachten op het uitvoeringsbesluit over de overeenkomst die gezinnen moeten sluiten met de Dienst Vreemdelingenzaken. Een van de aanbevelingen in ons dossier 'Heen en retour' uit 2013 was om daar dringend werk van te maken. Dat gebeurde door een koninklijk besluit van 17 september 2014.

Verschillende kinderrechtencactoren vonden bepalingen in dat KB problematisch. Kritiek kwam er onder andere op de tweede en derde sanctiemogelijkheid voor gezinnen die zich niet aan de overeenkomst houden:

- De DVZ kan een volwassen gezinslid vasthouden in een gesloten centrum.
- De DVZ kan het hele gezin overbrengen naar een gesloten woonunit.

Die twee sancties hebben als doel de repatriëring van het hele gezin beter te kunnen garanderen. In ons jaarverslag over 2014-2015 sloten we ons aan bij de kritische bedenkingen hierover.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht*, 2013-2014, 124 p., www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/heen-en-retour-rechtspositie-van-kinderen-op-de-vlucht
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2014-2015. Voorbij de grenzen van het bekende*, 2015-2016/03, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ Koninklijk besluit 17 september 2014 tot bepaling van de inhoud van de overeenkomst die wordt gesloten en de sancties die kunnen worden opgelegd krachtens artikel 74/9, § 3, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *BS* 25 september 2014

Raad van State vernietigt sanctiemogelijkheden uit KB 2014

In een arrest van 28 april 2016 vernietigde de Raad van State de twee sanctiemogelijkheden. Dat gebeurde naar aanleiding van een beroep door zeven ngo's, waaronder – naast vijf Franstalige organisaties – Jesuit Refugee Service Belgium en Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

In zijn arrest oordeelt de Raad van State dat een gezinslid vasthouden buiten proportie is. De overheid kan geen gezinslid 'gijzelen' om te garanderen dat de rest van het gezin meewerkt aan de repatriëring. De Raad van State beschouwt de maatregel als een schending van het recht op een gezinsleven zoals bepaald in artikel 8 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens. De maatregel schendt tegelijk de Europese Terugkeerrichtlijn die verplicht om dat artikel 8 te respecteren.

Over de mogelijkheid die het KB creëert om het hele gezin in een gesloten centrum of gesloten woonunit in zo'n centrum vast te houden, argumenteert de Raad van State dat het artikel in de Vreemdelingenwet waar het KB naar verwijst maar grondwettelijk is op voorwaarde dat het gesloten centrum aangepast is aan de noden van gezinnen met minderjarige kinderen. De Raad van State verwijst naar een arrest van het Grondwettelijk Hof. Het KB expliciteert die grond-

wetconforme interpretatie niet, wat voor de Raad van State een reden is om het te vernietigen.

- ▶ Zie voor een Nederlandstalige samenvatting van het arrest: AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING – KRUISPUNT MIGRATIE-INTEGRATIE, *Raad van State - 234.577 - 28-04-2016*, <http://www.kruispuntmi.be/raad-van-state-28-04-2016>

Ruimere consequenties?

Strikt genomen slaat de uitspraak van de Raad van State alleen op de sancties in het kader van een terugkeerbegeleiding aan huis. De praktijk om een volwassen gezinslid in een gesloten centrum vast te houden, past de DVZ ook toe bij gezinnen zonder papieren die overgebracht zijn naar een terugkerwoning. Daar kregen we vroeger al klachten over. Het laatste jaar niet meer, al signaleren andere organisaties ons wel enkele gevallen.

Verontrustende signalen over terugkerwoningen

België kreeg al vaker lof voor zijn terugkerwoningen ('open woonunits'). Ze gelden als een kindvriendelijk alternatief voor de opsluiting van gezinnen met kinderen zonder papieren die opgepakt zijn met het oog op gedwongen terugkeer. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt ook klachten over hoe de Dienst Vreemdelingenzaken gezinnen op weg naar of in de terugkerwoningen behandelt.

Klachten gaan er onder andere over dat de Dienst Vreemdelingenzaken gezinnen niet vooraf waarschuwt over hun overbrenging naar een terugkerwoning. De DVZ argumenteert dat ze willen voorkomen dat gezinnen onderduiken. De politie haalt het gezin onaangekondigd op met de boodschap dat ze snel hun spullen moeten pakken en mee moeten gaan naar een terugkerwoning. Voor de kinderen is dat vaak een traumatiserende ervaring.

“

Mijn kind is in shock na de ‘uithaling’ van ons gezin

Een Macedonische vader belt ons. Hij heeft drie kinderen (4, 8 en 10 jaar). Tien maanden geleden is het gezin in België aangekomen. Twaalf dagen geleden kwam de politie het gezin ophalen. Ouders en kinderen verblijven nu in een terugkeewoning. De ophaling door de politie was een traumatische ervaring voor de kinderen. Volgens de vader verschaftte de politie zich 's morgens toegang tot het huis zonder aan te bellen. De kinderen waren erg geschrokken van de agenten in uniform en waren compleet overstuur. De oudste dochter, die in psychologische begeleiding was, zou er het ergst onder lijden.

”

Naar aanleiding van deze en andere klachten en signalen had het Kinderrechtencommissariaat een gesprek met de DVZ over het beleid en de procedures rond de terugkeewoningen. Daarin brachten we deze knelpunten aan:

- De ophaling van het gezin in hun woning overvalt het gezin en het vertrek zorgt voor een shock bij ouders en kinderen.
- Ouders en kinderen worden tijdens het transport soms gescheiden.
- Bezittingen van de gezinnen blijven achter.
- Ook de sociale omgeving (vrienden, buurt, school, sportclub) ervaren het plotse vertrek als shockerend.
- In de terugkeewoning is er te weinig psychologische begeleiding.
- Er is weinig voorbereiding op terugkeer naar en begeleiding in het thuisland.
- In de terugkeewoning is er weinig voor de kinderen: speelgoed, mogelijkheden tot spel, sport of ontspanning.
- Verder naar school gaan is voor de kinderen niet altijd mogelijk.

In ons gesprek met de DVZ kregen we deze antwoorden:

- De onvoorspelbaarheid is relatief: mensen hebben voor hun overbrenging naar een terugkeewoning verschillende bevelen gekregen om het grondgebied te verlaten en worden ook gecoacht. De terugkeewoningen zijn niet verantwoordelijk voor de voorbereiding van mensen op hun verblijf in hun thuisland.

- Gezinnen scheiden gebeurt uiterst zelden. Alleen bij een schending van de openbare orde of als er al vroeger ontsnappingen waren. De coaches kunnen er zelf om vragen. Het Medisch en Psychologisch Ondersteuningsteam is niet aanwezig bij een arrestatie thuis, alleen bij de ‘escorte’.
- Normaal bespreken de coaches in de terugkeewoningen met de gezinnen hoe ze hun bezittingen kunnen recupereren.
- Initiatief nemen om afscheid te nemen is aan het gezin zelf. Mensen uit de onmiddellijke omgeving kunnen altijd op bezoek komen in de terugkeewoning of contact houden via internet.
- In de terugkeewoningen is er inderdaad geen psychologische begeleiding. Die begeleiding is moeilijk te vinden volgens de DVZ. Er is een spanningsveld met de autonomie van het gezin dat moet openstaan voor een bespreking van hun vertrek. Als ze dat niet willen, heeft het geen zin dat op te dringen.
- Voorbereiding op terugkeer naar en begeleiding in het thuisland gebeurt als gezinnen dat zelf willen. Dan kan er eventueel contact gezocht worden met landgenoten. Weinig mensen vragen daar naar. Caritas neemt daar soms een rol in op.
- Er is aangepast speelgoed en gelegenheid om buiten te spelen.
- Minderjarigen kunnen naar school gaan. Er zijn samenwerkingsafspraken met de scholen in de buurt van een terugkeewoning.

Voor meer uitleg over de procedures verwees de DVZ ons naar de website sefor.be en naar de omzendbrief.

2.5.

Een toekomst voor kinderen zonder papieren

“

Buitengezet na 16 jaar in België

Ze stond in de zomer van 2016 een tijdje vooraan in het nieuws en in de sociale media: het 16-jarige Kosovaarse meisje, in Duitsland geboren, al na enkele maanden als baby met haar ouders en broers als asielzoekers in België aangekomen. Nu, zestien jaar en verschillende pro-

cedures later, is ze door de politie opgepakt toen ze alleen thuis was. Het gezin woonde al jaren in België zonder papieren. Later die dag pakte de politie ook de vader op en bracht hem met zijn dochter naar een open terugkeewoning. De moeder dook onder.

Enkele dagen later doken ook het meisje en haar vader onder. Vanuit een open terugkeewoning is dat niet zo moeilijk. Bleven over: een broer van vooraan in de 20, wegens criminele feiten opgepakt en in afwachting van zijn terugkeer naar Kosovo opgesloten in een gesloten centrum. Een andere broer kan niet uitgewezen worden, want hij is getrouwd met een Belgische vrouw. Een derde broer, ook een twintiger, was al terug in Kosovo. De criminele geschiedenis van twee broers maakte de uitzetting van het gezin dringend nodig, zei de bevoegde staatssecretaris. Het 16-jarige meisje in België eerst haar studies laten afmaken, was voor hem geen optie. De eenheid van het gezin heeft in principe voorrang.

”

Verhalen als die van het 16-jarige Kosovaarse meisje in de zomer van 2016 lijken er meer en meer te komen. Het lijkt erop dat de federale overheid steviger inzet op gedwongen terugkeer. Daar ontsnappen ook gezinnen met kinderen die hier al jaren wonen niet aan. Dit soort verhalen is voor het Kinderrechtencommissariaat niet nieuw. Dit is al het zoveelste jaarverslag waarin we er melding van maken.

Scholen slaan alarm

Scholen zien zich nog altijd geconfronteerd met situaties waarin leerlingen van school verdwijnen en samen met hun ouders het land uitgezet worden. Leerkrachten en klasgenoten voelen zich erg betrokken bij het lot van die kinderen. Vaak gaat het om minderjarigen die al jaren in België wonen en hier stevig geworteld zijn. Sommigen zijn hier zelfs geboren en hebben nooit een ander land gekend.

“

Hoe kunnen we onze leerling zonder papieren ondersteunen?

Ludmila volgt op onze school de richting Kmo-Administratie, optie Accountancy. Ze is in 1995 in

Rusland geboren. Ze woont en studeert ondertussen acht jaar in België. Ludmila heeft geen verblijfsvergunning voor België. Sinds een tweetal weken komt ze niet meer naar school en leeft ze ondergedoken, uit schrik om uitgewezen te worden. Ze zou heel graag haar schooljaar afmaken. Momenteel geven we haar opdrachten via het digitale leerplatform Smartschool. Wij (directie en collega's) willen haar helpen, maar weten ook niet goed hoe we dat het best kunnen doen. Ik kreeg het advies om me tot jullie te richten. Wat kunnen of mogen we doen om Ludmila te helpen om haar studie bij ons af te maken?

”

“

Uitgewezen op één jaar van diploma

In onze scholengemeenschap hebben we een leerling die een tijdje illegaal in België verbleef nadat zijn asielaanvraag afgewezen was. Nu is hij plots ook verdwenen uit de school. Een arrestatie, confronterende beelden en ervaringen voor medeleerlingen en leerkrachten: een vriend, leerling die in ons midden was, is bruusk en bruuft weggerukt uit onze school, onze gemeenschap. Als directielid ben ik net als de vrienden van de leerling geschokt door hoe zo'n arrestatie gaat: alsof de jongere een zware crimineel is, wordt hij opgepakt zonder dat hij ook maar een kans krijgt om persoonlijke spullen mee te nemen. Helemaal in paniek belandt hij dan met zijn ouders in een kleine politiecel en moet er de nacht doorbrengen. Arsen – zo heet de jongen – krijgt de kans niet meer om zijn vrienden en zijn vriendinnetje te spreken en wordt in shock (kunstmatig beademd!) door de politie weggevoerd naar een gesloten asielcentrum. Hij was net 18 geworden. Medeleerlingen, vrienden die hem al jaren kennen – hij verbleef al zo'n zes jaar in België – en leerkrachten die hem jaren succesvol begeleiden, zijn zwaar onder de indruk en kunnen dit niet of moeilijk plaatsen.

De jongen zat in zijn vijfde jaar secundair onderwijs en had nog maar anderhalf jaar te gaan om zijn diploma Marketing en Management te halen. Zo dicht bij de eindmeet een perfect geïntegreerde jongere zijn droom en zijn toekomst afnemen is iets waar ik absoluut niet bij kan. Dit staat haaks op veel waarden die in het onderwijs hoog aangeschreven staan.

Wat kunnen we als school nog voor zo'n leerling betekenen? Welke mogelijkheden van protest zijn er?

Het Kinderrechtencommissariaat nam contact op met de DVZ. Die wees op de meerderjarigheid van Arsen en de verantwoordelijkheid van de ouders. Zij hadden al verschillende bevelen gekregen om het grondgebied te verlaten. Dat kinderen en jongeren hier geworteld zijn, is voor de DVZ geen argument in uitwijzingsbeslissingen. Het gezin werd ondergebracht in een gesloten centrum.

”

Scholen wijzen ons erop dat hun studies in Vlaanderen voltooiën voor veel van die jongeren de enige realistische optie is om ooit nog een diploma te halen.

“

Hoger onderwijs niet meer mogelijk in België

Ik was leerkracht van Ghinwa, een 19-jarig Pakistaans meisje dat momenteel in het buitenland verblijft en met wie ik alleen nog contact heb via e-mail. Zij is samen met haar ouders in juni vorig jaar naar het buitenland gevlucht na een bevel het grondgebied te verlaten. Ik vraag me af of ze kan terugkeren naar België en hier haar hoger onderwijs afronden? Zij is tenslotte zeven jaar in België naar school geweest en het is ook alleen hier dat ze kans maakt op een diploma hoger onderwijs.

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde de leerkracht over de voorwaarden om als niet-EU-burger hoger onderwijs te volgen en om een studentenvisum te krijgen.

”

Jongeren getuigen

Dat getuigen ook jongeren die na hun gedwongen terugkeer naar het land van hun ouders toch nog contact met ons zochten.

“

Ik heb geen toekomst meer

We hebben negen jaar in België geleefd. Ik studeerde in het derde middelbaar Mechanische Techniek. Mijn broer zat in het zesde leerjaar en ging over naar het eerste middelbaar. Mijn jongste broer zat in het kleuterklasje. Mijn vader had vast werk in een beschutte werkplaats. Mijn moeder werkte deeltijds als poetsvrouw. In juni moesten we naar de gemeente gaan en onze verblijfsvergunning afgeven. We kregen dertig dagen de tijd om het Belgische grondgebied te verlaten. Dat kwam door een foute beslissing over een schijnhuwelijk. Sinds die dag waren we allemaal in shock en wisten we niet wat we moesten doen. We hebben een advocaat en we konden na de beslissing verder doorgaan met de rechtszaak maar mijn ouders wisten niet wat ze moesten doen door de schrik en de shock.

We moesten al onze spullen achterlaten en ik kon mijn examens niet afmaken. Nu zijn we ongeveer 2,5 jaar in Marokko en mijn broers en ik gaan er helemaal kapot van. Ik had echt een toekomst voor me liggen maar die is nu helemaal verpest. We zitten nu hier in Marokko op school en we kunnen geen letter Arabisch schrijven noch lezen. Mijn ouders hebben geen werk en geen inkomsten.

Mijn ouders hebben een straf gekregen. Ze mogen vijf jaar lang Europa niet binnenkomen. Maar die straf geldt niet voor ons, hun minderjarige kinderen.

Dat is mijn verhaal. Ik hoop echt dat er een weg is om terug te gaan. En terug naar school te kunnen. Ons leven is verpest en we hebben geen toekomst hier. Mijn moeder is ziek geworden en depressief en ik ga er kapot van haar zo te zien. Ik hoop dat jullie ons kunnen helpen.

Het Kinderrechtencommissariaat zocht uit wat de mogelijkheden zijn voor de jongen om zijn studie te kunnen afmaken. De drempels zijn voor hem te hoog. Met een studentenvisum bij familie in België verblijven kan alleen voor de duur van de studies én alleen voor hoger onderwijs of voor een voorbereidend jaar.

”

Sommige van die jongeren hebben toekomstdromen die wat uit de band springen. Zoals over een internationale sportcarrière op topniveau.

Sportcarrière gefnuikt door onzeker verblijf

Ik ben 16 jaar. Mijn ouders vluchtten van Kosovo naar Macedonië. Daar werd ik geboren. Toen ik 9 was, kwam ik met mijn ouders naar België. Mijn jongere broer werd hier geboren. Mijn ouders hebben geprobeerd om de Belgische nationaliteit te krijgen, maar dat lukte niet. Momenteel loopt er nog een procedure in beroep (regularisatie). Ik zit in het derde middelbaar. Daarnaast beoefen ik judo op hoog niveau. Ik behaalde tal van medailles en werd ook al Belgisch kampioen. Ik heb drie dromen:

- In België kunnen blijven met mijn ouders en broer
- Volgend schooljaar naar de topsportschool gaan
- Op internationaal niveau mijn sport kunnen beoefenen. Nu heb ik een reistoelating van de gemeente waarmee ik alleen in onze buurlanden kan meedoen aan toernooien.

Ook uit sportwereld komen vragen

Het verrast niet dat we ook van sportverenigingen vragen krijgen. Die vragen zijn vaak wel anders dan die uit het onderwijs. Het recht op onderwijs, ook voor kinderen zonder papieren, is in Vlaanderen al bij al goed geregeld. En dat is in scholen goed bekend. Of jongeren zonder papieren hier ook sport kunnen beoefenen, waar en op welk niveau? En of dat ook in competitieverband kan? Dat is heel wat onduidelijker voor veel clubs.

Zonder papieren aansluiten bij een sportclub?

Een kind van mensen zonder papieren werd in onze regio geweigerd bij een lokale sportvereniging omdat het onverzekerbaar zou zijn. Dat leek mij niet wettelijk of toch niet volledig waar te zijn. Alleen weet ik niet of en hoe je een vereniging ertoe kunt aanzetten om het kind wel in te schrijven.

Kinderen zonder papieren volgen school en zijn volgens mij op school wél verzekerd tegen ongevallen. Een volwassene die werkt (al of niet

legaal) en die geen papieren heeft, is in principe ook verzekerd. Alleen weet ik niet helemaal hoe dat zit met kinderen zonder papieren en vrijetijdsbesteding.

De voorwaarden om aan te sluiten bij een sportclub zijn heel duidelijk: sportclubs kunnen asielzoekers, subsidiair beschermden of mensen in onwettig verblijf probleemloos laten aansluiten. De verzekering is geen probleem, ook niet voor mensen zonder papieren. Sportclubs kunnen de aansluiting van kinderen of volwassenen niet weigeren omdat ze geen verblijfspapieren hebben. Dat is strijdig met het non-discriminatiebeginsel en met het kinderrechtenverdrag.

- Sport Vlaanderen (2016). *Sport en vluchtelingen. Vragen en antwoorden.* www.bloso-kics.be/sportclubs/Documents/160429_FAQ_sport_en_vluchtelingen.pdf.

In principe kan iedereen meedoen met de competitie, al wordt daarvoor in bepaalde sporttakken toch een identiteitsbewijs gevraagd en gelden er transferregelingen. Kunnen meedoen met de competitie is in de praktijk dus minder zeker. Ouders van kinderen zonder papieren werpen op dat competitie nu net een van de redenen is om aan sport te doen.

Regelgeving verscherpt

In België is het recht op onderwijs voor kinderen zonder papieren goed geregeld.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht*, 2013-2014, 124 p., www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/heen-en-retour-rechtspositie-van-kinderen-op-de-vlucht

Een overeenkomst van 1994 tussen de federale overheid en de Gemeenschappen maakt deel uit van die regeling. En een omzendbrief van de federale minister van Binnenlandse Zaken legt vast wat politiediensten wel en niet mogen doen met kinderen zonder papieren op school of onderweg naar en van school.

Die omzendbrief werd in januari 2016 bijgesteld. Aan de ene kant zorgt een nieuwe definitie van 'schooltijd' voor een betere bescherming van het recht op onderwijs. Het verbod om leerlingen zonder papieren 'tijdens de schooltijd' op te pakken geldt nu ook voor de voorschoolse en naschoolse opvang, voor stages en voor schooluitstappen.

Aan de andere kant voert de nieuwe omzendbrief een beperking in. De mogelijkheid voor de DVZ om de effectieve verwijdering tot het einde van het schooljaar uit te stellen als het gezin het bevel om het grondgebied te verlaten kreeg tussen het begin van de paasvakantie en het einde van het schooljaar, geldt sinds 14 januari 2016 alleen nog bij een eerste bevel om het grondgebied te verlaten.

- FOD Binnenlandse Zaken, *Omzendbrief betreffende de verwijdering van gezinnen met schoolgaand(e) kind(eren) van minder dan 18 jaar – Optreden van politiediensten in scholen*, www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2003042932&table_name=wet

'Zonderwijs'-verhaal gaat verder

Verruiming werkgroep

In 2014-2015 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat verschillende keren overleg met 'Zonderwijs'. Dat is een vereniging van leraren die opkomt voor leerlingen met een precair verblijfsstatuut. Bij dat overleg waren ook het GO!, de drie onderwijskoepels en de Vlaamse scholierenkoepel vertegenwoordigd.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2014-2015. Voorbij de grenzen van het bekende*, 2015-2016/03, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

In 2015-2016 zetten we dat overleg verder. Naar aanleiding van signalen uit de sportwereld en de welzijnssector verruimden we de werkgroep met organisaties uit die twee sectoren. Het overleg leidde tot een platformtekst en een hoorzitting in het Vlaams Parlement om beleidsmakers

in Vlaanderen te confronteren met de gevolgen van het federale terugkeer- en uitzettingsbeleid voor kinderen en jongeren zonder papieren in Vlaamse beleidsdomeinen.

Platformtekst en hoorzitting Vlaams Parlement 15 juni 2016

De platformtekst formuleert drie uitgangspunten en vier voorstellen voor verder overleg met het beleid. Vanuit hun engagement voor kinderen en jongeren onderschreven de leden van de werkgroep de voorstellen helemaal of gedeeltelijk. Andere actoren uit het middenveld sloten zich daar achteraf bij aan.

Op 15 juni 2016 organiseerde de Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement een hoorzitting over de toekomst van kinderen zonder papieren.

De Kinderrechtencommissaris lichtte de platformtekst toe in de Commissie voor Onderwijs.

Als uitgangspunten stellen we:

- Kinderen en jongeren zonder papieren kunnen niet allemaal over dezelfde kam geschoren worden. We vragen het beleid rekening te houden met hun concrete omstandigheden.
- We gaan uit van het belang van de kinderen. Zo moet 'de eenheid van het gezin' bekeken worden als een recht van het kind.
- We vragen dat de maatschappelijke consequenties van onze voorstellen wetenschappelijk ingeschat en geëvalueerd worden.

Onze voorstellen zijn:

- Zorg voor een humaan terugkeerbeleid voor wie pas aankwam en geen uitzicht heeft op een wettig verblijf in België. We vragen onder andere dat kinderen en jongeren het lopende schooljaar mogen uitdoen voor ze uitgewezen worden.
- Laat kinderen en jongeren die hier al langer verblijven hun onderwijs- of opleidingstraject eerst afwerken.

- Geef een permanente verblijfsvergunning aan kinderen en jongeren die stevig in België geworteld zijn.
 - Geef minstens een tijdelijke verblijfsvergunning aan kinderen over wie de jeugdrechter of een andere bevoegde instantie een beschermingsmaatregel uitsprak.
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Platformtekst *Een toekomst voor kinderen en jongeren zonder papieren*, 3 juni 2016, www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/platformtekst.pdf

Daarna gaven vertegenwoordigers uit de onderwijs- en welzijnssector een getuigenis waarmee ze elk vanuit hun perspectief antwoordden op de vraag: waarop botsen onderwijs-, welzijns- en jeugdactoren die werken met kinderen en jongeren op de vlucht als ze hier al langer zijn en zonder papieren vallen? De leden van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media kregen ook een uitnodiging voor deze hoorzitting.

- ▶ www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/hoorzitting-toekomst-voor-kinderen-zonder-papieren

2.6. Catch 22

Stilaan een traditie in ons jaarverslag is een verhaal over de kafkaïaanse toestand waarin kinderen zonder papieren in België soms verzeild raken. Deze keer gaat het om een echte catch-22-situatie.

Moeder en twee kinderen moeten grondgebied verlaten maar kunnen thuisland niet in
Sinds september 2015 hebben wij een Ethiopische mama van de straat gehaald en in huis genomen. Mama is hier acht jaar en totaal uitgeprocedeerd maar zij mag Ethiopië niet meer binnen. Moeder mag door haar statuut niet werken en geen geld verdienen. Telkens wordt ze in een ander centrum tijdelijk opgevangen (nu woont ze op haar achttiende adres in acht jaar) en de kinderen verhuizen telkens mee.

In België kwam ze een paar jaar geleden een Ethiopische man tegen met wie ze twee kinderen kreeg. Van die kinderen heeft ze alleen een geboortebewijs en verder dus niets: geen identiteit, geen paspoort, geen erkenning. Ze kwam als asielzoeker, maar haar asielaanvragen werden geweigerd. Haar twee kinderen zijn geboren in België en werden niet erkend door hun vader.

In 2011 heeft mevrouw getekend voor vrijwillige terugkeer naar Ethiopië. Het CGVS had geen twijfel over haar nationaliteit en ze had een oude identiteitskaart. Maar de Ethiopische ambassade heeft telkens geweigerd om een laissez-passer af te leveren waardoor mevrouw illegaal in België was en tegelijk onmogelijk het grondgebied kon verlaten met haar kinderen. Omdat mevrouw verschillende bevelen had om het grondgebied te verlaten, kreeg ze ook een inreisverbod. De verschillende aanvragen tot humanitaire regularisatie werden onontvankelijk verklaard door Dienst Vreemdelingenzaken vanwege dat inreisverbod.

We wilden een procedure starten tegen de Belgische staat om de Dienst Vreemdelingenzaken te verplichten een verblijfsrecht af te leveren, vanwege de schending van de fundamentele rechten van de familie, maar zowel in eerste aanleg als in hoger beroep werd rechtsbijstand geweigerd waardoor mevrouw moest instaan voor de dagvaardingskosten die ze niet kan betalen omdat ze geen inkomsten heeft.

2.7. Vaders zonder papieren

Verschillende niet-Belgische vaders melden ons dat ze opgesloten zitten in een gesloten terugkeercentrum, dat ze binnenkort naar hun land van oorsprong terugkeren en dat ze een inreisverbod kregen voor België. Voor de uitoefening van hun recht op gezinshereniging worden ze vaak verwezen naar hun land van herkomst. Dat wil zeggen: als ze hun kinderen nog willen zien, moet het hele gezin de vader maar volgen naar zijn land van herkomst. Of ze moeten het maar doen met contact via telefoon of internet.

“

Recht op gezinsleven beknót

Mijn Marokkaanse man verbleef illegaal in België. Momenteel zit hij al twee maanden opgesloten in Merksplas. We hebben samen een zoontje van 1 jaar dat door mijn man erkend werd. Mijn man was eerder getrouwd met een andere vrouw. Later trouwde hij met mij in Marokko. Ik zelf ben Belgische. Mijn man heeft nu gezinshereniging aangevraagd, maar heeft geen vooruitzicht op een positieve uitkomst. Het lukt me niet om mijn kind alleen op te voeden en ik wil dat ook niet: mijn zoontje heeft zijn vader nodig. Er was vandaag een negatieve uitspraak in beroep. Mijn zoon heeft toch het recht om op te groeien met zijn twee ouders?

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat nam contact op met de DVZ. Zij antwoordden dat de vader geen verblijfsvergunning kreeg omdat de wijkagent geen samenwoning kon vaststellen. De DVZ wees ook op de mogelijkheid van schorsend beroep, maar daar maakte de man geen gebruik van. De DVZ betwist de affectieve band tussen vader en zoon niet. Die bleek uit de bezoeken aan het centrum. Maar er waren volgens de DVZ geen indicaties dat de vader samenwoont met het kind en dat hij het financieel ondersteunt.

De DVZ besloot tot een gedwongen terugkeer met inreisverbod. Een nieuwe gezinsherenigingsprocedure op basis van een volmacht vanuit het gesloten centrum zou niet rechtsgeldig zijn. De DVZ was wel bereid om het inreisverbod in te trekken of op te schorten in geval van terugkeer, zodat de vader legaal naar België kan terugkeren zodra hij aan alle voorwaarden voldoet.

Met het oog op een vraag tot schorsing van het inreisverbod gaven we contactgegevens van de DVZ door aan de moeder en de advocaat, samen met een voorbeeld van arresten waaruit blijkt dat een procedure voor een gezinshereniging ook via een mandaat aangevraagd kan worden.

”

Als vader moet je feitelijk een ‘gezinscel’ vormen met de minderjarige Belg met wie je hereniging aanvraagt. Op de website van Kruispunt Migratie-Integratie (van het Vlaams Agentschap Integratie

en Inburgering) lezen we daarover dat samenwonen strikt genomen geen voorwaarde is. Het bewijs van een affectieve of financiële band volstaat. Als een niet-Belgische ouder niet samenwoont met zijn Belgisch kind vraagt de DVZ in de praktijk zowel het bewijs van affectieve, als van financiële banden. Het Agentschap Integratie en Inburgering bekritiseert die praktijk: ‘Hiermee voegt de DVZ eigenlijk een bestaansmiddelenvoorwaarde toe die niet in de Verblijfswet staat. Deze praktijk is dan ook onwettig.’

- ▶ www.kruispuntmi.be/thema/je-bent-familie-lid-van-een-belg/je-bent-derdelander/je-bent-ouder-van-een-minderjarige-belg/wat-zijn-de-voorwaarden-voor-gezinshereniging-met-een-belgisch-minderjarig-kind

2.8.**Op de vlucht in eigen land: kinderen van woonwagengezinnen**

Het recht op ‘wonen op wielen’ is in Vlaanderen decretaal goed geregeld. Maar er is een groot tekort aan residentiële woonwagenterreinen. Daardoor blijft dat recht dode letter. Gezinnen met kinderen worden verdreven van de plaats waar ze met hun woonwagen staan omdat op dat stuk grond geen woonwagens toegelaten zijn. Maar ze kunnen nergens naartoe. Voor de kinderen zijn de gevolgen groot. Onderwijs, gezondheidszorg, sociale contacten schieten er bij in. We kregen hierover opnieuw klachten.

“

Nog altijd geen oplossing voor woonwagengezinnen

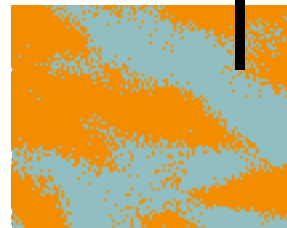
Een bekende van een gezin woonwagengezinnen belt ons begin 2016 op. Eind december is de politie al een paar keer bij het gezin langs geweest. Naar verluidt met veel machtsvertoon beval de politie ze om te vertrekken. De politie stelde nog geen proces-verbaal op, maar maakte duidelijk dat in januari verdere stappen zouden volgen. Het gezin is niet van plan om zomaar te vertrekken. Het terrein is hun eigendom. Kan het Kinderrechtencommissariaat bemiddelen?

Het Kinderrechtencommissariaat gaat half januari ter plekke. We treffen er een tiental woonwagens aan, behoorlijk meer dan de drie van het gezin zelf. Voor Kerst en Nieuwjaar is er andere familie op bezoek gekomen en dat bezoek loopt wat uit, zo blijkt. Die grotere aanwezigheid van meer woonwagens, op een terrein vlak bij een parking naast de snelweg, zou aanleiding geweest zijn voor een klacht. Met het politieoptreden als gevolg.

Het Kinderrechtencommissariaat neemt contact op met de burgemeester. Die is bereid in te gaan op ons verzoek om een gezamenlijk overleg met het gezin. Daar is ook iemand van het Minderhedenforum bij. Het gezin neemt onze suggestie ter harte om de bezoekende familieleden vriendelijk maar dringend te verzoeken te vertrekken. Het duurt nog tot begin maart voor dat lukt. Met de burgemeester en het gezin bekijken we verschillende mogelijke oplossingen. De burgemeester is bereid te onderhandelen over een redelijke overnameprijs voor het terrein. Dat geld zou het gezin wat helpen om een ander, beter geschikt terrein te vinden. We bekijken ook nog andere pistes. Ondertussen mag het gezin voorlopig nog met de woonwagen op het terrein blijven staan. Het blijft nog wachten op een definitieve oplossing.

”

Zolang er geen residentiële woonwagenterreinen bijkomen, blijft het recht op ‘wonen op wielen’ een lege doos.

3. Rechten van jongeren in hun contacten met politie en justitie

3.1.

Jongeren en politie: altijd raak?

Minderjarigen komen in aanraking met politie en justitie. Thuis, op school of op straat. Omdat ze minderjarig zijn, vraagt het Kinderrechtencommissariaat om ze anders te behandelen dan meerderjarigen. Voor veel minderjarigen is het hun eerste contact met politie en gerecht. Net daarom is correct contact zo belangrijk.

Jij tagt, wij taggen terug

Een 15-jarige jongen wil weten wat zijn rechten zijn. Hij is opgepakt door de politie en meegenomen voor verhoor. Ze betichten hem ervan dat hij in een bende zit. Hij is betrapt toen hij een 'tag' tekende op een paal die al vol graffiti stond. Het was met een stift met uitwisbare inkt. De politie nam vingerafdrukken en foto's. Hij vraagt zich af of dat geen overdreven reactie is van de politie en of vingerafdrukken wel kunnen.

De Klachtenlijn licht toe dat vingerafdrukken en foto's mogen vanaf 14 jaar. Ook mag de politie minderjarigen meenemen voor verhoor over mogelijk strafbare feiten. Ze moeten wel zo snel mogelijk de ouders op de hoogte brengen. Of dat al dan niet een banaliteit is, daarover spreekt de Klachtenlijn zich niet uit. Als het parket actie onderneemt voor de feiten, adviseren we hem contact op te nemen met een jeugdadvocaat.

Harde aanpak nodig?

Een jongen van 14 jaar werd begin december gecontroleerd door de politie vlak bij de school. De politie vroeg zijn identiteitskaart. Die had hij niet op zak. De politie duwde hem dan tegen de muur en fouilleerde hem. Hij kreeg twee stoten. Er stonden verschillende scholieren op te kijken en die begrepen niet waarom de agent zo deed. Hij wil een klacht indienen maar weet niet waar te starten.

De Klachtenlijn sprak met de jongen af dat hij een klacht zou indienen bij de Dienst Intern Toezicht van de politiezone. Tegelijk stuurde de Klachtenlijn een brief om te vragen de resultaten ook aan ons te bezorgen. De korpsoverste onderzocht de feiten en laat weten dat hij veel belang hecht aan het optreden van zijn personeel in openbare plaatsen. Hij nam ook maatregelen. Hij zei niet concreet welke maatregelen, maar de jongen vond dit een afdoend antwoord op zijn klacht.

Maar meneer: het is mijn fiets!

Een vijftal jongens tussen 12 en 14 jaar vragen actieve tussenkomst van de Klachtenlijn. Ze zijn door de politie aangehouden op straat. Het fietsslot van een van de jongens haperde wat en ze wilden het losmaken met een mesje. Plots kwam de politie aangereden. Ze dwongen de jongens op de knieën te gaan zitten met een wapen op hen gericht. Een van de jongens wilde duidelijk maken dat het zijn fiets was en dat die gegraveerd was. Maar ze moesten allemaal zwijgen. Op het politiekantoor werden de jongens verhoord. Pas daarna werden de ouders op de hoogte gebracht. Het hele gebeuren had een enorme impact op de jongens. Ze vonden het onrechtvaardig en discriminerend. Het liet een diepe indruk na. De angst voor de politie was groot. De jongens wilden klacht indienen bij Comité P maar ze begrepen de informatie op de website niet. Daarnaast wilden ze met hun onrechtvaardigheidsgevoel aan de slag.

Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt de jongens om een klacht in te dienen bij Comité P en zorgt ervoor dat ze geholpen worden door een lokale meldpunt Discriminatie om samen het onlineformulier in te vullen. Daarnaast organiseert het Kinderrechtencommissariaat een overleg met de jongens, hun ouders en de korpchef. Die nam de tijd om te antwoorden op al hun vragen. Zoals: Waarom op die manier? Waarom mochten we niet spreken? Waarom een wapen trekken? De jongens kregen ruimte om hun onrechtvaardigheidsgevoel te benoemen en kregen er ook erkenning voor. Het Kinderrechtencommissariaat probeert op die manier meer toenadering te bereiken tussen minderjarigen en politie, en werkt zo aan herstel.

Deze meldingen maken duidelijk dat vroegere aanbevelingen nog altijd relevant blijven. We vragen om werk te maken van:

- De oprichting van een jeugdteam in elke zone. Maak van die afdeling een aparte functie in de politiewerking, zoals 'wijkwerking' en 'slachtofferzorg'. Dan krijgen die teams de nodige budgettaire autonomie en inhoudelijke ondersteuning.
- Een toegankelijke klachtenprocedure voor minderjarigen
- Een maatschappelijk georiënteerde politieopleiding waarin ook docenten van buiten de politie de studenten kennis bijbrengen over jeugd- en kinderrechten en ze leert om te gaan met maatschappelijke jongerenfenomenen.

- ▶ Een analyse van de pijnpunten in de opleiding en suggesties tot verbetering: S. De Kimpe, 'Politieonderwijs is te belangrijk om het alleen aan de politie over te laten!', *Panopticon* 37, 2016, 106-121

Politie belangrijke schakel in 'jeugdrechtketen'

We vragen meer overleg en onderlinge afstemming tussen de verschillende bestuursniveaus over minderjarigen in conflict met de wet. Nu is dat een Vlaamse bevoegdheid, maar niet helemaal. Politie is een onmisbaar onderdeel in de 'jeugdrechtketen'. Niet alleen in de eerste fase van opsporing en aanhouding, ook in het proces voor de jeugdrechter en de uitvoering van zijn beslissing. Wat zeker aandacht verdient, is de rol van de politie in de jeugdhulp. Wanneer wordt de politie ingeschakeld bij een incident in een voorziening? Wat is de rol van begeleiders als er politie ter plaatse komt?

3.2.

Jeugdrecht 2.0

Inspirerend traject

Door de zesde staats hervorming heeft Vlaanderen nu de sleutel in handen om het systeem voor jongeren in conflict met de wet te actualiseren. De minister van Welzijn werkt aan een nieuw Vlaams decreet over jeugdrecht. Als voorbereiding vroeg de minister de Vlaamse universiteiten om het onderzoek en de inzichten over het thema te bundelen. Ook het kinderrechtenperspectief werd uitvoerig meegenomen. Daarna richtte het agentschap Jongerenwelzijn zes werkgroepen op om na te denken over algemene uitgangspunten, soort reacties, gesloten opvang, rechtswaarborgen en rechtspositie, afstemming met jeugdhulpverlening en aanpak van jongeren met een complexe en meervoudige problematiek. Beleid, praktijk en academici werkten mee.

Het Kinderrechtencommissariaat was actief in drie werkgroepen. Ook ouders en jongeren werden daar bij betrokken. De besluiten staan op de website van Jongerenwelzijn. Tegen eind 2016 zou het ontwerp klaar zijn en wordt het in het Vlaams Parlement besproken. Begin 2018 treedt het nieuwe decreet dan in werking.

- ▶ Zie voor de besluitteksten van de werkgroepen traject jeugdrecht <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/nieuws/2016/7/4/besluitteksten-werkgroepen-traject-jeugdrecht/>

Dit traject vroeg veel van alle betrokkenen maar werkt inspirerend. Naar we hopen ook voor andere beleidsdomeinen en voor de decreetgever.

Er is geen consensus over alles. We kunnen toch enkele krijtlijnen vanuit de werkgroepen ontrafelen:

- Maak geen zuiver jeugdsanctierecht. Feiten krijgen meer aandacht en er wordt een appel gedaan op de verantwoordelijkheid van de jongere maar met aandacht voor herstel waarin jeugdhulp ingezet kan worden als dat nodig is.

- Schaf de uithandengeving af waardoor jongeren als een volwassene berecht kunnen worden, mits er een alternatief beschikbaar is in het jeugdrechtstelsel.
- Vang jongeren die feiten pleegden en jongeren in een verontrustende situatie nooit samen op in gesloten settings.

Een lopend traject

Het werk is nog niet af. Dit zijn onze vragen voor het verdere traject:

- Voer een volwassen en serieus politiek en maatschappelijk debat. Laat incidenten, terreurdreiging of praktische overwegingen de uitbouw van een nieuw jeugdrechtstelsel niet doorkruisen.

In ons advies pleiten we ervoor om de voorgestelde aanpassingen van De Grubbe in Everberg mee te nemen in de ruime hervorming van het Vlaams jeugdrecht.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Verzameldecreet waar jeugdrechtelementen een aparte benadering verdienen*, 2015-2016/13 www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/advies-verzameldecreet-waar-jeugdrechtelementen-een-aparte-benadering-verdienen

- Hou al meteen rekening met de nieuwe EU-richtlijn 2016/800 over de procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure. Die richtlijn moet verplicht omgezet zijn in regelgeving tegen juni 2019.
- Richtlijn nr. 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure, *Pb. L.* 21 mei 2016, afl. 132
- Blijf de dialoog aangaan met de andere bestuursniveaus en actoren. Start met justitie een parallel overleg op om onder andere na te denken over de opleiding en ondersteuning van jeugdrechters en de organisatie van de zittingen. Met politie zijn afspraken nodig over de overbrenging van jongeren, en over de aanpak bij incidenten in de voorzieningen. Ook met de

forensische jeugdpsychiatrie moet verder afgestemd worden.

- Zoek naar een werkbaar, transparant en rechtvaardig systeem voor jongeren die feiten pleegen in Brussel.
- Regel de nodige middelen voor de uitvoering van het nieuwe decreet. Het arsenaal van reacties dat de jeugdrechter zal kunnen opleggen, moet daadwerkelijk gerealiseerd worden. Het geplande aanbod moet ook volop beschikbaar zijn.
- Creëer niet méér gesloten plaatsen, maar wel een meer gespecialiseerd aanbod. En zorg dat elke jongere op de juiste plek terecht komt.
- Richt een commissie van toezicht op in alle gesloten settings. Dit onafhankelijk toezichtsorgaan kan mee vorm geven aan een kindvriendelijk klimaat in de instelling.

De Klachtenlijn krijgt meldingen van minderjarigen uit de gemeenschapsinstellingen. Net omdat ze van hun vrijheid beroofd worden, zijn de naleving en het toezicht op hun rechtspositie extra belangrijk. Vragen en klachten gaan over leefregels, sanctiebeleid en de onthaalfase. Meldingen gaan ook over de individuele relatie van een jongere met het opvoedend personeel. De relationele dimensie lijkt ook in een gemeenschapsinstelling een belangrijke rol te spelen. De houding van het opvoedend personeel kan een groot verschil maken.

Relatie tot opvoeders

Een 16-jarige jongen meldt dat hij ten onrechte gestraft is. Hij wordt beticht van iets dat hij niet gedaan heeft. Hij vertelt dat sommige opvoeders uitlokken dat jongeren opstandig worden. Er zijn ook opvoeders die zich racistisch uitlaten. Daar wordt weinig mee gedaan.

De Klachtenlijn neemt contact op met de pedagogische verantwoordelijke om de klacht te bespreken en vraagt om dit op te nemen met de minderjarige. Een week later neemt de Klachtenlijn contact op met de minderjarige. Hij vond het gesprek positief en had ruimte gekregen om zijn frustraties te uiten. Hij voelde zich erkend en gehoord.

3.3.

Toegang tot justitie: ook goud in de praktijk?

België op 1

In de eerste wereldwijde studie naar de graad van kindvriendelijkheid van justitie staat België op de eerste plaats. De CRIN-studie onderzocht in 197 landen de toegankelijkheid van justitie voor kinderen en jongeren. Een toegankelijke justitie voor minderjarigen betekent dat zij zelf of hun wettige vertegenwoordigers de gepaste wegen en middelen hebben om via justitie hun rechten te beschermen, conflicten te vermijden of op te lossen en mogelijke vormen van misbruik aan te pakken.

- ▶ CRIN, *Rights, remedies and representation: a global report on access to justice for children*, 2016, www.crin.org/en/library/publications/rights-remedies-and-representation-global-report-access-justice-children.

België scoort bijvoorbeeld sterk als het over het spreekrecht van kinderen en jongeren gaat. Kinderen van 12 jaar of ouder worden automatisch door de rechter uitgenodigd om te vertellen wat zij belangrijk vinden als hun ouders bijvoorbeeld met elkaar in conflict liggen.

Kinderen hoeven niet op dat aanbod in te gaan, maar ze hebben wel het recht. Kinderen jonger dan 12 jaar worden niet automatisch opgeroepen, maar als ze aan de rechter vragen om gehoord te worden, moet die op hun vraag ingaan. Voor kinderen en jongeren die ervaren dat hun belang volledig ondergesneeuwd dreigt te raken, is dat ontzettend belangrijk.

- ▶ Zie ook spreekrecht in dit jaarverslag in het hoofdstuk 'Rechten op en in het gezin', 6.5. Plaats van het kind als ouders scheiden

Rechtszaken zijn geen kinderspel, dus rijst voor minderjarigen eens te meer de vraag naar de bijstand van een advocaat. Ook daarvoor scoort ons land goede punten. Elke minderjarige komt in ons land automatisch in aanmerking voor gratis juridische bijstand.

Pro-deadvocaat blijft gratis voor minderjarigen

Even stond het principe van gratis rechtsbijstand voor minderjarigen ter discussie. Het Kinderrechtencommissariaat vroeg de minister van Justitie om het recht op bijstand voor minderjarigen niet uit te hollen en het zelfs verder uit te bouwen. We zijn dan ook blij dat minderjarigen uitgesloten zijn van remgeld en andere advocatenkosten.

- ▶ Wet van 6 juli 2016 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand, *BS* 14 juli 2016
- ▶ KB tot wijziging van het koninklijk besluit van 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand, *BS* 10 augustus 2016

Praktijktoets

Klare taal nodig

De eerste plaats betekent niet dat er geen werk meer aan de winkel is. Jongeren worden door de rechter opgeroepen, maar begrijpen niet altijd wat die precies van hen verwacht. Het is belangrijk om jongeren duidelijk te maken wat de mogelijkheden, maar ook wat de beperkingen van het spreekrecht zijn.

Kindvriendelijke uitnodiging

Het Kinderrechtencommissariaat zit samen met de Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant en andere organisaties in een werkgroep van het kabinet Justitie. Bedoeling is dat de werkgroep nadenkt over de versterking van het spreekrecht en de werking van de familierechtbank.

Wat zeker beter kan, is de oproepingsbrief naar jongeren met de vraag of ze gehoord willen worden door de rechter. Samen namen we het engagement op om de werkgroep een nieuw tekstvoorstel voor te leggen. Het opzet is om de brief toegankelijker en *childproof* te maken.

Voor deze oefening deden we een beroep op Vormen vzw. Zij ondervroegen 22 Vlaamse jon-

geren. De feedback van de jongeren stelde ons in staat om een voor kinderen en jongeren begrijpbare versie van de brief op te stellen en aan de werkgroep voor te leggen.

Jongeren zeggen dat de brief concreet moet zijn. Waarover gaat het gesprek? Waarom is dat gesprek belangrijk? Omdat ze niet weten wat een 'griffier' is, kan de rechter de brief beter zelf ondertekenen.

3.4. Jongeren horen niet thuis in een politiecel

Minderjarigen belanden soms in een politiecel. Media berichten daarover. Dan volgt er een parlementair debat en nemen mensen contact met ons op. De teneur is altijd: het is ontoelaatbaar minderjarigen in een precare situatie op te sluiten in een politiecel, en ze er soms zelfs te laten overnachten.

We analyseren de situaties waarin dat gebeurt en belichten de knelpunten.

Tien jaar en in de cel

Een leerkracht neemt contact op voor een 10-jarige jongen van buitenlandse afkomst. Hij was met zijn grootvader mee naar het politiekantoor gegaan om een verklaring af te leggen als getuige. De politie stelde vast dat de jongen geen wettelijk verblijfsrecht had. Daarop besloten ze de jongen in een jeugdcel op te sluiten en de Dienst Vreemdelingenzaken te verwittigen. Het duurde een hele dag voor de jongen terug naar zijn grootvader kon.

De Klachtenlijn vraagt of de jongen en zijn grootvader akkoord gaan met onze tussenkomst. De grootvader is bang door het hele gebeuren. Bang dat een klacht bij de Klachtenlijn gevolgen krijgt voor de verdere afhandeling van zijn dossier door de politie en door de Dienst Vreemdelingenzaken. Door zijn angst besluit hij geen mandaat te geven.

4. Rechten op en in onderwijs

4.1.

Een school vinden: inschrijvingsrecht

Zorgvuldig omgaan met inschrijvingsrecht

Sommige scholen blijven onzorgvuldig omgaan met de regels van het inschrijvingsrecht. We krijgen nog altijd klachten over onwettelijke praktijken zoals moeten slagen voor een toets als extra inschrijvingsvoorwaarde. Dat is in strijd met een of meer uitgangspunten van het inschrijvingsrecht: optimale leer- en ontwikkelingskansen realiseren voor alle leerlingen, uitsluiting, segregatie en discriminatie vermijden, en sociale mix en cohesie bevorderen.

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat informeert, onderzoekt en bemiddelt. We brengen de melder in contact met het Lokaal Overlegplatform voor gelijke onderwijskansen (LOP). Bij verdere discussie informeren we over de werking van de Commissie Leerlingenrechten en reiken we argumenten aan.

Twee kinderen, twee scholen, twee keer onzorgvuldig

Een jeugdwerker meldt ons de situatie van een Franstalig gezin dat verhuisde naar de hoofdstad. Via www.inschrijveninbrussel.be zochten ze een school voor hun twee zoontjes (8 en 11 jaar). Ze vonden twee scholen waar er in het tweede en zesde leerjaar nog plaats was. De ouders spraken met de twee scholen af om in te schrijven.

De eerste school nam tests af van de kinderen. Daarna besliste ze dat de jongste in het eerste en dus niet in het tweede leerjaar moest starten. De school heeft die beslissingsbevoegdheid. Tegelijk kregen de ouders de boodschap dat hun kind in de school wat verderop allicht wel in het tweede leerjaar zou mogen starten.

De tweede school schreef de kinderen in, maar vroeg wel om het rapport van de vorige school nog binnen te brengen. De directie bekeek het rapport en belde met de vorige school. De inschrijving werd 'geannuleerd'.

Het Kinderrechtencommissariaat bracht de jeugdwerker en het gezin in contact met het LOP. Dat besprak de meldingen met de netverantwoordelijken van de twee scholen. Tegen de tweede school dienden de ouders een klacht in bij de Commissie Leerlingenrechten. Die beoordeelde de klacht als gegrond. De jongen kon er starten. Voor het jongste kind zochten de ouders een andere school.

Wie beslist?

Ik ben 15 jaar en werd zwaar gepest. Daardoor zat ik twee maanden thuis. Nu wil ik een nieuwe start maken op de school waar ook mijn twee zussen zitten. Samen met mijn ouders wilde ik me gaan inschrijven. Ik werd geweigerd. De directeur vindt mij geen meisje voor de richting Kantoor. Hij zei dat er in zijn school ook gepest wordt. Zijn dat redenen om me te weigeren? Kunnen jullie me helpen?

De Klachtenlijn onderzocht de situatie. Tina beantwoorde aan de toelatingsvoorwaarden. Haar ouders kregen geen mededeling van niet-gerealiseerde inschrijving. Het LOP bevestigde dat de school of de studierichting niet volzet verklaard was.

We brachten Tina en haar ouders in contact met de LOP-deskundige. Die bemiddelde met de school waardoor Tina snel kon starten. We spraken met haar af dat ze het ons zou melden als er pest- of andere problemen zouden opduiken. Met de hulp van haar zussen vond Tina gelukkig snel haar draai.

Mededeling niet-gerealiseerde inschrijving meegeven

Het inschrijvingsrecht bepaalt dat de school bij elke niet-gerealiseerde inschrijving het document 'mededeling van een niet-gerealiseerde inschrijving' meegeeft aan de ouders. Nog altijd zijn er ouders die dat document niet meekrijgen. Toch biedt het leerlingen rechtsbescherming. Het document informeert de leerling en de ouders

waar ze terecht kunnen voor informatie en bemiddeling. Dat verhoogt de kansen op een snelle oplossing en is van belang om het recht van de leerling op onderwijs te vrijwaren.

Voorals leerlingen na een definitieve uitsluiting een nieuwe school zoeken, krijgen ze bij een weigering opvallend zelden een mededeling van niet-gerealiseerde inschrijving. Ook niet als ze kunnen rekenen op de actieve ondersteuning van de uitsluitende school of van het CLB. Toch kunnen die documenten mee het verschil maken als er geen redelijke oplossing gevonden wordt.

Tien scholen, één keer een document

De 13-jarige Kemal werd na de paasvakantie definitief uitgesloten uit 1B in een Brusselse school. Zijn ouders kregen een lijst met Nederlandstalige scholen in Brussel en omstreken, maar konden verder op geen actieve ondersteuning rekenen van school of CLB. Ze klopten aan bij de gemeentelijke preventiedienst. Samen namen ze contact op met vijftien scholen. Op tien scholen hoorden ze dat er geen plaats was. De andere scholen zouden terugbellen om een afspraak te maken om in te schrijven, maar lieten niets meer van zich horen. Vier weken na de definitieve uitsluiting zit Kemal nog altijd thuis. Zijn ouders vragen het Kinderrechtencommissariaat om hulp. Ze weigeren om voor hun 13-jarige zoon een oplossing te zoeken in Aalst, Mechelen of Leuven.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat van de tien scholen die zeiden volzet te zijn, maar één school het document niet-gerealiseerde inschrijving bezorgde aan de ouders. We drongen aan om het document ook bij de andere scholen op te vragen. Navraag bij het LOP leerde dat al die scholen een volzetverklaring ingediend hadden. De ouders drongen erop aan dat Kemal toch nog examens zou kunnen afleggen op het einde van het schooljaar. Omdat het ondertussen al half mei was, beslisten we in overleg met Kemal en de ouders contact op te nemen met de school die Kemal definitief uitgesloten had. Hij was daar nog altijd ingeschreven. We vroegen om Kemal toch nog zijn schooljaar te laten afmaken. Het was niet van harte, maar de school stemde toe. Kemal kon op weinig medewerking rekenen en bleef aangehouden op zelfstudie.

Structureel capaciteitstekort

Capaciteitstekort zet de schoolkeuze soms zwaar onder druk. Elk jaar kloppen ouders bij het Kinderrechtencommissariaat aan omdat ze nog geen school vonden. We informeren ze over de decretale bepalingen en verwijzen door naar het Lokaal Overlegplatform voor gelijke onderwijskansen (LOP) of naar gemeentelijke diensten.

Op zoek

Ik ben in Antwerpen nog altijd op zoek naar een basisschool voor mijn kind. Eind augustus vond ik een school voor mijn ene zoontje, maar voor de andere was er geen plaats. Het schooljaar is ondertussen twee weken bezig. Kent het Kinderrechtencommissariaat nog een goede school in Antwerpen waar er nog plaats is? Of kunnen jullie zeggen waar ik terecht kan?

Op 8 oktober 2015 werd in de Commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement de capaciteitsmonitor voor het leerplichtonderwijs voorgesteld. Die zet de verwachte leerlingenaantallen af tegen de verwachte capaciteiten in gemeenten en deelgebieden en komt zo tot voorspellingen over capaciteitstekorten tot het schooljaar 2020-2021. Met de capaciteitsmonitor heeft de overheid een nuttig instrument om de nodige maatregelen te nemen om capaciteitstekorten tegen te gaan.

In haar persbericht van 13 juli 2016 stelt de Vlaamse minister van Onderwijs voor de volgende drie jaar alvast een uitbreiding met ruim 13.000 plaatsen in het vooruitzicht.

- ▶ Groenez, S. & Surkyn, J. (2015), *Een capaciteitsmonitor voor het leerplichtonderwijs. Meta-analyse. Onderzoek in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming*. Leuven: KU Leuven – HIVA, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
- ▶ Groenez, S. & Surkyn, J. (2015), *Een capaciteitsmonitor voor het leerplichtonderwijs. Technisch rapport. Onderzoek in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming*. Leuven: KU Leuven – HIVA, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving

- ▶ Commissie voor Onderwijs, verslag van de hoorzitting over het onderzoek 'Een capaciteitsmonitor voor het leerplichtonderwijs', *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 543/1
- ▶ Crevits, H. (2016), persbericht 13 juli 2016. www.hildecrevits.be/nl/13146-extra-plaatsenscholen-vlaanderen-en-brussels-hoofdstedelijk-gewest

4.2. Kleuterparticipatie

Kleuterparticipatie stond in het schooljaar 2015-2016 sterk in de belangstelling.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee in een werkgroep van experts die zich op het ministerie van Onderwijs boog over praktijkervaringen en over de resultaten van een uitgebreide kwantitatieve analyse van kleuterparticipatie in Vlaanderen door het departement Onderwijs. In het Nederlandstalig kleuteronderwijs in Brussel liep in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie een belevingsonderzoek over de transitie van thuis naar de kleuterschool. We zaten in de stuurgroep voor dat onderzoek. In de Senaat boog een commissie zich over het thema.

En in de conceptnota over de hervorming van de kinderbijslag die de Vlaamse Regering eind mei voorstelde, is meer kleuterparticipatie een belangrijk motief voor voorstellen in de derde pijler van het groeipakket.

Regelmatig naar de kleuterschool gaan is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Kleuters die niet of niet regelmatig naar de kleuterschool gaan, lopen later meer risico op leer- en ontwikkelingsachterstand.

In Vlaanderen zit het met de deelname aan het kleuteronderwijs gelukkig al heel goed. Van de 3-jarigen is 98,5% ingeschreven in een school. Bijna 97% komt ook regelmatig. Kleuters die niet of te weinig naar de kleuterschool gaan, komen vooral uit sociaal zwakkere groepen: gezinnen met een laag inkomen, of waar de moeder geen diploma of getuigschrift van volledig secundair onderwijs heeft, of waar thuis geen Nederlands gesproken wordt. Van de 3-jarigen die aantikken op minstens één van die indicatoren, gaat 9,5% te weinig naar school. Bij de 3-jarigen die

op minstens twee indicatoren aantikken, is dat zelfs 15%. Voor 4- en de 5-jarigen zijn de cijfers in alle groepen gunstiger. Het belang van het kleuteronderwijs wordt voor die oudere kleuters ook wel groter. Hoe ouder de kleuter, hoe groter het risico dat te weinig naar school gaan leidt tot leerachterstand die zich jaren later laat voelen.

- ▶ Vlaamse overheid – Ministerie van Onderwijs – afdeling BDK (2015), *Kleuterparticipatie: inschrijvingen en aanwezigheden – kwantitatief*, Brussel: Ministerie van Onderwijs
- ▶ Van Laere, K., Peleman, B., Hulpia, H., Boudry, C. & Peeters, J. (2015). *Educare. Een kwalitatief onderzoek naar het perspectief van ouders, kinderen en medewerkers op de transitie naar de kleuterschool*. Onderzoek in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en bevoegd collegelid Bianca Debaets, Brussel – Gent: Vlaamse Gemeenschapscommissie – VBJK, Onderzoekscentrum voor de Vernieuwing van Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen.
- ▶ Belgische Senaat, Verzoek tot het opstellen van een informatieverlag betreffende de noodzakelijke samenwerking tussen de federale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten inzake de gezamenlijke aanpak van de strijd tegen kinderarmoede in ons land, tekst aangenomen door de Commissie voor de transversale aangelegenheden – Gemeenschapsbevoegdheden, *Parl.St.* Senaat 2015-2016, nr. 6-162/3
- ▶ Vlaamse Regering, Conceptnota *Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat*, 31 mei 2016, *Parl.St.* VI.Parl., 2015-2016, nr. 796/1 <https://docs.vlaamsparlament.be/docs/stukken/2015-2016/g796-1.pdf>

Op 31 augustus 2016 gaf het Kinderrechtencommissariaat advies over de Conceptnota 'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat'.

De conceptnota gaat over de hervorming van de kinderbijslag. In ons advies namen we ook een hoofdstuk op over flankerende maatregelen om kleuterparticipatie te bevorderen.

We zoomen in op de derde pijler van het groeipakket, op het voorstel om de leerplicht te vervroegen vanaf 3 jaar en op flankerende maatregelen om kleuterparticipatie te bevorderen.

Derde pijler groeipakket kan eenvoudiger, efficiënter en transparanter

De derde pijler van het groeipakket oogt erg complex. De conceptnota is over sommige punten niet erg duidelijk.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert om die derde pijler eenvoudiger, transparanter en efficiënter te maken:

- Vervang de kinderopvangtoeslag door directe subsidies voor kinderopvang in trap 0 en 1. De voorgestelde kinderopvangtoeslag is eigenlijk een vorm van indirecte subsidie aan kinderopvangdiensten die vaste tarieven aanrekenen, los van het inkomen van de ouders. De voorgestelde regeling komt erop neer dat ouders de subsidie voorschieten en via de kinderbijslag terugbetaald krijgen.
- Maak de universele participatietoeslag rechtlijniger en onvoorwaardelijk als jaarlijkse leeftijdstoeslag. Omdat we de geringere kleuterparticipatie vooral zien bij sociaal zwakkere groepen, lijkt het niet erg logisch een extra hoge toeslag van 150 euro per jaar te geven voor alle 3- en 4-jarigen die regelmatig schoollopen. Omdat het belang van kleuterparticipatie toeneemt met de leeftijd is het ook niet logisch om die hogere toeslag niet toe te kennen voor 5-jarigen. De universele participatietoeslag voor de andere leeftijdscategorieën is veel lager en zou onvoorwaardelijk zijn. Die verschillen maken dit tweede luik weinig transparant voor ouders.

- Zorg voor een echt geïntegreerd groeipakket door sociale toeslag en selectieve participatietoeslag op elkaar af te stemmen, mét behoud van de actuele doelgroep en het fijnmazige maatwerk van de schooltoelagen. Pas dan kan de Vlaamse Regering haar beloftes in de conceptnota gelijktijdig waarmaken. We denken onder andere aan de automatische toekenning van de selectieve participatietoelagen en het behoud van doelgroep.
- Werk de voorwaardelijkheid van de selectieve participatietoeslag zo uit dat hij ouders stimuleert en beloont voor de aanwezigheid van hun kinderen op school in plaats van te straffen voor hun afwezigheid. De nota is hier erg onduidelijk en tegenstrijdig over. We stellen daarom voor dat de Vlaamse Regering zich bij de concrete uitwerking ervan richt naar de heldere uitleg van minister van Onderwijs op 1 juni 2016 in het Vlaams Parlement.

Geen leerplichtverlaging maar flankerende maatregelen

We zijn bang dat de leerplicht vanaf 3 jaar weinig effect zal hebben. Het voorstel gaat uit van de veronderstelling dat de lagere kleuterparticipatie bij sommige sociaal zwakkere groepen komt door gebrek aan inzicht of onwil bij de ouders. Ervaringen van de LOP's en belevingsonderzoek wijzen andere oorzaken aan.

Tussen scholen met 80 tot 100% kansarme kinderen zijn er trouwens aanzienlijke verschillen in de afwezigheid van kleuters: van 5 tot 35%. Die verschillen kunnen te maken hebben met plaatselijke factoren of met de aanpak op school. Specifieke maatregelen lijken meer aangewezen te zijn dan een algemene maatregel, die bovendien alle ouders op extra kosten dreigt te jagen.

Om een verplichting te handhaven moeten er sancties zijn. De uitvoering daarvan kost ook geld. Het geld dat nodig is om overtredingen van de in leeftijd verlaagde leerplicht te bestraffen, kan volgens het Kinderrechtencommissariaat beter besteed worden aan flankerende maatregelen die de drempels voor meer kleuterparticipatie uit de weg ruimen.

We adviseren daarom:

- Maak een prioriteit van tijdig aanmelden in gebieden met capaciteitsdruk.
- Breid de zorg uit in het kleuteronderwijs en zorg voor een warme overgang van thuis of van de kinderopvang naar de kleuterschool.
- Investeer in flankerende maatregelen onder lokale regie.
- Blijf als Vlaamse overheid kleuterparticipatie monitoren en de kwaliteit van de gegevensverzameling verbeteren.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Groeipakket op maat van elk kind*, 2015-2016/15, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/groeipakket-op-maat-van-elk-kind

4.3. Leerlingen met specifieke behoeften

Op 1 september 2015 trad het M-decreet in werking. Het moet de onderwijsregelgeving in overeenstemming brengen met het VN-Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap. Het recht op inclusief onderwijs is een kernelement, 'redelijke aanpassingen' de sleutel.

Knelpunten bij de uitvoering van het M-decreet

Op basis van de klachten bij de Klachtenlijn maakten we een tussentijdse evaluatie op van de toepassing van het M-decreet. We toetsten onze vaststellingen af bij Unia en bij competentiebegeleiders.

Op 31 mei 2016 bezorgde het Kinderrechtencommissariaat alle Vlaamse volksvertegenwoordigers een knelpuntennota over de uitvoering van het M-decreet.

Al heel wat scholen doen hun best om het concept 'redelijke aanpassingen' in hun praktijk een plaats te geven. Onze knelpuntennota focust op waar het nog niet vlot loopt.

Op basis van de klachten stellen we vast:

- Inclusief onderwijs is nog niet overal vanzelfsprekend, vooral in het secundair onderwijs. Lang niet alle scholen voor gewoon onderwijs respecteren het recht op inschrijving, onder ontbindende voorwaarde, van kinderen met een attest voor buitengewoon onderwijs.
- Scholen weten soms niet dat een leerling met dispenserende maatregelen nog een gewoon diploma of getuigschrift kan halen. Er is geen beroepsinstantie waar leerlingen en ouders een geschil daarover kunnen aankaarten.
- Er is nog veel onduidelijkheid over wat 'redelijke aanpassingen' zijn.
- Scholen zijn soms weinig bereid om over redelijke aanpassingen te overleggen met externe hulpverleners.
- Het hele team past redelijke aanpassingen soms nog te weinig consequent toe. Leerlingen en ouders ervaren onzekerheid over de continuïteit van de redelijke aanpassingen in de schoolloopbaan.
- Ouders ervaren het CLB niet altijd als onpartijdig.
- Er is een laagdrempelige bemiddelende instantie nodig voor leerlingen, ouders en scholen die bij inhoudelijke geschillen over redelijke aanpassingen de knoop kan doorhakken.
- Scholen schakelen soms te snel over van zorg naar sanctiebeleid.
- In vergelijking met een traject in het buitengewoon onderwijs (vooral in OV4), kan een gelijkwaardig individueel aangepast curriculum in het gewoon onderwijs voor de leerling nadelig zijn voor de kansen op vervolgonderwijs of op de arbeidsmarkt.
- De nieuwe regelgeving over attestering voor het buitengewoon onderwijs en attestwijziging kent groeipijnen.

- Sommige elementen uit het decreet – zoals de Vlaamse Bemiddelingscommissie – werden pas laat uitgevoerd.
- Overleg tussen onderwijs en welzijn is wenselijk, onder andere om uit te klaren of inclusief onderwijs meegenomen kan worden in de uitwerking van persoonsgebonden financiering voor minderjarigen met een beperking en om de plaatsing van jongeren in een welzijnsvoorziening beter af te stemmen op het onderwijs-traject dat het best tegemoetkomt aan hun onderwijsbehoeften.

Enkele knelpunten maken duidelijk dat verder investeren in competentieverhoging nodig blijft.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knelpuntennota *Implementatie M-decreet: tussentijdse evaluatie*, 2015-2016/11, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/implementatie-m-decreet-tussentijdse-evaluatie

De klachten die na de knelpuntennota binnenkwamen, bevestigen grotendeels de bevindingen uit onze knelpuntennota. Een greep uit wat sindsdien binnenkwam.

Competentieontwikkeling hard nodig

De klachten gaan veelal over de situatie van kinderen met een mentale beperking of gedragsproblemen. School, ouders en externe instanties verschillen soms erg van mening of de gevraagde aanpassingen redelijk zijn. Ook als een leerling in het gewoon onderwijs al een aangepast curriculum volgt, is die vraag aan de orde.

Unia, het vroegere Interfederaal Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding, kreeg met het M-decreet de bevoegdheid om te oordelen bij klachten over geweigerde redelijke aanpassingen. Ouders vinden de weg naar Unia. Het sterkt ze ongetwijfeld als Unia oordeelt dat de gevraagde aanpassingen best wel redelijk zijn. Maar dat verandert op zich niet altijd de situatie in de school. Sommige situaties laten vermoeden dat scholen nog een hele weg af te leggen hebben in visie- en competentieontwikkeling.

Wel naar een gewone school maar zonder gepast aanbod

Mijn zoon is 8 jaar. Hij heeft het syndroom van Down en zit al vier jaar in zijn huidige school. Ze zeggen dat ik te veel verwacht van hem, maar ik zie naast zijn beperkingen gewoon ook mogelijkheden voor mijn zoon. Sinds vorig jaar krijgt Simon ION-ondersteuning maar de ION-juf heeft geen ervaring met ION-trajecten. Ik heb ook de indruk dat de school niet zo inclusie-minded is. De school zegt dat Simon beter af zou zijn in het buitengewoon onderwijs en dat ze het niet meer ziet zitten voor volgend jaar.

Ondersteuning is er meer dan genoeg, een beetje veel zelfs. Simon zit vaak in een een-op-eenrelatie met professionelen en heeft daardoor een heel zwaar programma. Volgens mij mangelt het aan een inhoudelijk aanbod van de school: hij krijgt bepaalde oefeningen niet over taal – mag vaak tekenfilms kijken – wordt door een vrijwilliger mee uit wandelen of naar huis genomen (werd ontkend door school) – ze vragen ons hem niet te laten blijven 's middags.

Toen zijn juf een tijd afwezig was en vervangen werd door een andere juf ging Simon goed vooruit. Toen kwam de oude juf terug en was de aanpak weer minder goed. Simon is beperkt maar kan wel dingen aan en dat weet de juf minder goed aan te pakken. We zochten al naar een nieuwe school maar Simon gaat graag naar zijn school en een alternatief is niet gemakkelijk te vinden. Het zou een oplossing zijn als de ION-juf ook een regierol kon opnemen naar alle betrokkenen, als de inbreng van een externe ION-coördinator gehoord werd door de school en de ION-juf, en als de ION-juf de klasjuf ook kon ondersteunen met advies.

Het Kinderrechtencommissariaat liet de verdere afhandeling over aan Unia dat de aanpassingen die de school moest doen redelijk vond. Na een eerste weigering ging de school toch akkoord met de gevraagde aanpassingen en kan Simon in dezelfde school blijven.

Dat er competentieontwikkeling nodig is, blijkt ook uit klachten van ouders die zeggen dat de school ze vaak doorverwijst naar externe hulp

(therapie, medicatie) maar zelf haar aanpak niet wil aanpassen.

Niet tevreden? Zoek dan een andere school

Karel (10) zit in het vierde leerjaar. Hij is soms druk. Vooral op school, niet thuis of bij familie. De school verwijst zijn moeder al jaren naar allerlei diensten en therapeuten, naar de 'stop-klas', een cursus assertiviteit. Uiteindelijk stelt een psycholoog de diagnose ADHD, maar zonder dat medicatie nodig is. Kort voor de paasvakantie was de moeder het beu dat ze voortdurend doorverwezen werd en dat de school zelf nooit inspanningen deed. Ze had een gesprek met de leerkracht en de directie. De leerkracht dringt aan op rilatine, maar de moeder weigert. Met kleine aanpassingen in de aanpak van de school en wat extra aandacht is het probleem volgens haar op te lossen.

De moeder kreeg daarop de boodschap dat ze voor Karel beter een andere school zou zoeken of hem zelfs beter de overstap zou laten maken naar het buitengewoon onderwijs. De directie stelde dat Karel na de paasvakantie toch beter niet meer terugkomt. De moeder is verbolgen. Karel heeft goede schoolresultaten en zit nu nog altijd op school. De moeder krijgt bijna elke dag telefoon van de directie. Haar zoon wordt sindsdien ook zowat constant gestraft en moet in de speeltijd binnenblijven 'om tot rust te komen'. Maar Karel heeft het contact met medeleerlingen en recreatie juist nodig. Hij voelt zich opgejaagd en depressief en zegt dat hij niets meer goed kan doen op school.

De moeder vroeg advies aan het CLB. Die vinden het beter om zo snel mogelijk van school te veranderen en zullen helpen om een andere school te zoeken. Vroeger waren er ook al veel contacten met het CLB. Ze deden hun best, maar de school volgt de adviezen van het CLB niet op. De moeder besliste ondertussen een andere school te zoeken, maar wil dat op haar eigen tempo doen. De moeder wil dat Karel het schooljaar kan afmaken. Ze wil ruimte krijgen om te zoeken naar een degelijke school met gepaste aandacht voor haar zoon. Kan het Kinderrechtencommissariaat bemiddelen zodat Karel de nodige ondersteuning krijgt tot het einde van het schooljaar?

De Klachtenlijn plande een overleg om te bemiddelen. Maar dat bleek uiteindelijk niet nodig. De school besliste om Karel weer in de klas toe te laten. De moeder is tevreden. Karel kan nu zijn schooljaar in alle rust uitdoen.

De nieuwe klachten illustreren ook de vaststelling in de knelpuntennota dat scholen niet altijd goed vertrouwd zijn met de regelgeving. Als de onderwijsnoden van een kind sterk veranderen, kan dat inderdaad een reden zijn om de inschrijving te ontbinden. Maar daar zijn wel decretaal bepaalde regels en procedures voor. Tegen de ouders van een kind dat al jaren naar dezelfde school gaat, kun je niet zomaar zeggen dat hij na de paasvakantie niet terug moet komen.

Sommige scholen gaan bij kinderen met gedragsproblemen te snel en te drastisch over van zorgnaar sanctiebeleid.

Eerste evaluatie handelingsplan leidt tot definitieve uitsluiting

Mijn zoon heeft ASS en ADHD en zit in het eerste middelbaar op een gewone school. Van in het begin verliep de samenwerking moeizaam. Half november startte de school met een individueel handelingsplan. Amper een maand later start de directeur de tuchtprocedure. De feiten zijn banaal en allemaal te linken aan het ASS en de ADHD. Met de examens op school zag zijn dagindeling er anders uit, wat het voor hem moeilijker maakte. Dat leidde tot enkele conflictjes. Ik vind het bijzonder jammer dat een eerste evaluatie van het individueel handelingsplan niet leidt tot een bijsturing van de maatregelen, maar tot een tuchtprocedure. Ik kan zeker begrip opbrengen voor de moeilijkheden van leerkrachten. Maar wij werden niet eens betrokken bij de eerste evaluatie. Nu is mijn zoon definitief uitgesloten. Kan het Kinderrechtencommissariaat helpen?

Het Kinderrechtencommissariaat beoordeelde de definitieve uitsluiting als onredelijk en disproportioneel en probeerde te bemiddelen. We vroegen om de beslissing te heroverwegen en om de samenwerking tussen school en ouders opnieuw op te starten. Via GON-leerkracht, het CLB, het openbaar psychiatrisch zorg- en kenniscentrum

(OPZ) en de pedagogische begeleidingsdienst waren er mogelijkheden om de ondersteuning van de leerling en de samenwerking tussen de verschillende partners te versterken. Uiteindelijk werd de definitieve uitsluiting in beroep bevestigd.

Een teer punt is dat competentiebegeleiding alleen op vraag van de school aangeboden wordt.

Competentiebegeleider vraagt raad

Ik ben zowel ION-coördinator als competentieondersteuner. Een moeder van een jongen met het syndroom van Down nam contact met mij op over de school van haar zoon. De school, het CLB en de competentiebegeleiders zien het niet meer zitten met de jongen in de klas en willen de inschrijving ontbinden. Mama klopt bij mij aan om onze visie te komen uitleggen op de school. Ze hoopt dat de school dan anders naar het ION-traject van haar zoon kan kijken. Wij hebben 29 trajecten lopen op andere scholen, dus wij kunnen dat doen, maar ik heb geen duidelijk mandaat om die school aan te spreken op haar beleid.

Inhoudelijke geschillen over redelijke aanpassingen: laagdrempelige bemiddeling nodig

In de klachten zien we vaak meningsverschillen tussen ouders en school over wat de inhoudelijk of technisch de meest aangewezen aanpassing is. Dat zien we vooral bij leerlingen met specifieke leerstoornissen zoals dyslexie, al dan niet in combinatie met autismespectrumstoornissen (ASS) of aandachtsproblemen en hyperactiviteit (ADHD). De ouders vragen bijvoorbeeld dat hun kind in de lessen bepaalde software mag gebruiken. De school verkiest andere software of instrumenten, vaak vanuit de overweging dat je in een klas toch beter met dezelfde instrumenten werkt. Dat soort discussies leidt bij de ouders vaak tot erg emotionele reacties en veel wederzijds onbegrip tussen school en ouders.

Dispuut over dyslexiesoftware

Mijn zoon van 14 is zwaar dyslectisch en heeft een IQ van 128. Hij kampt met dysorthografie en ASS. Hij gaat naar een technische school. Vorige week vrijdag was er telefonisch overleg met de school over het gebruik van WoDy in combinatie met Kurzweil (dat is compenserende software voor dyslexie). De school liet duidelijk verstaan dat WoDy als compenserende maatregel niet toegelaten is en dat ze altijd Wordvoorspeller en spellingcorrectie gebruikt. Maar WoDy is voor onze zoon veel accurater en uitgebreider. Iemand van de zorgafdeling zou maandag contact opnemen om tot een oplossing te komen. Helaas is dat niet gebeurd. Ik moet daaruit besluiten dat de school niet bereid is een passende oplossing te bieden voor onze zoon. De inschrijving van onze zoon voor het schooljaar 2016-2017 heb ik ingetrokken. We gaan op zoek naar een school waar ze doen wat ze zeggen en niet alleen zeggen wat ze gaan doen en uiteindelijk niets doen.

Momenteel is er geen laagdrempelig aanspreekpunt waar ouders voor dit soort disputen terecht kunnen.

Onaangepast schoolloopbaantraject

Soms zijn ouders heel tevreden over individuele leraren, het CLB en de begeleiding voor hun kind, maar vinden ze toch dat de school hun kind niet de kansen geeft die het zou moeten krijgen. Vaak gaan die klachten over het traject dat de leerling op school moet doorlopen, met veel zittenblijven of terugplaatsen in een jongere leeftijdsgroep of oriënteren naar studierichtingen die volgens de ouders onder de mogelijkheden van hun kind liggen.

Studiekeuze is breekpunt

Onze zoon Diederik heeft een autismespectrumstoornis en is normaal begaafd. Hij is vorig schooljaar gestart in de B-stroom van zijn huidige school. Diederik handhaaft zich op school

en dat is te danken aan heel wat leerkrachten die ongelooflijk hard werken en een hart voor hun leerlingen hebben. Ook de GON-begeleiding is onmiskenbaar een heel grote steun in de ontwikkeling van Diederiks talent en zelfredzaamheid. Het CLB heeft ons als ouders nooit in de steek gelaten als het gaat over het creëren van gelijke kansen en een correcte bejegening van ons kind.

Maar met de school hebben we een opeenstapeling van pijnlijke ervaringen. Wij hebben al heel wat kilometers op de teller staan om voor ons kind kansen te creëren en op te komen voor zijn rechten. Met zijn bijna 15 jaar is onze zoon zelden meer gediscrimineerd en uitgesloten van kansen dan op school. Dat er inmiddels een M-decreet bestaat, ontgaat de school helemaal. Wij hebben anderhalf jaar geprobeerd in dialoog te gaan met de school maar ook wij worden respectloos en vanuit vooroordelen behandeld. Het traject studiekeuze van dit schooljaar is voor ons een breekpunt. Na rijp beraad richten wij ons nu tot u. Wij verwachten niet dat dit nog iets oplevert voor onze zoon, maar we hopen dat de school lessen trekt voor de toekomst.

De Klachtenlijn nam contact op met de ouders. Hun kritiek ging vooral over de directeur: die was wel anderhalf jaar lang bij de GON-besprekingen, deed daar beloften maar daar kwam daarna niets van in huis. De ouders verlangen van het Kinderrechtencommissariaat ook geen tussenkomst in de individuele zaak van hun zoon. Ze hopen eerder dat we erin slagen de school tot inzicht te brengen dat hun manier van werken berust op vooroordelen en de ontwikkeling van jongeren met een beperking schaadt.

Overdracht informatie naar nieuwe school soms pijnlijk punt

Ouders die niet tevreden zijn met de aanpak van hun kind op school, kunnen van school veranderen. Dat gaat gepaard met overdracht van informatie over de kinderen. Ouders zijn soms bang dat de oude school ook een negatieve houding tegenover hun kinderen overdraagt naar de nieuwe school.

Met niet zo propere lei naar andere school?

Een mama neemt contact op met de Klachtenlijn over haar zonen Mauro en Jasper, twee leerlingen basisonderwijs, eerste en derde leerjaar. Ze klaagt dat haar twee kinderen op school te weinig ondersteuning kregen voor hun problemen.

Jasper heeft achterstand met lezen. De aanpassingen die het CLB voorstelde, worden door de school niet uitgevoerd. In de klas ging hij zich meer en meer storend gedragen. Dat verbeterde nadat de moeder hulp zocht bij een kindersychiater. Volgens de moeder leverde de school zelf geen enkele ondersteuning of medewerking. Bij Mauro werd een stoornis in de ontwikkeling van de bewegingscoördinatie (DCD) vastgesteld. Ook voor hem biedt de school weinig ondersteuning. Vorig schooljaar stopte de school zelfs die beperkte ondersteuning om zo te kijken wat hij eigenlijk kon. De moeder kon dat moeilijk aangaan. Zij nam contact op met het CLB. Dat onderschrijft haar visie.

Sindsdien heeft de moeder het gevoel dat de directeur haar kinderen eigenlijk liever weg wil uit de school. Bij elk gesprek op school zijn er alleen negatieve uitlatingen over de kinderen. Twee dagen voor het einde van het schooljaar stelt de directeur dat de twee jongens moeten blijven zitten of overgaan naar het buitengewoon onderwijs. De moeder neemt opnieuw contact op met het CLB. Daar vinden ze een overstap naar het buitengewoon onderwijs niet nodig. Het CLB vraagt een gesprek met de school over de beslissing om de kinderen te laten overzitten. De schooldirecteur houdt voet bij stuk en stelt dat als de ouders niet akkoord gaan, ze maar een andere school moeten zoeken.

Daarop beslissen de ouders om van school te veranderen. In augustus moeten ze de rapporten van de kinderen aan de nieuwe school bezorgen. In de twee rapporten staan bij de eindbeoordeling erg negatieve commentaren over het gedrag van de kinderen én het advies van de school om over te stappen naar buitengewoon onderwijs. Dat advies wordt niet ondersteund door een CLB-verslag. Volgens het CLB kunnen nog maatregelen genomen worden die een verwijzing naar het buitengewoon onderwijs overbodig maken. De

moeder wil met de rapporten niet naar de nieuwe school gaan. Ze vraagt een herziening van de commentaren. Het CLB verwijst haar naar het Kinderrechtencommissariaat.

We spreken met de moeder af contact op te nemen met de oude school om de overdracht van informatie volgens de decretale regels te doen verlopen.

De kwestie van de informatieoverdracht naar de nieuwe school kwam uitgebreid aan bod in ons jaarverslag 2014-2015. Wat scholen en het CLB moeten overdragen (schoolloopbaangegevens en CLB-verslagen) en wat ze niet mogen overdragen (gegevens over schending van de leefregels) is decretaal duidelijk geregeld.

Niet zo goed geregeld is de informatieplicht die scholen daarover tegenover de ouders hebben. Die legt scholen alleen op ouders te informeren over de informatie die scholen moeten overdragen, niet over de informatie die ze niet mogen overdragen. Die eenzijdigheid in de informatieplicht klaagden we aan in een eerder advies. Ondanks twee wijzigingen die Onderwijsdecreet XXVI ondertussen met art. II.19 aan de bestaande regelgeving aanbracht, blijft die eenzijdigheid bestaan.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2014-2015. Voorbij de grenzen van het bekende*, 2015-2016/03, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ Decreet van 8 juni 2016 betreffende het onderwijs XXVI, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 744/5

Wat met de waarborgregeling?

Het M-decreet voorziet in een waarborgregeling die moet verhinderen dat de uitbreiding van inclusief onderwijs uitmondt in een besparing ten nadele van kinderen met specifieke onderwijsbehoeften. De omkadering is in het buitengewoon onderwijs groter dan in het gewoon onderwijs. Zonder een regeling die dat verhindert, zou meer inclusief en minder buitengewoon onderwijs neerkomen op minder leerkrachten terwijl de ondersteuningsnaden van de betrokken kinderen er niet minder op worden.

Inzet van personeel

Op 19 mei 2016 liet de minister van Onderwijs weten dat ze voor het schooljaar 2016-2017 ruim dubbel zoveel personeelsleden uit het buitengewoon basisonderwijs zal inzetten in het gewoon basisonderwijs. Zo'n inzet van personeel uit het buitengewoon onderwijs komt er dan voor het eerst ook voor het gewoon secundair onderwijs.

Wij willen vooral dat die omkadering terecht komt in de scholen waar kinderen met specifieke onderwijsbehoeften zitten. Om dat te evalueren, moet de overheid weten in welke scholen voor gewoon onderwijs leerlingen met een CLB-verslag of gemotiveerd verslag voor GON ingeschreven zijn.

In het antwoord van de minister van Onderwijs op een vraag daarover in het Vlaams Parlement, lezen we: 'Scholen moeten dit registreren, maar de kwaliteit daarvan is nog suboptimaal. De verificatie volgt die cijfers op.'

- ▶ Vraag om uitleg over de operationalisering van de waarborgregeling, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 2427

Werkingsmiddelen

Gemiddeld krijgt een school voor buitengewoon onderwijs bijna twee keer zoveel werkmiddelen per leerling als een school voor gewoon onderwijs. Zonder een aangepaste regeling dreigde er ook op dat vlak middelen verloren te gaan voor de ondersteuning van kinderen met beperkingen van wie de ouders kiezen voor inclusief onderwijs. Daarom keurde het Vlaams Parlement op 6 juli 2016 in spoedbehandeling een voorstel van decreet goed. Daardoor worden werkmiddelen die vrijkomen of vrijgekomen zijn door de verschuiving van leerlingenaantallen van buitengewoon naar gewoon onderwijs toegerekend aan scholen voor buitengewoon onderwijs om leerlingen te ondersteunen met specifieke onderwijsbehoeften in het gewoon basisonderwijs of om specifieke onderwijsleermiddelen aan te schaffen voor die leerlingen. De regeling geldt voor de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat een goede beslissing.

- ▶ Voorstel van decreet houdende de verschuiving en aanwending van werkingsmiddelen als gevolg van de toepassing van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, en houdende de verlenging van de aanwendingstermijn voor de extra werkings-toelage voor de stijging van het aantal anders-talige kleuters, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 854/1

Nieuwe regeling rond GON en ION?

Een nieuwe regeling voor GON en ION staat niet in het ontwerp van het M-decreet. Ze wilden de lopende evaluatie afwachten. Een nieuwe regeling werd in het vooruitzicht gesteld. De behoefte daaraan blijkt ondertussen uit recente klachten.

GON gevraagd

Mijn dochter (12) heeft een spraak- en ontwikkelingsstoornis en volgt onderwijs type 8. Eerst zat ze in type 7. De overstap gebeurde omdat ze normaal begaafd is en in type 8 haar getuigschrift basisonderwijs kon halen. Ze maakt volgend schooljaar de overstap naar aso. Volgens leerkrachten ligt dat zeker in haar mogelijkheden, als ze goede begeleiding krijgt. Ze is ingeschreven in een Steinerschool. De nieuwe school wil haar een kans geven maar zegt dat extra begeleiding nodig is. Mijn dochter kan geen GON krijgen, maar heeft dat zeker in het eerste jaar aso nodig. Volgens het CLB is de kans klein dat dat toegestaan wordt. Ik nam al contact op met een vzw van vrijwillige lesgevers maar hun wachtlijst is lang. Ik heb zelf geen diploma en wil vermijden dat mijn dochter het ook moeilijk krijgt op de arbeidsmarkt. Het CLB verwijst mij naar het Kinderrechtencommissariaat. Kunnen jullie helpen?

Uit nader contact blijkt dat ook het CLB aso haalbaar vindt voor deze leerling. De ouders hebben nog een gesprek met een andere secundaire school. We komen met de ouders tot de conclusie dat het nodig zal zijn om de voorspelde moeilijkheden voor hun dochter op voorhand aan te geven aan de nieuwe school en CLB, dat nauw en regelmatig overleg met de klastitularis en de school over de opvolging en evolutie kan helpen,

en dat bij gebrek aan mogelijkheden voor GON, de ouders het best in overleg met de school naar vrijwilligers zoeken om extra ondersteuning te geven in de klas.

In antwoord op een recente parlementaire vraag over de aangekondigde nieuwe ondersteuningsregeling, antwoordde de minister van Onderwijs: 'Het overleg over een nieuw geïntegreerd ondersteuningsmodel zal met de sociale partners worden gevoerd op basis van een startnota die eind augustus 2016 klaar zou moeten zijn, met als doel tot een gedragen concept te komen. Het zou wenselijk zijn dat de implementatie ervan vanaf het schooljaar 2017-2018 van start gaat.'

- ▶ Vraag om uitleg over de werkingsmiddelen die door het M-decreet overgaan van buitengewoon naar gewoon onderwijs, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 2380

4.4.

Leerlingenvervoer: een lerensweg tot aan de schoolpoort

Weinig ruimte voor zorg en ondersteuning

Elk jaar krijgt het Kinderrechtencommissariaat vragen en klachten van ouders en jongeren over leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. Dit jaar gingen die klachten vooral over de begeleiding op de bus. De meldingen tonen hoe belangrijk een goede band is met de kinderen, hoe weinig ruimte er is voor zorg en ondersteuning, en welke impact conflicten soms hebben. De Klachtenlijn luistert, adviseert en bemiddelt. Op beleidsniveau blijft het Kinderrechtencommissariaat ijveren voor vorming van busbegeleiders.

“

Evenwicht vinden

Ons 6-jarige zoontje heeft een ernstige beperking aan zijn linkerbeen. Hij is al een paar keer gevallen op de ochtendbus omdat hij moeilijk zijn evenwicht kan houden. De chauffeur vertrekt onmiddellijk en trekt hard op. De busbegeleidster helpt ook niet echt, want zij is vooral bezig met papieren. Mijn vrouw is ongerust. Ze stapte zelf mee op om ervoor te zorgen dat de bus pas vertrekt als ons zoontje op zijn plaats zit. Dat werd haar niet in dank afgenomen. Ze werd verbaal hard aangepakt door de chauffeur en de busbegeleidster. We zijn erg geschrokken en brengen ons zoontje nu zelf naar school. Dat is niet evident.

We willen dat ons zoontje weer mee kan met de bus, maar we zijn bang voor de reactie van de begeleidster en de chauffeur. Wat kunnen we doen? Kan het Kinderrechtencommissariaat helpen?

Het Kinderrechtencommissariaat besprak de bezorgdheid van de ouders met de coördinator van de school. Er volgde een herstelgesprek met de busbegeleidster en de chauffeur. De jongen kreeg een plaatsje vooraan in de bus.

”

Bang om recht te verliezen

Hier en daar was er op het einde van het schooljaar 2015-2016 wat verwarring over kinderen die hun recht op leerlingenvervoer zouden kunnen verliezen. Door het M-decreet stapten leerlingen over van buitengewoon naar gewoon onderwijs. Daardoor kwamen er in het buitengewoon onderwijs plaatsen vrij. Sommige ouders waren bang dat ze verplicht zouden worden om naar een school dichterbij te gaan. Ook sommige scholen twijfelden.

De vrees was onterecht. De regelgeving stelt dat leerlingen hun recht behouden voor de rest van hun basis- of secundair onderwijs waarin ze al gestart zijn. Enige voorwaarde is dat de opstapplaats van de leerling dezelfde blijft.

“

Verplicht overstappen?

Ons zoontje (7 jaar) heeft een ernstige mentale beperking. Hij gaat naar een type 2-school en start in september op de lagere school. Vijf jaar geleden kozen we bewust voor deze school. Vervoer was toen geen punt. Hij was ons enige kind. Ik werkte halftijds om voor hem te zorgen. Ik kon hem elke dag brengen en halen. Ondertussen hebben we drie kinderen (7, 3, 1 jaar) en werken we alle twee voltijds. Mijn man heeft onregelmatige werkuren. Drie dagen per week kunnen we onze oudste 's morgens met de auto naar school brengen. De andere twee dagen en elke avond gaat hij met de bus. We brengen en halen hem graag zoveel mogelijk zelf. Zo besparen we hem toch enkele busritten van anderhalf uur.

Maar nu zou ons zoontje volgend schooljaar geen recht meer hebben op busvervoer omdat er dichterbij huis een andere type 2-school is. Die school was de voorbije schooljaren volzet, maar door het M-decreet is daar nu wel weer plaats. Wij hebben een afwijking gevraagd om niet verplicht te worden naar een andere school te gaan terwijl we heel tevreden zijn over de school en ons zoontje zien vooruitgaan. We zouden het oneerlijk vinden dat hij opnieuw moet beginnen in een nieuwe school. Ik ben ervan overtuigd dat zijn mentale ontwikkeling dan terugvalt. Eigenlijk vind ik dat zijn rechten geschonden worden. Ik vind het niet eerlijk dat de wetgeving heel strikt is en dat er niet gekeken wordt naar wat het beste is voor het kind. Kunnen jullie dit eens bekijken of onderzoeken? Wij zijn echt wel bereid om naar oplossingen te zoeken, maar helemaal zonder busvervoer kunnen we niet.

De Klachtenlijn informeerde de ouders over het 'behoud van de status van rechthebbendheid'. Met die informatie konden ze verder.

”

Onderzoek schraagt conceptnota 2015

Het Kinderrechtencommissariaat nam al verschillende initiatieven om de problemen van leerlingen om naar school te raken onder de aandacht te brengen. In 2013 organiseerden we samen

met Unia een kinderrechtenlunch (Krunch) in het Vlaams Parlement en bezorgden we onze Knelpuntennota aan alle Vlaamse volksvertegenwoordigers.

Na de Krunch engageerde het departement Onderwijs en Vorming zich om samen met de partners van het leerlingenvervoer 'samen bus te maken'. Ze somden verbeterpunten op, maakten een stand van zaken en koppelden daar actiefiches aan voor het leerlingenvervoer.

De huidige minister van Onderwijs en de minister van Mobiliteit willen de regelgeving vernieuwen en verbeteren. Ze maakten een conceptnota 'Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs'. Op 17 juli 2015 keurde de Vlaamse Regering de nota goed.

Drie grote pijlers staan centraal:

- Multimodale organisatie van het leerlingenvervoer
- Decentralisatie
- Buitenschoolse opvang.

Het Kinderrechtencommissariaat besprak de nota op 30 september 2015 samen met het team Leerlingenvervoer van het departement Onderwijs en Vorming. Op 16 oktober 2015 organiseerde het departement een reflectiedag. Onderzoekers presenteerden de resultaten en conclusies van het wetenschappelijk onderzoek waarop ze de conceptnota baseerden. De conceptnota werd ook toegelicht. Op de reflectiedag reageerde de kinderrechtencommissaris vanuit een kinderrechtenbril.

- ▶ Broucker, B., Steenberghen, T., Hondeghem, A., Petry, K. & Maes, B., *Leerlingenvervoer in Vlaanderen: mogelijkheden en voorwaarden, Eindrapport*, Departement Onderwijs en Vorming, 2014, http://www.ond.vlaanderen.be/obpwo/rapporten/eindrapport_project_leerlingenvervoer.pdf

Conceptnota in 2016 in Vlaams Parlement

Op 28 april 2016 besprak de Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement de Conceptnota over leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs.

- ▶ Conceptnota betreffende leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs, 19 januari 2016, *Parl.St. VI.Parl. 2015-2016, nr. 621/1* <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g621-1.pdf>

In een advies formuleert het Kinderrechtencommissariaat aandachtspunten bij de verdere uitwerking van de conceptnota

- Informeer helder zodat minderjarigen en ouders weten waarop ze aanspraak kunnen maken en waar ze terecht kunnen.
- Blijf investeren in vorming van begeleiders. Al wie bij het schoolvervoer betrokken is, in welke multimodale vorm ook, zou een dergelijke opleiding moeten volgen.
- Ondersteun ouders en hun kinderen maximaal en zorg voor goede samenwerking tussen de verschillende lokale actoren bij de multimodale organisatie van het leerlingenvervoer.
- Voorkom willekeur. Stel centraal gedefinieerde criteria op als referentiekader voor de verschillende verzorgingsgebieden.
- Baken verzorgingsgebieden zorgvuldig af en zorg voor genoeg communicatie tussen verzorgingsgebieden onderling.
- Installeer een toezichts- en een klachtmechanisme waar leerlingen en ouders problemen met leerlingenvervoer kunnen aankaarten.
- Stem af met de 'conceptnota over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen'. Want daarin staat niets in over opvang in het buitengewoon onderwijs.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Leerlingenvervoer: een lerensweg tot aan de schoolpoort*, 2015-2016/10, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/leerlingenvervoer-een-lerensweg-tot-aan-de-schoolpoort

Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden met de gezette stappen. De focus ligt niet alleen op collectief busvervoer: afhankelijk van de situatie van elke leerling worden andere vormen van vervoer gezocht.

Verschillende jongeren die bij ons aanklopten met problemen over leerlingenvervoer, gingen ondertussen samen met hun ouders op zoek naar een flexibele oplossing. Ze zeiden dat ze tijd en zelfstandigheid gewonnen hadden.

PAB als overgang naar zelfstandig gebruik openbaar vervoer

Pieter is een 18-jarige jongen met ASS. Vorig schooljaar vroegen zijn ouders een persoonlijke-assistentiebudget aan. Daarmee betaalden ze een semester een leerkracht die Pieter hielp de lijnbus te nemen, drempels in kaart te brengen en te overwinnen. Geleidelijk aan werd de rol van begeleider afgebouwd en de zelfstandigheid van Pieter opgebouwd. Pieter en zijn ouders kijken daar heel tevreden op terug. Hij was verlost van de saaie busrit, het leverde tijdwinst op en vooral zelfstandigheid. Van de school kreeg Pieter toestemming om woensdag 15 minuten vroeger te stoppen zodat hij een bus vroeger kan nemen. Zo is hij de grote leerlingenmassa voor en zit hij op een rustigere bus. De ouders gingen zelf op zoek naar informatie over PAB en hoe het aan te vragen.

Even lang onderweg maar zelf in de hand Karel was een van de jongeren die het Kinderrechtencommissariaat in 2013 interviewde in het kader van onze knelpuntennota. Karel heeft ASS en ADHD. Ondertussen is hij 16 jaar en maakt hij geen gebruik meer van het collectief leerlingenvervoer. Hij neemt een gewone lijnbus. Zijn oudere zus van 17 jaar begeleidt hem. Het levert hem niet veel tijdwinst op want hij moet

twee keer overstappen, maar hij wint wel zelfstandigheid en zelfbeschikking. Karel heeft last van een darmprobleem. Toen hij nog op het collectief leerlingenvervoer zat, moest hij vaak ophouden. Dat zorgde voor krampen of hij moest vragen om ergens onderweg te stoppen. De bus reed dan verder en Karel moest zijn ouders bellen om hem te komen oppikken. Vandaag kan Karel afstappen als dat nodig is en daarna de volgende bus nemen. De school informeerde Karel en zijn ouders vooraf heel goed over de verschillende bussen die hij moet nemen. Ze gingen samen op zoek naar plaatsen onderweg waar Karel terecht kan als dat nodig is.

Pilootprojecten van start

In december 2015 startte er twee pilootprojecten in de verzorgingsgebieden Leuven en Roeselare. De centrale principes van het nieuwe concept worden er stapsgewijs en in overleg met de lokale belanghebbenden gerealiseerd en geëvalueerd. Het Kinderrechtencommissariaat volgt de evoluties nauwgezet op in de klankbordgroep. We zien een positieve dynamiek. Uit beide regio's kregen we een melding. Die bespraken we met de projectcoördinator.

4.5.

Leerlingenbegeleiding

Leerlingenbegeleiding gaat uit van zo breed mogelijke zorg voor alle leerlingen. Alle activiteiten die de school organiseert om haar leerlingen te begeleiden in hun persoonlijke, sociale en culturele ontplooiing vallen daaronder. Leerlingenbegeleiding beperkt zich niet tot individuele leerlingen met problemen.

Leerlingenbegeleiding moet er alles aan doen om leerlingen aan boord te houden. Door zorg te dragen voor de leerlingen en de professionals. Tijd maken en tijd krijgen blijft essentieel bij leerlingenbegeleiding.

Het schoolklimaat wordt competitiever en de werkdruk voor leerlingen zwaarder. Niet iedereen is daar tegen opgewassen. Sommige leerlingen vertonen agressief gedrag, spijbelen of haken

helemaal af. Andere leerlingen worden moedeloos of depressief, of zonderen zich af. Ook professionals slaken een noodkreet. Ze vragen tijd om hun zorg- en onderwijsengagement voor kinderen ernstig te kunnen opnemen. Dat is nodig om het verschil te maken.

Duidelijke krijtlijnen vertalen naar toegankelijke zorg

De Vlaamse overheid wil de leerlingenbegeleiding optimaliseren.

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs keurde de Vlaamse Regering de conceptnota 'Krijtlijnen voor een hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen' goed.

De nota geeft een kader voor de toekomstige leerlingenbegeleiding waarin de leerling nog meer centraal staat. De rolverdeling tussen school, CLB, pedagogische begeleidingsdienst en externe welzijnspartners wordt duidelijk afgebakend. Samenwerking en schaalvergroting moeten zorgen dat ze hun opdracht nog beter vervullen.

- ▶ Nota van de Vlaamse Regering over krijtlijnen voor een hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 665/1, <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g665-1.pdf>

In januari 2016 nodigde het kabinet van de minister van Onderwijs het Kinderrechtencommissariaat uit om de krijtlijnennota te bespreken. Op 25 februari 2016 besprak de Onderwijscommissie de nota.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf advies over de hervorming van de leerlingenbegeleiding.

We zijn heel tevreden met de contouren die de nota uittekent. Wel vragen we extra aandacht voor het tijdsaspect: zorg dragen voor leerlingen en voor het hele schoolteam vraagt tijd. Voor drie van de vier begeleidingsdomeinen van leer-

lingenbegeleiding gaven we in ons advies aandachtspunten mee op basis van de klachten en signalen die bij onze Klachtenlijn binnenkomen.

Academische leerlingenbegeleiding

- Stimuleer gedeeld engagement en gedeelde zorg op school en schooloverstijgend. Alleen dan kan academische leerlingenbegeleiding slagen.
- Herbekijk GON en ION om inclusie volop mogelijk te maken.
- Garandeer onderwijscontinuïteit voor leerlingen met psychische problemen.

Schoolloopbaanbegeleiding

- Creëer ruimte voor zorgvuldig evalueren, informeren en communiceren met leerlingen en ouders.
- Werk ongelijkheid weg in de schoolloopbaanbegeleiding.
- Verzilver onderwijservaringen van 'welzijnsjongeren'.
- Garandeer onderwijscontinuïteit voor leerlingen met psychische problemen.
- Zorg voor rechtszekerheid voor leerlingen met een beperking rond studiebekrachtiging en redelijke aanpassingen.

Psychosociaal functioneren

- Zet in op geweldvrije scholen.
- Laat aandacht voor sancties samengaan met aandacht voor zorg.
- Heb aandacht voor jongeren die al 18 geworden zijn.

Om de krijtlijnennota te vertalen en te concretiseren is een tijdpad voorzien. De minister wil landen in 2018. In het tweede deel van ons advies gaven we aandachtspunten om enkele contouren uit de nota te vertalen:

- Duidelijk gedragen visie op zorg: in schoolreglement en als erkenningsvoorwaarde
- Samenwerking en communicatie: CLB's en scholen die ook buiten de schooluren toegankelijk zijn
- Gemeenschappelijk kader: afstemmen tussen beleidsdomeinen onderwijs en welzijn
- Gemeenschappelijk zorgdossier: geen open dossier
- Rol en positie CLB uitklaren: spanningsvelden analyseren en draaischijffunctie duidelijk uitwerken
- Belang van geestelijke gezondheidszorg op school zelf.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Leerlingenbegeleiding: duidelijke krijtlijnen vertalen naar toegankelijke zorg*, 2015-2016/04, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/leerlingenbegeleiding-duidelijke-krijtlijnen-vertalen-naar-toegankelijke-zorg

Onderwijscontinuïteit voor zieke kinderen garanderen

Aandacht voor wie er niet is

Scholen moeten meer aandacht hebben voor het onderwijscontinuüm van kinderen en jongeren die gewettigd afwezig zijn. Dat begint bij leerlingen die door ziekte tijdelijk afwezig zijn. Zij vragen de school hulp om gemiste lessen, leerstof en notities in te halen. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat scholen altijd hun coördineerde rol opnemen. Aandacht voor wie er niet is, zorgt voor nabijheid.

Tijdig onderwijs aan huis

Ook voor leerlingen die lang afwezig zijn, is een onderwijscontinuüm cruciaal. Dat is er helaas niet altijd. Zo stellen we in ons klachtenonderzoek vast dat ouders en leerlingen niet op de hoogte zijn van hun rechten bij chronische ziekte. Toch is een school verplicht om te informeren over tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH) via het schoolreglement en individueel als het kind voldoet aan de voorwaarden.

Zijn ze mij vergeten?

De 15-jarige Lisa zit al twee maanden thuis op doktersvoorschrift. Ze gaat regelmatig langs bij TEJO. Lisa en haar ouders vroegen herhaaldelijk om informatie en om opvolging van taken. Dat liep heel moeizaam. Wekenlang hoorde ze niets. Daarna kreeg ze opeens een hele hoop informatie. Lisa moet het ook zonder uitleg stellen. Bij klasgenoten kan ze niet terecht. Over taken wordt ze laat geïnformeerd en ze krijgt weinig tijd om ze in te leveren. Lisa kreeg nu bericht van school dat ze haar jaar zal moeten overdoen door gebrek aan resultaten. Lisa voelt zich slachtoffer en in de steek gelaten. 'Zijn ze mij vergeten?' vraagt ze.

In september verandert ze van school. Ze wil niets meer met deze school te maken hebben. Ze wil toch nog proberen haar jaar te redden. Ze vraagt of het Kinderrechtencommissariaat iets in beweging kan krijgen. Duidelijke afspraken over wat ze moet kennen voor de examens. Terechtkunnen bij iemand als ze iets echt niet begrijpt.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt of ze al van TOAH gehoord hebben? Dat zegt ze niets. We leggen uit wat het is. Afhankelijk van de gekozen route woont Lisa net iets meer of minder dan 10 km van de school. Maar haar grootmoeder woont op weg naar school. Dat is zeker binnen een straal van 10 km. De Klachtenlijn activeerde de school. We maakten duidelijke afspraken over de opvolging van leerstof, taken en examenplanning. In de scholengemeenschap werd een leerkracht gevonden voor TOAH.

Recht op onderwijs van kinderen met psychische problemen

De Klachtenlijn krijgt signalen over leerlingen met psychische problemen (angst, schoolfobie, ASS) die het lang zonder onderwijs moeten stellen. Sommige leerlingen kunnen meer dan drie jaar niet naar school. Het is niet duidelijk over hoeveel jongeren het gaat. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt inspanningen om na te gaan hoe hun onderwijsloopbaan verzekerd kan worden? Het is nodig in kaart te brengen hoeveel jongeren met psychische problemen thuis zitten. Wie krijgt TOAH? Wie niet? En wie schiet in actie om hun recht op onderwijs te garanderen? Het is belangrijk na te gaan waarom meer kinderen en jongeren met psychische problemen gebruik maken van TOAH.

Externe TOAH-leerkrachten ervaren soms gebrekkige informatie-uitwisseling en samenwerking met de school en grote verschillen in de invulling van lesverplichtingen per school en per leerkracht.

Samenwerking met Jeugdhulp

De kinderrechtencommissaris en een medewerker verbleven twee dagen in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Een gecoördineerd onderwijsaanbod in de voorziening, het ziekenhuis of thuis is nodig. De 'thuischool' blijft de eindverantwoordelijkheid dragen voor het onderwijs aan de zieke leerling. We zien dat dat niet altijd vanzelfsprekend is. Flexibiliteit in schoolinvulling is belangrijk om positieve ervaringen op te doen. Om opnieuw draagkracht op te bouwen.

Kinderrechtencommissaris twee dagen in de kinder- en jeugdpsychiatrie

Ik praat met vijf tieners die normaal op de schoolbanken moeten zitten, maar het lukt ze niet. Om heel verschillende redenen. Chronische hoofdpijn, zo gepest geweest dat alleen maar het zien van de schoolpoort al ziek maakt, wegluchten van torenhoge verwachtingen.

Synchroon internetonderwijs in schoolreglement

Synchroon internetonderwijs (SIO) via Bednet is sinds 1 september 2015 een recht. Als leerlingen lang afwezig zijn door ziekte, ongeval of moederschapsverlof of als ze chronisch ziek zijn, kan Bednet de onderwijscontinuïteit garanderen.

Op 1 september 2016 worden de maatregelen van Onderwijsdecreet XXVI van kracht die basisen secundaire scholen verplichten om naar analogie met het TOAH, het recht op SIO op te nemen in het schoolreglement. De maatregel draagt bij tot meer gerichte informatie voor ouders die op een bepaald moment in de schoolloopbaan van hun kind specifieke ondersteuning nodig hebben om de onderwijscontinuïteit te garanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden dat het recht op SIO voortaan in het schoolreglement staat. Het schoolreglement is en blijft het basisdocument met wederzijdse verwachtingen. Tegelijk zullen het de scholen zelf zijn die het verschil maken door goed samen te werken met Bednet, leerling, ouders en medici.

Schoolloopbanen zorgvuldig begeleiden

Onduidelijke of minimalistische motivering jaarresultaat

Op het einde van het schooljaar kloppen leerlingen en ouders bij ons aan omdat ze examenuitslagen betwisten of het niet eens zijn met het attest. We kunnen geen onderzoek openen naar hoe de leerlingen beoordeeld worden omdat dat onder de autonomie van de school valt. Wel kunnen we meldingen onderzoeken over de motivering op zich of over de informatie.

We stellen vast dat de motivering voor een attest niet altijd even duidelijk of erg minimalistisch is. Dat stuit melders tegen de borst. We vragen heldere communicatie en motivering voor leerling en ouders.

Uitsluiting uit onderwijsvormen

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat een gerichte en positief geformuleerde clausulering effectiever is. We vragen dat scholen niet clausuleren voor studierichtingen die ze zelf niet aanbieden of waar ze helemaal geen affiniteit mee hebben.

Leerlingen uitsluiten van een volledige onderwijsvorm legt niet alleen een zware hypotheek op hun toekomstkansen, het staat ook haaks op de inspanningen om de schotten tussen aso, tso, kso en bso en het watervalstelsel te doorbreken.

Motiveren en positief richting geven

In klachtenonderzoek besteedt de Klachtenlijn vooral aandacht aan de schoolloopbaanbegeleiding. Veel meldingen tonen de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Vaak maken verschillende elementen dat leerlingen en ouders het gevoel krijgen dat ze niet correct behandeld worden: Werd de beslissing om een B- of C-attest te geven goed onderbouwd? Waren er signalen in de loop van het schooljaar dat de leerling niet op zijn plaats zat? Was de begeleiding aanklappend

genoeg? Heeft de leerling genoeg eigenaarschap opgenomen over zijn leertraject? Wat werd er in het jaar gezegd aan ouders? Vonden ze de weg naar oudercontacten?

B-attest, clausulering tso

Wout zat vorig jaar in 5 IT & Netwerken (tso). Hij kreeg een B-attest met clausulering voor tso. De directeur riep de klassenraad opnieuw samen, maar die blijft bij zijn beslissing. Wout wil in beroep gaan. Zijn examens in juni waren wat minder omdat hij ziek was. Hij was toch blijven studeren zonder om een doktersattest te gaan. Voor zijn hoofdvakken is Wout geslaagd en voor zijn talen is hij net wel of net niet gezakt. Wout vraagt hoe wij zijn kansen inschatten om in beroep gelijk te krijgen.

De Klachtenlijn kan dat moeilijk inschatten. We overliepen enkele aspecten en gaven kapstukken aan. We stelden ook vragen over de begeleiding op school. De motivering van het B-attest was in elk geval beperkt tot 'punten onvoldoende, ook op taalvakken'. We stelden voor dat Wout zou vragen om minstens de clausulering aan te passen. In een 5e jaar komt dat neer op een C-attest. De school biedt zelf vijf tso-richtingen aan, maar clauseleert voor het hele tso. Wout zegt dat hij geen signalen kreeg dat hij niet op zijn plaats zat. Zijn ouders waren nooit bij een oudercontact. Wat hij anders zou gaan studeren weet hij niet. We raden aan om zeker contact te zoeken met de graadcoördinator en het CLB.

Leerlingen vinden het belangrijk dat ze op school de ruimte krijgen om te groeien en te ontwikkelen in hun eigen tempo. In hun verhalen horen we vaak teleurstelling dat de school vooral focust op waar ze niet goed in zijn: de rode cijfers, de buizen. Leerlingen vragen gemotiveerd en geïnspireerd te worden. Schoolloopbaanbegeleiding is een taak van elke leerkracht. Af en toe lijken leerkrachten eerder onverschillig te zijn.

Onverschillige Leerkrachten?

De 15-jarige Carla schrijft een brief naar de Klachtenlijn. Ze vraagt of wij iets kunnen doen aan haar C-attest.

De Klachtenlijn neemt contact op met Carla en haar moeder om uit leggen waarom we dat niet kunnen. We willen graag weten welke begeleiding de school gaf. Carla en haar moeder zeggen dat het een heel jaar moeilijk was en dat ze herhaaldelijk ondersteuning vroegen. Carla aan haar leerkrachten, maar die hadden nooit tijd. Alleen de leraar wiskunde organiseerde momenten in de speeltijd om vragen te beantwoorden of bijles te geven. Carla ging daar een paar keer naartoe. Dat was zinvol, al was er maar weinig individuele aandacht mogelijk omdat er zoveel leerlingen meededen. Carla kreeg geen hulp van vakleerkrachten in studiekeuzebegeleiding. Ze focusten vooral op negatieve punten.

Moeder vroeg op oudercontacten welke studierichting beter zou passen. Daar kreeg ze nooit antwoord op. Ze herhaalde haar vraag eind juni op het laatste oudercontact. 'Denk er maar eens over na', antwoordde de klastitularis. Carla en haar moeder hebben er in de zomer over nagedacht. Ze kiest nu voor STW in plaats van biotechnische wetenschappen. Of dat een goede keuze is, weten ze niet. Toen ze in de laatste week van augustus hun studiekeuze lieten weten aan de school, kregen ze te horen dat ze wel laat waren. Carla zal het de eerste weken van het nieuwe schooljaar zonder een heel deel van haar boeken moeten stellen.

Ook dat is voor ons onderdeel van leerlingenbegeleiding. We zeiden moeder en dochter wat ze aan basiszorg mogen verwachten. We raadden Carla en haar moeder aan om zo snel mogelijk samen te zitten met de nieuwe klastitularis en de leerlingenbegeleiding. We adviseerden ook om het CLB op de hoogte te brengen.

De Klachtenlijn informeert over wat leerlingen en ouders mogen verwachten aan basiszorg. Stokt het proces, dan proberen we te bemiddelen om de begeleiding weer op gang te trekken. De Klachtenlijn bemiddelt dan tussen leerling, ouders en school. Doorgaans betrekken we daar ook het CLB bij.

In de verhalen van leerlingen en scholen horen we vaker dat er ook gebruikgemaakt wordt van de website onderwijskiezer waar leerlingen hun belangstellingsgebieden en studiehouding kunnen testen. Leerlingen vinden dat positief. De beschikbaarheid van een volwassene om samen met de leerling te reflecteren over de informatie is essentieel.

Sommige leerlingen kunnen interesses beter inschatten dan anderen. Wat een leerling aan kan, is dan weer moeilijk in een test te meten. De meldingen bij onze Klachtenlijn tonen het belang van actieve samenwerking tussen klassenraad, leerlingbegeleiding, leerling, ouders en CLB. Vertrouwen en wederzijds begrip zijn belangrijk. Sommige leerlingen en ouders aanvaarden moeilijk de mening van leerkrachten. Anderen blijven gewoon zitten omdat ze niet weten waar hun interesses liggen of omdat ze bang zijn om hun vertrouwde studierichting en schoolomgeving te verlaten. Onbekendheid hindert. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om mogelijkheden te creëren om leerlingen te laten proeven van andere richtingen, zeker ook op andere scholen.

Adviezen niet gevolgd

De ouders van Frank klopten aan bij de Klachtenlijn omdat ze dachten dat hun zoon verplicht werd zijn opleiding '5 jeugd- en gehandicaptenzorg' te stoppen.

De Klachtenlijn onderzocht de melding en stelde vast dat dat niet het geval was. De school had de stage stopgezet omdat er opnieuw zorgwekkende signalen kwamen van de stageplaats. Frank kon onmogelijk nog de begeleiding van een groep kinderen met een beperking op zich nemen. De school zit erg verveeld met de situatie en zoekt naar oplossingen. Frank is theoretisch sterk, maar zijn sociale vaardigheden zijn beperkt. Dat resulteert in faalangst en een negatief zelfbeeld. Het CLB volgt Frank al een tijdje en verwees hem ook vroeger al door.

De school ziet de geschiedenis zich herhalen. Vorig jaar werd het negatief stageverslag uitgebreid besproken met Frank en zijn ouders. Frank kreeg het advies om van richting te veranderen, maar hij en zijn ouders kozen ervoor om het

vijfde jaar over te doen. Een jaar eerder, op het einde van de tweede graad, adviseerde de school om verder sociale en technische wetenschappen te volgen. Net omdat Frank theoretisch sterk is. Dat advies volgden ze niet. Ze kiezen voor een meer praktijkgerichte opleiding.

De directeur vindt dat de school het advies misschien wel te voorzichtig overbracht. Ze kozen bewust voor een positief gericht advies en niet voor een negatief met een sterke clausulering. Net omdat de goede samenwerking en de vertrouwensrelatie altijd vooropstond.

De Klachtenlijn bracht de bezorgdheid van school en CLB over naar Frank en zijn ouders. Frank beseft dat hij opnieuw niet zal slagen. Hij en zijn ouders zijn bereid om samen met de school en het CLB te zoeken naar een oplossing voor volgend schooljaar. De rest van het schooljaar wordt vanuit dat perspectief individueel ingevuld. De directeur zegt dat Frank geen alleenstaand geval is op zijn school. De school onderzoekt de mogelijkheden om leerlingen te laten proeven van andere studierichtingen, ook op andere scholen.

Bemiddelen in geschillen tussen kind en ouders

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt ook aandacht voor situaties waar er een geschil is tussen kind en ouders over studie- of schoolkeuze. Elk jaar kloppen enkele jongeren daarover aan bij onze Klachtenlijn. Ook professionals uit de jeugdhulp vragen ons advies. We wijzen op het ouderlijk gezag. Tegelijk vraagt het kinderrechtverdrag passend belang te hechten aan de mening van het kind. Een vertaling in de onderwijsregelgeving is het principe dat zodra het kind 12 is, ouders geacht worden om te kiezen in samenspraak met hun kind.

Kiezen voor een school of studierichting is een belangrijke beslissing in het leven van een jongere. Het is belangrijk dat het een positieve keuze en een gedragen beslissing is. Dat vergroot de slaagkansen en het verkleint de kans op schoolmoeheid en zittenblijven.

Als kind en ouders er niet samen uitkomen, schuiven we bemiddeling naar voren. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt ook aandacht van de leerlingenbegeleiding op school. Jongeren verwijzen we ook door naar het CLB en het JAC.

Samen tegen schooluitval

Op voorstel van de ministers van Onderwijs, Welzijn en Werk keurde de Vlaamse Regering de conceptnota 'Samen tegen Schooluitval' goed.

Advies bij conceptnota

Op 24 maart 2016 besprak de Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement de conceptnota 'Samen tegen schooluitval'. De nota speelt in op het Vlaams regeerakkoord dat het aantal spijbelaars en vroegtijdige schoolverlaters wil verminderen. De overheid wil één omvattend beleid ontwikkelen om schooluitval aan te pakken. Daarvoor schuift ze 52 acties naar voren op vier domeinen: identificatie, monitoring en coördinatie, preventie en interventie en compensatie.

- ▶ Vlaamse Regering, Conceptnota *Samen tegen schooluitval*, 19 januari 2016, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 620/1

Het Kinderrechtencommissariaat nam de conceptnota ook door met het kabinet van de minister van Onderwijs.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf advies bij de conceptnota 'Samen tegen schooluitval'.

Het Kinderrechtencommissariaat schaaft zich grotendeels achter de conceptnota.

We lezen heel wat sterke punten en realisaties:

- Aandacht voor het perspectief van jongeren bij spijbelproblemen.
- Beter registratie van vroegtijdig schoolverlaten en spijbelen.
- Problematische afwezigheid vanaf 15 B-codes, CLB inschakelen vanaf 5 B-codes.
- Oog voor verbindend en herstelgericht werken.

- Extra netwerken leerrecht als zichtbaar aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en school en CLB.
- Verspreiden van vragenlijst over welbevinden van leerlingen op school.
- Aandacht voor welbevinden op school.
- Hervormen van het time-outsysteem naar een meer flexibel systeem van onderwijs-welzijns-trajecten.

We geven aanbevelingen mee voor het actieplan:

- Geef lokale partners die schooluitval helpen bestrijden automatisch toegang tot geanonimiseerde cijfers.
- Verfijn de afwezigheidscode bij een tuchtmaatregel door aparte codes te maken voor preventieve schorsing, tijdelijke uitsluiting en definitieve uitsluiting. Verplicht basisscholen om preventieve schorsingen en uitsluitingen te registreren.
- Ga na of niet beter een onderwijsactor de centrale rol opneemt om het beleid tegen schooluitval te coördineren.
- Breid de schoolcapaciteit uit in kansarme wijken om kleuterparticipatie te bevorderen. En zorg voor een warme overdracht van thuis of kinderopvang naar de kleuterschool.
- Verbreed acties om Nederlands te leren voor Nederlandstalige kinderen die opgroeien in een taalarme omgeving.
- Zorg dat werken aan welbevinden op school ruimer gaat dan acties om pesten tegen te gaan.
- Richt een onafhankelijke instantie op om te bemiddelen bij pestincidenten die niet opgelost raken.
- Maak de onderwijsinspectie bevoegd om bewarende en tuchtmaatregelen te monitoren om zo een sanctiebeleid op school te evalueren en bij te sturen.
- Onderzoek of de vele taken die het CLB toegevoegd krijgt haalbaar zijn.
- Voor jongeren@risk vragen we:
 - Zorg dat jongeren in jeugdinstituten en persoonlijke ontwikkelingstrajecten een diploma of getuigschrift kunnen halen.
 - Garandeer de onderwijscontinuïteit van gewettigd afwezige leerlingen en breng deze groep leerlingen beter in kaart.
 - Schaf de tuchtmaatregel 'uitsluiting uit de leertijd' af.

- Werk een heldere visie uit over herstelgericht werken en koppel die ook aan het sanctiebeleid op school.
- Beschouw de actoren en organisaties van flexibele trajecten in onderwijs als de belangrijkste partners in een hulpprogramma leerrecht.
- Zoek alternatieven om ouders te responsabiliseren, eerder dan de sancties uit de leerplichtwet te versterken.
- Zoek naar alternatieven voor jongeren die niet terecht kunnen bij de examencommissie.

▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Samen tegen schooluitval*, 2015-2016/7, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/samen-tegen-schooluitval

Aan de slag met het perspectief van spijbelaars

Spijbelers kloppen niet aan bij de Klachtenlijn omdat ze spijbelen. Hun ouders ook niet. Als ze hun weg vinden naar ons is dat meestal na een definitieve uitsluiting. Ze worden meestal doorverwezen via het jeugdwerk.

De jongeren die wij ontmoeten, staan niet onverschillig tegenover school. Ze benadrukken net het belang van onderwijs. Ze kampen sterk met het gevoel dat ze niet gehoord of begrepen worden. Er is te weinig verbondenheid tussen de leerling en de school. De combinatie met schoolexterne elementen maakt dat ze in een negatieve spiraal zitten waar ze moeilijk uitkomen.

Precies daarom werkt individuele begeleiding met een vertrouwenspersoon vaak goed bij deze jongeren. Daarom is het zo belangrijk dat werken aan welbevinden ruimer gaat dan acties om pesten tegen te gaan. Structureel is schooluitval aanpakken een gedeelde verantwoordelijkheid van onderwijs, welzijn en jeugdwerk.

Geen begeleiding bij problematische afwezigheid

Sana verliet vijf maanden geleden haar ouderlijk huis na een aanslepend conflict met haar vader. Sindsdien verbleef ze afwisselend bij vriendinnen. Ze kwam geregeld te laat op school of bleef ongewettigd afwezig. Sinds twee maanden huurt

ze samen met een vriend een studio. Ze werkt in een kledingzaak, steeds vaker ook op schooldagen. Daardoor liepen haar ongewettigde afwezigheden op. Toch hoopt Sana haar zesde jaar te kunnen afmaken en haar diploma te halen. Voor de leerkrachten is ze 'de toerist' en de directeur vond dat ze maar beter terug bij haar ouders zou gaan wonen. Voor Sana is dat geen optie. Vorige week werd ze definitief uitgesloten. De school vond dat ze haar studies toch niet meer ernstig nam.

Klachtenonderzoek toonde dat de school de problematische afwezigheid van Sana niet doorgaf aan het CLB en geen begeleidingstraject opgestart had. Ze had niet gezocht naar oplossingen voor de problematische afwezigheid. Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunde het beroep tegen de definitieve uitsluiting en bood aan om mee naar oplossingen te zoeken. We informeerden Sana over haar recht op financiële ondersteuning via het OCMW. In beroep werd de definitieve uitsluiting bevestigd. Sana zette ondertussen haar studies verder op een andere school. Ze werkt alleen nog in het weekend en krijgt steun van het OCMW. Via het JAC kon Sana het contact met haar moeder al wat herstellen.

Negatieve spiraal

De Klachtenlijn kwam in contact met Nassim toen hij begin maart hoorde dat hij definitief zou worden uitgesloten na een conflict met een leerkracht. De directeur wees in zijn motivering op de vele gemiste lessen, de vervalste doktersattesten en het weigeren van CLB-begeleiding. Hij had als 18-jarige ook een document getekend dat alle communicatie naar hem zou gaan en niet naar zijn ouders.

De Klachtenlijn had verschillende gesprekken met Nassim. We waren onder andere geïnteresseerd in zijn spijbelen. Nassim vertelde dat het vooral lessen zijn waar er veel gesproken moet worden. Dat vindt hij verschrikkelijk omdat hij stottert. Het vak dat hij zoveel mogelijk vermeed was Engels. Die taal ligt hem niet. Nassim beseft dat hij met die vervalste doktersattesten in een heel negatieve spiraal zit.

Hij zegt dat logopedie hem zou kunnen helpen, maar hij vertrouwt het niet. Hij heeft geen vertrouwen in de school, en in het CLB. Zijn vader en oudere broers vinden dat hij zich maar wat aanstelt. In de gesprekken over zijn re-integratie op school kwamen ook deze bezorgdheden aan bod.

Drugrazzia's: aparte vorm van leerlingenbegeleiding

Drugs zijn op school soms een groot probleem. Daar als school weerwerk tegen bieden, is niet gemakkelijk. Het is belangrijk dat scholen er aandacht voor hebben, een preventieve werking opzetten en duidelijk maken dat drugs op school niet kunnen.

De Klachtenlijn kreeg verontrustende signalen van ouders en van leerlingenbegeleiders over Vlaamse secundaire scholen die zelf drugsrazzia's organiseren.

Ouders vinden het onverantwoord om grote groepen leerlingen tegen de muur te zetten en door een drugshond te laten besnuffelen. De meerderheid van de leerlingen heeft doorgaans geen uitstaans met drugs. Ze worden wel 'als crimineel' benaderd.

Leerlingenbegeleiders wijzen op het gevaar dat allerlei vormen van preventief werken onder druk komen. Het vraagt tijd om een vertrouwensrelatie op te bouwen met leerlingen met drugsproblemen en om ze te begeleiden. Als een directie – zonder overleg vooraf met de leerlingenbegeleiders of het preventieteam – drugsrazzia's organiseert, verliezen leerlingen hun vertrouwen in de begeleiding op school. Waar de school op korte termijn lijkt te winnen, is er op middellange termijn alleen maar verlies.

Er duiken ook problemen op rond het sanctiebeleid dat de school aan het resultaat van de drugsrazzia's koppelt. Zo zien we dat scholen leerlingen verplichten toestemming te geven om op elk moment door de directie gefouilleerd te mogen worden. Soms wordt leerlingen ook gevraagd om elke maand de uitslag van een urinetest af te leveren. Als ze daar niet mee akkoord

gaan, krijgen ze te horen dat ze hun diploma niet kunnen halen. Juridisch gaan scholen hun boekje te buiten, en er rijzen ook vragen over de pedagogische impact van dit soort sanctiebeleid.

Brief aan de minister

Om het probleem van drugrazzia's op school onder de aandacht te brengen, schreef de kinder-rechtencommissaris een brief naar de minister. We vroegen om er met scholen en de onderwijskoepels over te praten. We zijn voorstander van meer concrete handvatten of krijtlijnen voor scholen in hun omgang met politie. We vinden dat de huidige ministeriële omzendbrief PLP 41 te weinig houvast biedt.

In haar antwoord deelt de minister onze bezorgheid. Ze wijst op de instrumenten die de Vereniging voor Alcohol en Andere Drugproblemen (VAD) ontwikkelde ('Drugsbeleid op school' en 'Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school'). De minister brengt de instrumenten opnieuw onder de aandacht via de communicatiekanalen van het ministerie van Onderwijs en Vorming. Ook vraagt ze de onderwijskoepels om scholen te wijzen op deze instrumenten.

4.6. Geweldvrije school

Veiligheid en bescherming zijn basisrechten van kinderen en jongeren. Geweld kan hun integriteit enorm aantasten. Elk jaar krijgen we daar meldingen over. Het gaat om geweld tussen leerlingen onderling, én van leerkrachten tegenover leerlingen.

Elke school heeft de verantwoordelijkheid om van de school een veilige en graag ook een aangename plek te maken voor alle leerlingen. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het erg belangrijk en pleit er al jaren voor om te werken aan een positief schoolklimaat en aan het welbevinden van leerlingen. Dat houdt in dat kinderen voor zichzelf een veilige comfortzone kunnen creëren. Ook is het belangrijk dat kinderen en jongeren op school ruimte krijgen om een actieve rol te spelen in hoe ze hun integriteit gestalte geven. Participatie is essentieel als we de integriteit van elk kind serieus nemen.

Pesten

Klachten verhelpen

Het aantal eerstelijnsvragen over pesten nam de voorbije jaren af. Het is eerder uitzonderlijk dat kinderen eerst bij de Klachtenlijn aankloppen. We geven de boodschap dat pesten onaanvaardbaar is en dat ze er goed aan doen om het iemand te vertellen die ze kunnen vertrouwen. We verwijzen door naar Awel, CLBch@t en het JAC. We geven de boodschap dat kinderen bij de Klachtenlijn terecht kunnen als het pesten niet stopt of als ze niet geholpen worden.

Ook al leveren scholen heel wat inspanningen om pesten bespreekbaar te maken en om een pestbeleid uit te werken, toch voelen leerlingen en ouders zich soms in de steek gelaten. Kinderen en ouders kloppen aan bij de Klachtenlijn omdat ze het gevoel hebben dat de school hun problemen niet ernstig neemt, omdat ze eenzijdig focussen op 'het weerloze kind', of omdat het zorgsysteem van de school geen duurzame oplossingen biedt. De Klachtenlijn beluistert de leerling, de ouders, de school en het CLB. We ondersteunen met advies en waar nodig proberen we gestokte samenwerking weer op gang te trekken.

Inzet verbreden

Alicia zit in het zesde leerjaar. Begin oktober belt ze de Klachtenlijn. Ze wordt al meer dan een jaar gepest door klasgenoten. In de klas, op de speelplaats, in de refter en via sms. Het gebeurt heel geniepig. Vorig schooljaar meldde haar moeder het aan de juf. Die hield klasgesprekken. Het pesten stopte dan even. Daarna werd het CLB ingeschakeld. Alicia werd doorverwezen naar een psycholoog om te werken aan haar welbevinden en zelfredzaamheid. Alicia schrijft dat ze sterker moet worden, maar daardoor stoppen de beledigingen, het pijn doen en de bedreigingen nog niet. Eind vorig schooljaar had moeder er genoeg van en stapten ze naar de politie. Dat wordt Alicia nu heel kwalijk genomen. Alicia is bang en wil van school veranderen, maar in Brussel is dat niet eenvoudig. Ze vraagt of wij kunnen helpen.

De Klachtenlijn nam contact op met de school. Sinds 1 september was er een nieuwe directeur. Die luisterde naar onze bezorgdheden en vroeg

tijd om te onderzoeken welke zorg en begeleiding de school al geboden had. De directeur sprak met de juf van het vijfde en het zesde leerjaar, de zorgcoördinator, het CLB en ook met Alicia en haar moeder. Dat leidde tot een klastraject waarin de focus niet meer eenzijdig op Alicia als slachtoffer lag. 'Samenleven in respect' werd het centrale thema. Samen met de ouderaad werden er nieuwe afspraken gemaakt bij wie ouders terecht kunnen met bezorgdheden en klachten. Problemen werden soms letterlijk uitgevochten door ouders aan de schoolpoort. De Klachtenlijn volgde op via Alicia en de school.

Het is normaal dat ouders emotioneel zijn als hun kind slachtoffer is van pesten. Als Kinderrechtencommissariaat betreuren we het als negatieve emoties de leidraad worden. Scholen komen soms stevig onder druk te staan. Sommige ouders verwachten dat scholen vooral hard optreden. We zagen pestsituaties waarbij leerlingen met een beperking betrokken waren, als slachtoffer of als pester. De Klachtenlijn bemiddelt en vraagt aandacht voor de kwetsbaarheid en ondersteuningsbehoeften van elk kind. Inclusie en geïntegreerd onderwijs kan kinderen helpen om te gaan met diversiteit.

Uitsluiting of doorverwijzing verwacht

Mijn zoontje is nu al voor de vijfde keer aangevallen door een jongen op de speelplaats. De eerste drie keer heb ik de school ingelicht en liet ik ze in vertrouwen hun werk doen. De vierde keer was het zo erg dat mijn zoon enkele dagen thuis moest blijven. Tot mijn verbazing bleef de aanvaller gewoon op school. Ik uitte daar mijn ongenoegen over, schreef het schoolbestuur aan en deed aangifte bij de politie. Het schoolbestuur liet weten dat de school het nodige doet. Begin deze week was het weer zover en werden mijn zoon en een vriend in het gezicht getrapt. Ik hoor dat andere ouders ook ongerust zijn en hun kind adviseren om uit zijn buurt te blijven. Voor mij is dit niet meer toelaatbaar. De school vindt dat ze het juist aanpakt. Ik heb opnieuw een klacht ingediend bij de politie en de onderwijsinspectie ingelicht. Ik vraag dat de agressor deze keer van school gestuurd wordt en elders hulp zoekt in

een aangepaste setting zodat onze kinderen veilig naar school kunnen gaan.

De Klachtenlijn veroordeelt het geweld, maar niet het kind. We ondersteunen de vraag om een tuchtsanctie of doorverwijzing niet. De school informeerde ons over de geboden zorg en ondersteuning naar alle betrokken kinderen. De dader wordt nauw opgevolgd door het zorgteam en het CLB. Er is een goede samenwerking met zijn ouders. De school probeert herstelgericht en verbindend te werken met de kinderen en met de ouders. Door de commotie aan de schoolpoort kwam het team daar nog niet aan toe. Samen met de directie vragen we dat het schoolbestuur mee bemiddelt tussen de ouders en de school. Alle ouders kregen daarna een brief over de visie en het zorgbeleid van de school.

Aandacht voor schoolbrede en integrale aanpak

Kinderen die betrokken zijn bij pesten, als slachtoffer, dader of omstaander, zijn afhankelijk van kansen en ondersteuning in hun omgeving. Wie te snel individuele verantwoordelijkheid als oorzaak van dader- of slachtofferschap noemt, of wie vooral zoekt naar oplossingen die het individu en niet de groep of de school responsabiliseren, miskent de reële impact van de context op het schoolklimaat, op het welbevinden en op concrete pestsituaties. Dan komen basisrechten van kinderen in het gedrang.

We vragen aandacht voor een brede en integrale aanpak die iedereen er bij betreft en aandacht heeft voor klaspraktijken, de schoolcultuur en infrastructuur en de sociale media.

De Klachtenlijn probeert altijd breder te kijken naar de visie en het zorgbeleid van de school. We vragen dat elke school een pestbeleid uitwerkt dat gestoeld is op preventieve en curatieve maatregelen en dat recht doet aan dader en slachtoffer vanuit een herstelgerichte aanpak. Pesten is een groepsgebeuren: omstanders hebben daar een cruciale positie in.

KiVascholen van start

Sinds het schooljaar 2014-2015 kunnen basisscholen via vzw Leefsleutels kennismaken met het KiVa-programma. Na de opleiding startten de eerste KiVa-scholen in september 2015.

KiVa is een schoolbreed programma dat pesten benadert als een systemisch probleem en dat pesten aanpakt op leerling-, klas- en schoolniveau. KiVa focust op positieve groepsvorming en op versterkte sociale veiligheid. Het programma bestaat onder andere uit een uitgebreid lessen- en activiteitenpakket, het zet sterk in op ouderbetrokkenheid en op een kernteam dat oplossingsgericht optreedt bij pestproblemen.

► Meer informatie op www.kivaschool.be

De eerste signalen uit het Vlaamse onderwijs zijn positief. Het geheel aan acties maakt het verschil. De Klachtenlijn hoort van verschillende scholen dat er concrete plannen zijn om te starten met een KiVa-opleiding. De kostprijs is soms een struikelblok. Scholen die nog zoeken naar een aanpak, informeren we ook over dit programma.

We kregen ook een klacht over een KiVa-school. Dat bood ons de gelegenheid voor een diepgaand gesprek met kinderen, ouders en de school over de KiVa-aanpak. Ook voor de school was het een zinvol reflectiemoment.

Steun voor KiVa

De ouders van de 12-jarige Pieter nemen eind mei 2016 contact op met de Klachtenlijn. Hun zoon heeft al een hele voorgeschiedenis van pesten. De school probeerde wel, maar oplossingen bleken niet duurzaam te zijn. Er volgde een doorverwijzing naar een kinderpsychiater. Dit schooljaar startte de school met KiVa. De ouders waren hoopvol na de informatieavond voor ouders. Toen er in september een nieuw incident was, startte het KiVa-kernteam met de 'steungroepaanpak'. Dat hielp. Pieter zijn welbevinden ging er sterk op vooruit. Er waren geen noemenswaardige incidenten meer.

Tot twee weken geleden Pieter in de speeltijd van een bank geduwd werd en kneuzingen en schaafwonden opliep. De ouders schrikken en nemen contact op met hun KiVa-aanspreekpersoon.

Ze vragen verhoogde waakzaamheid. Als Pieter begin deze week na een conflict opnieuw hard tegen de grond gaat, zijn de ouders erg ongerust. Ze vinden dat er te weinig toezicht is op de speelplaats en vragen garanties om de fysieke integriteit van Pieter te waarborgen. Ze vragen een gesprek met de directie die ze de volgende dag al ontvangt. De ouders vinden dat de directeur de incidenten minimaliseert en de schuld bij hun zoon legt. Ze vragen de Klachtenlijn of we kunnen helpen om voor de laatste weken van het schooljaar de integriteit van Pieter te waarborgen.

De Klachtenlijn sprak met Pieter, zijn ouders, leden van het KiVa-kernteam en de schooldirecteur. Niemand stelde de KiVa-aanpak ter discussie. Integendeel: iedereen erkent dat de combinatie van lessen, speelplaatswerking, ouderbetrokkenheid, een opgeleid kernteam en oplossingsgerichte interventies het verschil maakt. Tegelijk was de melding voor de school een reflectiemoment. We focussen hier op wat Pieter zelf het meest waardevol vond en wat volgens hem ook had kunnen helpen op het einde van het schooljaar: de steungroepaanpak. Zijn steungroep bestond uit acht kinderen: zijn twee grootste pesters van vorige schooljaren, drie vrienden en drie andere klasgenoten. Ze hadden zich het hele schooljaar om hem bekommerd. Toen er al eens een conflict dreigde, kwamen ze tussenbeide zodat het niet escaleerde. Ze stonden ook in verbinding met het KiVa-team. Dat gaf Pieter een veilig gevoel. De school hield ook de ouders geregeld op de hoogte. De pesters gedroegen zich op hun beurt socialer.

Bij de twee recente incidenten had niemand van de steungroep gereageerd. Hoe dat kwam? Volgens Pieter bestond de groep niet meer. Ook de kinderen van de steungroep bleken er zo over te denken. Ze hadden al een tijdje niet meer moeten helpen. Voor de school was dit belangrijke feedback om verder mee aan de slag te gaan. De opstart van een steungroep is voor iedereen duidelijk afgebakend, het einde veel minder. Op dat vlak had de school de melding van de ouders kunnen aangrijpen om de steungroep aan te spreken. De eindverantwoordelijkheid blijft bij de school.

”

Leerlingenbemiddeling

Er werden verschillende instrumenten ontworpen die scholen ondersteunen in hun beleid om pesten en andere vormen van geweld te voorkomen en aan te pakken. Het ministerie van Onderwijs en Vorming ontwikkelde een nieuwe publicatie 'Werken aan een verbindend schoolklimaat, hoe reageert jouw schoolteam doeltreffend op pesten?' Scholen krijgen informatie en tips voor de preventie en de aanpak van pesten. De focus ligt op *empowerment* van iedereen die bij het beleid tegen pesten betrokken is. Bijzondere aandacht gaat naar leerlingenbemiddeling (*peer mediation*).

- ▶ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2015), *Werken aan een verbindend schoolklimaat, hoe reageert jouw schoolteam doeltreffend op pesten?* Brussel: Departement Onderwijs en Vorming

De studiedag op 15 december 2015 focuste op leerlingenbemiddeling. De kinderrechtencommissaris gaf een reflectie vanuit kinderrechten. Hij benadrukte dat leerlingen inschakelen als bemiddelaar heel wat kansen en mogelijkheden biedt. Als vorm van herstelgericht werken gaat de aandacht vooral naar het gebruik en het oefenen van herstelgerichte taal, en naar geweldloze bemiddeling bij conflicten. Kleine zaken lossen leerlingen onderling op, escalatie kan vermeden worden en signalen komen via leerlingen sneller bij de schoolverantwoordelijken terecht.

Tegelijk waarschuwde de kinderrechtencommissaris dat leerlingenbemiddeling geen wondermiddel is. Het mag geen geïsoleerd initiatief zijn, maar moet onderdeel zijn van een schoolbrede visie en integraal beleid. De verantwoordelijkheid kan ook nooit verschoven worden naar leerlingen. *Peer mediators* moeten begeleid worden door een leerkrachtenteam. Dat is ook de boodschap die kinderen en jongeren ons geven. Kinderen worden vaak aangemoedigd om ruzies en conflicten uit te praten. Ze vinden begeleiding door een volwassene heel belangrijk. Herstelgesprekken of excuses zijn anders niet altijd doordacht of gemeend.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Leerlingenbemiddeling: kansen en uitdagingen vanuit kinderrechtenperspectief*, www.kinderrechtencommissariaat.be – Publicaties

Goede afspraken maken goede vrienden

De 11-jarige Jappe schreef een kort berichtje naar de Klachtenlijn: 'Ik word al een tijdje gepest op school en de school helpt mij niet echt.'

We zochten contact met Jappe en praatten met hem over wat 'echt helpen' betekent. Jappe vertelt dat er bij het voetballen in de pauzes veel conflicten ontstaan over overtredingen, ballen die wel of niet over de lijn zijn, enzovoort. Het kan er dan fel aan toe gaan. Er wordt geduwd, getrokken en gestampt. Jappe wil dat niet meer.

De toezichtjuf komt wel tussenbeide als het uit de hand loopt. Kinderen moeten elkaar dan de hand geven en sorry zeggen. Maar dat helpt niet echt. Veel kinderen menen het niet, vindt Jappe. De discussies en de ruzies komen snel terug. Jappe vindt dat de leerkrachten echt moeten helpen om conflicten uit te praten. Maar eigenlijk moeten er eerst betere afspraken gemaakt worden.

We brachten de bezorgdheid van Jappe over aan de school. De toezichtjuf ging er samen met de voetballers mee aan de slag. De sportleraar werd gevraagd om mee na te denken. Dat leidde tot afspraken over fair play, het trekken van lijnen op de speelplaats en het aanstellen van een scheidsrechter. Er zijn nu veel minder conflicten. Zijn die er wel, dan helpen de afspraken om het uit te klaren. Daar zorgden de leerlingen en leerkrachten samen voor.

Conflixers van start

De minister van Onderwijs sloot een samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse Scholierenkoepel om de methodiek van leerlingenbemiddeling verder uit te rollen. 'Conflixers' komen tussenbeide bij kleinere conflicten. De Klachtenlijn informeert scholen en jongeren over dit aanbod.

► Meer informatie op www.deconflixers.be

Bejegening door leerkrachten

De leraar-opvoeder

Een positieve leer- en opvoedingssituatie staat of valt met de kwaliteit van de binding tussen leerkracht en leerling. Leerkrachten moeten gezag kunnen houden. Maar dat moeten ze doen met respect voor de integriteit en de rechten van leerlingen. Dat wil zeggen dat ze leerlingen niet mogen vernederen, bedreigen, uitschelden, belachelijk maken of slaan. Klachtenonderzoek toont de negatieve impact op het welbevinden en de schoolse prestaties van kinderen en jongeren.

Leerlingen en ouders nemen contact op met de Klachtenlijn omdat ze een gebrek aan erkenning en herstelgericht werken ervaren. Ook leerkrachten en directies kloppen soms bij ons aan voor advies. Ze hebben vragen bij de pedagogische aanpak van sommige collega's.

Het Kinderrechtencommissariaat wijst op integriteit en participatie als belangrijke bouwstenen voor een positief leerklimaat. We informeren over rechten in en door onderwijs. We vinden het belangrijk om bezorgdheden van leerlingen ernstig te nemen en in dialoog te zoeken naar een oplossing. Waar nodig en gevraagd gaan we mee aan tafel zitten.

Recht op uitleg?

Dit schooljaar heb ik een leerkracht die kwetsende uitspraken doet als ik om uitleg vraag. Dat ik als 18-jarige toch maar een dom kieken ben bijvoorbeeld. Na een tijdje hebben andere leerkrachten dat overgenomen. Ik word regelmatig kwaad en reageer verbaal. Dan beginnen ze over mijn gedrag opmerkingen te geven. Ik stapte naar de directeur. Weer krijg ik te horen dat ik als 18-jarige maar sterker in mijn schoenen moet staan. De school lijkt niet te beseffen dat ik ze nodig heb om mijn diploma te halen. Ik ben dan misschien wel meerderjarig, ik ben misschien niet de slimste, ik ben inderdaad al twee keer blijven zitten, maar ik zet wel door om mijn diploma te halen. Heb ik dan geen recht op een deftige uitleg?

Het Kinderrechtencommissariaat pleitte voor herstelgesprekken tussen de leerling en de leerkrachten. Samen met de leerling bekeek de leerlingenbegeleider waar de onduidelijkheden en moeilijkheden zitten. De leerlingenbegeleider nam dat daarna verder op met de vakleerkrachten.

”

“

Leerkracht vraagt input

Mijn collega-leerkracht doet elke les yoga met zijn 17-jarige leerlingen. Onlangs deed een leerling bij yoga zijn ogen open en zag hem foto's maken. De leerlingen stapten naar hun klastitularis omdat ze zich geraakt voelden in hun privacy. De titularis is naar de directie gestapt. Ook in mijn les kaartten de leerlingen het aan en ook ik meldde het bij de directie. De directeur vertelde over mijn melding aan de leerkracht en die wil nu een gesprek met mij. Ik wil opkomen voor de rechten van de leerlingen en had graag info gekregen en jullie visie hierover. Kunnen jullie me kapstokken aanreiken voor dat gesprek?

”

Leerlingen raken soms ook ongevraagd betrokken bij conflicten in een leerkrachtenteam. Als leerlingen dat melden aan de school, mogen ze verwachten dat ze geholpen worden. We merken dat jongeren soms net dan geïsoleerd worden. Dat is onaanvaardbaar. Die leerlingen willen vooral bevestiging dat wat ze overkomt onaanvaardbaar is. Ze vragen advies om daar zo goed mogelijk mee om te kunnen. Meestal is er geen vraag om te bemiddelen, net uit vrees dat het nog erger wordt.

“

Geïsoleerd na conflict tussen leerkrachten

Ik heb al sinds januari een conflict met een leerkracht. Dat is ontstaan omdat die leerkracht en een andere leerkracht over elkaar aan het roddelen waren tegen onze klas. Als klasgroep hadden we het gevoel dat we kamp moesten kiezen. Dat wilden we niet. Ik ben dat in naam van de klas gaan melden bij de directeur. Die leerkracht neemt mij dat kwalijk. Ze negeert me of zet me om niets uit de les. Omdat het bleef duren, ben ik het na de paasvakantie gaan melden bij de nieuwe

directeur en de leerlingenbegeleider. Die zouden met de leerkracht gaan praten, maar sindsdien heb ik er niets meer over gehoord en de houding van die leerkracht is nog altijd even erg. Ik ben nu zelfs twee weken ziek thuis geweest door dit conflict. Ik wil eigenlijk zeggen aan die leerkracht hoe fel dat mij raakt. Ik wil met haar praten, maar ze weigert. Hoe kan ik dit aanpakken? Ook al heb ik ondertussen beslist om volgend schooljaar te veranderen van school.

De Klachtenlijn adviseerde een nieuw gesprek met de leerlingenbegeleider en de directeur. Zodat ze duidelijk kon maken wat de blijvende impact was van het conflict. Tegelijk had ze recht op terugkoppeling over eerder gemaakte afspraken. We vroegen ook om met klasgenoten te bekijken wie met haar zou kunnen meegaan. Ze had het in januari opgenomen voor de klasgroep. De leerling kon hiermee verder.

”

Racisme op school bij terreurdreiging

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt af en toe klachten die uitdrukkelijk verwijzen naar racisme of discriminatie. Veel frequenter zijn klachten waarin jongeren of hun ouders in algemenere termen het gedrag van bijvoorbeeld een leraar of begeleider aanklagen. Of ze benoemen het gedrag juist heel specifiek maar zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar een eventuele racistische ondertoon. In sommige gevallen is het vermoeden van een racistische houding niet ver weg. Maar soms vragen ouders zelfs uitdrukkelijk om de situatie die zij aanklagen geen racisme te noemen. Zij zijn bang dat het gebruik van het woord racisme de oplossing van het probleem bemoeilijkt.

We zien wel dat het profiel van jongeren met klachten over het sanctiebeleid op school en over definitieve uitsluitingen in de lijn liggen van het sociaal profiel van de definitief uitgesloten leerlingen dat AgODi elk jaar publiceert. Het is vaker een jongere met een exotisch klinkende naam en meer bso en tso dan aso, meer jongens dan meisjes. Ter illustratie: de eerste klacht bij de Klachtenlijn over een definitieve uitsluiting in het schooljaar 2015-2016 kwam er na amper twee weken school. Een jongen van 16 jaar met Turkse

roots uit het tso. Hij was nieuw op school en zijn kansen waren zichtbaar na amper twee weken al op.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Meldingen bij de klachtenlijn van het kinderrechtencommissariaat*, <http://kinderrechtencoalitie.be/nieuws/meldingen-bij-de-klachtenlijn-van-het-kinderrechtencommissariaat>
- ▶ Agentschap voor onderwijsdiensten (AgODi), *Wie is er niet wanneer de schoolbel rinkelt?*, www.agodi.be/publicaties-leerplicht

Recente klachten waarin de melder naar racisme verwijst, zijn duidelijk verweven met de veranderde context sinds de terreuraanslagen in Parijs op vrijdag 13 november 2015. De klachten illustreren de behoefte van scholen aan goede ondersteuning over hoe omgaan met diversiteit en met vragen van ouders daarover. Dat bleek ook uit de getuigenissen van ouders en leerkrachten op een gespreksavond georganiseerd door de Federatie van Marokkaanse Verenigingen, waar het Kinderrechtencommissariaat aan meedeed. Aan de ene kant zijn er ouders die schoolse achterstand bij kinderen met een migratieachterstand te snel als een uiting van discriminatie zien. Aan de andere kant voelen scholen en leerkrachten zich soms te snel bedreigd door klachten over achterstelling of uitsluiting.

Goedbedoelde pogingen van ouders met een migratieachtergrond om de waarden van hun cultuur en godsdienst op een evenwichtige manier te duiden, zien scholen soms verkeerd als aanzetten tot radicalisme.

Na de aanslagen in Parijs

De basisschool van mijn kinderen discrimineert allochtone kinderen. Mijn zoontje van 6 werd in de kleuterschool al vaak uitgesloten in de klas en op de speelplaats. Veel kinderen ervaren een sfeer van uitsluiting. Toen ik eens het leerlingvolgsysteem kon inkijken, zag ik dat alle allochtone kinderen in het rood stonden. Ik ben al eens gaan praten met de juf, die voelde zich bedreigd. De directeur zei daarna dat ik alleen via hem mag communiceren. Ik zit ook in de ouderraad om betrokken te zijn. Zo ga ik ook voorlezen in de klas. Na de aanslagen van Parijs ben ik gaan voorlezen over de waarden van de islam omdat mijn dochter vertelde dat sommige kinderen niet

meer met haar speelden. Ik werd buiten gegooid en er werd tegen mij een klacht ingediend wegens radicalisme. Maar er zijn nog andere allochtone ouders die in hetzelfde schuitje zitten. Zij durven niet naar buiten te komen met hun verhaal.

In een gesprek met het Kinderrechtencommissariaat verduidelijkte de vader zijn bedoeling: Ik wil dat mijn kinderen dezelfde toekomst hebben als autochtone kinderen. Als zij van jongs af aan negatieve ervaringen hebben, lopen zij het risico geen moeite meer te doen om er bij te horen en in criminaliteit te verzanden. Ik streef naar volwaardig burgerschap voor mijn kinderen. Ik heb dat via de directeur geprobeerd en via de scholengroep. Ik heb zes of zeven verklaringen van andere ouders die hetzelfde meemaken. Ik wil een signaal geven en preventief werken. Ouders bij de school betrekken is nodig. Van allochtone ouders hoor ik dat ze geen tijd hebben, hun kinderen niet in diskrediet willen brengen of een taalbarrière ervaren.

De klacht van de school tegen de vader is ondertussen geseponneerd. We verwijzen de vader door naar een vereniging van moslimouders. Die erkennen zijn probleem, maar hun reactie stelt de vader toch eerder teleur.

Anders dan sommige ouders lijken te hopen, kun je goede communicatie en wederzijds begrip tussen school en ouders niet per decreet afdwingen. Maar verder inzetten op goede begeleiding van scholen in omgaan met diversiteit is zeker nodig.

4.7.

Religie en religiebeleving op school

Religie en religiebeleving op school blijkt een heikel thema te worden. Van leerlingen blijven we klachten krijgen over een hoofddoekverbod of verbod op andere religieuze symbolen. We krijgen nu ook klachten rond vasten in de ramadan en over disputen rond zwempakken.

Religieuze symbolen op school

In ons jaarverslag 2012-2013 meldden we klachten over het verbod op levensbeschouwelijke symbolen op school. Klachten kwamen zowel van leerlingen in het GO! als in het katholiek onderwijs. In ons jaarverslag 2014-2015 gingen we dieper in op het arrest dat de Raad van State in oktober 2014 naar aanleiding van gelijkaardige klachten uitsprak en op het debat naar aanleiding van dat arrest in het Vlaams Parlement. We formuleerden toen ook een voorstel voor een algemene bepaling in schoolreglementen over het dragen van religieuze symbolen door leerlingen dat tegemoetkomt aan de bedenkingen en bezwaren van de Raad van State tegen bestaande verboden in scholen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2012-2013. Kinderen en jongeren vallen tussen de plooiën*, 2013-2014/04, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2014-2015. Voorbij de grenzen van het bekende*, 2015-2016/03, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Ondertussen vinden ook islamleraren de weg naar het Kinderrechtencommissariaat. Zij melden ons hoe hun leerlingen zich verzetten tegen het verbod op religieuze symbolen op hun school. Uit die meldingen blijkt dat sommige leerlingen heel goed op de hoogte zijn van de visie van de Raad van State en zich afvragen hoe het verbod op hun school dan nog kan blijven bestaan.

Petitie tegen hoofddoekverbod

Ik ben islamjuf. Meisjes komen me regelmatig vragen stellen over een hoofddoek. Een groep meisjes nam onlangs het initiatief een petitie te laten ondertekenen voor het intrekken van het verbod op levensbeschouwelijke kentekens dat al jaren in het schoolreglement staat. De petitie werd door heel wat leerlingen ondertekend en afgegeven aan de directie. Het meisje dat het initiatief nam, werd bij de directie geroepen en kreeg het verwijt dat zij andere leerlingen onder druk zette om de petitie te ondertekenen. Het meisje schrok en heeft daar een erg slecht gevoel

aan overgehouden. Zij weet niet meer zo goed wat zij verder nog kan doen, zonder in de problemen te komen. Ze zegt me: 'Een algemeen principeel verbod is toch onwettig, de Raad van State heeft zich daarover al uitgesproken. Hoe kan dat arrest dan in alle scholen afgedwongen worden? Moet er telkens, in elke school afzonderlijk opnieuw een procedure opgestart worden? Dat kost zoveel geld, dat gaan mijn ouders niet kunnen betalen. Het is allemaal zo oneerlijk.'

Ik begrijp heel goed de frustratie van de leerlingen op mijn en andere scholen. Ik kan ze alleen maar aanmoedigen om heel goed te studeren en ervoor te zorgen dat ze hun diploma behalen. Wat heel vaak terugkomt: 'Wat voor zin heeft het, wij kunnen toch nergens aan de slag met onze hoofddoek?' of 'Het enige dat ik kan doen is studeren voor islamjuf, want dan kan ik mijn hoofddoek nog ophouden.' Het doet me heel erg pijn als ik zie dat heel wat leerlingen enorme ambities hebben, maar uiteindelijk kiezen voor een richting die hun niet per se ligt. Zij kiezen dan voor een richting waar ze een kans hebben om hun hoofddoek te mogen ophouden. Men spreekt dan van gelijke kansen? Ik heb dit probleem al gesignaleerd bij het ENAR en nog niet zo lang geleden werd het in het Europees Parlement besproken. Maar ik maak me geen illusies.

In mei wordt er in de buurt een rondetafelgesprek georganiseerd over onder andere deze problematiek. Zijn er tips die ik kan meegeven? Zijn er organisaties bereid om contacten te leggen met het GO! om de problematiek aan te kaarten? Het standpunt van de minister kennen wij intussen al. Wat raadt u deze meisjes aan?

De Klachtenlijn sprak met de leerkracht. We wogen twee mogelijkheden tegenover elkaar af: bruggen bouwen waar het kan en juridische stappen zetten waar het moet. We zochten op bij welke instanties en organisaties in haar omgeving ze verder terecht kon, onder andere voor het rondetafelgesprek, en vroegen haar ons verder op de hoogte te houden.

Onbegrip voor de ramadan

In de pers konden we lezen over de bezorgdheid van scholen over het toenemende aantal jonge moslimleerlingen dat zich – soms zonder medeweten van hun ouders – wil houden aan de strenge vastenregels in de ramadan. In andere gevallen is het juist eerder de houding van de school die zorgen baart.

Vasten op school?

Ik ben leerkracht islamitische godsdienst in het basisonderwijs en vandaag kreeg ik te horen dat de kinderen bang waren omdat het ramadan wordt. De laatste jaren maken ze rare dingen mee. Ze mogen niet vasten op school. En als ze toch vasten, lachen de leerkrachten ze uit of provoceren ze. Als ze in de eetzaal zitten, moeten ze naar de anderen kijken. Ze mogen hun hoofd niet neerleggen. Op een sportdag moesten moslimkinderen heel lang lopen, tot er eentje flauwviel. Ze verplichten de kinderen om boterhammen mee te brengen, anders krijgen ze straf. Ook worden ze constant belachelijk gemaakt bij de andere leerlingen. De leerlingen zijn zo bang dat ze nu in het geheim vasten: ze leggen kruimels in hun brooddoos zodat de leerkrachten denken dat ze gegeten hebben. Ik was er niet altijd bij, maar geloof ze helemaal want ik heb al verschillende racistische opmerkingen gehoord van leerkrachten of leerlingen. De directie ging er nooit dieper op in. Ik weet dat mijn leerlingen niet allemaal engeltjes zijn, ik moet me ook soms boos maken, maar zoiets wordt mij te veel. Ik voel me trouwens al het hele jaar slecht in die school, veel hypocrisie.

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde bij de pedagogische begeleidingsdienst van het onderwijsnet naar de interne klachtenprocedure die gevolgd kon worden. We gaven die informatie door aan de leerkracht. In een later contact meldde ze ons dat ze ondertussen haar ontslag gegeven had.

Vanaf welke leeftijd en onder welke beperkende omstandigheden het vanuit gezondheidsoogpunt aanvaardbaar is om een hele dag niet te eten en te drinken terwijl je toch geacht wordt mee

te doen met alle schoolactiviteiten, is iets waar school, leerlingen, ouders en experts in dialoog over moeten kunnen gaan om tot redelijke afspraken te komen. De basis voor zo'n dialoog is een respectvolle houding tegenover de godsdienst-overtuiging van de leerling. Dat leerkrachten leerlingen die willen vasten, uitlechten of provoceren, valt niet goed te praten. Het is een aanfluiting van artikel 9 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens dat de vrijheid van godsdienst-overtuiging en -uiting een grondrecht noemt. Artikel 14 van het kinderrechtenverdrag verplicht de Vlaamse overheid ervoor te zorgen dat dit grondrecht gerespecteerd wordt.

Leerlingen én school versus zwembad

In andere gevallen toont de school juist veel begrip voor de religieuze of culturele gevoeligheden van leerlingen en ouders en bereiken ze een compromis. Bijvoorbeeld over zwempakken in de verplichte zwemlessen. Maar dan stoten school én leerlingen op de starre houding van de verantwoordelijke van het gemeentelijke zwembad.

Compromis over zwempak niet aanvaard door zwembad

Tussen de school waar ik werk en de ouders van een leerling was een compromis bereikt over het zwempak waarin hun dochter kon meedoen aan de zwemlessen. Het meisje zou een pakje dragen dat armen en benen bedekt, maar dat toch praktisch is om in te zwemmen. Kinderen uit het gezin gingen vroeger nooit mee zwemmen. Vanuit de stad mocht dat niet meer, behalve in een lichtere stof. Weer onderhandeld met de ouders. Zij kochten surfpakjes in badpakstof hoewel ze het financieel niet breed hebben. Nu mogen ook die badpakken niet meer. Het zwembad haalt aan dat het moet voldoen aan de strengere normen voor waterkwaliteit, opgelegd door de Vlaamse milieuwetgeving. Daardoor voerden de stedelijke zwembaden vanaf 1 januari 2014 een nieuw reglement in met strengere richtlijnen over onder andere de zwempakken. Daarnaast worden hygiëne, veiligheid en klantvriendelijkheid aangehaald als redenen.

Conclusie: een nodeloze kost voor deze mensen, en de kinderen mogen niet meer mee gaan

zwemmen. Wat met eindtermen? Wat met het welbevinden van de kinderen?

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde bij de beheerder van het zwembad naar richtlijnen over zwemkleden. Daarna maakten we ons standpunt over. We wezen op de onduidelijke definitie van 'zwempak' in de politiecodex van de gemeente en het gebrek aan objectieve redenen voor het verbod. We lieten de zaak verder over aan Unia, die hierover ook een klacht gekregen had in verschillende steden.

”

De zwempakken waar moslimmeisjes soms voor kiezen, zijn wel vaker een breekpunt voor zwembadbeheerders. Dat is bijvoorbeeld het geval met boerkini's, badpakken met lange pijpen, mouwen en hoofdbedekking.

“

Geen boerkini's gewenst

Moslimmeisjes van onze school konden tot oktober in boerkini gaan zwemmen tijdens het middaguurtje voor vrouwen in het stedelijk zwembad. Voor sommige meisjes was dat een manier om hun eindtermen voor zwemmen te halen. Eerder probeerden ze met de groep mee te gaan zwemmen in een ander zwembad maar daar werden ze geweigerd vanwege hun boerkini. Dat privézwembad motiveerde het boerkini-verbod op basis van hygiëne, duurzaamheid (een boerkini zou meer water absorberen) en het argument dat andere klanten er aanstoet aan zouden nemen.

Momenteel is het stedelijk zwembad gesloten en kunnen de schoolmeisjes nergens meer gaan zwemmen.

Het Kinderrechtencommissariaat praatte met de schepen van Sport, de schepen van Gelijke Kansen en de directeur van de sportdienst. Het zwembad waar de school naartoe gaat, heeft laten weten dat ze de boerkini onder geen enkele voorwaarde kunnen aanvaarden.

Uit contact met Unia bleek dat zij ook met deze zaak bezig waren en juridische stappen overwoegen. We deelden hen ons standpunt mee.

”

4.8.

Mogen meisjes minder?

We krijgen niet vaak gendergerelateerde klachten vanuit of over scholen. Daarom valt deze des te meer op.

“

Broer mee op sneeuwklas, zus niet

Op onze school zitten een broer en een zus uit een Marokkaans gezin. De twee laatste jaren gaan op sneeuwklassen. Het meisje mocht vorig jaar niet meegaan. Dit jaar mag ze opnieuw niet, maar haar jongere broer wel. Omdat hij een jongen is. Het meisje heeft het daar moeilijk mee. We weten dat dit valt onder het ouderlijk gezag, maar hoe gaan we hier als school het best mee om?

”

Dat ouders hun kinderen niet mee laten gaan op sneeuwklas, is strikt juridisch hun goed recht. Als daar financiële motieven mee gemoeid zijn, kan de school in de mate van haar mogelijkheden een oplossing proberen te zoeken. Het uitzonderlijke geval waarin een jongen wel mee mag en zijn zus niet, daagt niet alleen onze waarden en normen rond gelijkberechtiging van jongens en meisjes uit. Het is ook voor de school een hele uitdaging. Het enige wat ze kunnen doen, is proberen bij de ouders te peilen naar hun motieven, waar ze schrik voor hebben, en ze dan proberen te overtuigen dat hun dochter op sneeuwklas echt wel in veilige handen is. En dat het voor haar even belangrijk is om mee te gaan als voor haar broer.

De vraag over sneeuwklassen toont hoe belangrijk het is dat scholen ruimte creëren om culturele en religieuze verschillen tussen leerlingen en hun gezinnen bespreekbaar te maken. Niet alleen als er een specifiek probleem opduikt, maar in permanente dialoog. De melding over zwemmen toonde ook al hoe 'het verschil' net de aanleiding kan zijn voor constructieve samenwerking tussen de school en de ouders.

4.9.

Straffen op school**Opvolging dossier 2015**

In 2015 maakten we het dossier 'Straffe school. De grenzen van sanctioneren verkend'. Het voorbije jaar verzorgden we presentaties.

In oktober gaven we de workshop 'regels en sancties: alternatieve benaderingen voor discipline op school' op een conferentie van de Evens Stichting.

Voor deze workshop maakten we een filmpje op basis van een getuigenis van Inge in ons dossier. Een leerling van 17 die verschillende tucht- en sanctiewatertjes moest doorzwemmen. De leerkrachten, leerlingbegeleiders, directeurs en CLB-medewerkers zaten grotendeels op dezelfde lijn. Ze waren het oneens met hoe Inge behandeld werd. Te veel probleemgericht en te weinig welzijnsgericht.

- ▶ De getuigenis van Inge is beschikbaar via ons YouTubekanaal en op www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/conferentie-conflict-matters-learning-across-difference
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Straffe school: De grenzen van sanctioneren verkend*, 2015, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/straffe-school-de-grenzen-van-sanctioneren-verkend

Positieve signalen

De Klachtenlijn zag heel wat bewegen in scholen op deze punten. We kwamen in contact met scholen die van herstelgericht werken of van het eigenaarschap van leerkrachten bij conflicten hun pedagogisch jaarthema maakten. Directies en schoolbesturen gaven de boodschap dat ze sterker inzetten op zorgbeleid om het aantal definitieve uitsluitingen terug te dringen. Bij LOP-Antwerpen werden over de onderwijsnetten heen maatregelen om het aantal tuchtverwijderingen terug te dringen gebundeld en aangevuld met concrete acties op verschillende niveaus.

We zijn tevreden dat veel scholen ons dossier 'Straffe School' en onze visie al kennen. We pleiten er niet voor dat scholen niet langer straffen.

We vragen om zorg- en sanctiebeleid op elkaar af te stemmen. Dat draagt bij tot de constructieve oplossing van conflicten en tuchtproblemen en tot een meer respectvol en meer emancipatorisch schoolklimaat.

Scholen vinden ook steeds vaker de weg naar onze Klachtenlijn als het gaat over sanctiebeleid. Directies zoeken informatie om hun beleid anders vorm te geven. Leerlingbegeleiders vragen ons perspectief omdat ze dreigen vast te lopen in complexe dossiers.

Directeur zoekt alternatieven

Wij stellen vast dat heel wat leerlingen die strafstudie krijgen, hun tijd daar zitten te verdoen. Strafstudie is niet altijd zinvol. Wij willen alternatieve maatregelen opstellen. Waar moeten we op letten bij alternatieve maatregelen en straffen? Hoe vermijden we dat we raken aan kinderrechten? Welke aandachtspunten zijn er?

Deze directeur kende ons dossier nog niet. Daar brachten we verandering in. We vroegen ook om de leerlingen zelf te betrekken bij het hertekenen van het beleid.

Schoolpsycholoog vraagt advies

Ik ben schoolpsycholoog in een OV4-school, type 9. Een 15-jarige leerling met ASS en ODD maakt het medeleerlingen en leerkrachten erg moeilijk. We proberen hem samen met het CLB, de ouders, zijn psycholoog en psychiater te begeleiden. Hij gaat ook anderhalve dag per week op time-out. Dat helpt allemaal niet. Hij daagt constant uit en gaat fysiek over de schreef. Deze week gooide hij met steentjes naar een leerkracht. Nu blijft hij weigeren om daarover met mij en die leerkracht te praten en zijn excuses aan te bieden. Hij heeft nergens nog zin in. Hij vindt dat hij vaak onterecht gestraft wordt. Hij is vooral kwaad op de school omdat we volgend jaar zijn richting niet meer aanbieden en hij dus van school moet veranderen. Medeleerlingen en leerkrachten hebben nu even ademruimte en rust nodig. Daarom zouden we de leerling tien dagen preventief willen schorsen. Wat vindt het Kinderrechtencommissariaat daarvan?

De Klachtenlijn begrijpt dat de school wil ingrijpen omdat de rechten en belangen van medeleerlingen en personeel in het gedrang zijn. En omdat de leerling weigert mee te werken aan herstelgesprekken. We vragen vooral aandacht voor de impact van de maatregel. De leerlingbegeleider zegt dat de leerling het als een beloning ervaart als hij niet naar school moet gaan. Dat is zo voor de time-out. Zal dat bij een preventieve schorsing van twee weken anders zijn? Bovendien houdt een preventieve schorsing in dat er eerst gesanctioneerd wordt en er tegelijk een tuchtonderzoek komt om te kijken of een tuchtmaatregel nodig is. Zal dat het gevoel van onterecht gestraft te worden niet versterken?

Op basis van het gesprek vonden we dat er vooral in de samenwerking met de time-outorganisatie nog ruimte was om te verdiepen. Wat kan de school leren van het time-outproject? Hoe kunnen ze elkaar versterken? We vroegen ook aandacht voor de schoolloopbaanbegeleiding omdat daar een grote bron van frustratie lag. Waar zou de leerling volgend schooljaar terecht kunnen? Kunnen er schoolbezoeken georganiseerd worden? Kan de school de overstap voorbereiden en begeleiden? Daarop inzetten lijkt ons toekomst- en oplossingsgericht.

”

Aandacht voor het maatregelencontinuüm

Tegelijk blijven sancties een thema waarover leerlingen en ouders vlot de weg vinden naar onze Klachtenlijn. We bleven op veel verschillende knelpunten botsen waar we in ons dossier ‘Straffe school’ aandacht voor vragen. Vooral het maatregelencontinuüm, de tuchtprocedure, de preventieve schorsing en de definitieve uitsluiting leidde tot veel vragen en klachten.

Een school bepaalt in grote mate hoe ze reageert op leerlingen die leefregels overtreden. De school mag niet voor een zwaardere straf kiezen als een lichtere straf kan helpen. Straffen moeten rekening houden met het kinderrechtenverdrag en de menselijke waardigheid.

We blijven klachten krijgen over scholen die heel snel kiezen voor de zwaarste maatregel of maar één richting in het maatregelencontinuüm

hanteren. Er is wel een duidelijk stappenplan, maar toch doet klachtenonderzoek vragen rijzen over de begeleiding en zorg onderweg. Haast op automatische piloot wordt er door het continuüm gedenderd. We zien heel wat meldingsfiches en registraties in leerlingvolgsystemen over wat er allemaal misloopt. Kwalitatieve informatie over zorg en bijsturing ontbreekt nog te vaak. Als leerlingen dan van school gestuurd worden, beoordelen we klachten over die beslissing als gegrond.

“

Traditioneel sanctiebeleid

Mijn zoon (13 jaar) kreeg nota's wegens Frans praten op de speelplaats, leerkrachten tegenspreken, niet in orde zijn met zijn materiaal, spelen met de pennenzak van een klasgenoot. Elke drie nota's gaan samen met een strafstudie. Dit jaar had hij al drie strafstudies. Voor het totaal aantal nota's en strafstudies kreeg hij drie dagen tijdelijke uitsluiting. Daarop volgde een begeleidingscontract waarin stond dat hij tot eind december geen enkele nota meer mocht krijgen en respect moet hebben voor de leerkrachten. We zijn half december en ik kreeg een aangetekende brief dat er een tuchtprocedure opgestart is. Volgende week hebben we het tuchtverhoor. Wat zijn onze rechten? Hoe pakken we dat het best aan?

De Klachtenlijn gaf advies. De moeder liet achteraf weten dat haar zoon definitief uitgesloten was. Ze tekende geen beroep aan en ging op zoek naar een andere school. We wezen haar op de ondersteuning die ze van de school mag verwachten.

”

CLB als vertrouwenspersoon in tuchtprocedures?

In het schoolreglement van verschillende scholen is een bepaling opgenomen dat het CLB niet kan optreden als vertrouwenspersoon bij tuchtgesprekken. Daarover kregen we een vraag van het Minderhedenforum. De vertrouwenspersoon moet wettelijk niet aan voorwaarden voldoen en kan om het even wie zijn. Mag een school dan wel een beperking opleggen? Naast de wettelijke kant van het verhaal vroeg het Minderhedenforum

ons standpunt over de rol van het CLB in tuchtprocedures.

We klaarden uit dat die schoolreglementen niet in strijd zijn met de regelgeving. CLB-medewerkers treden om deontologische redenen niet op als vertrouwenspersoon in tuchtprocedures. Die redenen vloeien voort uit de eigen opdracht en doelstellingen, en de plaats en de rol die het CLB al heeft in een tuchtprocedure.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aan scholen en CLB's om goed samen te werken zodat het CLB volop zijn rol kan spelen. We stellen nog te vaak vast dat leerlingen definitief uitgesloten worden zonder dat de school ooit het CLB inschakelde. Dat baart ons zorgen. We vragen dat school en CLB duidelijke afspraken maken in hun beleidsplan of samenwerkingsakkoord. Dat gebeurt nog niet overal of wordt nog niet altijd goed opgevolgd.

Zorg en begeleiding verbreden en verdiepen

Volgkaarten en gedragscontracten als reflectie-instrument

Meldingen bij de Klachtenlijn tonen dat volgkaarten en gedragscontracten doorgaans eenzijdig ingevuld worden en vaak niet meer zijn dan een uitdrukkelijke herhaling van de regels en afspraken. De Klachtenlijn informeert leerlingen, ouders en scholen over onze aandachtspunten. We vragen om gedragscontracten of volgkaarten als reflectie-instrument te gebruiken. Meldingen waar scholen zo'n traject opstarten of een contract in onderling overleg aanpassen blijven de uitzondering.

Contract in overleg aangepast

De 17-jarige Elke liet een bericht na op de website van de Klachtenlijn. Haar school legde haar een contract voor. Ze vindt dat er kwetsende en onjuiste zaken instaan. Zoals dat ze 'ostentatief' een neuspiercing zou dragen of een 'provoocerende' en 'zichtbare' tattoo heeft laten plaatsen. Ze moet ook voor onbepaalde tijd haar gsm inleveren. Het meest van al stoort haar nog dat de graadcoördinator geen tijd nam om naar haar

perspectief te luisteren. Ze vraagt wat ze moet doen.

De Klachtenlijn informeerde haar tot waar de bevoegdheid gaat van scholen bij persoonlijke bezittingen en gaf aandachtspunten mee voor het gedragscontract. Elke vroeg een gesprek met de directeur. Die maakte tijd om te luisteren. In overleg werd het contact aangepast. De kwetsende verwoordingen werden geschrapt of neutraler geherformuleerd. De kleine tattoo op haar schouder zal ze altijd bedekken. De neuspiercing niet meer dragen tussen de schoolmuren. Het in bewaring geven van de gsm werd een duidelijk in de tijd afgebakende maatregel. Elke kan zich nu wel vinden in de afspraken. Ze ondertekende samen met de directeur het aangepaste contract.

Samenwerking met externe organisaties verdiepen

Leerlingen die op school dreigen vast te lopen en voor wie de school of het CLB geen gepaste zorg en hulp meer kunnen bieden, hebben er vaak baat bij dat ze terecht kunnen bij schoolexterne organisaties. Leerlingen hebben soms het gevoel dat ze eigenlijk al opgegeven zijn. Ze ervaren de begeleiding individueel of in groep als positief, maar vinden dat ze heel weinig kansen en tijd krijgen om na hun terugkeer te werken aan de situatie in de klas of op de school.

Medewerkers van time-outprojecten signaleren dat ze vooral samenwerken met de leerling, maar dat hun samenwerking met de school spaak loopt. Jongerencoaches die werken aan het welbevinden en zo de schoolmotivatie vergroten, signaleren dat scholen hen soms vereenzelvigen met de interne leerlingbegeleiders. De gesprekken die we met externen en met scholen hebben in het kader van een klachtenonderzoek of een bemiddeling tonen het belang van helder met elkaar te communiceren zodat verwachtingen, taken en mandaten duidelijk zijn. Tegelijk is verdieping van de samenwerking nodig om tot een gedeelde visie op zorg te komen en tot een geïntegreerde aanpak. Een centrale doelstelling van samenwerking met externen is net het schoolteam te versterken in het voorkomen van en omgaan met gelijkaardige moeilijkheden.

Inzetten op herstelgericht werken

Werken aan constructieve oplossingen

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van herstelgericht werken. Dat draagt bij tot de constructieve oplossing van conflicten en tuchtproblemen en tot een meer verbindend, respectvol en meer emancipatorisch schoolklimaat. Meer en meer scholen kiezen voor herstelgericht werken.

De Klachtenlijn probeert waar mogelijk via bemiddeling leerlingen aan boord te houden. Indirect door te pendelen tussen gezin, school en andere betrokkenen. Steeds vaker ook door ter plaatse alle partijen samen te brengen.

Het Kinderrechtencommissariaat gelooft in de kracht van die ontmoeting om vanuit de verschillende behoeften en bezorgdheden tot een begin van een gezamenlijke oplossing te komen. We vinden het belangrijk dat de minderjarige daar actief aan meedoet. Het blijft onze opdracht om op te komen voor de belangen van de minderjarige. Een veilig klimaat en een basis van gelijkwaardigheid zijn cruciaal.

Bemiddeling of herstel kan niet altijd. Het vergt tijd en betrokkenheid. Soms is er te weinig tijd of is de schade te groot.

Te veel schade, te weinig tijd voor herstel

Een vader neemt half april contact op met de Klachtenlijn. Zijn 15-jarige zoon werd anderhalf jaar zwaar afgeperst door een meerderjarige en een minderjarige klasgenoot. Een maand eerder waren de feiten aan het licht gekomen omdat een leerlingbegeleider zich zorgen bleef maken, maar geen zicht kreeg op wat er gaande was. De ouders ontdekten daarna een bericht en de bal ging aan het rollen. Ze deden aangifte bij de politie en de twee klasgenoten werden opgepakt. De meerderjarige blijft aangehouden. De minderjarige werd een week geplaatst in een instelling. De school schorste de twee leerlingen preventief. De ouders verwachten dat ze van school gestuurd worden, maar de directeur laat dat nog in het midden. De preventieve schorsing werd verlengd. De ouders

willen er niet aan denken wat er kan gebeuren als hun zoon de rest van het schooljaar bij de daders in de klas moet blijven.

De Klachtenlijn sprak met de school en de zoon. De school wilde op vraag van de jeugdrechter de minderjarige dader aan boord proberen houden. De jeugdrechter stelde herstelbemiddeling voor. Er werd nog onderzocht of de partijen wilden ingaan op het aanbod. Omdat dit extern proces nog liep, werd de preventieve schorsing van de minderjarige dader verlengd. De directeur kon dus nog geen uitspraak doen over de uitkomst van de tuchtprocedure. De directeur was bereid om het hersteltraject te ondersteunen en mee te werken in het belang van alle partijen. De meerderjarige dader werd wel definitief uitgesloten op basis van de feiten en zijn blijkbaar verregaande greep op de minderjarige dader. De zoon was nog niet klaar voor herstel. De schade was te groot, de tijd nog niet rijp. De school besloot de minderjarige dader definitief uit te sluiten en volledig in te zetten op de ondersteuning van het herstel van het slachtoffer.

De Klachtenlijn verduidelijkte de positie van de school bij het gezin. We bedankten de school om ondanks de bijzonder zware feiten toch eerst de door de jeugdrechter voorgestelde piste van herstelbemiddeling een kans te geven. In deze melding beoordeelden we de definitieve uitsluiting als redelijk en proportioneel.

Herstellen na afzondering

Een leerling in afzondering plaatsen om hem tot rust te laten komen is een aanvaardbaar pedagogisch principe. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen waaruit blijkt dat afzondering soms zuiver als sanctie gebruikt wordt. In het lager onderwijs zien we dat kinderen dagen of zelfs weken uit hun klasgroep gehaald worden en geen toegang krijgen tot de speelplaats. We stellen vast dat in de periode van afzondering leerstof niet of minimaal opgevolgd wordt. Langdurige afzondering is een schending van het recht op onderwijs en van het recht op spel en vrije tijd.

Terugkeer naar de klasgroep hoort altijd het doel te zijn. Het is belangrijk dat een kind opnieuw kan

meedoen met de groep. Bij langdurige afzondering dringt de Klachtenlijn erop aan om snel werk te maken van terugkeer naar de klasgroep. Als dat nodig is, neemt het Kinderrechtencommissariaat daarvoor het initiatief. Vanuit de bezorgdheid van alle partijen zoeken we naar kapstokken en aanknopingspunten om re-integratie en herstel mogelijk te maken. Daarna volgen we de situatie op.

Samenwerken voor positieve ervaringen

De vader van de 9-jarige Matteo mailt begin mei de Klachtenlijn. Matteo zit al bijna een maand in afzondering. Hij mag niet meer in de klas en op de speelplaats. Hij moet zijn lessen volledig alleen in het eerste leerjaar maken. Eten doet hij op het secretariaat. Hij mag geen activiteiten meer meedoen tot het einde van het schooljaar. Zwemlessen en turnen mag hij ook niet meedoen. Vader vraagt onze hulp want hij krijgt geen gehoor bij de school.

De Klachtenlijn neemt contact op met de directeur en hoort dat pas drie weken later een evaluatie volgt. Veel oplossingen ziet de directeur niet. Matteo zou gedragsgestoord zijn en thuishoren in type 3 van het buitengewoon onderwijs. Van een traject in samenwerking met het CLB is geen sprake. We vernemen dat de kinderen sinds twee maanden terug thuis zijn na plaatsing.

De Klachtenlijn drong aan op een spoedig overleg. Enkele dagen later zaten we samen met de juf, de zorgleerkracht, de directeur, het CLB, de ouders en de contextbegeleider. Er werd gezocht naar aanknopingspunten om Matteo opnieuw positieve ervaringen te laten opdoen. Er werd een begin van een stappenplan uitgewerkt om Matteo weer te integreren. De klasjuf zei dat hij rustiger was als hij dicht bij haar zat. Hij zou dus een plaats krijgen vooraan in de klas. Enkele klasgenootjes kunnen het goed vinden met Matteo. Ze zouden geëngageerd worden in een steungroep die Matteo zou bijstaan in de klas en op de speelplaats. De zorgjuf zou zowel de klasjuf als Matteo bijstaan, onder andere om gemiste leerstof bij te werken. De contextbegeleider maakt zich in de mate van het mogelijke vrij om mee te gaan naar zwemlessen en buitenschoolse activiteiten. Ze zorgt ook voor de verbinding tussen school en thuis. Tegelijk start het CLB een begeleidings-traject waarbij de ouders actief betrokken wor-

den. De Klachtenlijn volgde op bij ouders, juf, CLB, contextbegeleider en Matteo. De gemaakte afspraken werden goed opgevolgd.

Als het niet tot een definitieve uitsluiting komt

Als uitkomst van de tuchtprocedure

Veel leerlingen en ouders vragen ons advies ter voorbereiding van het tuchtverhoor. We beklemtonen dat het belangrijk is om op voorhand het tuchtdossier in te kijken en het eigen perspectief te geven. Daarbij vragen we aandacht voor het erkennen van het eigen aandeel en om zelf ook oplossingen aan te reiken. De Klachtenlijn stelt vast dat dit bijdraagt tot het aan boord kunnen blijven van leerlingen. In uitzonderlijke gevallen vergezelt de Klachtenlijn de leerling op het tuchtverhoor.

De beslissing om niet uit te sluiten is maar een eerste stap. Meestal adviseerde de klassenraad de definitieve uitsluiting. Het is dan in het belang van leerling, leerkrachten en medeleerlingen dat er aandacht gaat naar het herstellen van de schade en de relaties.

Het Kinderrechtencommissariaat verwacht hier initiatief en leiderschap van de directeur. Tegelijk is gedeeld leiderschap en eigenaarschap van leerkrachten belangrijk, wil herstel een kans op slagen hebben. Anders blijft het gevoel van directe aansturing: de directeur die ingaat tegen het advies van de leerkrachten. Herstel vraagt tijd en betrokkenheid. Het is cruciaal dat afspraken goed opgevolgd worden. Ook daar zien we een gedeelde verantwoordelijkheid.

De Klachtenlijn nam wel vaker het initiatief om de begeleidende klassenraad samen te roepen. Daar waren ook de leerling, zijn ouders en eventueel ook schoolexterne organisaties bij. We probeerden dan om over de verschillen in dialoog te gaan en de afstand die soms heel groot is te verkleinen door begrip te zoeken voor elkaars bezorgdheden en belangen. We probeerden te stimuleren wie wat kan doen voor elkaar.

Tijd voor een nieuwe lijn?

Een voogd belt de Klachtenlijn. Zijn 14-jarige pupil staat op het punt definitief uitgesloten te worden. Hij wordt beschuldigd van diefstal, maar blijft erbij dat hij de dure zonnebril van een klasgenoot niet gestolen heeft. Integendeel: hij heeft geholpen om de bril terug te vinden. Dan zou de school het zo laten en de politie er niet bijhalen, werd hem gezegd. Nu startte de school toch een tuchtprocedure op. De voogd heeft er geen vertrouwen in en vraagt of we kunnen helpen. Het tuchtverhoor was een eenrichtingsgesprek waarin de jongen louter bestempeld werd als dief. Voor zijn eigen perspectief was geen ruimte.

De Klachtenlijn sprak met de school. De directeur tilt zwaar aan het ontvreemden van persoonlijke bezittingen. Van toekomstige verwarmingsinstallateurs wordt verwacht dat ze integer zijn. Ze komen bij mensen thuis. De directeur zegt dat diefstal een probleem is waarmee de school ruimer kampt. Ook op stageplaatsen verdwijnt er geregeld materiaal. Dat beschadigt het imago van de school. De directeur hanteert de harde lijn, met veel definitieve uitsluitingen.

De Klachtenlijn begrijpt de moeilijke positie van de school. We zijn wel erg bezorgd dat de zwaarste maatregelen het enige antwoord zijn. Een 50-tal leerlingen werd dit schooljaar al definitief uitgesloten. Ook de voorbije schooljaren waren het er erg veel. We zijn bekommerd om de opvoedende waarde en de leerwinst van dit beleid. De directeur zegt dat hij dit commentaar ook al kreeg van zijn schoolbestuur. De Klachtenlijn informeerde de school over zijn dossier 'Straffe school' en vroeg om de mogelijkheid te onderzoeken om het beleid bij te sturen. We vroegen aandacht voor de preventieve aanpak en de participatie van leerlingen. We informeerden ook het schoolbestuur.

Voor de jongen vroegen we opnieuw de begeleidende klassenraad samen te roepen. We stelden voor dat de jongen, zijn voogd en de Klachtenlijn aanwezig zouden zijn. De directeur had dat nog nooit gedaan en was eerder voorstander dat de leerling nog eens zou mogen verschijnen voor de klassenraad waarna die in overleg met ons tot een definitieve beslissing zou komen. We drongen aan om het toch volledig samen te doen. In het

gesprek bleven alle aanwezige leerkrachten eerst hameren op het kennen van de waarheid. Had de jongen nu wel of niet de bril gestolen? Het dovemansgesprek werd maar pas doorbroken toen twee aanwezige leerkrachten zeiden dat ze niet meer wisten wat ze moesten geloven. Hun vertrouwen was geschonden. Ze konden leerlingen nog heel moeilijk vertrouwen omdat er zoveel gestolen wordt: van elkaar, van de school en op stageplaatsen. Er was eindelijk een moment om voorzichtig aan wederzijds begrip en verbinding te beginnen werken. De leerling werd uiteindelijk niet van school gestuurd. De directeur zei dat hij deze ontmoeting wel waardevol vond.

Misverstand druppel die emmer doet overlopen?

Nassim hoorde begin maart dat hij definitief uitgesloten zou worden. Na de Chrysostomosviering was er een misverstand tussen hem en een leerkracht die toezicht hield. Nassim zijn Nederlands is gebrekkig en hij stottert. De leerkracht begreep hem niet en vroeg om luider te praten. Nassim begon harder te stotteren en raakte gefrustreerd. De leerkracht interpreteerde dat anders en schreef in het leerlingvolgsysteem dat Nassim haar in het Arabisch aan het bedreigen was, dat hij 'een vertegenwoordiger is van het kwaad' en dat 'ze zich niet veilig voelde op haar werk'. Toen Nassim dat in het weekend las op smartschool, schrok hij. Hij stuurde de leerkracht een bericht en vroeg een afspraak om het uit te praten. Toen hij maandag op school kwam, werd hij onmiddellijk preventief geschorst en adviseerde de klassenraad een definitieve uitsluiting. Dinsdag werd hij gehoord en was er een gesprek met de leerkracht. De leerkracht gaf toe dat ze zich te sterk uitgedrukt had en dat een definitieve uitsluiting niet in proportie is. De directeur zei dat hij allicht toch uitgesloten zou worden. De directeur wees op de vele gemiste lessen, vervalste doktersattesten en het weigeren van CLB-begeleiding.

De Klachtenlijn praatte met Nassim, de directeur en zijn vader. Het schoolbestuur vond het tuchtdossier te licht wegen om een definitieve uitsluiting te rechtvaardigen. De vader tilde zwaar aan de insinuaties van terrorisme. De directeur bracht de verschillende partijen samen. Daar waren ook vakleerkrachten bij. Er volgde een goed gesprek. Het incident werd uitgeklaard. Nieuwe afspraken werden gemaakt. En er werd een jongerencoach ingeschakeld. Helaas werden geen van de gemaakte afspraken opgevolgd, noch door de school, noch door Nassim. Hij werd uiteindelijk toch definitief uitgesloten vanaf 31 augustus.

Na vernietiging door de beroepscommissie

Ook als de beroepscommissie de definitieve uitsluiting vernietigt, vragen we aandacht voor herstel. De leerling en zijn ouders zitten nog met vragen en bezorgdheden. Hoe zullen leerkrachten reageren op de terugkeer? Zal ik niet gevisieerd worden? Ook leerkrachten en medeleerlingen zitten met vragen. Vandaag zien we daarvoor amper of geen aandacht. De terugkerende leerling wordt doorgaans aan zijn lot overgelaten. Nog te vaak spreken zowel de leerling als de school in termen van winnaars en verliezers.

Het boezemt leerlingen en ouders weinig vertrouwen in dat het schoolbestuur de beroepscommissie samenstelt. Tegelijk biedt deze nabijheid kansen om de terugkeer te begeleiden. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat het schoolbestuur na vernietiging van de beslissing een sturende rol opneemt. Aan de overheid vragen we deze actieve rol op te nemen in de regelgeving. Naar analogie van de opdracht die een school heeft om de leerling actief bij te staan in de zoektocht naar een andere school.

Aandacht voor integratie bij definitieve uitsluiting einde schooljaar nodig

Recht op onderwijs geschonden

Leerlingen die definitief uitgesloten worden op het einde van het schooljaar hebben het recht om tot dat moment effectief de lessen bij te wonen. De regels zijn daar duidelijk over. De Klachtenlijn

krijgt klachten van leerlingen die de laatste weken – zelfs tot twee maanden – toch geen lessen mogen bijwonen. Ze worden – doorgaans na een preventieve schorsing – in afzondering gezet en zijn aangewezen op zelfstudie. Als er geen ‘opvang’ mogelijk is, wordt de ouders gevraagd om hun kind thuis te houden. Dat is een schending van het recht op onderwijs.

Het is cruciaal dat bij definitieve uitsluitingen die ingaan na 30 juni aandacht gaat naar wat nodig is om toch nog ordentelijk onderwijs te geven en tegelijk de uitgesloten leerling bij de les te houden. Klachtenonderzoek toont dat hier nog te weinig of zelfs geen aandacht voor is. De feiten waarvoor een leerling verwijderd wordt zijn doorgaans ook niet van die orde dat de leerling een reëel gevaar vormt.

Oneigenlijk gebruik van codes

We stellen bovendien vast dat sommige scholen vragen om een onderlinge overeenkomst te ondertekenen. Scholen ‘verkopen’ dat alsof het voor de ouders nodig is om in orde te zijn met de leerplicht. De registratiegegevens in Discimus tonen dat scholen dan oneigenlijk gebruik maken van codes. Code A (aanwezig) wordt gebruikt terwijl de leerling dagen tot weken in afzondering zit zonder onderwijs. Code P (afwezig om persoonlijke redenen) wordt gebruikt voor die dagen dat de leerling thuis moet blijven. Maar code P is bedoeld voor uitzonderlijke situaties waarin op voorhand de uitdrukkelijke vraag van de ouders komt om een persoonlijke reden (bijvoorbeeld voor de begrafenis van een vriend van de leerling) afwezig te mogen zijn.

4.10.

Naar grotere rol voor schoolleiders en onderwijsinspectie?

Verantwoordelijkheid opnemen als schoolleiding

Nog te vaak blijven leerlingen, ouders of collega's met het gevoel achter dat hun perspectief geminimaliseerd wordt bij klachten over bejegening door leerkrachten. We vinden het belangrijk dat directies en schoolbesturen evenwaardig belang hechten aan de verschillende behoeften en verlangens. We vragen dat ze nog vaker de rol opnemen van bemiddelaar.

Waar nodig vragen we dat leerkrachten begeleid en opgevolgd worden. Daar informeert de Klachtenlijn naar als we contact opnemen met school en schoolbestuur. Uiteraard met respect voor de privacy van de betrokken leerkracht en de relatie tussen werkgever en werknemer.

De regelgeving bepaalt dat scholen regelmatig functionerings- en evaluatiegesprekken houden. De minister van Onderwijs riep scholen al op om dat vaker te doen. Om de dialoog aan te gaan, waar nodig te remediëren en te heroriënteren, in het belang van de leerlingen.

In uitzonderlijke gevallen blijkt het een zware opdracht te zijn om bij te sturen of te motiveren om pedagogische ondersteuning te aanvaarden. Daarom is het belangrijk klachten altijd te officialiseren. Het is in het belang van het onderwijs dat meldingen en het gevolg ervan in het personeelsdossier komen.

Kinderrechtenperspectief in rechtspositie leerkrachten

Als directie worstelen we met een leerkracht. Hij is erg dominant en manipulatief tegenover leerlingen en personeel. Hij weigert mee te werken aan herstelgesprekken. Bovendien neemt hij het niet zo nauw met de privacy van leerlingen. Veel leerlingen zijn bij ons geplaatst door de jeugdrechter. Informatie daarvoor gebruikt en misbruikt hij te pas en te onpas. Als school doen

we al een beroep op onze pedagogische begeleidingsdienst. We zijn ons beleid en onze visie aan het aanpassen en aan het verdiepen. Dat zetten we ook om naar concrete aandachtspunten en functieomschrijvingen voor leerkrachten. Tegelijk botsen we op de sterke rechtspositie van leerkrachten. Onze koepel gaf ons de boodschap om dit niet alleen vanuit een werkgeversperspectief te bekijken, maar ook vanuit de rechten van leerlingen. Graag jullie mening.

Onderwijsinspectie aan zet?

Het Kinderrechtencommissariaat vroeg al verschillende keren om een grotere rol voor de onderwijsinspectie, ook in ons advies bij de conceptnota 'Samen tegen schooluitval'. Die nota kent een belangrijke rol toe aan de onderwijsinspectie. De inspectie gaat de kwaliteit van het zorg- en talenbeleid van de scholen na en heeft aandacht voor spijbelen, zittenblijven en vroegtijdig schoolverlaten.

We onderschrijven dit initiatief. We vinden daarnaast permanente monitoring van de bewarende maatregelen en tuchtmaatregelen nodig. We beschouwen de onderwijsinspectie als de meest geschikte instantie om die permanente monitoring te coördineren. Bij overmatig gebruik van preventieve schorsing of tuchtmaatregelen zou de inspectie ook ambtshalve onderzoek kunnen verrichten. Daarbij zou ook aandacht kunnen gaan naar het oneigenlijke gebruik van codes in Discimus. Zo kan het sanctiebeleid van een school geëvalueerd en bijgesteld worden.

5. Recht op en in vrije tijd

5.1.

Sport in beweging

Sportbeoefening van jonge waterpolospelsters in het gedrang

Geplande reglementswijziging

In april 2016 uitten een twintigtal jongeren, ouders en trainers bij onze Klachtenlijn hun bezorgdheid over geplande reglementswijzigingen in het waterpolo. Vanaf 2016-2017 zou de Koninklijke Belgische Zwembond (KBZB) gemengde waterploegen verbieden in officiële competities voor de leeftijdscategorieën U13, U15 en U17. Daarvan zouden vooral de meisjes het slachtoffer worden.

Sommige meisjes kaarten aan dat ze even goed zijn als de jongens. En dat er geen reden is om meisjes anders te behandelen of anders te maken omdat het meisjes zijn.

Waterpolomeisjes vrezen voor hun sport

Ik ben 17 jaar. De zwembond besliste dat we vanaf 11 jaar niet meer gemengd mogen spelen. Heel veel meisjes zullen hun sport verliezen omdat er bijna geen enkele club in staat is om een voltallige meisjesploeg te vormen. Wij, de waterpolomeisjes, voelen ons gediscrimineerd. Wij hebben het recht om waterpolo te spelen bij een club en in competitie.

Ik ben 16 jaar en speel al negen jaar waterpolo. In onze ploeg zijn we met vier meisjes en negen jongens. De zwembond beslist nu dat er vanaf volgend jaar geen gemengde competitie meer mag zijn. Wij kunnen met de vier meisjes onmogelijk een eigen ploeg opstarten. In sommige ploegen kunnen ook de jongens niet meer aan competitie doen omdat ze zonder de meisjes niet te weinig zijn. Met deze regels pakken ze ons onze sport af.

Ik ben een meisje van 10 jaar. Blijkbaar heeft de zwembond beslist dat ik vanaf volgend competitiejaar niet meer mag meedoen aan wedstrijden. Weet je waarom? Omdat ik een meisje ben! Dat kan toch niet? Ben ik dan minder waard dan een jongen? De meisjes in onze ploeg zijn even goed

als de jongens. Ze zwemmen altijd mee en maken even veel goals.

Meisjes ademen waterpolo

De KBZB beslist dat meisjes vanaf september 2016 geen wedstrijden meer mogen spelen samen met jongens. Ikzelf train zeven meisjes. Ik zal ze moeten vertellen dat ze vanaf september een andere sport moeten zoeken. Maar die meisjes *ademen* waterpolo.

Jongeren, ouders en trainers vroegen ons om de situatie af te toetsen aan het Kinderrechtenverdrag, de Panathlonverklaring en de antidiscriminatiegeregels uit het gelijkekansendecreet.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte samen met de Vlaamse ombudsvrouw gender. We onderzochten de situatie en overlegden met het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Eind april maakten we samen onze overwegingen en aanbevelingen over aan de KBZB.

Aparte ploegen en competities, meer op maat van de sporters?

In het Kinderrechtenverdrag en de Panathlonverklaring staan argumenten die afzonderlijke ploegen voor meisjes en jongens in waterpolo kunnen verantwoorden. Aparte ploegen en competities voor meisjes en jongens kunnen zinvol zijn om beter in te spelen op de mogelijkheden en de leeftijd van de jonge sporters.

Geen competities meer voor meisjes

In Vlaanderen en bij uitbreiding België is waterpolo een kleine sporttak met weinig speelsters. De reglementswijziging zou vooral betekenen dat meisjes niet meer kunnen meedoen met de competitie.

Sporten gaat om meer dan presteren. De meisjes en jongens die we spraken, beklemtonen dat alleen maar mogen trainen zonder mee te doen met de competitie te weinig perspectief biedt. Kinderen hebben het recht om de kans te krijgen kampioen te worden, of niet te worden. Zo staat het in de Panathlonverklaring.

Aandacht voor recht op inspraak en participatie

Minderjarigen hebben recht op inspraak in elke aangelegenheid of procedure over hen. Aan hun mening hoort passend belang besteed te worden. Dat staat in artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag. In de Panathlonverklaring staat dat kinderen betrokken moeten worden bij besluitvorming in hun sport.

Vanwege de verregaande impact van de reglementswijziging op de sportbeoefening van minderjarigen vroegen we de KBZB te onderzoeken hoe de minderjarige sporters toch nog betrokken kunnen worden bij de besluitvorming. Minderjarigen laten meedenken, meepraten en meebeslissen verhoogt het draagvlak van een sportreglement.

Goedgekeurde reglementswijziging

Op 11 mei 2016 besliste de algemene vergadering van de KBZB om gemengde waterpoloploegen verder toe te laten in de leeftijdscategorieën U13 en U15. Voor de categorie U17 wordt 2016-2017 een overgangsseizoen waarin gemengde ploegen nog toegelaten blijven. Daarna komt er een effectief totaalverbod op gemengde waterpolo vanaf 16 jaar.

Wat na overgangsseizoen voor 16-jarigen?

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse ombudsvrouw gender blijven bezorgd over de gevolgen van het afschaffen van gemengd waterpolo op het recht op vrijetijdsbesteding van kinderen.

De groep minderjarigen die geraakt wordt door het nieuwe reglement beperkt zich niet tot de groep die nu in de categorie U17 sport.

Waterpolo wordt ook voor jongere meisjes minder aantrekkelijk omdat er weinig meisjesteams gevormd kunnen worden in de categorie U17 en bij de senioren: 'Als het traject toch stopt bij U15, waarom er dan nog aan beginnen?'

Het Kinderrechtencommissariaat blijft erop aandringen om de meisjes en hun ouders te laten meedenken en meebeslissen over alternatieve oplossingen en mogelijkheden. Aan de zwembond vragen we het overgangsjaar te gebruiken

om maatregelen te nemen die de meisjescompetitie versterken. Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse ombudsvrouw gender volgen dit verder op.

Ouders langs de zijlijn

Kinderen en jongeren klagen soms bij het Kinderrechtencommissariaat dat ze niet meer welkom zijn bij hun sportclub door een conflict tussen volwassenen. Hun ouders reageerden te fanatiek aan de zijlijn of waren het niet eens met beslissingen van de trainer of met de visie van het clubbestuur.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat kinderen en jongeren niet gesanctioneerd mogen worden voor iets waar ze niets mee te maken hebben. We onderzoeken en bemiddelen waar dat kan. We vragen aandacht voor een positief sportklimaat waarin alle betrokkenen zich sportief kunnen engageren. We verwijzen clubs door naar hun federatie en informeren waar clubs terecht kunnen voor een ondersteuningsaanbod.

Uitgesloten vanwege rol ouders

Wij zaten als ouders in het bestuur van een wielclub. Door een verschil in toekomstvisie kwam er een conflict tussen ons en andere bestuursleden. We beseffen dat we verbaal over de schreef gingen. Het bestuur vond dat we het algemeen belang van de club schaadden. We werden uit het bestuur gezet. Tot onze grote verbazing gold dat ineens voor ons hele gezin. Ook onze 15-jarige dochter Marte is niet meer welkom.

Dat kunnen we niet aanvaarden. We probeerden erover te praten met de club, maar de voorzitter bleef bij zijn beslissing. Niemand van ons gezin is nog welkom. Uiteindelijk verkoos Marte om over te stappen naar een club een paar tientallen kilometer verderop. Ze was bang dat ze haar zouden viseren. Kan het Kinderrechtencommissariaat dit verder opnemen met de club?

Het Kinderrechtencommissariaat sprak met de ouders, Marte, de clubvoorzitter en een trainer. De voorzitter zei dat het ontslag van Marte te wijten was aan haar eigen negatieve houding en gedrag, vooral op Facebook. De club toonde ons berich-

ten die Marte schreef. We lazen daarin de ontgoocheling van een minderjarige. Ontgoocheling omdat haar ouders zich lang geëngageerd hadden voor de club, ontgoocheling over de houding van de clubvoorzitter. We lazen geen opruiende taal of beschadiging van het belang van de club. Bovendien ging het om privéberichten via de chatfunctie van Facebook. De trainer erkende dat op Martes gedrag of houding weinig of niets aan te merken was. Daarom had de club ook geen minder ingrijpende maatregelen overwogen voordat ze Marte uitsloot. Bovendien werd Marte in de disciplinaire procedure nooit gehoord, wat een aanfluiting is van haar recht op verdediging. Het Kinderrechtencommissariaat beoordeelde de uitsluiting van Marte als onderdeel van de collectieve sanctie voor het gezin als disproportioneel.

”

Top in de sport

Vlaanderen zet in op een ethisch sportklimaat, waarin ethische principes bewuster opgenomen worden in het beleid, in de doelstellingen en in de werking van de sportsector, en waarin de positieve waarden van de sport uitgedragen worden.

Pesten is een ingrijpende vorm van geweld waarmee ook minderjarige sporters in Vlaamse sportorganisaties te maken krijgen. Het is kwetsend, schadelijk en soms zelfs levensbedreigend. Daarom wil de Vlaamse sportsector het thema pesten grondig aanpakken.

Vanuit het Strategisch Lerend Netwerk Ethiek, waarin het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport vzw (ICES) een trekkersrol speelt, werd de campagne 'Time Out tegen Pesten' gelanceerd. Die TOP-campagne informeert, stimuleert en ondersteunt de sportsector om actief te werken aan een pestvrije omgeving. De Vlaamse sportwereld bouwt zo mee aan een klimaat waarin kinderen en jongeren zich persoonlijk en sportief ten volle kunnen ontwikkelen en ontplooien.

Het Kinderrechtencommissariaat steunt de campagne.

De kinderrechtencommissaris steunt de campagne en geeft op Facebook het signaal 'time-out tegen pesten'.

Het hele jaar lanceert de campagne zes concrete TOP-acties om te groeien tot een pestvrije sportorganisatie.

- Maak iedereen bewust van pesten.
- Werk samen aan iets positiefs.
- Zorg voor een aanspreekpunt.
- Stel een gedragscode op.
- Doe de thematraining.
- Geef de juiste reactie.

Per actie komt er informatie, praktische tips en hulpmiddelen om aan de slag te gaan in de sportorganisatie en zo het hele parcours af te leggen. De vorming werd ontwikkeld in samenwerking met Tumult vzw.

- ▶ Meer informatie op de campagnesite: www.topindesport.be.

5.2.

Schoonheidswedstrijden voor kinderen

Naar aanleiding van de aankondiging van een 'Mini Miss Belgium'-verkiezing voor kinderen van 6 tot 10 jaar, werd het Kinderrechtencommissariaat uit verschillende hoeken om zijn standpunt gevraagd.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert om voor jonge kinderen geen schoonheidswedstrijden toe te laten met een uitgesproken publiek karakter.

Het Kinderrechtencommissariaat vertrekt van het verbod op kinderarbeid. Dat maakt dat je moet verantwoorden waarom een uitzondering op de regel toegestaan kan worden. Voor schoonheidswedstrijden kan die uitzondering niet genoeg gemotiveerd worden.

Door een schoonheidsideaal te promoten, houdt het concept zelf van een schoonheidswedstrijd risico's in voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van kinderen. Bovendien zetten we door de stereotiepe beeldvorming over meisjes een stap achteruit in de genderverhoudingen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Standpunt *Schoonheidswedstrijden voor kinderen*, 2015-2016, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/schoonheidswedstrijden-voor-kinderen

Maatje meer?

Tijdens het verblijf van onze collega in de jeugdpsychiatrie tonen enkele meisjes een recent artikel van een heel bekend kledingmerk dat nu met 'modellen met een maatje meer' zou werken. De vrouwen blijken maat 40 te hebben. Voor de meisjes illustreert dat het belang van uiterlijk en de druk die zij ervaren vanuit de media om te beantwoorden aan een bijna onbereikbaar ideaal.

Op 7 juli 2016 werd een voorstel van resolutie ingediend bij het Vlaams Parlement over de ontoelaatbaarheid van schoonheidswedstrijden voor kinderen. De resolutie verwijst ook naar het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat. En wordt waarschijnlijk in september besproken in het Vlaams Parlement.

- ▶ Voorstel van resolutie betreffende de ontoelaatbaarheid van schoonheidswedstrijden voor kinderen, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 860/1

Op 26 juli 2016 vernamen we via de media dat er dit jaar geen Mini Miss België komt. De organisator laat wel weten dat de beslissing allerm minst definitief is. Volgend jaar bekijken ze het opnieuw.

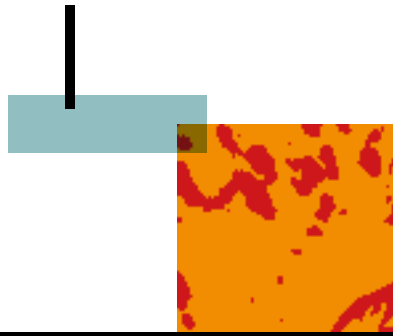
5.3.

Minderjarigen in de media

Kinderen en jongeren komen geregeld aan bod in de media. Ze geven hun mening over dagelijkse onderwerpen of zwaardere thema's, getuigen over hun leefsituatie of worden door hun ouders of andere volwassenen ter sprake gebracht. Ze doen mee aan spelprogramma's, shows of wedstrijden. Meestal zijn dat leuke of zinvolle ervaringen en zorgt de media-aandacht voor een bredere inzicht in de leefsituatie van minderjarigen.

Maar kinderen en jongeren voelen zich niet altijd fair behandeld door de media. Omdat ze bijvoorbeeld bij problemen van volwassenen onbedoeld mee in beeld komen. Of omdat gegevens uit hun privéleven publiek gemaakt worden. Of omdat ze achteraf negatieve reacties krijgen en niet goed weten hoe daarmee om te gaan.

Omdat het Kinderrechtencommissariaat daarover regelmatig meldingen krijgt, werken we al jaren rond kinderen en jongeren in de media. We vragen aandacht voor de rechten en het belang van de minderjarigen, zoals hun recht op privacy, hun recht op afbeelding en hun recht om hun mening te uiten.

“

Recht op vergetelheid

Een therapeute begeleidt een gezin waarvan de moeder in de gevangenis zat en haar dochter daar tot haar 3 jaar bij haar was. Over de feiten die moeder pleegde, zijn verschillende artikels op het internet te vinden. Vanwege de persvrijheid moeten die volgens de journalisten niet verwijderd worden. Maar er staan ook artikels online met de naam van het ondertussen vijfjarige meisje en dat vindt de therapeute een brug te ver. Ze vraagt welke stappen ze kan zetten en of het Kinderrechtencommissariaat kan helpen? De therapeute vindt het vooral belangrijk dat klasgenootjes haar niet meteen overladen met de feiten die haar moeder pleegde als ze haar naam eens googelen.

Het Kinderrechtencommissariaat erkende de bezorgdheid over de mogelijke nadelige gevolgen voor het meisje op korte en langere termijn. We vinden dat haar recht op privacy geschonden werd. We namen contact op met de redacties van de verschillende kranten. Die haalden de naam van het meisje weg. Ook de berichten op een buitenlandse blogsite werden verwijderd.

”

“

Herkenbaar gevangen

Iemand klaagt dat in het tv-nieuws een heel jong meisje geïnterviewd werd net voor ze haar vader ging bezoeken in de gevangenis. De melder vindt dat de identiteit van het meisje niet beschermd was.

Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt de bezorgdheid over de getuigenis van een kind over een gevoelig onderwerp op tv. We praatten erover met de tv-zender, met als toetssteen onze aanbevelingen over omgaan met minderjarigen in de media. De getuigenis hoeft niet bij voorbaat een probleem te zijn, maar door de gevoeligheid van het onderwerp is alertheid en voorzichtigheid nodig, rekening houdend met de mogelijke impact van de getuigenis op de minderjarige in haar omgeving. Toestemming en zelfs initiatief van moeder volstaat niet automatisch. We verwachten dat de journalist ook de minderjarige informeert en haar toestemming vraagt, rekening houdend met mogelijke elementen van kwetsbaarheid.

”

“

Slachtoffers herkenbaar in beeld

Een bezorgde burger wees ons op een online-artikel over een familiedrama. Daarin staan de kinderen afgebeeld met alleen maar een balkje over hun ogen. De melder vraagt of wij ervoor kunnen zorgen dat de foto bijgewerkt wordt.

Het Kinderrechtencommissariaat nam contact op met de krantenredactie die onmiddellijk de nodige aanpassingen deed om de kinderen onherkenbaar te maken.

”

“

Foto's te koop

Op onze persconferentie werden scholieren gefotografeerd. De fotograaf zei dat de foto's voor een krantenartikel waren. De scholieren stemden toe. Daarna stelden we vast dat de foto's ook online te koop zijn. Daar gaven de scholieren geen toestemming voor. We vroegen de beheerder van de website om de foto's offline te halen. We willen graag de mening van het Kinderrechtencommissariaat over wie eventueel een fout maakte? Is de fotograaf in zijn recht omdat het om een persconferentie ging? Mocht hij ervan uitgaan dat expliciete toestemming niet nodig was? We zijn vooral bang dat de foto's in een heel andere context terecht komen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat de fotograaf onzorgvuldig omging met het vragen van geïnformeerde toestemming. De jongeren hadden het recht om geïnformeerd te worden over de bijkomende bestemming voor de foto's. Dan konden ze uitdrukkelijk wel of niet toestemmen met het hergebruik van de foto's.

Op vraag van de Vlaamse Scholierenkoepel werden de foto's offline gehaald.

”

De contacten met de Raad voor de Journalistiek werden verdergezet. Dat leidde mee tot een richtlijn over omgaan met minderjarigen in de media. De Raad keurde die goed in december 2015 en ze maakt voortaan deel uit van de deontologische code voor journalisten. Minderjarigen krijgen door de richtlijn een prominente plek in het medialandschap. Voor het eerst duiken de begrippen 'toestemming van minderjarigen' en 'veranderende context van minderjarigen' formeel op in de media.

- ▶ Raad voor de Journalistiek, Code en Richtlijn bij artikel 15. Omgang met minderjarigen, www.rvdj.be/code-raad-voor-de-journalistiek

Voortbouwend op de richtlijn maakte het Kinderrechtencommissariaat een brochure met tips voor journalisten en programmamakers. We merken dat mediamakers meestal bereidwillig zijn als het over de rechten van minderjarigen gaat, maar er in de praktijk toch soms onzorgvuldig mee omspringen. De brochure waarschuwt voor valkuilen en is gestoffeerd met concrete voorbeelden.

Respect en waardigheid zijn een rode draad in de brochure. Ze is gebaseerd op vijf bouwstenen:

- Informatie
- Toestemming
- Ondersteuning
- Recht op vergetelheid
- Aandacht voor kwetsbaarheid

Brochure Minderjarigen in de media? Tips voor journalisten en programmamakers, januari 2016.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Minderjarigen in de media? Tips voor journalisten en programmamakers en modelformulier toestemming minderjarigen en media* www.kinderrechtencommissariaat.be/minderjarigen-en-media

Op 28 januari 2016 werd de publicatie in een lunchgesprek voorgesteld aan het werkveld. VRT-journaliste Phara de Aguirre, MNM-radiopresentator Karolien Debecker en kinderpsychologe Klaar Hammenecker van VTM deelden hun ervaringen. Secretaris-generaal Pieter Knapen van de Raad voor de Journalistiek leidde het gesprek. We konden rekenen op een honderdtal deelnemers.

Meer dan drieduizend exemplaren gingen onder-tussen op vraag de deur uit naar redacties en media-opleidingen. We gaven ook een workshop bij de VRT op 19 mei 2016.

5.4.

Sociale media

Leeftijdsgrenzen?

Op 14 april 2016 keurde het Europees Parlement de nieuwe EU-verordening over privacy goed, de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Er staan verschillende maatregelen in die de privacy beter beschermen. Zo verankert de verordening het recht op vergetelheid. Dat is een grote stap vooruit, ook voor minderjarigen.

- ▶ VERORDENING (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

De verordening bepaalt dat jongeren tot 16 jaar de toestemming van hun ouders nodig hebben om toegang te krijgen tot 'diensten van de informatiemaatschappij' zoals sociale media. De verantwoordelijkheid om dat na te gaan, ligt bij de aanbieders van sociale media. Lidstaten kunnen de leeftijdsgrens verlagen tot minimum 13 jaar, een grens die veel aanbieders op dit moment hanteren op basis van regelgeving in de Verenigde Staten.

In de loop van 2018 wordt de Europese verordening in België van kracht.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf een advies over de beslissing die België kan nemen om de leeftijdsgrens te verlagen.

We focussen op het gebruik van sociale media. We wijzen erop dat voor bepaalde andere diensten, zoals onlineaankopen of onlinegokken ook andere wetgeving minderjarigen en hun ouders beschermt, zoals het contractenrecht en de wet op de kansspelen.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat België de mogelijkheid gebruikt om een verlaagde leeftijdsgrens in te stellen. En de leeftijd van 13 jaar behoudt om zonder formele ouderlijke toestemming te participeren aan sociale media.

Onze argumentatie vertrekt vanuit het recht op bescherming en het recht op participatie van minderjarigen.

- Ouderlijke toestemming verplichten is een mager antwoord op de uitdagingen van het gebruik van sociale media door jongeren.
 - Ouderlijke toestemming verplichten heeft nadelen, zowel voor bescherming als participatie. Het risico op gebruik van fictieve leeftijden of het omzeilen van ouderlijke toestemming ondergraaft kansen om te werken aan mediawijsheid. Aanbieders kunnen niet differentiëren naar jongere leeftijdsgroepen die onder de radar blijven. Anderzijds riskeren sommige tieners toegang te missen tot een belangrijk medium in hun sociaal leven.
 - Het Kinderrechtencommissariaat is meer overtuigd van een aanpak die inzet op mediawijsheid, zowel van kinderen en jongeren, als van ouders en andere volwassenen.
 - Ook aanbieders van sociale media hebben een belangrijke verantwoordelijkheid.
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Toepassing EU-verordening privacy in België: participatie aan sociale media vanaf 13 jaar*, 2015-2016/9,
www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/toepassing-eu-verordening-privacy-belgi%C3%AB-participatie-aan-sociale-media-vanaf-13-jaar

Het onderwerp kwam aan bod in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement. Vlaamse volksvertegenwoordigers verwezen in hun vragen om uitleg naar het advies van het Kinderrechtencommissariaat. In zijn antwoord schaarde ook de Vlaamse minister van Media zich achter het advies en wil hij de minimumleeftijd voor participatie aan sociale media op 13 jaar houden. Hij zal daarover overleggen met de federale staatssecretaris die bevoegd is voor privacy.

Mediawijsheid van kinderen én volwassenen

Het Kinderrechtencommissariaat gelooft sterk in mediawijsheid om de rechten van kinderen op participatie én bescherming in media te garanderen. Naast kinderen en jongeren zijn ook volwassenen een belangrijke doelgroep voor mediawijsheid. Ouders en leerkrachten moeten jongeren kunnen ondersteunen in hun omgang met sociale media.

Ook het gedrag van volwassenen zelf heeft invloed op de privacy van kinderen en jongeren. We denken aan *sharenting*, waarbij ouders gretig persoonlijke informatie van hun kinderen online delen. De Klachtenlijn krijgt daarover af en toe vragen.

Sharenting

Ik schrijf een boekbijdrage over dat ouders vaak het leven van hun kroost al vanuit de baarmoeder documenteren. Ik heb vragen over de privacy van die kinderen op zich. In jullie brochure Wblft?! las ik rond privacy bij kinderen: Het recht op eerbiediging van het privéleven en gezinsleven staat in artikel 22 van onze Grondwet en is in België dus een grondrecht. Een andere wet voegt daaraan toe dat niemand ongevraagd je foto mag publiceren op een website, in de krant, in een tijdschrift, op een folder of een ander medium. Hoe zit dat met jonge ouders die ongevraagd foto's van hun kroost delen op sociale media? Hebben ouders eigenlijk het recht om dat te doen?

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde over het recht op privacy en het recht op afbeelding van kinderen en over het ouderlijk gezag. We vinden dat ook jonge kinderen al signalen uitzenden of ze het wel of niet fijn vinden dat foto's of filmpjes van hen gedeeld worden. We denken dat het goed is om daar thuis rekening mee te houden en daar op tijd over te praten. Het is ook een manier om kinderen én volwassenen mediawijsheid bij te brengen.

Grandsharenting

Ik ben gescheiden. Mijn schoonmoeder post heel wat foto's van mijn 3-jarig zoontje op Facebook. Op zich zijn het geen verkeerde foto's, maar het zijn er wel heel veel. Ik wil daar geen ruzie over, maar ik graag weten wat de rechten van mijn zoontje en die van mij als moeder zijn. Wat kunnen jullie mij adviseren?

De Klachtenlijn informeerde over het recht op afbeelding en verwees naar de website ikbeslis.be, een initiatief van de Privacycommissie. We gaven input om de bezorgdheden bespreekbaar te maken met de grootmoeder.

6. Rechten op en in het gezin

6.1.

Kinderbijslag: steun voor elk kind met versterkte inzet tegen kinderarmoede

Door de zesde staatshervorming wordt de Vlaamse overheid bevoegd voor kinderbijslag. Daar hoort een budget bij van 3,58 miljard euro voor 2016. Voor het Kinderrechtencommissariaat is kinderbijslag een belangrijk instrument om kinderrechten te realiseren. Het is een hefboom in de strijd tegen kinderarmoede.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf op 14 april advies over de toekomstige Vlaamse kinderbijslag.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een progressief universeel systeem. Gelijke behandeling van alle kinderen is het vertrekpunt, los van de socio-professionele of administratieve situatie van ouders. Als dat nodig is moeten minderjarige zelf de toegang tot kinderbijslag kunnen openen en de toelage ontvangen. Het basisbedrag moet toereikend en welvaartsvast zijn.

Uitgaand van het principe van gelijke behandeling, moeten we rekening houden met de ongelijke vertreksituaties van kinderen. Selectieve toeslagen moeten kinderarmoede tegengaan. Een armoedetoets moet nagaan wat de impact is van kinderbijslag op het algemene armoederisico en op specifieke groepen met hoger armoederisico, zoals grotere en eenoudergezinnen. We vragen ook de impact na te gaan van de geplande afschaffing van de leeftijdstoelagen. Op basis van die toetsen moet het beleid dan eventueel bijsturen.

Kinderbijslag is nu een sterk onvoorwaardelijke, zekere en vrij te besteden toelage, die meestal automatisch toegekend wordt. Die sterktes van het huidige systeem moeten behouden en verder ontwikkeld worden. Kinderbijslag mag nooit een stok achter de deur worden om andere beleidsdoelstellingen na te streven. Naast principiële bezwaren vreest het Kinderrechtencommissariaat

voor contraproductieve effecten van dergelijke maatregelen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Kinderbijslag: steun voor elk kind met versterkte inzet tegen kinderarmoede*, 2015-2016/8, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/kinderbijslag-stein-voor-elk-kind-met-versterkte-inzet-tegen-kinderarmoede-2016

Eind mei keurde de Vlaamse Regering een conceptnota goed voor de hervorming van de kinderbijslag, *Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat*. Daarin maakt ze deze keuzes:

- Een vast basisbedrag per kind, afschaffing van leeftijds- en rangtoeslagen.
- Sociale toeslagen voor gezinnen met laag inkomen. De inkomensgrenzen liggen hoger voor grotere gezinnen.
- Eén systeem voor kinderbijslag en de vroegere schooltoelage, waarin bepaalde toelagen afhankelijk zijn van deelname aan erkend onderwijs of kinderopvang.
- Ook de vroegere schooltoelage wordt hervormd en opgenomen in het pakket.

- ▶ Conceptnota *Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat*, 31 mei 2016, Vlaamse Regering, <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g796-1.pdf>

Het Kinderrechtencommissariaat gaf op 31 augustus advies over de conceptnota.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om het groeipakket te versterken als instrument tegen armoede. Volgens eigen berekeningen van de Vlaamse Regering zal de gemiddelde kinderarmoede door het nieuwe systeem met amper 1 procentpunt verminderen (van 11,2% naar 10,3%). Daarmee wordt de potentiële bijdrage van de kinderbijslag aan de beoogde halvering van kinderarmoede niet benut. Het armoederisico van eenoudergezinnen en gezinnen met vier of meer kinderen blijft meer dan twee keer hoger dan gemiddeld. Daarnaast komt er voor gezinnen in het oude systeem een tweede indexsprong en dus achteruitgang in verhouding tot de levensduurte.

De conceptnota kondigt een armoedetoets aan. Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat die nog kan leiden tot bijsturing van de maatregelen zodat de hervorming van het systeem leidt tot een substantiële vermindering van de kinderarmoede en dat kwetsbare groepen hun achterstand kunnen inhalen.

Verder uit het Kinderrechtencommissariaat bedenkingen bij de kinderopvangtoeslag en bij de voorwaardelijkheid van de participatietoeslag.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *groei-pakket op maat van elk kind*, 2015-2016/15, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/groei-pakket-op-maat-van-elk-kind

6.2. Naar een versterkt kinderrechtenperspectief bij interlandelijke adoptie

Adoptie lijkt op het eerste gezicht eenvoudig: een kind zonder ouderlijke zorg krijgt een permanente thuis en familie. In realiteit is adoptie, vooral in zijn interlandelijke vorm, een van de meest complexe kinderbeschermingsmaatregelen. Niet alleen omdat er veel actoren met verschillende verantwoordelijkheden bij betrokken zijn, maar vooral omdat ze met zo veel factoren rekening moeten houden.

Het perspectief van het adoptiekind zelf blijft nog te vaak onder de radar. Toch stellen we via onze Klachtenlijn vast dat adoptie en adoptieprocedures ook voor adoptiekinderen soms complex en verwarrend zijn.

“

Contact verbroken

Asha heeft haar mama niet meer gezien en geen afscheid kunnen nemen. Ze wil haar mama horen, maar dat mag niet. Ze wil tegen haar mama zeggen dat ze niet verdrietig moet zijn en dat ze later voor haar een huis zal kopen.

”

“

Moeder nog in beeld bij volle adoptie

Een kandidaat-adoptant zegt dat zij niet wist dat de moeder van het adoptiekind nog zo centraal stond in het leven van het kind. Ze vraagt zich af of dit kind wel in aanmerking mag komen voor adoptie.

”

“

Twee weken wachten op tolk?

Pas twee weken na haar aankomst in België kreeg het geadopteerde kind de mogelijkheid om met een tolk haar verhaal te vertellen in haar eigen taal. (Melding van een voogd)

”

Een adoptiebeslissing heeft een enorme impact op het leven van het adoptiekind. Het is belangrijk oog te hebben voor het perspectief van de kinderen en de impact op hun leven.

Soms lopen adopties verkeerd. Dan is het belangrijk dat alle betrokkenen rond de tafel gaan zitten om op korte termijn tot een beslissing te komen in het belang van het kind. Onder andere een afvaardiging van de Dienst Vreemdelingenzaken, van de Federale en de Vlaamse Centrale Autoriteit voor adoptie, de Dienst Voogdij en de jeugdrechtsbank.

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van het Vlaams Parlement nodigde het Kinderrechtencommissariaat uit om advies te geven op de hoorzittingen over interlandelijke adoptie. De conceptnota voor nieuwe regelgeving over interlandelijke adoptie gaf het startschot.

- ▶ Conceptnota voor nieuwe regelgeving inzake interlandelijke adoptie, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016, nr. 600/1, <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g600-1.pdf>

De conceptnota is helder en reikt goede ideeën aan om met actuele bezorgdheden verder aan de slag te gaan om de interlandelijke adoptie te versterken. De voorgestelde herstructurering

biedt kansen om versnippering weg te werken en om expertise in het werkveld te bundelen en te bevorderen.

De conceptnota focust wel vooral op de diensten en integreert te weinig het kinderrechtenperspectief. Internationale adoptie is complex en verandert veel in het leven van een kind: nieuwe ouders, nieuwe naam en nieuwe nationaliteit, opgroeien in een andere omgeving met vaak een andere cultuur.

Op dinsdag 12 april 2016 stelde de kinderrechtencommissaris het advies voor op de hoorzitting in de Commissie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van het Vlaams Parlement.

Vanuit kinderrechtenperspectief vragen we:

- Laat interlandelijke adoptie alleen toe als laatste redmiddel.
- Laat het belang van het kind het doorslaggevende criterium zijn in het hele adoptietraject. Dat gaat over meer dan opgroeien in een warm en veilig nest.
 - Verschillende rechten van het kind moeten in hun samenhang bekeken worden om het belang van het kind te dienen.
 - Proceswaarborgen moeten verzekerd worden.
- Zorg voor transparantie van de adoptiekanalen:
 - Blijf zowel bij wel als niet verdragsstaten van het Haags Adoptieverdrag toezien op de naleving van de principes uit het Verdrag.
 - Zet meer in op onafhankelijk kanaalonderzoek.
 - Laat de Vlaamse en federale overheid en de ambassade onafhankelijk de integriteit controleren van de contactpersoon ter plaatse.
 - Maak met Europese afspraken een einde aan het opbod tussen diensten en landen.
 - Gebruik de projectsteun transparant en gecontroleerd om kinderen in hun land van herkomst te ondersteunen.
- Onderzoek grondig de adopteerbaarheid van kinderen:
 - Dat begint bij betrouwbare en volledige informatie.

- Dat vraagt een ruimer debat: welke kinderen zijn adopteerbaar? Hoe het beleid afstemmen op verschillende noden?
- Stem beter onderling af met de verschillende actoren in het ontvangende land om te voorkomen dat adoptiekinderen kind van de rekening worden en soms in een juridisch vacuüm terecht komen.
- Laat niet alleen adoptieouders versterkt uit het traject komen, maar ook de adoptiekinderen zelf. Door de zorg aan te passen aan de individuele situatie en noden van het kind.
- Maak inzagerecht voor adoptiekinderen laagdrempeliger en hou het bij een onafhankelijke overheidsdienst.
- Laat adoptieverlof niet afhangen van de leeftijd van het adoptiekind.
- Communiceer respectvol en correct over adopteerbare kinderen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Naar een versterkt kinderrechtenperspectief bij interlandelijke adoptie*, 2015-2016/5, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/naar-een-versterkt-kinderrechtenperspectief-bij-interlandelijke-adoptie

6.3.

Recht op afstammingsinformatie en nationaliteit

Weten van wie je afstamt

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat kreeg vragen van jongeren die willen weten wie hun vader is. Ze komen bij ons terecht omdat hun andere ouder het niet wil vertellen. Soms vragen jongeren een DNA-test.

Moeder verbergt identiteit vader

We begeleiden een meisje van 13 jaar. Ze weet nog maar pas dat haar vader nog leeft. Haar moeder had altijd gezegd dat haar vader dood was. Ze wil graag weten wie hij is. Haar moeder wil daar niets over zeggen. Kan ze toch te weten komen wie haar vader is?

De Klachtenlijn adviseerde om met de moeder te gaan praten over de wens en het belang van haar dochter. Zonder informatie van de moeder wordt het moeilijk om te weten komen wie de vader is. Ook met het meisje was een diepgaand gesprek nodig om haar verwachtingen af te toetsen en reacties zoals een mogelijke afwijzing te bespreken.

”

“

DNA-test wettelijke vader

We begeleiden een meisje van 13 jaar in een pleeggezin. Haar moeder zei haar onlangs dat ze een andere vader heeft dan haar wettelijke vader. Het meisje en de wettelijke vader vragen nu een DNA test. De moeder weigert dat. Heeft het meisje toch recht op zo'n test? Of is het beslissingsrecht van de moeder bepalend?

De Klachtenlijn liet weten dat particulieren eenvoudig een DNA-test kunnen aanvragen. De vader is ook de wettelijke vertegenwoordiger omdat hij juridisch de vader is. Hij kan dus een DNA-staal opsturen en toestemming geven voor de dochter.

”

“

Pleegkind zoekt haar moeder

Vanuit de pleegzorg begeleid ik een meisje van 10 jaar. Ze woont sinds haar geboorte in een pleeggezin. De echte mama kwam vijf keer op bezoek en liet zich daarna niet meer zien. Het dossier is nu twee jaar afgesloten bij de jeugdrechtbank omdat de moeder ook daar niet meer kwam opdagen. Het meisje zit met heel wat vragen over haar moeder: ze wil haar ontmoeten, ze wil weten wie ze is. Ze kampt met heel wat gevoelens rond haar mama. Wij kennen alleen haar naam en geboortedatum. Uit respect voor de privacy mag de dienst Bevolking haar adres niet doorgeven. De zoektocht via internet levert niets op. Wat kunnen we nog doen zodat het meisje haar biologische ouders kan kennen?

De Klachtenlijn liet weten dat de minderjarige haar recht om haar ouders te ontmoeten en te leren kennen niet zelfstandig kan uitvoeren, noch afdwingen. We verwezen de begeleider door naar de consulent van de sociale dienst van de

jeugdrechtbank die het dossier twee jaar geleden behandelde. Als die de informatie niet mag geven, kan het meisje inzage vragen in het dossier op basis van het decreet rechtspositie van de minderjarige.

”

Werkgroep afstammingsinformatie voor kinderen

Buigt zich over hedendaagse afstammingskwesaties

Uit het onderzoek van het expertenpanel over gedwongen adopties uit het verleden bleek onder andere dat heel wat geadopteerde kinderen en geboorteouders op zoek zijn naar elkaar. Achterhalen wie je biologische ouder of kind is, blijkt geen sinecure te zijn. Het panel adviseerde om een afstammingscentrum op te richten – een DNA-databank en -register met de nodige begeleiding – om die zoektocht gemakkelijker te maken.

Het expertenpanel zag frappante gelijkenissen tussen de vragen van de slachtoffers van gedwongen adoptie, en de vragen van donorkinderen over hun identiteit. Tot slot vroeg het expertenpanel om het debat over andere afstammingsvragen niet te laten liggen, zoals bij gameet- en embryodonatie, draagmoederschap en anonieme of discrete bevalling.

Afstammingscentrum en DNA-databank

De minister gaf gevolg aan de aanbeveling van het expertenpanel en vroeg de werkgroep te onderzoeken hoe een afstammingscentrum, inclusief DNA-databank, concreet vorm kan krijgen.

De werkgroep onderzoekt ook of en hoe de verschillende doelgroepen voor wie toegang tot afstammingsinformatie momenteel problematisch is een beroep kunnen doen op het centrum. In de marge daarvan kan de werkgroep aanbevelingen formuleren om problemen op te vangen over de toegang tot afstammingsinformatie bij draagmoederschap, discreet bevallen, of anonieme gameet- of embryodonatie. Het Kinderrechtencommissariaat zit in de werkgroep.

Thema's die aan bod kwamen

- FIOM (Nederlandse DNA-databank en -register)
- CNAOP (Frans, staat in voor zoektochten – zowel technisch als psychologisch – van kinderen die geboren zijn na een anonieme bevalling)
- National Gamete Donation Trust (Verenigd Koninkrijk, Laura Witjens is CEO van de NGDT, counselt donoren en registreert ze)
- Psychosociale begeleiding (Belgisch zoekregister)
- BELRAP (België, prof. dr. Diane de Neubourg registreert fertiliteitsbehandeling)

De werkgroep landt in het najaar van 2016.

6.4. Ouderschap en kinderrechten

Kinderrechten in het gezin: hebben kinderen te veel rechten?

De combinatie kinderrechten en opvoeding doet ouders naar adem happen. Het is niet dat ouders de rechten van hun kinderen niet belangrijk vinden. Het is dat ouders in de aandacht voor kinderrechten een te eenzijdig perspectief op opvoeding denken te zien. 'Hoe zit dat met plichten van kinderen?' of 'Hebben kinderen vandaag niet te veel rechten?' zijn verzuchtingen die we vaak te horen krijgen. Niet alleen ouders hebben soms een te eenzijdig perspectief. Kinderen zien kinderrechten soms als een verlanglijstje: 'Heb ik recht op een smartphone?' of 'Mogen mijn ouders me verplichten om de afwas te doen?' zijn vragen waar kinderen mee worstelen.

Zowel kinderen, jongeren als hun ouders zoeken antwoorden in het spanningsveld tussen ouderlijk gezag en kinderrechten. Opvoeding is een prachtig iets om met kinderrechten aan de slag te gaan.

In het klachtenbeeld zien we dat zowel ouders als kinderen vragen hebben over hoe kinderrechten zich verhouden tot de verantwoordelijkheden van ouders en hun ouderlijk gezag. Wat mogen ze als ouder nog verwachten of vragen van hun

kinderen? Tot hoever kunnen kinderen hun rechten zelfstandig uitoefenen? Wat als het uitoefenen van die rechten schadelijk dreigt te worden voor het kind? Bij kinderen en jongeren vertaalt dat zich in vragen bij sommige beslissingen die ouders nemen in hun opvoeding. Ze willen weten of een ouder hun rechten al dan niet schendt en ze zoeken oplossingen.

De Klachtenlijn onderzoekt of bemiddelt niet in opvoedingsconflicten tussen ouders en kinderen. We geven wel advies en informatie, zodat ouders en kinderen uit hun impasse kunnen komen. Dat doen we door de verschillende zienswijzen te verhelderen en suggesties te geven hoe kinderen en jongeren hun probleem met hun ouders bespreekbaar kunnen maken en omgekeerd. Tegelijk geven we informatie over de betekenis van kinderrechten die in een opvoedingsrelatie vooral vorm krijgen in dialoog.

Kinderen en jongeren verwijzen we door naar Awel, de vroegere kinder- en jongerentelefoon, waar ze terecht kunnen voor een luisterend oor, advies en informatie. Of naar de Kinderrechtswinkel voor meer informatie over hun rechten. Ouders verwijzen we door naar de Opvoedingslijn en de Opvoedingswinkel.

Reikwijdte ouderlijk gezag?

Bij problemen met ouderlijk gezag leggen we uit wat ouderlijk gezag betekent. Door hun ouderlijk gezag hebben ouders het recht om beslissingen te nemen voor hun kind, maar wel altijd in het belang van het kind. Naarmate het kind ouder wordt, moeten ze meer rekening houden met zijn mening. Maar ouders blijven wel het laatste woord hebben. Vaak adviseren we kinderen en jongeren om met hun ouders te praten. Als dat moeilijk is, suggereren we om iemand uit de familie of naaste omgeving om hulp te vragen. Is er zo niemand, dan verwijzen we naar Awel of naar het Jongerenadviescentrum (JAC).

Soms is er meer nodig dan advies of informatie. Soms schaadt een beslissing van een ouder in de opvoeding het belang en het welzijn van het kind. Wordt ons zo'n situatie gemeld, dan vertellen we waar kinderen terecht kunnen als er meer hulp nodig is.

“

Zelfstandigheid koste wat het kost?

Mijn dochter had veel emotionele problemen, tot suïcidaal toe. Ze is 17. Op advies van haar psychologe stonden we toe dat ze ging samenwonen met haar meerderjarige vriendin. De eerste maanden liepen goed. We hadden elke week contact. Ook haar broer genoot ervan. Plots was er een ommekeer. Ze eiste via de rechtbank alimentatie en verbrak alle contact met ons. Ook met haar broer. Haar vriendin houdt haar weg van haar familie en verspreidt laster over ons gezin. De klastitularis sprak me aan omdat ze vaak afwezig is en haar schoolresultaten achteruit gaan. Welke rechten en plichten hebben wij als ouders nog? Kunnen we ons ouderlijk gezag nog doen gelden vóór het verkeerd afloopt met haar?

”

“

Verplichte verhuizing naar buitenland

Mijn ouders willen verhuizen naar Frankrijk. Ik ben 16 en mijn vrienden, mijn school, mijn familie, alles is hier. Het is hun keuze, niet de mijne. Ben ik verplicht om mee te gaan?

”

“

Autonomie in keuze vrije tijd

Ik moet naar de jeugdbeweging gaan van mijn ouders. Maar ik vind het daar helemaal niet leuk. Ik heb het al vaak gezegd, maar ik mag er niet mee stoppen. Hoe zit dat met mijn recht op vrije tijd? Mag ik die niet zelf invullen?

”

“

Verboden relatie

Mogen mijn ouders me verbieden om een relatie te hebben als ik 15 ben? Mijn vriend heeft een handicap en daarom willen ze niet dat ik met hem omga.

”

“

Verbod op contact met zus

Ik ben 14. Mijn zus is 18. Mijn ouders hebben ruzie met mijn zus. Ze woont nu niet meer bij ons. Nu wil mijn moeder niet meer dat ik mijn zus nog zie. Ik mag ook niet met haar praten of haar mailen. Maar zo scheiden ze mij toch van mijn eigen zus? Heb ik geen recht op contact met haar?

”

“

Papa wil me niet zien

Ik ben 13. Mijn papa is ziek en wordt in het ziekenhuis behandeld voor kanker. De kanker is al uitgezaaid. Ik wil hem gaan bezoeken, maar hij weigert dat. Het is zo dat ik twee jaar geen contact met hem had doordat mijn ouders gescheiden zijn. Maar ik wil hem zien voor het te laat is. Ik heb hem wel al gebeld. De ene keer reageert hij positief, de andere keer kortaf. Heb ik het recht om papa te gaan bezoeken in het ziekenhuis, ook al zegt hij dat hij dat niet wil?

”

Ook hulpverleners, leerkrachten en directies worstelen met de draagwijdte van het ouderlijk gezag. Ze zoeken naar oplossingen als het ouderlijk gezag naar hun aanvoelen de rechten van een kind dreigt te schenden. Ze vragen ons juridische kapstokken en advies om met de ouders een traject te kunnen afleggen. We helpen die praktijkwerkers zo goed mogelijk op weg.

“

Naar Tsjetsjenië om manieren te leren

Ik ben begeleider in een dienst voor pleegzorg. We begeleiden een meisje van 15. Ze is in België geboren, maar haar ouders komen uit Tsjetsjenië. Ze heeft een dubbele nationaliteit: Belgisch en Russisch. Haar vader blijft al sinds haar geboorte buiten beeld. Haar moeder verblijft geregeld op verschillende plekken, hier en in het buitenland. De moeder zoekt naar wie ze is en waar ze thuishoort en trok haar dochter daarin mee. Om het meisje wat stabiliteit te geven, verblijft ze al een jaar bij een bevriend gezin, in het kader van ondersteunende pleegzorg. Vorige maand was er een ruzie tussen het meisje en haar pleeggezin

over een banale straf. Het meisje was al langer in opstand aan het komen tegen de regels, ging veel met jongens om en er was een vermoeden van experimenten met drugs. De moeder maakte zich daar ook zorgen om. Het meisje was boos over de straf en ging naar haar moeder. Die was het gedrag van haar dochter beu. Ze stuurde haar zonder overleg naar familie in Tsjetsjenië. Na een paar dagen kregen we bericht van het meisje dat ze terug naar België wil. Maar dat gaat niet. Haar familie heeft haar papieren afgepakt en het is de mannengemeenschap die daar over alles beslist. De moeder staat nog altijd achter haar beslissing. Ze gelooft dat de gemeenschap haar dochter weer op het rechte pad zal brengen. Wij maken ons zorgen om het meisje. Wat kunnen we doen? Wat met het ouderlijke gezag van de moeder?

De Klachtenlijn gaf informatie over de mogelijke stappen. En raadde de dienst pleegzorg aan om de situatie te bespreken met het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. En om hun bezorgdheid samen met de moeder te bekijken. Als laatste stap kunnen ze zelf contact opnemen met het parket.

”

“

Geen Facebook meer

Een meisje van 16 met een lichte mentale handicap verblijft in ons internaat. Een drietal keer per maand gaat ze op weekend naar huis. Het meisje had een account op Facebook. Ze kreeg daarop ooit de vraag van een jongen om een naaktfoto door te sturen. Ze ging daar goed mee om door niet te reageren. De jongen stuurde wel een foto door van zijn geslachtsdelen. In een beschermende reactie verbieden de ouders nu dat ze nog op Facebook gaat of alleen onder erg strenge controle. Haar ouders houden halsstarrig vast aan hun beslissing. Dat valt het meisje zwaar en leert haar ook niet op een gezonde manier om te gaan met sociale media. Wat zijn haar rechten en wat kunnen we doen?

”

“

Contact met broer en zus

Onze dienst voor pleegzorg begeleidt een jongen van 14. Hij heeft nog een jongere halfbroer en -zus met wie hij heel graag contact wil, maar zijn moeder weigert dat. Vanuit de begeleiding zijn we uitgeput bij moeder. Dat contact blijft onbespreekbaar. Wat kan de jongen doen om toch contact te hebben met zijn halfbroer en -zus tegen de wil van zijn moeder?

”

Geweld in het gezin

Soms loopt het thuis zo moeilijk dat er sprake is van kindermishandeling: van verwaarlozing tot seksueel misbruik van kinderen en jongeren. Dan is er hulp of een actieve overheidsinterventie nodig.

Ook de Klachtenlijn krijgt daar meldingen over. Die komen van kinderen en jongeren zelf of uit hun naaste omgeving. Familie, leerkrachten, burens of hulpverleners kloppen aan voor informatie, advies of doorverwijzing naar diensten die kunnen helpen om de kinderen te beschermen.

Zowel kinderen, jongeren als hun omgeving zoeken in eerste instantie naar de minst ingrijpende maatregelen. Ze willen voorkomen dat een melding bij jeugdhulp, politie of justitie leidt tot uithuisplaatsing van de kinderen. Ze zijn bang grip op de situatie te verliezen.

Daarom is het belangrijk dat we eerst een zo volledig mogelijk zicht krijgen op de situatie om zo gericht mogelijk door te verwijzen. Hoe ernstig is de situatie? Is er acuut gevaar voor de kinderen? Is er een netwerk? Welke stappen zijn er eerder gezet en wat was het resultaat? Afhankelijk daarvan geven we advies of verwijzen we door naar instanties zoals het meldpunt 1712, het CAW, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, het JAC of het CLB. Bij acuut gevaar verwijzen we door naar politie of parket. Als dat raadzaam is, blijven we de melding opvolgen tot de melder toegang kreeg tot de aangesproken dienst. Als er al melding gedaan werd bij een dienst en er binnen een redelijke termijn nog geen hulp kwam, onderzoeken we waarom er nog geen antwoord volgde op de hulpvraag.

“

Verbaal geweld

Mijn kleinzoon is 16 en heeft veel problemen thuis. Hij woont bij onze dochter. We waren al vaak getuige van de agressieve uitvallen van onze dochter tegen haar zoon. Maar ze is daarover niet aanspreekbaar. Het gaat vooral om verbaal geweld met hysterische buien (schreeuwen, vernederen, bedreigen), terwijl daar geen enkele reden toe is. Onze kleinzoon kan het niet meer aan. Vannacht viel zijn moeder weer uit naar hem. Hij belde ons in paniek. We hoorden haar op de achtergrond razen. Hij vroeg om hem te komen halen. Onze dochter weigerde dat en had ondertussen alle klinken en sleutels van de deuren gehaald. Hij is toch weggeraakt en is nu bij ons. Hij is volledig overstuurd en wil niet terug naar zijn moeder. Wat nu?

De Klachtenlijn gaf de grootvader het advies om zijn kleinzoon bij de politie te laten melden dat hij vrijwillig bij zijn grootouders verblijft door problemen thuis. We gaven informatie over de mogelijkheden in de jeugdhulpverlening. We gaven het advies om contact op te nemen met een dienst waar de jongen terecht kan als hij een aanvraag tot hulp wil doen, zoals het CLB of het JAC.

”

“

Is het thuis wel erg genoeg om hulp te zoeken?

Ik ben 14 en de jongste dochter. Mijn ouders maken heel veel ruzie en mijn moeder betreft mij daar elke keer bij. Ik word dan gedwongen om een kant te kiezen. Ik vind dat verschrikkelijk. Als ik het dan al eens doe, word ik aangepakt als ik zeg dat papa gelijk heeft. Gisteren nog gooide ze mijn boekentas leeg op de grond, verscheurde schoolboeken en trok ze mijn lievelingsketting kapot. Ze vernedert me vaak en lacht me uit. Ze zet mijn broer en zus tegen me op. Mijn broer spuwt nu zelfs letterlijk op mij. Papa doet niets omdat hij ook bang is van mama's reacties. Hij zegt dat ik sterk moet zijn. Door de problemen thuis doe ik het ook minder goed op school. Ik durf geen hulp te zoeken want ik weet niet wat er gaat gebeuren. Papa kan het ook niet want hij vindt zijn weg niet in al die diensten. Of maak ik nu een probleem waar er geen is? Is het wel erg

genoeg bij ons thuis om hulp te zoeken? Ik was zo blij dat ik jullie reclame zag in mijn schoolagenda. Vinden jullie het oké hoe het thuis gaat? Wat gebeurt er als ik mijn verhaal ergens vertel? Mag ik mee beslissen wat diensten mogen doen en wat niet?

De Klachtenlijn sprak met het meisje over haar problemen met haar moeder. We spraken onze ongerustheid uit over haar situatie en dat dit lijkt op een vorm van psychische mishandeling. Ze was blij dat ze erkenning kreeg voor wat ze meemaakt en dat het een naam kreeg, want zo voelde ze dat ook aan. We informeerden haar over diensten zoals het meldpunt 1712, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en het CLB. Haar voorkeur ging uit naar het CLB. We vertelden dat het CLB geen stappen zal zetten zolang zij daar niet klaar voor is. Behalve als de situatie escaleert, want dan is het aan andere volwassenen om aan haar moeder uit te leggen dat het zo niet verder kan. Het meisje kon daar voorlopig mee verder en zou opnieuw contact met ons opnemen als ze dat nodig vond.

”

“

Vrees voor genitale verminking

Ik ben huisarts en een patiënt vertelde me een verontrustend verhaal. Het gaat over een gezin vluchtelingen uit Soedan. Ze hebben een dochtertje van 5 jaar. De moeder is bang dat haar man met hun dochtertje naar Soedan gaat om haar daar te laten besnijden en zelfs uit te huwelijken. Waar vind ik een organisatie die de moeder juridisch kan ondersteunen om haar dochter te beschermen?

De Klachtenlijn informeerde de arts over preventieve maatregelen die de moeder kan nemen om te voorkomen dat de vader ongemerkt vertrekt met zijn dochter. Zoals aan de dienst Bevolking melden dat die de vader geen reispas voor het meisje mag afleveren zonder moeders toestemming. De moeder kan ook een advocaat raadplegen om een vonnis te krijgen dat de situatie van het kind regelt en dat maatregelen kan bevatten zoals een verbod om het land te verlaten. De situatie is moeilijk op te lossen met alleen maar preventieve maatregelen. We verwijzen de arts door naar vzw Intact, die juridisch actief is om de

praktijk van vrouwelijke genitale verminkingen te bestrijden. De vzw ondersteunt particulieren en professionals in hun juridische stappen.

”

“

Machteloos getuige van opvoedingsproblemen

Boven mij woont een gezin met twee kleuters. De vader werkt in een café tot 23 uur. De moeder werkt niet. Ik heb het gevoel dat de moeder het moeilijk heeft, zo alleen met de kinderen. Ik denk dat ze hulp nodig heeft. De kinderen lopen de hele tijd schreeuwend rond, vaak tot middernacht. De moeder schreeuwt dan terug en als het haar te veel wordt, sluit ze de kinderen op in hun kamer. Een gevaarlijke situatie. De kinderen komen nooit buiten met hun ouders. Op schoolvrije dagen is het balkon de enige buitenlucht die ze kennen. Ik probeer er met de moeder over te spreken, maar zij ziet geen probleem. Terwijl de kinderen altijd mijn aandacht zoeken als ze mij zien. Ik weet me geen raad meer.

De Klachtenlijn gaf informatie en verwees de dame door naar het meldpunt 1712. Een hulplijn voor iedereen die vragen heeft over geweld, misbruik en kindermishandeling.

”

6.5.

Plaats van het kind als ouders scheiden?

Veel meldingen ondanks beperkte slagkracht Klachtenlijn

‘Ik ben gescheiden.’ Of: ‘Mijn ouders zijn gescheiden.’ Elke dag krijgen we bij de Klachtenlijn mails, brieven of telefoontjes die zo beginnen.

Bijna een kwart van de Vlaamse 12- tot 18-jarigen maakt een scheiding mee. Het verwondert dan ook niet dat heel wat vragen en klachten bij de Klachtenlijn over scheiding gaan.

Met klein duwtje van ouders weer op weg

Een scheiding hoeft niet per se problematisch te zijn of tot klachten te leiden. De meeste ouders komen tot goede en aanvaardbare afspraken in het belang van de kinderen. Soms lukt het ouders niet om er samen uit te komen en hebben ze vragen bij verschillen in opvoedingsstijlen, emoties van de kinderen en problemen over de omgangsregeling. Maar met wat advies en informatie van de Klachtenlijn raken de meeste ouders wel weer samen op weg.

Strijdtoneel tussen ouders ten koste van kind

Helaas zijn er ook gebroken gezinnen die op een waar kruisvat zitten, waardoor de kinderen in een erg ongezonde opvoedings sfeer terecht komen. Ouders zijn geen partners meer, maar blijven wel samen de ouders van hun kinderen. En daar loopt het soms fout. Over elke beslissing kan er een meningsverschil ontstaan. Soms komt dat tot een conflict. Het strijdtoneel kent dan veel bedrijven: verblijfs- en omgangsregeling, school, vrije tijd, medische beslissingen, geld- of familiekwesties. Het belang van het kind raakt dan vaak ondergesneeuwd.

Weinig actiemogelijkheden voor Klachtenlijn

Als er geen oplossing komt, kloppen ouders, kinderen en hun omgeving aan bij de Klachtenlijn. Soms gaat het om problemen waarover er nog een opening tot overleg lijkt te zijn tussen de ouders. Maar even vaak worden we aangesproken over situaties die zo geëscaleerd zijn dat hulpverlening en justitie geen gepast antwoord meer hebben.

Ook de Klachtenlijn kan dan weinig perspectieven bieden voor een oplossing. We hebben weinig mogelijkheden om op te komen voor de belangen van kinderen van wie de rechten in een scheiding geschonden worden. We luisteren aandachtig naar de verhalen, we brengen de knelpunten in kaart, we geven advies en informatie, en we begeleiden kinderen en ouders naar hulp of juridische bijstand waar dat mogelijk is.

Kinderen dupe van vechtscheidingen

De Klachtenlijn krijgt meldingen over scheidingen die ontaard zijn in een ware strijd, een vechtscheiding. De communicatie tussen de gescheiden ouders gaat gepaard met negatieve gevoelens voor elkaar en vaak ook met handelingen die bedoeld zijn om de ex te kwetsen of schade toe te brengen. Die ouders leven in een voortdurend conflict en in een bijna onophoudelijke juridische strijd. Onvermijdelijk ondervinden de kinderen daar grote nadelen van en worden ze meegesleurd in de strijd. Van een vechtscheiding zijn de kinderen eigenlijk altijd de dupe.

We zien in het klachtenbeeld:

- Een juridische strijd over het verblijf van de kinderen
- Ruzie bij de overdracht van de kinderen
- Boycot of niet naleven van de omgangsregeling
- Ontvoering van het kind naar het buitenland
- Zwartmaken van de ex bij de kinderen wat kan leiden tot ouderverstoting
- Conflicten over schoolkeuze of vrije tijd
- Alimentatieplicht negeren.

Vaak gaan die signalen hand in hand en versterken ze elkaar. In sommige situaties is er zelfs sprake van een vorm van kindermishandeling.

Hoe verschillend elke gezinssituatie en elk kind ook is, in de gesprekken met ouders, kinderen en hun omgeving zien we constanten:

- Ouders hebben soms een onrealistisch beeld van de impact van scheiding op hun kinderen of over hun eigen aandeel.
- Het is zeker niet zo dat in scheidingen met een juridische strijd het altijd beide ouders zijn die de strijd aanwakkeren. Veel ouders voelen zich juist onmachtig om het conflict te stoppen.
- Kinderen voelen zich vaak niet gehoord en niet juist geïnformeerd over wat er gebeurt, terwijl ze midden in het spanningsveld zitten. Zowel bij hun ouders als op de rechtbank.
- Kinderen en jongeren vragen volwaardige deelname aan een procedure. Niet dat ze zelf kunnen kiezen. Wel dat ze gehoord en ernstig genomen worden en dat hun belang centraal staat.
- Een rechtsprocedure is meer gericht op het conflict tussen ouders dan op het belang van het kind.

- Een rechtszaak werkt vaak escalerend. Er is altijd een winnaar en een verliezer, waarna van ouders verwacht wordt dat ze samenwerken.
- Er is handelingsverlegenheid bij professionals. Ze worstelen met het gedeeld ouderlijk gezag waardoor hulp niet op gang komt. Professionals werken soms naast elkaar en de wereld van hulpverlening en justitie vinden weinig aansluiting.
- Veel vragen van een ouder om bemiddeling blijven onbeantwoord door gebrek aan medewerking van de andere ouder.
- Sommige ouders kloppen aan bij de Klachtenlijn in de hoop gratis juridisch advies te krijgen. Terwijl dat niet onze opdracht is

Als een scheiding een kruitvat wordt, kan de weerslag op de kinderen vernietigend zijn voor hun welbevinden. We horen klachten van kinderen die een probleem hebben door ruzies tussen hun ouders: verdriet, angst, psychosomatische klachten, depressie, loyaliteitsconflicten, ouderverstoting, oudervervreemding, zelfverminking, zelfmoordgedachten, schoolprestaties die achteruitgaan en gedragsproblemen. Die klachten komen soms natuurlijk ook voor als de breuk tussen ouders op een gezonde manier verloopt. Maar een aanhoudend conflict maakt kinderen er kwetsbaarder voor.

Familie deelt mee in de scheiding. Grootouders en andere familie zien hun contact met de kinderen soms verminderen of zelfs verbreken. Terwijl ze voor de scheiding soms een grote rol speelden in het leven van de kinderen.

Lange reistijd naar school

Mijn papa wil bij zijn vriendin gaan wonen. Dat betekent dan dat hij ver van mijn mama woont. Nu wonen ze op een kwartier van elkaar. Ik woon afwisselend een week bij hem en bij mijn mama. Als hij verhuist, ben ik anderhalf uur onderweg naar school. Ik moet dan een tram nemen, een trein en daarna nog een bus. Ik zit in het tweede jaar secundair. Hij zegt dat hij me wel zal brengen, maar ik weet dat hij dat snel beu zal zijn. En dan zal ik van school moeten veranderen, ergens in het midden van het schooljaar. Dat wil ik niet. Maar niemand luistert naar mij.

“

Emotionele druk

Ik ben 15 jaar, mijn ouders zijn al een tijdje gescheiden en er is een week-weekregeling. De emotionele druk bij mama wordt voor mij echt te groot. Ik hou van allebei, maar zo kan het niet verder. Alles wat mama doet en zegt is tegen papa. Ik mag bijvoorbeeld van mama mijn hobby niet doen omdat het papa is die mij inschreef bij de club. Ik wil dat de druk en de strijd die mama blijft voeren stopt. Ik wil dat met haar en papa uitspreken. Ik wil dat ze weet wat dat met mij doet. Eerst was ze akkoord en nu wil ze dat er iemand bij is. Kunnen jullie dat doen?

De Klachtenlijn had een uitvoerig gesprek met het meisje om een goed zicht te krijgen op het probleem en beter in te schatten wat precies haar vraag en verwachtingen waren. We namen contact op met het plaatselijke JAC om te polsen welk aanbod ze voor dit meisje hebben. Op basis daarvan informeerden we haar over de hulp die ze van het JAC kan verwachten. Ze vond dat een goede oplossing voor haar en zou zelf contact opnemen met het JAC.

”

“

Hoorrecht een lege doos?

Papa heeft ons vorig jaar verlaten voor een andere vrouw. Destijds was beslist dat mama minder zou gaan werken om voor ons te zorgen en dat papa carrière kon maken. Daardoor was hij weinig thuis. Nu eist hij een week-weekregeling voor ons. Mijn zus en ik zeiden bij de familierechter dat we liever alleen in het weekend gaan omdat dat ook zo was toen we nog een gezin waren. In de week heeft hij nooit tijd en zouden we alleen bij zijn vriendin zijn. De rechter gaat toch in op zijn vraag. Weegt hij zwaarder door dan ons? Waarom werden we dan gehoord? Kunnen we nog iets doen?

”

“

Inschrijving op internaat zonder toestemming

Na een relatie van negen jaar heeft mijn partner

er een punt achter gezet. Ze is vertrokken met de kinderen. Die zijn 8 en 6 jaar. We hadden onderling geregeld dat de meisjes bij haar zouden verblijven en dat ik ze elk weekend kom ophalen. Ze heeft onze meisjes nu zonder mijn toestemming ingeschreven bij een internaat. Ze werkt niet en heeft dus tijd genoeg. Onze dochters huilen de hele tijd en willen na het weekend niet terug naar het internaat. Wat kan ik doen?

We informeerden de vader over het gedeeld ouderlijk gezag, over de mogelijkheid om tot goede afspraken te komen via bemiddeling en over het belang van de betrokkenheid van de kinderen zelf. Maar ook informeerden we hem over de juridische mogelijkheden als de ouders er samen niet uit raken. Tot slot gaven we de vader ook informatie mee voor zijn dochters voor als zij ondersteuning nodig hebben.

”

“

Ruzie door hoorrecht

We hebben een dochter van 11 jaar. Ze heeft het moeilijk met het verblijf bij haar moeder. We probeerden al drie keer ouderschapsbemiddeling, maar haar moeder blijft erg defensief. De rechtbank sprak een gedeeld verblijf uit. Later volgde een evaluatie en onze dochter vroeg om gehoord te worden. Ze was heel tevreden over het gesprek met de rechter. Daarna was er een gesprek met ons als ouders en kregen we een beknopt verslag van de rechter. Daarin stond dat ze wel bij haar twee ouders wil verblijven maar de voorkeur geeft aan een beperkter verblijf bij haar moeder. De rechter heeft dat gevolgd. Bij de wissel schreeuwde haar moeder haar toe dat ze nooit zal vergeten wat ze tegen de rechter gezegd had en haar dan liever helemaal niet meer ziet. Mijn dochter liep weg en ik nam haar mee terug naar huis. De volgende dag stond er een deurwaarder voor de deur. Mijn advocaat raadt me aan mijn dochter niet naar haar moeder te laten gaan en af te wachten wat er gebeurt. Wat is uw advies? Ik wil niet dat het een gevecht wordt.

De Klachtenlijn gaf informatie over de juridische procedures en het spreekrecht. We verwezen de vader door naar zijn advocaat die het best geplaatst is om advies te geven.

”

“

Moeder boycot vakantie grootmoeder

De ouders van mijn kleinkinderen zijn gescheiden. Vroeger zag ik ze elke week. Hun moeder staat erg negatief tegenover onze zoon en zijn familie. Een paar maanden geleden kreeg ik van de rechter als grootmoeder omgangsrecht met mijn kleinkinderen in de zomervakantie. Ik heb een vakantie aan zee geboekt. De kindjes kijken er al naar uit. Volgende week zouden we vertrekken. Gisteren kreeg ik een sms van de moeder of ik datum kan veranderen omdat zij in diezelfde periode naar een vakantiepark gaat. Ik liet de moeder weten dat dat niet kan en kreeg te horen dat ze toch de kinderen meeneemt. Kan dat zomaar tijdens mijn omgangsrecht? Ze doet dat alleen om ons te kwetsen. Ze weet ook dat het voor ons te laat is om iets te ondernemen.

”

“

Kinderen uit twee relaties van elkaar gescheiden

Ik ben twee keer gescheiden. Uit mijn eerste relatie heb ik twee kinderen. Mijn jongste zoon is uit mijn tweede relatie. Ik probeer al lang gedaan te krijgen dat de kinderen op hetzelfde moment bij mij verblijven. Ze hadden voor mijn laatste scheiding een hele goede band met elkaar en voelen echte verwantschap. De zaken zitten bij twee verschillende rechtbanken, maar die weigeren alle twee op die vraag in te gaan. Ik word door de rechter letterlijk uitgelachen. Ook hun moeders doen er alles aan om te voorkomen dat de kinderen nog contact met elkaar hebben. Mijn oudste kinderen blijven vragen wanneer ze hun halfbroertje nog eens zien. Ik ben het hun verplicht om de zaak opnieuw voor te leggen. Hebben zij het recht om zelf contact met hun broertje te vragen?

”

Vraagstukken voor professionals

In hun werk worstelen hulpverleners, leerkrachten en artsen vaak met problemen die voortvloeien uit een scheiding van ouders. Het is

soms moeilijk om door alle wetten en richtlijnen nog te weten wat ze kunnen en mogen doen. Ze kloppen aan bij de Klachtenlijn als een probleem onopgelost blijft. Ze zoeken de juiste informatie of vragen advies bij moeilijke of complexe vraagstukken. Ze zoeken manieren om de kinderen te helpen.

School als neutrale plek?

We krijgen ook signalen die structurele knelpunten blootleggen. Zo signaleren scholen ons steeds vaker dat ze betrokken worden bij afspraken rond scheidingen en dat ze hun school als neutrale plek willen bewaken. Dat staat haaks op de vraag van justitie en ouders die contact dreigen te verliezen om de school juist meer als facilitator te betrekken bij problemen in de omgangsregeling.

“

Nieuwe relatie in begeleiding?

In ons revalidatiecentrum begeleiden we een jongen van wie de ouders gescheiden zijn. De vader wil zijn nieuwe vriendin meebrengen naar het volgende gesprek. Moeder ziet dat niet zitten. Mogen we de aanwezigheid van die vrouw weigeren?

De Klachtenlijn velt geen oordeel. We vertellen dat beide ouders het ouderlijk gezag dragen. Informatie over de kinderen wordt in principe alleen aan de ouders meegedeeld. Toch kan het in het belang van het kind zijn om ook de plusouder te betrekken bij de gesprekken over de revalidatie van kinderen als die ook een opvoedende rol opneemt. In het revalidatietraject is het zinvol om die afweging te maken. We adviseren om zeker ook de mening van de jongen zelf te vragen.

”

School als plek voor verblijfswissel

Meer en meer wordt onze basisschool betrokken bij de scheidingsstrijd van ouders. Zo zijn er de vonnissen die de verblijfswissel regelen aan de schoolpoort. Vaak zijn dat de problematische scheidingen. Onze school wordt dan letterlijk bij de vechtscheiding betrokken. Ouders die voortdurend bellen of die toch op een ander moment aan de schoolpoort staan. Dat vraagt veel energie van leerkrachten en directie om daar ook nog eens mee bezig te zijn. Soms wordt de politie zelfs ingeschakeld. Het is niet omdat het aan de 'voordeur' niet lukt, dat de school de wisselplek moet zijn en dus de arena van de vechtende ouders. De school moet een neutrale plek zijn voor de betrokken kinderen en voor alle kinderen die er getuige van zijn. Ook worden wij het strijdtoneel als ouders net uit elkaar zijn en er nog geen regeling is. Tijdelijke en hoogdringende regelingen duren soms nog te lang. Het wordt tijd dat justitie de impact op scholen erkent en dergelijke situaties vermijdt.

Leerling zoekt advies

Een leerlinge van 17 kwam op ons CLB om hulp vragen. Haar ouders zijn gescheiden en ze regelden een gedeeld verblijf via de rechtbank. Het loopt al lang moeilijk bij vader. Onze leerling had haar moeder daar al over aangesproken. Toen haar vader haar dit weekend kwam halen, heeft hij haar hard aangepakt. Hij dreigde ermee dat als ze het aan iemand zou vertellen hij haar pas echt eens goed zou laten voelen hoe kwaad hij kon worden. Ze is de auto uit gevluht en heeft een klacht ingediend. Vrijdag moet ze terug naar haar vader, maar ze wil dat niet. Ze wil weten wat ze moet doen als hij weer aan de deur staat. En wat als hij haar op school komt ophalen?

De Klachtenlijn adviseert om het meisje bij de politie een verklaring te laten afleggen dat ze vrijwillig bij haar moeder verblijft na geweld bij haar vader. Als er zich problemen voordoen op school, is het belangrijk om met de vader te praten. De school is geen plek om je gelijk te halen. Je kan een 17-jarige niet echt 'dwingen' om mee te gaan. We raden aan om bij escalatie de politie te bellen.

Dat zoveel meldingen terechtkomen bij de Klachtenlijn en andere diensten doet vragen rijzen naar de bescherming, hulp en preventie van problemen door een scheiding.

Toestemming van beide ouders om hulp te starten niet langer houdbaar

Zeker bij vechtscheidingen zijn hulp en bescherming broodnodig. Net daar stellen we in de verhalen vast dat toegang tot hulp niet evident is of dat lopende trajecten abrupt stoppen. Een van de ouders kan zijn veto uitspreken en zich verzetten tegen een behandeling of therapie voor zijn kind. Ook al heeft het hulp nodig of vraagt het zelf om hulp. In de praktijk ontstaat daardoor handelingsverlegenheid bij hulpverleners.

- ▶ Zie ook Instemming van beide ouders voor behandeling in dit jaarverslag in het hoofdstuk 'Recht op basiszorg en hulp', 1.6. Kinderen en jongeren in de Gezondheidszorg

Geweld in combinatie met vechtscheiding bemoeilijkt toegang tot hulp

Geweld na een scheiding maakt de problemen nog schrijnender. Geweld in het gezin komt ook voor als ouders al uit elkaar zijn. In de vragen en klachten stellen we vast dat dat ene bijkomende aspect de toegang tot hulp en justitie nog meer bemoeilijkt.

Hulpverleners, politie of parket reageren soms met argwaan op meldingen van ouders over verwaarlozing, mishandeling of misbruik. Hulpverleners verwijzen ouders door naar de rechter voor een nieuwe verblijfs- en omgangsregeling. Op de rechtbank is er vooral oog voor praktische regelingen en dreigt een ernstig onderzoek naar mogelijk geweld op de achtergrond te raken. Bij een scheiding wordt nogal eens gedacht aan beïnvloeding of in diskrediet brengen van de andere ouder. Er wordt gevraagd naar harde bewijzen van geweld, die niet altijd zo duidelijk te geven zijn. Behalve als het om lichamelijk geweld gaat. Zo'n inschatting is altijd moeilijk. Maar wantrouwen of argwaan mogen nooit het uitgangspunt worden.

“

Praten, praten en nog eens praten ... Actie!

Mijn man heeft drie kinderen uit een vorig huwelijk. Al drie jaar klagen we aan dat er bij de moeder en de stiefvader sprake is van kindermishandeling. De oudste zoon krijgt geregeld schoppen met een veiligheidsschoen tegen zijn nieren. Al onze klachten worden door de procureur geseponeerd. Het geweld blijft maar duren. Onlangs had moeder de dochter zo hard vastgegrepen aan de arm dat ze verzorging nodig had. We hebben al het CLB ingeschakeld, het CGGZ en nu is ook thuisbegeleiding ingeschakeld. Het blijft maar bij praten, praten ... maar er komt gewoon geen actie. Wij zijn ten einde raad. Wat moet een vader nog doen om zijn kinderen te beschermen? Kunnen jullie ons helpen? Of tenminste het drankprobleem van de moeder aanpakken? Alle instanties hebben we afgelopen, zelfs het vertrouwenscentrum en de sociale dienst van de politie is ermee bezig, zeggen ze. Maar we zien echt niets gebeuren. De kinderen zeggen ons dat ze het niet meer aankunnen. Waarom luistert er niemand naar hen?

”

“

Geen hulp voor bange kinderen

Mijn buurman is gescheiden en heeft drie kinderen. De jongste twee zet hij geregeld 's nachts buiten omdat ze hun mama missen. Hij roept dan tegen hen: 'Als ge nog lang weent omdat ge uw mama mist, dan sla ik op uw bakkes!' Vorige maand riep hij tegen de moeder in het bijzijn van de kinderen dat ze de twee jongste rotkinderen mag houden. Daarna bedreigde hij de moeder door te roepen dat ze moest oppassen want dat hij haar wel zou vinden. Gisteren kwamen de kinderen huilend schuilen bij ons. Ze vertelden dat papa ze had geslagen en geschopt. Met de klachten van moeder wordt niets gedaan. Geen bewijzen, zeggen ze. Hulpverleners zeggen dat ze naar de rechter moet stappen. Maar op de rechtbank geloven ze haar niet. Dit is echt onhoudbaar voor de kinderen.

De Klachtenlijn verwees de man door naar het Meldpunt 1712 en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

”

“

Tot wanhoopsdaad gedreven

Mijn kleindochter is 14. Verleden week heeft ze een zelfmoordpoging gedaan omdat niemand luisterde naar haar hulpvraag. Haar ouders zijn al tien jaar gescheiden. Er was een week-week-regime afgesproken. De laatste twee jaar had ze het plots moeilijk om naar haar vader te gaan. Haar moeder kreeg toen telefoon van het CLB dat ze haar dochter moest komen halen omdat ze mentaal ingestort was. Uiteindelijk vertelde ze over seksueel misbruik door haar vader. Er kwam een onderzoek, maar de zaak werd geseponeerd. Het was haar woord tegen dat van haar vader. Er werd geïnsinueerd dat het ingefluisterd of verzonden was om te ontsnappen aan het bezoekrecht. Ze moest dus blijven gaan. Ze heeft die wanhoopsdaad gedaan omdat ze het niet langer aankon en niemand haar wilde helpen. Ze wou een einde maken aan een ondraaglijke en uitzichtloze situatie. Alle instanties hebben haar in de steek gelaten.

De Klachtenlijn probeerde met het meisje zelf te praten om zicht te krijgen op de situatie. Op dat moment was het meisje opgenomen op een jeugdpsychiatrische dienst. We namen contact op met haar. Ze liet ons weten dat het echt niet goed gaat. We gaven haar het advies om een gesprek aan te vragen met de rechter. We bereidden samen met haar het gesprek voor. Achteraf liet ze ons weten dat het gesprek goed verlopen was en dat ze alles had kunnen zeggen wat ze voorbereid had. Het werd verder wachten op een uitspraak.

”

“

Justitie dreigt hulp te verhinderen

Een jongen van 13 is op onze dienst in begeleiding. De ouders leven gescheiden. We hoorden al enkele keren verontrustende verhalen over mishandeling door vader. Zowel psychisch als fysiek. We hebben dat gemeld aan het parket. Er werd een onderzoek gestart en we werden verhoord door de jeugdpolitie. De zaak werd doorgestuurd naar het OCJ dat een dossier gaat opstarten. Ondertussen startte vader een procedure bij de familierechtbank omdat de jongen niet meer naar hem gaat uit angst. Hij eist dwangsommen. Als

de familierechter dat beslist, doorkruist dat het traject van de hulpverlening. De jongen is nu compleet in paniek. We kregen nu een signaal van de school dat de jongen zich krast door de stress. Is het logisch en efficiënt dat al die zaken door elkaar lopen?

”

Problematisch verblijf door psychiatrische problemen, verslaving of agressie ouder niet altijd erkend

We zien in ons klachtenbeeld nogal wat meldingen van een problematisch verblijf of omgang bij ouders met psychiatrische, verslavings- of agressieproblemen. Vaak waren die er ook al voor de scheiding, maar kon de andere ouder een neutraliserende of beschermende factor zijn.

Kinderen, ouders, hun omgeving en professionals vragen zich af waarom die situaties op de rechtbank zo moeilijk beschouwd worden als een vorm van verwaarlozing of mishandeling of als een dreigende gevaarsituatie voor de kinderen. Ze hebben het gevoel dat alles blijft kaderen in procedures rond wijziging van de verblijfs- en omgangsregeling, terwijl de problemen van een andere orde zijn. Melders vragen extra bescherming en aandacht voor het welzijn en de gezonde ontwikkeling van de kinderen.

“

Vader met psychische problemen

Ik begeleid als therapeute een jongen van 13 van wie de vader psychische problemen heeft. De jongen woont bij zijn moeder. Hij was verschillende keren getuige van agressie van zijn vader tegen zijn moeder. Hij heeft geen vertrouwen meer in zijn vader en is erg angstig door de onvoorspelbaarheid van vader. Dat heeft hij ook aan de rechter gezegd. Na de laatste opname van vader besliste de rechtbank de contacten opnieuw op te starten in de bezoekerimte. De jongen werkte mee omdat het moest, maar vond het erg onaangenaam en voelde zich niet veilig. Op vraag van vader werd toegestemd om de bezoeken te verruimen, met de mogelijkheid om naar buiten te gaan. Daarop is de jongen geknakt. Van een kinderpsychiater kreeg hij kalmerende middelen

voorgeschreven. Ik zag de jongen wegglijden in een depressie. Uiteindelijk werden de bezoeken opgeschort tot de rechter de jongen weer kon spreken. Er kwam rust. Plots krijgt moeder een brief dat de bezoeken in afwachting toch weer opgestart moeten worden. De jongen wordt nu opstandig en agressief, zowel thuis als op school. Hij heeft het gevoel dat niemand naar hem luistert. Hij wil pas opnieuw bezoeken als hij er zelf klaar voor is. Welke opties zijn er nog?

De Klachtenlijn adviseert om contact op te nemen met een jeugdadvocaat en samen met de therapeute het eerste gesprek te doen. Als de jongen het gevoel heeft dat bezoekerimte geen aandacht heeft voor zijn draagkracht, raden we hem aan om opnieuw met ons contact op te nemen.

”

Streven naar een akkoord-cultuur als antwoord op een conflictcultuur

Kinderen en jongeren die verwickeld zijn in de strijd van hun ouders, kloppen vaak aan veel deuren om een oplossing te vinden: jeugdhulp, justitie, gezondheidszorg, leerkrachten. Ze ervaren dat het moeilijk is, zeker als de ouders er een strijd van maken.

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat kan op individueel vlak niet altijd concreet iets betekenen voor iemand die onze hulp verwacht. Toch hebben we wel een belangrijke opdracht om de signalen van kinderen en jongeren te vertalen naar het beleid.

Dan kan de overheid haar taak opnemen in de ondersteuning van die gebroken gezinnen en in de bescherming van de kinderen. Als ouders onmachtig zijn om boven hun emotie uit te stijgen, moet de overheid bijsturen of ingrijpen. Het is de opdracht van het Kinderrechtencommissariaat om toe te zien of de overheid die taak krachtig genoeg uitvoert.

Zijn er genoeg instrumenten op het niveau van beleid, rechterlijke macht én hulpverlening? Op welke punten in de scheidingsketen kan er vernieuwing of verbetering komen zodat kinderen niet gekwetst raken? Dat zijn de vragen die we ons blijven stellen.

Lijkt het dan een onmogelijke opdracht om kinderen te beschermen tegen de strijd die hun ouders voeren? Wij denken van niet. We deden enkele aanbevelingen.

- ▶ Onze aanbevelingen stelden we voor op de studiedag 'gezinstransities vanuit het perspectief van de kinderen' (29 september 2015). We vertrokken van de knelpunten en bestaande praktijken. Presentatie beschikbaar op www.kinderrechtencommissariaat.be/artikels-en-lezingen
- ▶ Ook de Kinderrechtencoalitie drukt haar bezorgdheid uit over de impact van vechtscheidingen op kinderen. KINDERRECHTEN-COALITIE, *Position paper: Bescherming van kinderen tegen geweld in een (vecht)scheiding*, 2015, <http://kinderrechtencoalitie.be/sites/default/files/standpunt/bescherming-van-kinderen-tegen-geweld-een-vecht-scheiding/finale-versie/positionpapervechtscheidingendef-versievooropsite.pdf>

Een concrete vertaling van deze ideeën zagen we bij ons werkbezoek aan het justitiehuis in Gent. We stelden vast hoe het sociaal onderzoek na een conflict tussen een ouderpaar over de kinderen sterk vorm kreeg vanuit het belang en het perspectief van het kind en niet meer vanuit het conflict tussen de ouders. We hopen dat deze inspirerende praktijk een plek krijgt in de nieuwe regelgeving over de justitiehuisen.

Plaats ouders opnieuw voor hun verantwoordelijkheid

Door de verhalen van kinderen voelen we ons – samen met veel andere professionals – vaak machteloos. Je zou de ouders bij de schouders willen pakken en ze wijzen op de schade die ze hun kind berokkenen, zich vaak onbewust van de impact van hun gedrag.

Mentaliteitsverandering bij ouders zodat ze hun verantwoordelijkheid opnemen

De ingesteldheid van ouders kun je niet bij wet aanpakken. Maar het is wel mogelijk om mechanismen en instrumenten in te schakelen voordat het conflict onoplosbaar wordt, met het ultieme doel te streven naar een 'akkoordcultuur' (bemid-

deling) als antwoord op een 'conflictcultuur' (de juridische weg). We moeten komen tot een mentaliteitsverandering bij ouders waarin principes zoals 'het belang van het kind' geen holle begrippen zijn.

We moeten ouders vroeg bewust maken van de schade die ze kunnen aanrichten bij de kinderen als er een blijvend conflict is rond het ouderschap. We moeten ouders wijzen op hun verantwoordelijkheid als ouder.

De sleutel van het probleem ligt voor het grootste deel in hun handen. Vertel ouders dat kinderen zeggen:

- Laat ons alsjeblief geen kant kiezen.
- Maak geen ruzie waar wij bij zijn.
- Zeg tegen ons geen slechte dingen over elkaar.
- Geef ons tijd om te wennen aan de nieuwe situatie.
- Luister echt naar wat we te zeggen hebben.
- Geef ons de ruimte om van jullie beiden te houden.
- Vergeet niet dat jullie samen voor ons gekozen hebben.

▶ Open brief aan alle gescheiden ouders, www.villapinedo.nl

▶ Kinderombudsman, *Vechtende ouders, het kind in de knel*, 2014, nr. KOM003/2014, www.dekinderombudsman.nl

Ouderschapsplan

Het voorstel voor de invoering van het ouderschapsplan sluit aan bij dit uitgangspunt. Bedoeling is dat scheidende ouders samen een plan maken over hoe ze hun ouderschap invullen na de scheiding. Voor ons zijn er wel belangrijke randvoorwaarden:

- Er is ondersteuning nodig bij het opstellen van het plan.
- Het plan moet flexibel en aanpasbaar zijn. Het groeit mee met het kind.
- Het plan is geen standaardformulier maar maatwerk.
- Kinderen zijn erbij betrokken. Het is ook hun plan.
- Ook kinderen van ouders die niet getrouwd waren maar samenwoonden, verdienen zo'n plan.

- ▶ Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving met het oog op de invoering van het ouderschapsplan bij echtscheiding, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 66/1

Focus op verplicht bemiddelingsaanbod

Maatregelen komen pas in beeld als de communicatie tussen de ouders al zo geëscaleerd is dat verzoening bijna onmogelijk wordt. Dwangsommen of aangepaste omgangsregelingen, thuisbegeleiding of zelfs uithuisplaatsing van de kinderen voor observatie nemen de voedingsbodem van het conflict niet weg. Die maatregelen zijn bovendien vaak meer gericht op het kind dan op de ouders. Alleen maar even suggereren dat er zoiets bestaat als bemiddeling, is te vrijblijvend. Een verplichte bemiddelingspoging kan ouders opnieuw in hun rol plaatsen als ouder. En de verantwoordelijkheid weer bij de ouders leggen.

Juridische weg altijd laatste stap

Een oplossing via juridische weg moet altijd de laatste stap zijn. Conflicten in een scheiding hebben te maken met problemen in relaties en emoties. Een louter juridisch kader heeft daar geen antwoorden op. Loopt het dan nog fout en leven ouders het vonnis niet na ten koste van het welzijn van de kinderen? Dan wordt jeugdhulp naar voren geschoven als hulpmiddel. De vraag is of jeugdhulpverlening of een jeugdrechter de nodige instrumenten en middelen hebben om de grond van het probleem aan te pakken. In de praktijk gebruiken of misbruiken ouders een jeugdrechter vaak om de bestaande omgangsregeling te veranderen, wat niet de bedoeling is van een maatregel. Maatregelen zijn bedoeld om de kinderen te beschermen. Ouders hebben daar vaak verkeerde verwachtingen bij.

Globaal plan van aanpak nodig

Samenwerking met alle deskundigen die werken aan preventie, interventie en remediëring dringt zich op. Een globaal plan van aanpak, om conflict te vermijden of om vat te krijgen op de voedingsbodem van het conflict, is nodig voor een gezond klimaat voor kinderen in scheiding.

Meer aandacht voor geestelijke gezondheid op school

We zien ook een rol voor de school. Scholen zijn plekken waar de problemen het eerst zichtbaar worden. We vragen na te denken over de verdere inbedding van geestelijke gezondheid in het onderwijs.

- ▶ Kinderrechtencommissariaat, *Advies Leerlingenbegeleiding: duidelijke krijtlijnen vertalen naar toegankelijke zorg*, 2015-2016/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/leerlingenbegeleiding-duidelijke-krijtlijnen-vertalen-naar-toegankelijke-zorg

Maak werk van spreekrecht

Na jaren strijd om het spreekrecht beter geregeld te krijgen, is het nu tijd om stil te staan bij de uitvoering ervan. We zijn blij dat de minister van Justitie intussen een werkgroep samenstelde om na te denken over wat er beter kan.

- ▶ Verslag van 13 april 2016, *Parl.St.* Commissie Justitie 2015-2016, nr. 379

Wij schoven in de werkgroep alvast deze werkpunten naar voren:

- Wie licht kinderen jonger dan 12 in over hun recht om gehoord te worden? Dat gebeurt niet automatisch.
- Ondersteuning en opleiding van rechters moet beter.
- Kinderen hebben recht op feedback na het gesprek.
- Het verslag van het gesprek mag niet zomaar helemaal aan de ouders bezorgd worden.
- De manier van uitnodigen moet toegankelijker.

Samen met de Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant stellen we in de schoot van de werkgroep een ontwerpbrief voor. Dat voorstel toetsten we af bij kinderen en jongeren.

- ▶ Zie ook spreekrecht in dit jaarverslag in het hoofdstuk 'Rechten van jongeren in aanraking met politie en justitie', 4.3. Toegang tot justitie: ook goud in de praktijk?

Stel een scheidingsambtenaar aan

Veel gezinnen maken een scheiding mee. Die scheiding raakt aan veel sectoren en domeinen, zowel op federaal als op Vlaams niveau. Denk aan algemeen welzijnswerk, justitie, onderwijs, jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg, politie en zelfs de fiscus. Er is onderlinge afstemming nodig.

We vragen daarom de aanstelling van een scheidingsambtenaar. Die kan een belangrijke coördinerende rol spelen om de verschillende maatschappelijke actoren bij elkaar te brengen die in contact komen met kinderen en ouders in een scheiding. Door de verschillende acties, projecten en informatiekkanalen op te sporen, te coördineren en breed bekend te maken. Door de verschillende maatschappelijke actoren rond het thema scheiding dichterbij elkaar te brengen, beter op elkaar af te stemmen en mee te waken over een kind- en gezinsvriendelijk scheidingsbeleid. Door de blinde vlekken te detecteren en vanuit een gecoördineerde expertise de overheid te inspireren met alternatieven die rekening houden met het perspectief van alle betrokkenen.

Eén grote lacune verdient extra aandacht. Wat doe je met ouders die blijven vechten met elkaar? Het enige alternatief dat we nu blijkbaar hebben, is het kind plaatsen terwijl ouders het te bont blijven maken. Hier moeten we dringend op zoek naar andere denkpijlers. Pijsers waarin kinderen niet het gevoel hebben dat ze gestraft worden voor iets waarvoor ze niet zelf verantwoordelijk zijn.

- ▶ Het rapport *'Zie mij ook. Over kinderen in (v)echtscheidingssituaties'* dat studenten van de Karel de Grote Hogeschool schreven in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat geeft alvast een schot voor de boeg en bundelt projecten die focussen op kinderen in vechtscheidingssituaties in Vlaanderen en Nederland. www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/vechtscheiding_rapport_2016.pdf
- ▶ *Opinie 'wat als ouders blijven strijden?'*, 29 september 2015, <http://sociaal.net/opinie/wat-als-ouders-blijven-strijden/>

7. Integraal aandacht voor kinderen in het beleid

7.1.

Vlaams kinderrechtensbeleid

Vlaanderen ontwikkelde verschillende instrumenten om een integraal kinderrechtensbeleid uit te tekenen. Bijvoorbeeld het Vlaams Actieplan Kinderrechten, het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan, de verslaggeving over de realisatie van actiepunten in beide beleidsplannen, het JoKER (kind- en jongereneffectrapport).

Vlaanderen is al lang op zoek naar een nieuwe dynamiek voor de opmaak en vormgeving van de twee beleidsplannen. Dit werkjaar hield het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media een e-enquête bij jeugd- en kinderrechtenorganisaties over de pro's en contra's van de twee beleidsplannen. Er kwam een stuurgroep Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan die nadenkt over een mogelijke nieuwe manier van werken en opmaak voor de plannen.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee aan de enquête. We steunen de zoektocht van het departement en de Vlaamse Regering. We pleiten voor slagkrachtiger beleidsplannen en voor verslaggeving die werkpunten voor Vlaanderen blootlegt. Ideaal gaat Vlaanderen in op de suggesties van het VN-Kinderrechtencomité: concrete doelstellingen, indicatoren, tijdschema's, toewijzing van budget en een monitoring- en follow-upmechanisme dat vooruitgang en uitdagingen blootlegt.

Daarnaast pleiten we voor een beleidsplan dat vorm krijgt in werkgroepen met jeugd- en kinderrechtensactoren, administratie en kabinetsmedewerkers uit verschillende kabinetten.

7.2.

Periodieke rapportage aan het VN-Kinderrechtencomité

Het kinderrechtenverdrag vraagt België om vijfjaarlijks verslag uit te brengen aan het VN-Kinderrechtencomité in Genève. Onafhankelijke experts uit verschillende landen beoordelen de toepassing van kinderrechten in België. Is er verbetering nodig, dan formuleert het VN-Kinderrechtencomité in de slotbeschuwingen zijn bezorgdheden, vaststellingen en suggesties.

België heeft al vier keer verslag uitgebracht aan het VN-Kinderrechtencomité. In juli 2017 brengt België voor de vijfde keer verslag uit.

Het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media bereidt het vijfde verslag voor. Het brengt in kaart wat Vlaanderen de laatste vijf jaar realiseerde. Het verslag gaat over zeven thema's: geïntegreerd kinderrechtensbeleid, migratie, armoede, participatie, jeugdzorg en geestelijke gezondheidszorg, kinderen met een handicap en kwaliteitsvol onderwijs. Op aanraden van het VN-Kinderrechtencomité kiest België voor een beknopt vijfde verslag.

Op 9 juni kreeg de reflectiegroep Jeugd- en Kinderrechtenbeleid de kans om te reageren op de eerste versie van het nieuwe verslag. Op vraag van het departement bracht het Kinderrechtencommissariaat op die vergadering advies uit over het thema geïntegreerd kinderrechtensbeleid. We pleitten voor meer ambitie. De eerste versie somt vooral beleidsplannen en actieplannen op die relevant zijn voor kinderrechten. We raden aan om meer in beeld te brengen waar samenwerking van verschillende beleidsdomeinen en bestuursniveaus een verschil betekenden voor kinderen, jongeren en hun rechten.

7.3.

Veertig kinderrechten-indicatoren brengen een kinderleven in beeld

In verschillende slotbeschouwingen drong het VN-Kinderrechtencomité bij België aan om werk te maken van kinderrechtenindicatoren. Die geven een belangrijke voorzet om systematisch de realisatie en niet-realisatie van kinderrechten in België te meten.

De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind realiseerde een set van veertig nationale kinderrechtenindicatoren.

- ▶ Sarah D'hondt en Catherine Péters, *Nationale kinderrechtenindicatoren. Make them count*, Brussel, Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, 2016

De kinderrechtenindicatoren zijn met grote zorg samengesteld en ruim afgetoetst bij overheden en kinderrechtenactoren. Ook het Kinderrechtencommissariaat was er bij betrokken. De indicatoren geven een idee van waar het goed en fout loopt in het recht op bescherming van de gezondheid, het recht om welzijn na te streven, het recht op onderwijs, het recht op vrije tijd en rust, het recht op bescherming van het gezinsleven, de rechten van minderjarigen in contact met justitie en de rechten van buitenlandse minderjarigen.

We hopen dat de verschillende overheden verder aan de slag gaan met de kinderrechtenindicatoren, dat ze de indicatoren systematisch en regelmatig meten en dat ze de informatie meenemen in hun beleidsplannen.

7.4.

Visievorming over kinderarmoede

Het Kinderrechtencommissariaat zet in op visievorming over armoede bij kinderen.

We hadden verschillende gesprekken met experts en sleutelactoren rond armoede. En we organiseerden een rondetafel met verschillende betrokkenen.

Voor het Kinderrechtencommissariaat is armoede bij kinderen een structureel probleem dat om structurele oplossingen vraagt. Armoede bij kinderen kunnen we niet los zien van het gezin waarin ze leven. Tegelijk heeft kinderarmoede specifieke kenmerken. Kinderen zijn volwaardige gezinsleden. Hoewel ze afhankelijk zijn van hun ouders, ondergaan ze de armoede niet passief. Kinderen moeten hun zelfbeeld en identiteit opbouwen in de consumptiemaatschappij. Erbij horen heeft vaak te maken met 'hebben'. Aan 'meedoen' hangt meestal een prijskaartje.

Kindertijd en adolescentie is een periode van snelle ontwikkeling op verschillende, onderling samenhangende gebieden: lichamelijk, geestelijk, intellectueel, moreel en sociaal. Daarom heeft kinderarmoede zo grote gevolgen, tot op volwassen leeftijd. Kinderarmoede tegengaan levert economische en maatschappelijke winst op.

Net als andere thema's benadert het Kinderrechtencommissariaat armoede vanuit een mensenrechten- en kinderrechtenperspectief. Een mensenrechtenbenadering houdt een verantwoordingsplicht van overheden in, in tegenstelling tot een vrijblijvende of liefdadigheidsbenadering. Participatie en empowerment staan centraal. Bovendien moet er voortdurend over gewaakt worden dat er geen discriminatie is.

Het Kinderrechtencommissariaat publiceert zijn visie op (kinder)armoede in december 2016 bij LannooCampus onder de titel 'Spelen in zwarte sneeuw'. Het wordt een boekje voor een breed publiek. Het bespreekt moeilijke kwesties, zonder ze te reduceren tot zwart-witverhalen. Het wil ook uitnodigen voor verder gesprek.

Hernieuwde samenwerking

De Klachtenlijn kreeg een mailtje van de 11-jarige Kevin. Hij schreef ons dat hij al maanden gepest wordt door een jongen uit zijn klas. Hij vond dat de school daar niets mee deed. Integendeel, de directeur geeft hem zelf telkens weer de schuld. Twee weken geleden werd hij aan de schoolpoort aangesproken door de moeder van die jongen. Het kwam bijna tot een gevecht. Kevin vindt het oneerlijk dat hij weer gestraft is. Hij zit nu thuis want hij werd tien dagen preventief geschorst.

Het Kinderrechtencommissariaat onderzocht Kevins klacht. We spraken met hem, zijn ouders, de schooldirecteur en het CLB. Wat startte als een klacht over pesten en straffen op school, toonde een veel complexere sociale realiteit.

Kevin neemt het niet dat de jongen regelmatig opmerkingen maakt over zijn kleren of over zijn vader die in een rolstoel zit. Hij weet wel dat die jongen ASS heeft en het allemaal niet zo bedoelt. Toch kwetst het hem enorm. Kevin voelt zich niet gesteund door de school. Als hij bij de directeur moet komen, krijgt hij altijd onder zijn voeten, maar naar zijn zorgen wordt niet geluisterd. Kevin heeft het gevoel dat zijn problemen weg-gewuifd worden.

Zijn ouders zijn ook ontgoocheld over de aanpak van de school. Vorige week vroegen ze het CLB of ze een gesprek kunnen organiseren met de ouders van de klasgenoot om het uit te praten en om er samen voor te zorgen dat hun kinderen stoppen met elkaar te kwetsen. Ze hoorden voorlopig niets meer van het CLB.

De ouders hebben het financieel erg moeilijk. Ze waren een tijdje thuisloos en kwamen in de loop van vorig schooljaar terecht in een nieuwe gemeente. De ouders vroegen en kregen een aangepaste regeling om de maximumfactuur voor de school te betalen. Dat er nog onbetaalde facturen zijn van het voorbije en het huidige schooljaar vertroebelde de relatie met de schooldirecteur.

De directeur klaagt dat hij nog maar weinig goed kan doen in de ogen van Kevin en zijn ouders. De school probeerde al vaak om de relatie tussen de twee klasgenoten te verbeteren, zonder succes. De directeur voelt zich verplicht om Kevin te straffen omdat hij verbaal en fysiek steeds vaker over de schreef gaat. Ook van de ouders kreeg hij al heel wat verwijten. De directeur weet niet meer hoe hij nog goed kan doen.

De directeur beseft dat de financiële situatie van het gezin precair is. De onbetaalde facturen vormen een donkere schaduw over de samenwerking. Tegelijk voelt de directeur zich machteloos. Over twee weken is er een infoavond naar aanleiding van de uitstappen op het einde van dit schooljaar en in de eerste weken van volgend schooljaar. Dat zijn voor de school heel belangrijke momenten om te werken aan de relaties

tussen de leerlingen en met de leerkrachten. De ouders van Kevin lieten al weten dat ze niet naar het infomoment komen. Ze willen niet dat hun zoon ergens anders dan thuis overnacht.

Het Kinderrechtencommissariaat vroeg aandacht en erkenning voor de zorgen van Kevin. We drongen erop aan om verder werk te maken van herstel tussen de kinderen, tussen het gezin van Kevin en de school, en tussen de twee gezinnen. Het CLB nam daarin de leiding. Het organiseerde verschillende gesprekken en volgde die op. Er werd heel wat uitgepraat en er kwamen nieuwe afspraken. Er wordt gezocht naar een oplossing zodat Kevin mee op schoolreis kan. School en CLB helpen de ouders bij de aanvraag van hun schooltoelage en onderzoeken of het gezin in aanmerking komt voor extra ondersteuning. Daarnaast startten CLB en school een traject op om te bekijken hoe het armoedebeleid op school beter kan.

”

8. Kinderrechten internationaal

8.1.

Europese kinderombudsdiensten

Het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) verbindt vandaag 41 Europese kinderombudsdiensten uit 33 landen van de Raad van Europa, waaronder 22 EU-landen.

- Website European Network of Ombudspersons for Children: enoc.eu

Jaarvergadering over geweld tegen kinderen

Van 22 tot 24 september 2015 hield ENOC zijn jaarlijkse conferentie in Den Haag. De kinderombudsdiensten wisselden informatie en ervaringen uit over hun werking. Centraal stond geweld tegen kinderen en kinderen op de vlucht. In een gezamenlijk *position statement* drukte ENOC zijn grote bezorgdheid uit over geweld tegen kinderen en richtte het een taskforce kinderen op de vlucht op.

Europese landen zijn in staat om het aantal slachtoffers van kindermishandeling met 25 procent te verminderen, als ze bereid zijn effectief bewezen maatregelen in te voeren.

ENOC schuift tien maatregelen naar voren, waarvan onderzoek uitwijst dat ze kindermishandeling drastisch verminderen. Het gaat onder andere om een volledig en allesomvattend verbod op elke vorm van kindermishandeling, betere screeningmethoden, positief opvoeden stimuleren, professionals trainen om mishandeling te signaleren en betere behandeling van slachtoffers.

- European Network of Ombudspersons for Children, *Position Statement on Violence against Children*, adopted at the 19th ENOC Annual General Assembly, 24 september 2015, Den Haag, <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2014/12/ENOC-position-statement-on-Violence-against-children-2015-FV.pdf>

- European Network of Ombudspersons for Children, *Position Statement on Children on the move*, adopted at the 19th ENOC Annual General Assembly, 24 september 2015, Den Haag

Taskforce kinderen op de vlucht

ENOC richtte op 24 september 2015 een 'taskforce kinderen op de vlucht' op. De taskforce bracht op 25 januari 2016 haar eerste rapport uit: 'Veiligheid en fundamentele rechten van kinderen op de vlucht staan op het spel'.

De Vlaamse kinderrechtencommissaris en zijn collega van de Franstalige Gemeenschap zijn lid van de taskforce en stuurden elk hun deelrapport in. Die werden samen met heel wat andere informatie verwerkt in een Europees rapport.

De andere leden van de taskforce zijn Nederland, Zweden, Kroatië, Engeland, Griekenland, Italië, Malta, Polen en Catalonië. Letland, Litouwen en Estland werkten ook mee aan het rapport.

Naast rapportage over en door elk van die landen, werd ook informatie verzameld via interviews met vertegenwoordigers van internationale organisaties en door plaatsbezoeken aan transitcentra in Macedonië.

ENOC vraagt om nu Europees actie te ondernemen en om kinderen daarin centraal te plaatsen. Om zo de rechten van alle kinderen op de vlucht te garanderen.

De aanbevelingen in het ENOC Rapport: veiligheid en fundamentele rechten van kinderen op de vlucht staan op het spel

- Geef kinderen voorrang in het EU-hervestingsprogramma
In september 2015 besliste de EU om 160.000 vluchtelingen (die momenteel vooral in Griekenland en Italië verblijven) ter hervestigen en te verdelen over EU-landen. ENOC vraagt om voorrang te geven aan minderjarigen (en hun ouders).

■ Maak beter gebruik van legale manieren om naar EU te komen

ENOC stelt vast dat in alle EU-landen een tendens bestaat om gezinshereniging te bemoeilijken. Dat zal gezinnen ertoe aanzetten om met de kinderen via smokkelroutes over land of over zee naar Europa te vluchten in plaats van dat de vader of een oudere broer in zijn eentje eerst komt. Voor jonge kinderen nemen de risico's toe. ENOC vraagt daarom gezinshereniging voor kinderen gemakkelijker te maken – naast andere legale wegen zoals humanitaire visa en de verhoging van de quota voor hervestiging.

■ Hanteer een kinderrechtenperspectief bij humanitaire hulp

ENOC pleit ervoor om ontwikkelingshulp afhankelijk te maken van respect voor de kinderrechten, onder andere het recht op onderwijs en het recht op bescherming tegen geweld en exploitatie.

■ Stel minimumnormen op voor tijdelijke onthaal- en doorgangscentra

Tijdelijke onthaal- en doorgangscentra moeten volgens ENOC onmiddellijk winterproof gemaakt worden door te voorzien in verwarming, warm water, winterkleden, genoeg eten en medische hulp. Er moeten meer kindvriendelijke ruimtes komen en de kinderen moeten kunnen rekenen op bescherming tegen geweld en misbruik.

■ Verzamel vollediger data

Kinderen zijn vaak te weinig zichtbaar in de statistieken. ENOC vraagt gegevens over vluchtelingen en asielzoekers op Europees niveau te verzamelen en beschikbaar te maken. Mét onderscheid op basis van geslacht, leeftijd, land van oorsprong en – bij kinderen – of ze wel of niet begeleid zijn door hun ouders.

Rechten van kinderen garanderen in EU-migratie-politiek

In november 2015 stuurden 59 internationale kinderrechten- en mensenrechtenorganisaties een open brief aan de voorzitter van de Europese Raad, aan verschillende leden van de Europese Commissie en alle permanente vertegenwoordigers bij de Europese Unie.

Bij die 59 organisaties was ook ENOC, het Europese netwerk van kinderombudspersonen en kinderrechtencommissarissen.

Ze schuiven tien actiepunten naar voren voor de opvang van asielzoekers en migranten:

1. Hou bij alle maatregelen rond asiel en migratie rekening met de rechten van kinderen en met hun mening en hou altijd het belang van de kinderen voor ogen.
2. Zorg op korte termijn voor menswaardige opvang, en investeer tegelijk in duurzame toegang tot allerlei diensten en in de maatschappelijke integratie van de kinderen.
3. Zorg ervoor dat alle kinderen zonder onderscheid toegang krijgen tot gezondheidszorg, ook geestelijke gezondheidszorg, tot onderwijs en tot aangepaste huisvesting samen met hun gezin.
4. Zorg voor effectieve bescherming van alle kinderen tegen alle vormen van geweld, mishandeling, uitbuiting en discriminatie, ook tegen genderspecifieke discriminatie. En zorg voor een goede rechtsbescherming als kinderen daar toch het slachtoffer van worden.
5. Plaats kinderen nooit in detentie en straf ze nooit vanwege de verblijfsstatus van hun ouders.
6. Bescherm de eenheid van het gezin, zolang dat in het belang van het kind is, onder andere door kinderen niet van hun ouders te scheiden in het kader van migratie- of terugkeerprocedures.
7. Voorkom vermijdbare sterfgevallen door adequate reddingsacties en humanitaire hulp, te land en op zee.
8. Zorg ervoor dat kinderen en hun gezinnen veilig naar Europa kunnen komen om er bescherming te krijgen of er zich met hun gezin te herenigen en bied ze perspectief op werk en onderwijs met respect voor hun rechten.
9. Neem in alle akkoorden met doorreislanden en landen van oorsprong clausules op die de kinderrechten garanderen. Kinderen en hun gezinnen mogen niet teruggestuurd worden naar landen waar ze risico lopen op schendingen van hun mensenrechten.
10. Zorg dat kinderen hun rechten kunnen laten gelden en gehoord worden, onder andere door goede toegang tot informatie over hun rechten en tot rechtshulp in alle procedures die een invloed kunnen hebben op hun status en wettelijke bescherming.

De 59 organisaties vragen dat de regeringsleiders en ministers van de EU-staten concrete en allesomvattende maatregelen nemen.

Onaanvaardbare veiligheidsrisico's voor kinderen op de vlucht

Eind januari 2016 vertrok vanuit ENOC opnieuw een open brief naar de voorzitters van de Europese Raad, de Europese Unie en het Europees Parlement. Het netwerk pleit voor de ontwikkeling van een Europees Actieplan voor kinderen op de vlucht.

In dat plan zouden onder andere deze maatregelen moeten staan:

- In de Europese relocatiestrategie voorrang geven aan kinderen (in de meest kwetsbare situaties)
- De hulp aan ontwikkelingslanden sterker vorm geven vanuit een kinderrechtenperspectief
- Criteria opstellen die de kinderrechtenstoets doorstaan en waaraan alle opvangcentra voor kinderen op de vlucht moeten voldoen
- Kinderen op de vlucht in Europa sterker monitoren.

Onderzoek House of Lords

ENOC werkte mee aan het onderzoek van de House of Lords over niet-begeleide minderjarigen in de Europese Unie. De kinderrechtencommissaris vertegenwoordigde ENOC in een overleg met een afvaardiging van de House of Lords op 27 april 2016. Ook Eurochild en Unicef waren daar bij. Het EU-Comité vroeg naar beschikbare data, wat de belangrijkste problemen zijn waarmee niet-begeleide minderjarige vreemdelingen geconfronteerd worden, hoe Europese landen samenwerken en welke impact het Europese beleid heeft op de positie van niet-begeleide minderjarigen.

Eind juli presenteerde de House of Lords zijn rapport 'Children in Crisis: Unaccompanied migrant children in the EU'. Het rapport schuift verschillende knelpunten naar voren:

- Het gebrek aan solidariteit tussen de EU-lidstaten
- De gebrekkige uitvoering van de genomen beslissingen

- De cultuur van wantrouwen tegenover kinderen en jongeren op de vlucht.

► HOUSE OF LORDS, European Union Committee, *Children in crisis: unaccompanied migrant children in the EU*, 2nd Report of Session 2016-17, HL Paper 34, 26 juli 2016

8.2. Samenwerking met de vertegenwoordiging van de Vlaamse Regering in het buitenland

Op uitnodiging van David Maenaut, de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering in Hongarije, was de kinderrechtencommissaris van 25 tot en met 27 november 2016 op missie in Boedapest. Op 26 november sprak de kinderrechtencommissaris op een studiedag over kinderrechten in het onderwijs. Er waren ook bijdragen van Unicef-Hongarije en van de Human Rights Commissioner van Hongarije. Op 27 november bezocht de kinderrechtencommissaris een opvangcentrum voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

8.3. België aan de tand gevoeld

Begin 2016 voelden andere landen België in de VN-mensenrechtenraad aan de tand over hoe we omgaan met mensenrechten. België aanvaardde 162 aanbevelingen en engageert zich om die uit te voeren. Vooraf formuleerden we aanbevelingen, samen met andere mensenrechteninstellingen in ons land.

- Voor de opmerkingen en aanbevelingen van andere landen: Human Rights Council, *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Belgium*, A/HRC/32/8, 11 april 2016, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/073/99/PDF/G1607399.pdf?OpenElement>
- De compilatie van aanbevelingen van mensenrechteninstellingen uit België staan op http://unia.be/files/epu_nl.pdf

8.4.

Mensenrechtencommissaris Raad van Europa bezoekt België

Nils Muižnieks, commissaris voor de mensenrechten bij de Raad van Europa, bezoekt België in september 2015. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen ontving hem samen met zijn Franstalige collega Bernard De Vos in Brussel. In het kader van dit bezoek schreef het Kinderrechtencommissariaat een samenvattend rapport over de situatie van kinderen op de vlucht, kinderen van Roma, kinderen van woonwagebewoners en kinderen met een beperking in Vlaanderen.

In dat samenvattend rapport gingen we beknopt in op deze thema's:

- De 24 aanbevelingen die we in ons dossier 'Heen en Retour' van december 2013 formuleerden om het lot van kinderen en jongeren op de vlucht te verbeteren, met specifieke aandacht voor aspecten die verband houden met de verblijfsprocedures, huisvesting, sociale en juridische ondersteuning, gezondheidszorg en psychologische hulpverlening, onderwijs,
- De gevolgen van het tekort aan residentiële woonwagenterreinen voor kinderen van woonwagebewoners op het vlak van onderwijs, gezondheidszorg, leefomstandigheden en maatschappelijke participatie,
- De vaak precaire leefomstandigheden van Centraal- en Midden-Europese Roma-kinderen en -jongeren in België,
- De stappen die Vlaanderen met het M-decreet zet in de richting van meer inclusief onderwijs en de knelpunten die we op dat vlak vaststellen. In dat verband besteden we in ons rapport ook aandacht aan de problematiek van het leerlingenvervoer en de soms beperkte toegang voor kinderen met een handicap tot georganiseerde vrijetijdsbesteding.

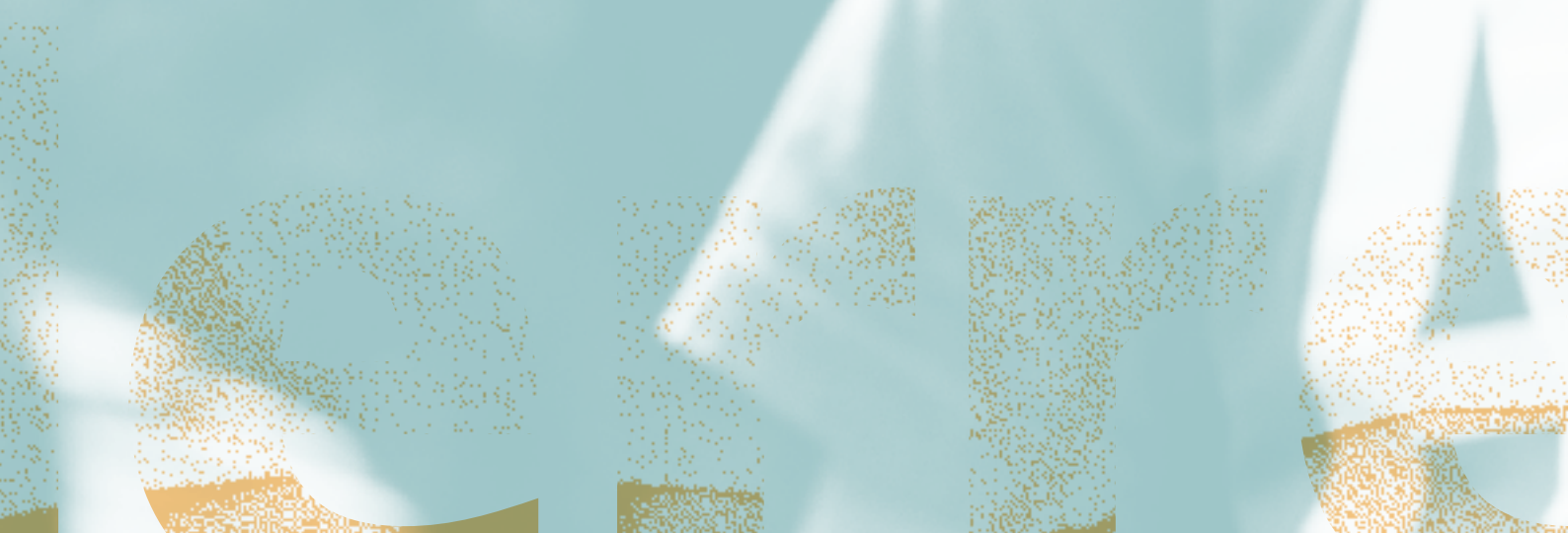

Deel

4

Bijlagen

Kinoco

Naar wie wordt doorverwezen?

Algemene dienstverlening

Voor kinderen en jongeren

Awel	17
JAC	18
Kinderrechtswinkel	4
Vlaamse Jeugdraad	1
Vlaams netwerk Kies Kleur tegen Pesten	1

Algemeen

Arts	2
CAW	20
Child Focus	4
Gemeentediensten	2
Kind en Gezin	3
Kinderbijslagfonds	1
Meldpunt 1712	11
OCMW	1
VAPH	1
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	7
Wel Jong Niet Hetero	1
Ziekenfonds	1

Jeugdhulp

Cachet	1
Dienst voor pleegzorg	2
JO-lijn	2
Ondersteuningscentra Jeugdzorg	1

Juridische bijstand en justitie

Advocaat	28
Dienst Naamsveranderingen	1
Familierechtbank	3
FOD Justitie	2
Jeugdadvocaat	8
Justitiehuis	5
Notaris	1
Politie	4
Sociale dienst politie	1

Onderwijs

AgODi	1
Bednet	1
Beroepscommissie	2
CLB	24
Commissie inzake Leerlingenrechten	5
Commissie Zorgvuldig Bestuur	2
Departement Onderwijs	2
Inrichtende macht school	10
Leerkracht	8
Leerlingenbegeleider/zorgleerkracht	8
Leerlingenraad	3
Lokaal overlegplatform (LOP)	8
Meldpunt Onderwijs Antwerpen	1
Onderwijsinspectie	1
Onderwijsnet/koepel	3
Ouderraad	7
Pedagogische begeleidingsdienst	1
Schooldirectie	9
Schoolraad	3
Vlaamse Bemiddelingscommissie	1
Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)	3

Ombudsdiensten en klachtenlijnen

Comité P	2
Consumentenombudsdienst	1
De Federale Ombudsman	1
De Lijn - klachtendienst	1
De Vlaamse ombudsdienst	1
DGDE	2
Federaal Aanspreekpunt	
'Internationale Kinderontvoering'	1
Interne ombudsdienst politie	4
Inspectie op sociale wetten	1
Orde van Geneesheren	1
Privacycommissie	5
Zorginspectie	1

Zorg voor kwetsbare groepen

Agentschap Integratie en Inburgering	1
De Ambrassade	2
Habbekrats	1
Intact	1
Kind & samenleving	2
Netwerk tegen Armoede	3
Raad van Europa	1
Unicef	2

Gevolgde studiedagen (september 2015 tot en met augustus 2016)

Het Kinderrechtencommissariaat volgde ook studiedagen om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

- Presentatie jaarverslag, Myria, Federaal Migratiecentrum, 3 september 2015
- Ontmoetingsdag Handelingsgericht Samenwerken, Vlaamse Netoverstijgende Stuurgroep HGW/HGD (Handelingsgericht Werken/Handelingsgerichte Diagnostiek), Antwerpen, 10 september 2015
- Over de resultaten van vier jaar armoedeonderzoek en de armoedetoets, Vlaams Armoedesteunpunt, Antwerpen, 14 september 2015
- Open Forum 'de impact van racisme op kinderen', Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Antwerpen, 29 september 2015
- Studiedag 'Een alternatief voor de filmkeuring', Joëlle Milquet, vice-présidente du Gouvernement de la Fédération Wallonie-Bruxelles, ministre de l'Éducation, de la Culture et de l'Enfance, Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, Pascal Smet en Céline Fremault, ministers van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en leden van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd voor de Filmkeuring, Brussel, 9 oktober 2015
- Vorming 'Monitoring Children's Rights blended learning course', HREA (Human Rights Education Associates), Brussel, 15-17 oktober 2015
- Conferentie 'Conflict Matters. Learning Across Difference', Evens Foundation, Brussel, 21 oktober 2015
- Workshop 'Tijd voor een andere kijk op kinderarmoede', Koning Boudewijnstichting, Leuven, 23-24 oktober 2015
- Kinderen in Syrië, Unicef, Brussel, 27 oktober 2015
- Week van de Brusselse thuislozenzorg, Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad/Regio-Overleg Brusselse Thuislozenzorg, Bico Federatie, Fédération des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abri, en Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie, Brussel, 16-20 november, 2015
- Vlaams Mediawijs Congres, Kenniscentrum Mediawijsheid, Brussel, 17 november 2015
- Voorstelling capaciteitsmonitor, departement Onderwijs, Brussel, 18 november 2015
- Academische zitting '25 jaar OVSG', Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten, Brussel, 20 november 2015
- Storytelling, Guido Everaert, Vlaams Parlement, Brussel, 26 november 2015
- Colloquium 'De welvaartsstaat op kindermaat' naar aanleiding van 'Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2015', OASeS, Antwerpen, 7 december 2015
- Onderwijsachterstanden van jongeren met een migratieachtergrond – debat met Jaap Dronkers, Itinera, Brussel, 9 december 2015
- Diagnostiek in perspectief, Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek, Brussel, 11 december 2015
- Kwaliteitszorg voor jonge kinderen, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Leuven, 14 december 2015
- Persconferentie 'Publieke diensten, een hefboom voor de rechten van iedereen?' Voorstelling van het tweejaarlijks verslag 2014-2015 'Publieke diensten en armoede', Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Brussel, 12 januari 2016
- Studiedag 'Romani Luma vzw', De Centrale, Gent, 29 januari 2016

- Europese Slotconferentie – Children's Rights Behinds Bars. Fundamentele kinderrechten: betere beschermingsmechanismen, DCI Belgium (Defence for Children International), Brussel, 15 februari 2016
- The Youth Gala, Kindercorrespondent, Amsterdam, 16 februari 2016
- Lerarendag 'Radicaal – Niet extreem. Conflictpreventie op school', De Kracht van je Stem, Brussel, 4 maart 2016
- Studiedag visuele communicatie 'Zeg 't beeldig', Kortom, Gent, 24 maart 2016
- Vorming 'beleidsinstrumenten', KU Leuven, Instituut voor de Overheid, Leuven, 24 maart 2016
- Praktijkseminarie Partnerschap tussen Jeugdzorg (Jeugdzorg Emmaüs) en Geestelijke gezondheidszorg (UKJA-ZNA) is noodzakelijk voor de continuïteit van hulpverlening voor jongeren met een complexe problematiek, Van Celst, Wilrijk, 14 april 2016
- Studiedag (Niet-)begeleide Minderjarigen, Vlaams Welzijnsverbond, Brussel, 15 april 2016
- Projectvergadering energie & armoede, Samenlevingsopbouw, Brussel, 15 april 2016
- 25ste verjaardag Antwerpse Ombudsdienst – Ombudsbeurs, Antwerpen, 17 april 2016
- Voorstelling jaarverslag federale ombudsman, Brussel, 18 april 2016
- Dialoogdag: De Toekomst is jong, Kind en Gezin, Brussel, 21 april 2016
- Trefdag Sociaal, VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten), Antwerpen, 26 april 2016
- Kennisplatform 'BUITENKANS'. Vóór- en vroegschoolse educatie in de strijd tegen kinderarmoede, Vlaams Armoedesteunpunt i.s.m. HIVA-KU Leuven, Leuven, 29 april 2016
- Voorstelling jaarverslag Vlaams Vredesinstituut, Brussel, 4 mei 2016
- Apestaartjaren 6, Studiedag over jongeren en nieuwe media, Mediaraven e.a., Leuven, 13 mei 2016
- Onderwijsfestival 'Van leRensbelang?', Vlaamse Scholierenkoepel en Levuur cvba, Brussel, 13 mei 2016
- 'Dak- en thuisloosheid in Vlaanderen: pistes voor een meer woongericht beleid', Vlaamse Woonraad, Brussel, 13 mei 2016
- Studiedag Examenbetwistingen en het contentieux in het leerplichtonderwijs en het hoger onderwijs, Interuniversitair Centrum voor Onderwijsrecht (ICOR), Leuven, 1 juni 2016
- Slotconferentie Project Brugfiguren Intra-Europese Migranten, Gent, 2 juni 2016
- Toekomstcongres, De Ambrassade, Brussel, 8 juni 2016
- Studiedag over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, Platform Kinderen op de Vlucht, 14 juni 2016
- 25 jaar onderwijsinspectie, Brussel, 17 juni 2016
- Meeting 'Protection and future of migrant children: a challenge for Europe', Council of Europe, Enoc, Le défenseur des droits, Parijs, 28 juni 2016

Kinderrechten in de media

Print	1/9/2015	Het Belang van Limburg	Microsoft: 'Controle op internetgedrag van kinderen kwam er op vraag van ouders'
Print	1/9/2015	Klasse Magazine	Nieuw lesmateriaal: Kinderrechten
Internet	6/9/2015	uitinvlaanderen.be	VSVK Gespreksavond met Bruno Vanobbergen: 'Kinderen en hun rechten'
Print	16/9/2015	De Morgen	Geen urenlange busritten meer naar buitengewone scholen
Internet	17/9/2015	knack.be	'Ook minderjarige asielzoekers hebben recht op een school in de buurt'
Internet	21/9/2015	internetgazet.be	Kinderrechten uit de kinderschoenen
Internet	24/9/2015	knack.be	Kinderrechtencommissaris: 'De kinderrechtenbarometer staat stilaan op dreigend onweer'
Persagentschap	27/9/2015	Belga	Taskforce moet situatie van kwetsbare vluchtelingen-kinderen verbeteren
Internet	27/9/2015	deredactie.be	Taskforce moet situatie van kwetsbare vluchtelingen-kinderen verbeteren
Persagentschap	29/9/2015	Belga	Deskundigen pleiten voor overkoepelende scheidings-ambtenaar
Persagentschap	29/9/2015	Belga	Crevits bereidt Vlaams onderwijslandschap voor op grotere instroom.
Internet	29/9/2015	belga.be	Studiedag over kinderen in nieuw samengestelde gezinnen, met o.a. kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen, georganiseerd door Universiteit Antwerpen
Internet	29/9/2015	hln.be	Crevits werkt aan schoolbank voor elk vluchtelingen-kind
Internet	29/9/2015	sociaal.net	Wat als ouders blijven strijden? Kinderrechtencommissaris wil een echtscheidingsambtenaar
Audio	29/9/2015	FM Brussel – Nieuws 12u	Kinderrechtencommissaris pleit voor echtscheidings-ambtenaar
Print	30/9/2015	Gazet van Antwerpen	Kinderrechtencommissaris pleit voor echtscheidings-ambtenaar
Print	30/9/2015	Het Belang van Limburg	'Ouderschapsplan niet verplichten bij scheiding'
Print	30/9/2015	De Standaard	Meer en betere informatie nodig over scheiding – 'Ouderschapsplan niet verplichten'
Print	30/9/2015	De Standaard	Freddy Roosemont, directeur-generaal Dienst Vreemdelingenzaken: 'We zijn met zijn allen alsmar minder tolerant'
Internet	30/9/2015	standaard.be	Meer en betere informatie nodig over scheiding – 'Ouderschapsplan niet verplichten'
Print	1/10/2015	De Morgen	Dringend gevraagd: scheidingsambtenaar
Audio	8/10/2015	VRT – Radio 1 – Nieuws 8u	Kindvriendelijke gemeenten
Internet	8/10/2015	hbvl.be	Kinderrechten op WICO Campus Salvator
Print	9/10/2015	Het Laatste Nieuws	Commissaris voor kinderrechten stelt nieuw boek voor
Persagentschap	14/10/2015	Belga	Loredana Marchi van vzw Foyer krijgt grote prijs voor Opvoeding
Internet	15/10/2015	metrotime.be	Loredana Marchi van vzw Foyer krijgt grote prijs voor Opvoeding
Audio	15/10/2015	VRT – Radio 1 – Nieuws 18u	Politie moet zich met het delen van foto's op Facebook
Print	15/10/2015	dS Avond	Wijsvinger van de dag – Over ouders die foto's van hun kinderen plaatsen op Facebook
Audio	15/10/2015	VRT – Radio 1 – Nieuws 18u	Foto's van kinderen op Facebook
Audio	15/10/2015	VRT – Radio 1 – De wereld vandaag 16u	Foto's van kinderen op Facebook

Print	17/10/2015	Gazet van Antwerpen	Jeugdrechters pleiten voor verlengen van toezicht op jongeren na hun 18de
Print	20/10/2015	Gazet van Antwerpen	Vader dient klacht in na politiecontrole in kinderdagverblijf
Internet	22/10/2015	hbvl.be	Kindvriendelijke activiteiten
Print	23/10/2015	De Bond	Studiedag gezinsbond: Ouders over het secundair onderwijs
Print	26/10/2015	Het Laatste Nieuws	Lezing over opvoeding van kinderen
Internet	28/10/2015	nieuwsblad.be	Academische zitting en boekvoorstelling 'Samen schooluitval voorkomen'
Print	29/10/2015	Het Laatste Nieuws De Nieuws Gazet	Koen Wauters over dochter Zita: 'Als dit haar vrolijk maakt, moet ze dat vooral doen'
Print	2/11/2015	Le Soir	'La loi SAC, c'est la pédagogie zéro'
Persagentschap	10/11/2015	Belga	Schietincident jeugdinstanting – 'Op kinderen schiet je niet'
Persagentschap	10/11/2015	Belga (fr)	La police anversoise sous le feu des critiques après avoir tiré sur une ado syrienne
Persagentschap	10/11/2015	Belga	Schietincident jeugdinstanting: 'Politie heeft job heel goed gedaan'
Audio	10/11/2015	VRT – Radio 1 – Nieuws 18u	Meisje met plastic kogel uitgeschakeld
Audio	10/11/2015	VRT – Radio 2 – Antwerpen	Meisje met plastic kogel uitgeschakeld
Web	10/11/2015	dewereldmorgen.be	Kinderrechtencommissaris: 'Op kinderen schiet je niet'
Audio	10/11/2015	FM Brussel – Nieuws 13u	Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen reageert op een incident in een jeugdinstanting in Antwerpen. Een meisje van veertien werd neergeschoten met een kunststof kogel.
Internet	10/11/2015	standaard.be	Meisje (14) neerschietsen was weloverwogen beslissing
Audio	10/11/2015	VRT – MNM – Nieuws 13u	De kinderrechtencommissaris is niet te spreken over het schietincident in een jeugdinstanting
Audio	10/11/2015	Radio 1 – De wereld vandaag – 17u	Schietincident in instanting
Tv	10/11/2015	VTM – Nieuws 19u	Schietincident in instanting
Tv	10/11/2015	VRT – één – Het Journaal L Canvas – Terzake	Schietincident in instanting
Internet	10/11/2015	hln.be	De Wever over schietincident: 'Wat hadden de heren in Brussel dan gedaan?'
Print	10/11/2015	dS Avond	'Op meisje schieten was rechtvaardig'
Print	10/11/2015	dS Avond	Interview kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen: 'Een snelle maar onaanvaardbare respons'
Internet	12/11/2015	demorgen.be	Comité P start onderzoek na schietincident in jeugdinstanting
Print	12/11/2015	La Libre Belgique	La police anversoise tire sur un ado syrienne en crise
Print	12/11/2015	Het Nieuwsblad	Onderzoek naar agenten die meisje beschoten met verfkogel
Print	12/11/2015	Le Soir	La police tire sure une jeune réfugiée
Print	12/11/2015	Het Laatste Nieuws	'Tussenkomst volgens het boekje'
Print	12/11/2015	De Standaard	Na schietincident in instanting bijzondere jeugdzorg – Comité P onderzoekt Antwerpse politie
Print	12/11/2015	Gazet van Antwerpen	Plastic projectiel heeft alleen blauwe plek veroorzaakt
Print	12/11/2015	De Morgen	Lessen uit kunststofkogels
Print	12/11/2015	Het Laatste Nieuws	'Trauma voor meisje van 14'
Print	12/11/2015	Gazet van Antwerpen	Uw mening. Snelleresponsteam.
Print	12/11/2015	La Libre Belgique	La police anversoise tire sur une ado syrienne en crise

Print	12/11/2015	Le Soir	La police tire sur une jeune réfugiée – La politique de tolérance zéro menée par Bart De Wever attire les critiques
Audio	12/11/2015	Q-music – Nieuws 8u	Schietincident – Comité P
Tv	12/11/2015	VRT – één – Het Journaal 1 en 7	Schietincident – Comité P
Audio	12/11/2015	FM Brussel – Nieuws 7u FM Brussel – Nieuws 8u	Comité P gaat het schietincident in een jeugdinstelling onderzoeken
Print	14/11/2015	DS Cultuur	De ingrediënten van het succes van VTM – Het nieuwe verhaaltje voor het slapengaan
Print	14/11/2015	De Standaard	Jeugdinstellingen en geweld – Agressie hangt constant in de lucht
Print	18/11/2015	De Standaard	Trajectbegeleiders nodig voor jongeren in jeugdhulp
Print	18/11/2015	Knack	De stand van het jonge land – Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen: 'De tijd dat we als ouder boven alles stonden, is definitief voorbij'
Print	18/11/2015	Het Nieuwsblad	Kinderrechten voorbij de grenzen van het bekende
Persagentschap	18/11/2015	Belga	Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat – 'Kinderen op de vlucht moeten minstens tijdelijk verblijfsrecht krijgen'
Persagentschap	18/11/2015	Belga	Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat – 'Er is meer continuïteit nodig in de jeugdzorg'
Audio	18/11/2015	VRT – MNM – Nieuws 8u	Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
Audio	18/11/2015	VRT – Studio Brussel – Nieuws 8u	Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
Audio	18/11/2015	Q-music – Nieuws 12u	Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
Tv	18/11/2015	Actua TV – Nieuws 18u	Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
Internet	18/11/2015	hln.be	'Kinderen op de vlucht moeten minstens tijdelijk verblijfsrecht krijgen'
Print	18/11/2015	Flanders Today	The P Committee, which oversees police matters, is investigating an incident at a youth detention centre in which a 14-year-old girl from Syria was shot with a plastic bullet
Print	19/11/2015	Metro	'Kind moet verblijfsrecht krijgen'
Internet	19/11/2015	Kerknet.be	Verblijfsrecht voor kinderen van vluchtelingen?
Tv	19/11/2015	TV Limburg – Nieuws 18.30u	Opening tentoonstelling de Bende van :P
Persagentschap	20/11/2015	Belga	Gezinsbond onderzoekt op studiedag knelpunten in onderwijs
Print	20/11/2015	De Bond	In het vizier: 26 jaar kinderrechten
Print	20/11/2015	De Bond	Een 'Bond' in het teken van kinderrechten
Print	20/11/2015	De Bond	Het dagboek van Storm Van Dooren
Print	20/11/2015	De Bond	Kinderrechten. Maar goed dat we een commissaris hebben ...
Print	20/11/2015	De Bond	Ambitieuze beleidsplan voor kinderrechten
Print	20/11/2015	De Bond	Onzeker en bang op de schoolbanken
Print	20/11/2015	De Bond	Tuis in Kinderrechten?
Print	20/11/2015	De Bond	'Ik toon ook mijn kwetsbaarheid aan m'n kinderen'
Internet	21/11/2015	Goeiedag.be	BS Sint-Donatus is Kinderrechtenschool
Print	25/11/2015	Het Nieuwsblad	Kunst van de Wegel in Vlaams Parlement
Print	25/11/2015	Het Laatste Nieuws De Nieuwe gazet	Overleg tussen lokale politie en jeugdsector over SRT-incident
Print	26/11/2015	De Standaard	Een welgemeende fuck you voor de wolf
Print	26/11/2015	Kits	Kinderrechtententoonstelling

Print	30/11/2015	Het Nieuwsblad	Ketnetserie D5R overtreft de verwachtingen – Vroeger toonden we nooit ongelukkige kinderen
Print	30/11/2015	Het Belang van Limburg	Er bestaan ook ongelukkige kinderen – Ketnet had succes jeugdreeks D5R onderschat
Print	30/11/2015	De Standaard	Succes! Ketnetserie D5R overtreft de verwachtingen
Audio	1/12/2015	VRT – Radio 2 – West-Vlaanderen – Start je dag	Fietsincident Kortrijk en optreden politie
Print	1/12/2015	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Ouders woest over ‘Amerikaanse arrestaties’ in Kortrijk – Het zijn kinderen, géén terroristen!
Internet	2/12/2015	demorgen.be	Kinderen moeten in het geheim kunnen kiezen tussen mama en papa
Internet	2/12/2015	deredactie.be	Geens wil kinderen horen bij echtscheiding ouders
Audio	2/12/2015	VRT – Radio 2 – Oost-Vlaanderen	Kinderen moeten in het geheim kunnen kiezen tussen mama en papa
Print	2/12/2015	De Standaard	Commotie over hardhandige arrestatie van vijf tieners
Print	2/12/2015	Kerk en Leven	Kinderrechtenlabel voor Merchtemse school
Print	2/10/2015	De Standaard	Kind krijgt stem bij echtscheiding
Audio	2/12/2015	VRT – Radio 2 – Oost-Vlaanderen – Middagpost 12u	Kinderen moeten in het geheim kunnen kiezen tussen mama en papa
Audio	2/12/2015	VRT – Radio 1 – De ochtend 6u VRT – Radio 1 – Nieuws 8u VRT – Radio 1 – Nieuws 12u VRT – Radio 1 – Nieuws 13u	Kinderen moeten in het geheim kunnen kiezen tussen mama en papa
Print	2/12/2015	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Kinderen moeten in het geheim kunnen kiezen tussen mama en papa
Print	2/12/2015	Het Nieuwsblad De Gentenaar	‘Een kind moet zonder angst kunnen spreken’ – Geens pleit bij scheiding voor verhoor zonder dat ouders inhoud kennen
Print	2/12/2015	De Standaard	Geens: ‘Kind moet zich in vertrouwen kunnen uitspreken over echtscheiding’
Persagentschap	2/12/2015	Belga	Kinderen moeten in het geheim kunnen kiezen tussen mama en papa
Print	3/12/2015	Gazet van Antwerpen	Kinderen mogen in het geheim kiezen tussen mama en papa
Print	3/12/2015	Metro (nl)	Kind moet vrijuit kunnen spreken bij scheiding
Print	4/12/2015	De Standaard	Racisme tegen kinderen wordt onderschat – ‘Hoezo, ik ben slechte reclame voor de school?’
Print	4/12/2015	Het Laatste Nieuws	‘Geen onderzoek comité P voor fietsslotincident’
Print	4/12/2015	De Bond	Het gezin, een veilige haven?
Persagentschap	6/12/2015	Belga	Ontmoeting tussen jongeren en politie na vermeende fietsdiefstal Kortrijk
Print	7/12/2015	Het Laatste Nieuws	Ouders trekken klacht niet in na gesprek over brutaal politieoptreden: ‘We wachten nog op excuses’
Print	7/12/2015	Het Nieuwsblad	Herstelgesprek tussen politie en ‘fietsdieven’
Print	7/12/2015	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Ouders blijven bij klacht tegen politie na harde aanpak ‘fietsdieven’
Print	7/12/2015	De Standaard	Kinderrechten. Bemiddeling na ‘fietsdiefstal’ in Kortrijk
Tv	7/12/2015	Focus WTV – Nieuws	Fietsincident
Audio	7/12/2015	VRT – Radio 2 – West-Vlaanderen – Start je dag	Fietsincident

Internet	7/12/2015	hln.be	Ouders trekken klacht niet in na gesprek over brutaal politieoptreden
Audio	7/12/2015	VRT – Radio 2 – West-Vlaanderen – Spits met David 16u	Fietsincident
Print	9/12/2015	De Juristenkrant	Wandelgangen – Geheimpje
Print	9/12/2015	De Standaard	Schoolplicht in ruil voor kindergeld: van ‘bespreekbaar’ tot ‘simplistisch’ idee. ‘De tijd voor dit idee is echt wel gekomen’
Print	9/12/2015	Gazet van Antwerpen	Leerplicht. ‘Voorwaardelijk kinderbijslag’ verdeelt Vlaamse regering
Internet	9/12/2015	deredactie.be	‘Herstelgesprek’ tussen jongeren en politie na vermeende fietsdiefstal Kortrijk
Persagentschap	11/12/2015	Belga	Kinderrechtencommissaris blij met nieuwe richtlijn minderjarigen in media
Persagentschap	11/12/2015	Belga	Raad voor journalistiek publiceert richtlijn over minderjarige in media
Print	11/12/2015	Kortrijks Handelsblad	Kinderrechtencommissaris leidde herstelgesprek
Print	12/12/2015	De Standaard	De ontwijping van de vechtscheiding – ‘Ook als je in de rechtbank wint, verlies je’
Tv	14/12/2015	VRT – Canvas – Terzake 22.45u	Bemiddeling zaak Kortrijk
Internet	15/12/2015	hln.be	Facebook pas vanaf zestien?
Tv	16/12/2015	VTM – Nieuws 13u	Facebook pas vanaf zestien
Print	16/12/2015	De Morgen	Facebook pas vanaf zestien? Bepaling in Europese privacywet opdoffer voor technologiebedrijven
Print	16/12/2015	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	EU verrast met leeftijdsplan voor Facebook en co – Sociale media verbieden tenzij het mag van ma en pa
Persagentschap	16/12/2015	Belga	‘Honderden niet-begeleide minderjarigen slapen op straat’
Internet	17/12/2015	standaard.be	Snapchat is geen chirofuif
Audio	17/12/2015	VRT – Radio 1 – Hautekiet	Sociale media – leeftijdsgrenzen
Print	17/12/2015	De Standaard	Verplichte toestemming voor sociale media haalt weinig uit. Snapchat is geen chirofuif.
Print	18/12/2015	De Tijd	Kaaiman. Karel de Zwarte.
Print	23/12/2015	Kerk en Leven	Iedereen thuis?
Print	26/12/2015	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	De politie, uw vriend
Audio	30/12/2015	VRT – Radio 1 – De ochtend	Mantelzorgers en vluchtelingen
Print	1/1/2016	Het Hofjournaal	Onze koninklijke familie krijgt 43.000 brieven per jaar - De laatste noodkreet van duizenden onderdanen
Print	4/1/2016	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Baby vergeten op stoep: papa slaat mea culpa
Print	5/1/2016	De Morgen	Gevraagd: meer ondersteuning van ‘onzichtbare’ kinderen die zieke familieleden helpen. Wie zorgt voor jonge verzorgers?
Print	10/1/2016	Dimanche	Journée d’études – Un foyer pour tous
Audio	21/1/2016	RTBF – La Première – Midi Première – Le Forum	Interview Bernard de Vos
Internet	21/1/2016	hbvl.be	Armeens liefje (18) van Tongerse na 6 jaar uitgewezen: ‘Mensonwaardig’
Audio	21/1/2016	VRT – Radio 2 – Limburg middagpost 12u	Armeens liefje van Tongerse na 6 jaar uitgewezen
Persagentschap	21/1/2016	Belga	Vluchtelingen crisis – Kinderrechtencommissaris en Vlaamse Ombudsman pleiten voor ‘tijdelijk onderwijsverblijf’

Print	21/1/2016	Medi-sfeer	Huisarts doet meer dan alleen patiënten genezen
Audio	22/10/2016	VRT – Radio 1 – Nieuws 6u	Kinderen zonder papieren studie laten afmaken
Tv	22/10/2016	VRT – één – Het Journaal 1	Kinderrechtencommissaris en Vlaamse Ombudsman pleiten voor tijdelijke onderwijsverblijf
Internet	22/1/2016	dS Avond	Terugkeerbeleid – Francken doet er 15 procent bij
Print	22/1/2016	Het Belang van Limburg	Laat kinderen zonder papieren studie afmaken
Print	22/1/2016	Het Belang van Limburg	Geef een tijdelijk onderwijsverblijf aan asielkinderen. Kinderrechtencommissaris reageert op uitwijzing Aram (18) uit Tongeren.
Persagentschap	22/1/2016	Belga	Niet wachten tot einde schooljaar of studie voor uitwijzing gezin met kinderen
Internet	23/1/2016	dS Avond	Na het eerste volledig jaar Theo Francken – Terugkeerbeleid rechtvaardiger, maar niet voor 18-jarige Aram
Print	23/1/2016	Grenz Echo	Hintergrund – Abschiebung von der Schulbank aus
Tv	24/1/2016	VRT – één – De zevende dag 11u	Kinderrechtencommissaris en Vlaamse Ombudsman pleiten voor tijdelijk onderwijsverblijf
Tv	27/1/2016	VRT – één – Het Journaal 7	Kinderrechtencommissaris en Vlaamse Ombudsman pleiten voor tijdelijk onderwijsverblijf
Persagentschap	28/1/2016	Belga	Minderjarigen in de media – Laat kinderen en jongeren maximaal aan het woord
Internet	28/1/2016	deredactie.be	Laat kinderen en jongeren maximaal aan het woord
Persagentschap	1/2/2016	Belga	Minderjarigen in de media – ‘Laat kinderen en jongeren maximaal aan het woord’
Persagentschap	4/2/2016	Belga	Externe toezichthouder voor jongeren in gemeenschapsinstellingen
Print	8/2/2016	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Al tien jaar in België, en nog bestaat Romeo officieel niet
Audio	9/2/2016	VRT – één – Het Journaal 7 en L	Pleegkind (10) bestaat officieel nog niet
Print	10/2/2016	Het Belang van Limburg	Cheyenne wordt achttien en moet huurhuis verlaten – Nieuw dak vindt geen compromis met dochter overleden huurster
Print	10/2/2016	Het Nieuwsblad	Cheyenne moet huurhuis overleden moeder alsnog verlaten: ‘Ik kan mijn stiefvader niet alleen laten, we hebben elkaar nu hard nodig’
Print	12/2/2016	Het Nieuwsblad	Duidelijke afspraken nadat 14-jarige neergeschoten werd – CD&V wil agenten ongewapend naar jeugdinstellingen
Persagentschap	14/2/2016	Belga	N-VA wil videoconferentie in jeugdzaken mogelijk maken
Persagentschap	15/2/2016	Belga	België bovenaan CRIN-lijst van landen met meest kindvriendelijke toegang tot gerecht
Print	15/2/2016	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	N-VA wil jeugdzaken beslechten via videoconferentie
Audio	15/2/2016	VRT – Radio 1 – Nieuws 6u	Rapport CRIN zet België op eerste plaats voor toegang van kinderen tot justitie

Audio	15/2/2016	VRT – Studio Brussel – Nieuws 8u VRT – MNM – Nieuws 8u FM Brussel – Nieuws 8u Q-music – Nieuws 8u VRT – Radio 2 – West-Vlaanderen – Start je dag VRT – Radio 2 – Oost-Vlaanderen – Start je dag VRT – Radio 2 – Vlaams-Brabant – Start je dag VRT – Radio 2 – Limburg – Start je dag VRT – Radio 2 – Antwerpen – Start je dag VRT – MNM – Nieuws 7u VRT – Studio Brussel – Nieuws 7u VRT – Radio 1 – Nieuws 7u Q-music – Nieuws 7u VRT – Radio 1 – Nieuws 6u	Brusselse kinderrechten verdedigen
	8/4/2015	De Morgen	Praktijkles. Kinderrechtencommissaris leeft in gesloten instelling. 'Ook zware jongeren zijn kwetsbaar'
	8/4/2015	VRT – Radio 1 – De ochtend	Bruno Vanobbergen heeft zich een paar dagen laten opsluiten in een gemeenschapsinstelling
	8/4/2015	VRT – nieuws	Ik heb veel hoop gezien bij de jongeren in Ruiselede
	8/4/2015	demorgen.be	Kinderrechtencommissaris: ook 'zware' jongeren zijn kwetsbaar
	8/4/2015	VRT – Radio 1 – De wereld vandaag VRT – Radio 2 Oost-Vlaanderen – Spits met David VRT – Radio 2 West-Vlaanderen – Middagpost VRT – Radio 2 Oost-Vlaanderen – Middagpost VRT – Radio 1 – Hautekiet VRT – Radio 2 West-Vlaanderen – Start je dag VRT – Radio 1 – De ochtend	België aan top omdat kinderen spreekrecht hebben in de rechtbank
Persagentschap	15/2/2016	Belga	België bovenaan CRIN-lijst van landen met meest kindvriendelijke toegang tot gerecht
Internet	15/2/2016	demorgen.be	Kinderen hebben makkelijkst toegang tot rechtbank in ons land
Internet	15/2/2016	Knack.be	België is terecht koploper in kindvriendelijkheid justitie maar er is nog werk aan de winkel
Print	16/2/2016	Metro (nl)	Belgisch gerecht is meest kindvriendelijk
Print	16/2/2016	De Morgen	Kinderen hebben toegang tot rechtbank
Internet	16/2/2016	nl.metrotime.be	België bovenaan CRIN-lijst van landen met meest kindvriendelijke toegang tot gerecht
Internet	17/2/2016	Wablieft.be	Rechters luisteren goed naar kinderen
Print	18/2/2016	Kerk en leven	Tweespraak – Tijdelijk onderwijsverblijf voor uitgeprocedeerde scholieren
Audio	19/2/2016	VRT – Radio 1 – De wereld vandaag 16u	Seksueel misbruik bij minderjarigen (vrouwenraad)
Persagentschap	21/2/2016	Belga	Uithandengeving – 'Regeerakkoord stelt dat uithandengeving vanaf 16 jaar behouden blijft'
Persagentschap	21/2/2016	Belga	Ook kinderrechtencommissaris pleit voor afschaffing uithandengeving
Internet	21/2/2016	nieuwsblad.be	Stop met minderjarigen te berechten als volwassenen
Print	22/2/2016	Metro (nl)	Berecht jeugd niet als volwassenen

Print	22/2/2016	De Morgen	Vlaamse kinderen best gelukkig, maar er blijft rol weggelegd voor scholen: 'Klachten over huiswerk ernstig nemen'
Persagentschap	21/2/2016	Belga	'Regeerakkoord stelt dat uithandengeving vanaf 16 jaar behouden blijft'
Persagentschap	21/2/2016	Belga	Ook kinderrechtencommissaris pleit voor afschaffing uithandengeving
Audio	22/2/2016	VRT – Radio 2 – Antwerpen – Start je dag Q-music – Nieuws 8u VRT – Radio 1 – Hautekiet	Ook kinderrechtencommissaris pleit voor afschaffing uithandengeving
Print	23/2/2016	Dag Allemaal	Jeugdadvocaten komen op voor jongeren met problemen – Vechtscheidingen kunnen kinderen tot zelfmoord drijven
Print	26/2/2016	Het Belang van Limburg	Ook nieuwe asielaanvraag van Aram uit Tongeren afgewezen – Armeense jongen van 18 kan nog een laatste keer in beroep gaan
Print	26/2/2016	Het Nieuwsblad	Nieuwe asielaanvraag afgewezen: Armeense jongen van 18 kan nog een laatste keer in beroep gaan – Kansen Aram slinken met de dag.
Print	29/2/2016	Het Nieuwsblad	Francken: 'Studie afmaken is geen optie'
Print	29/2/2016	Het Nieuwsblad	In het geheim lesgeven aan illegale kinderen
Print	29/2/2016	De Standaard	'Studie afmaken is geen optie'
Print	29/2/2016	De Standaard	Elke week goed geïntegreerde tiener uitgewezen – In het grootste geheim lesgeven aan illegale kinderen
Print	29/2/2016	standaard.be	In het grootste geheim lesgeven aan illegale kinderen
Print	1/3/2016	Cava?	Een werkweek van 30 uren – Is dat wel een goed idee?
Print	4/3/2016	De Bond	De wens van Elselien
Print	7/3/2016	De Morgen	Waarom je beter wat oplet met wat je op sociale media post over je kroost – Foto van kind op potje: VIND IK NIET LEUK
Print	9/3/2016	Knack	Help, mijn kind heeft foute vrienden!
Print	9/3/2016	De Juristenkrant	'De kunst is om te leren van elkaar'
Print	10/3/2016	Het Nieuwsblad	Eerste fase omvat vragenlijst voor inwoners en verenigingen – Gemeentebestuur gaat voor label 'kindvriendelijke gemeente'
Persagentschap	10/3/2016	Belga	Plan Vandeurzen jeugdhulp – 'Zolang wachtlijsten blijven bestaan, dreigt hervorming maar voor niets te zijn'
Persagentschap	10/3/2016	Belga	Hulpverlener, begeleiding en continuïteit centraal in jeugdhulp (onderzoek)
Internet	11/3/2016	dS Avond	Vluchtelingencrisis – Gevolgen gesjoemel aanvraag verblijfsvergunning
Print	11/3/2016	De Standaard	Jongeren vertellen over jeugdhulp – Wat als onze gezinnen eerder waren geholpen?
Print	11/3/2016	Metro (nl)	Vlaamse jeugdhulp is complex en ontoegankelijk
Internet	11/3/2016	standaard.be	Wat met de rechten van het kind van teruggestuurde ouders?
Audio	15/3/2016	VRT – Radio 2 – Limburg Middagpost 12u	Aram zijn ouders zijn uitgezet
Print	16/3/2016	De Standaard	Aanpassing statuut komt als geroepen – 'Pleegouders komen altijd op de tweede plaats'
Print	16/3/2016	De Standaard	De Vlaamse kinderrechtencommissaris vindt dat adoptiekinderen te veel als handelswaar worden voorgesteld - 'Adoptiediensten moeten foto's offline halen'
Print	13/3/2016	Het Nieuwsblad	'Eindelijk mogen ook wij wat voor andere ouders zo gewoon is' – Pleegouders krijgen meer rechten in nieuw statuut

Print	17/3/2016	Het Belang van Limburg	Nieuwe wet geeft pleegouders meer rechten – Pleegouders mogen zelf beslissen over kapsel kind
Print	18/3/2016	De Bond	Kinderen. Pleidooi voor meer natuur in onze leefomgeving. Spelen en leren in een groene omgeving.
Print	1/4/2016	Femma	Tijd voor een nieuwe verdeling van zorg en werk
Print	2/4/2016	Het Nieuwsblad	Kindbruidje in hongerstaking omdat ze hier gescheiden wordt van man – Getrouwd in Syrië, verboden in België
Internet	5/4/2016	Actua.tv	Jaarverslag van het kinderrechtencommissariaat
Print	9/4/2016	Het Laatste Nieuws	Kristel van K3 krijgt programma op Ketnet
Print	9/4/2016	Gazet van Antwerpen	Ketnet. Ex-K3'tje Kristel krijgt tv-programma
Print	12/4/2016	Dag Allemaal	K3's Kristel op Ketnet: 'Blij dat ik kinderen kan helpen'
Persagentschap	14/4/2016	Belga	Kinderbijslag niet gebruiken als wapen om andere doelstellingen te realiseren
Print	14/4/2016	Het Belang van Limburg	Russisch gezin uit Bilzen op punt om uitgewezen te worden: 'Toekomst van de kinderen ligt in België'
Print	14/4/2016	Het Nieuwsblad	Uitwijzing Russische familie komt dichtbij, maar wat met zwangere vrouw?
Print	15/4/2016	Gazet Van Antwerpen	De Permekebibliotheek bestaat tien jaar, en de Antwerpse ombudsdienst blaast 25 kaarsjes uit: dat verdient een feestje!
Print	16/4/2016	TeVe-Blad	Kristel van K3 naar Ketnet
Print	20/4/2016	De Standaard	Onhandelbare leerlingen – Zelfs al vierjarigen van school gestuurd
Print	20/4/2016	Het Belang van Limburg	Drie leerlingen per week geschorst in lagere school
Print	20/4/2016	Het Nieuwsblad	Elke week drie leerlingen geschorst in lagere school – Dubbel zo veel kinderen met gedragsproblemen op vier jaar tijd
Print	20/4/2016	Het Nieuwsblad	Nog nooit zo veel kinderen geschorst in Vlaamse basisscholen – Zelfs 'onhandelbare' vierjarigen van school gestuurd
Audio	20/4/2016	VRT – Radio 2 – Antwerpen – Start je dag	Schorsing leerlingen in lagere school
Persagentschap	20/4/2016	Belga	Elke week drie leerlingen geschorst in lagere school
Audio	20/4/2016	VRT – Radio 1 – De ochtend	Schorsing leerlingen in lagere school
Audio	20/4/2016	VRT – Radio 2 – Vlaams-Brabant kleurt je dag	Schorsing leerlingen in lagere school
Tv	20/4/2016	VTM – Nieuws 13u	Schorsing leerlingen in lagere school
Internet	20/4/2016	dereactie.be	Veel meer aanvragen om leerlingen in basisschool te schorsen
Audio	20/4/2016	VRT – Radio 1 – Nieuws 12u	Schorsing leerlingen in lagere school
Print	21/4/2016	Het Nieuwsblad	'Als the voice Kids mag, dan mag dit toch ook? Organisatrice begrijpt niet waarom minister Mini Miss België wil verbieden
Tv	21/4/2016	VTM – Nieuws 19u	Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vindt het grote aantal geschorste schoolkinderen onrustwekkend
Print	21/4/2016	Het Laatste Nieuws	Elke week drie leerlingen geschorst in de lagere school
Print	22/4/2016	Het Nieuwsblad	Fleur & Dijkshoorn. Rotwijvenfabriek
Print	23/4/2016	De Tijd	Facebook en co moeten leeftijdscontrole opvoeren
Internet	25/4/2016	hln.be	Europese wet: onder de 16 geen Facebook, geen Twitter, geen Instagram
Print	24/4/2016	De Tijd	Advies leeftijd sociale media
Print	25/4/2016	Gazet van Antwerpen	Facebookverbod voor min-16-jarigen heeft geen zin
Print	25/4/2016	Het Nieuwsblad	Geen Facebook onder 16 als het van Europa afhangt

Print	25/4/2016	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Kinderrechtencommissaris niet akkoord met wereldvreemde beslissing van Europa – Onder de 16 geen Facebook, geen Twitter, geen Instagram
Print	25/4/2016	De Morgen	Europa wil geen jonge tieners op sociale media
Print	25/4/2016	Het Belang van Limburg	Sven Gatz: 'Facebookverbod voor min-16-jarigen heeft geen zin'
Print	25/4/2016	Het Laatste Nieuws	Facebook kan perfect vanaf 13
Print	25/4/2016	Gazet van Antwerpen	Facebookverbod voor min-16-jarigen heeft geen zin
Print	25/4/2016	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Europa eist toestemming van ouders – Onder de 16 geen Facebook, geen Twitter, geen Instagram
Print	25/4/2016	De Standaard	Interview. Bruno Vanobbergen over de minimumleeftijd voor sociale media
Internet	25/4/2016	dS Avond	Tommelein wil leeftijd bepalen voor 'ouderloos' gebruik sociale media
Audio	25/4/2016	VRT – Radio 1 – De ochtend	Bruno Vanobbergen klaagt de Europese beslissing aan om Facebook te verbieden voor jongeren onder 16 jaar
Audio	25/4/2016	VRT – Radio 2 – Vlaams-Brabant – Start je dag	Sociale media leeftijdsbepaling
Persagentschap	25/4/2016	Belga	Vlaamse coalitiepartijen willen Facebook op 13
Persagentschap	25/4/2016	Belga	Tommelein wil samen met deelstaten leeftijd bepalen voor 'ouderloos' gebruik sociale media
Tv	25/4/2016	VTM – Nieuws 13u	Sociale media: leeftijds grens
Tv	25/4/2016	VRT – één – Het Journaal 7	Sociale media: leeftijds grens
Audio	25/4/2016	StuBru	Sociale media: leeftijds grens
Internet	25/4/2016	demorgen.be	Vlaamse coalitiepartijen willen Facebook vanaf 13 jaar
Print	26/4/2016	La Libre Belgique	En dessous de 16 ans, pas de réseaux sociaux sans accord parental?
Print	26/4/2016	La Capitale	Réseaux sociaux. Facebook: bientôt à partir de 16 ans?
Print	26/4/2016	Metro (nl)	Toegang tot sociale media vanaf 13 jaar
Print	26/4/2016	Métro (fr)	Les mineurs face aux réseaux sociaux
Internet	26/4/2016	Newsmonkey.be	Nieuwe, wereldvreemde Europese wet: geen Facebook, WhatsApp, Snapchat, Twitter of Instagram onder 16 jaar
Tv	26/4/2016	VRT – één – Van Gils en gasten AVS	Sociale media: leeftijds grens
Internet	26/4/2016	Politiek.tpo.nl	Geen journalist checkte verhaal EU-leeftijds grens sociale media
Print	27/4/2016	Wablieft	EU wil geen Facebook onder 16 jaar
Print	28/4/2016	Kits	Sociale media
Print	10/5/2016	Het Belang van Limburg	Russische familie voorlopig terug in Spouwen
Print	11/5/2016	Het Laatste Nieuws	Russisch gezin Kachkaev mag terugkeren naar huis in Spouwen: 'Ze zijn dolblij, maar ook heel bang'
Print	11/5/2016	Flanders Today	Point of contention – Debate on suspending primary school pupils extends beyond classroom
Internet	13/5/2016	dewereldmorgen.be	Hartverscheurende getuigenis over een dochter die naar Syrië vertrok
Print	14/5/2016	Zeno (De Morgen)	Waarom zijn we zo overbezorgd geworden om onze kinderen? Van uitbundige vrijheid naar verstikkende controle
Internet	17/5/2016	social.net	Luister naar mij! Twee dagen in de kinder- en jeugdpsychiatrie
Persagentschap	18/5/2016	Belga	Eén op de tien kinderen geeft aan dat op basisschool veel gepest wordt

Persagentschap	18/5/2016	Belga	Eén op de tien kinderen geeft aan dat op de basis-school veel gepest wordt (2)
Audio	6/5/2016	VRT – Radio 1 – Nieuws 18u VRT – Radio 1 – De wereld vandaag 16u	Kinderrechtencommissaris vindt het zorgwekkend dat er dit jaar meer uitsluitingen zijn dan vorig schooljaar
Print	19/5/2016	Metro	Goedgevoel school strijdt tegen pesten
Persagentschap	20/5/2016	Belga	Le concours mini Miss n'est pas une bonne idée
Persagentschap	20/5/2016	Belga	Mini Missverkiezing is geen goed idee, zegt kinder-rechtencommissariaat
Internet	20/5/2016	knack.be	Schoonheidswedstrijden voor jonge kinderen mogen niet toegelaten worden
Print	20/5/2016	dS Avond	De tien nieuwsfeiten van de dag. Mini Missverkiezing is geen goed idee
Internet	25/5/2016	standaard.be	Mooi zijn is geen talent
Internet	20/5/2016	rtbf.be	Le concours mini miss présente des risques pour le développement de l'enfant
Print	21/5/2016	De Standaard	Mini Miss België keert terug naar vorige eeuw
Print	21/5/2016	De Morgen	Fundamentele bezwaren tegen mini missverkiezing
Print	21/5/2016	De Morgen	Volwassen worden in 4 stappen – Gezinsbond pleit voor invoer systeem van getrapte meerderjarigheid
Persagentschap	17/5/2016	Belga	Voorstelling van het boek 'Maak van je school een Goedgevoel school!'
Print	26/5/2016	De Standaard	De vijf levenslessen van Bruno Vanobbergen: 'Smijt je en sleep anderen mee in je verhaal'
Print	31/5/2016	Dag allemaal	Ondanks de controverse – Al 150 meisjes ingeschreven
Print	31/5/2016	Het Nieuwsblad	Waterpoloclub DZO vreest dat meisjes dupe worden van verbod op gemengde competitie: 'Niet genoeg meisjes voor apart team'
Print	31/5/2016	Gazet van Antwerpen	Verbod gemengde competitie waterpolo: 'Jammer dat we niet samen mogen spelen'
Print	31/5/2016	De Standaard	Amerikaanse hoogleraar filosofie en ethiek John Wall pleit voor 'Laat kinderen hun stemrecht opeisen'
Print	1/6/2016	Markant magazine	Rachel gaat vreemd in Asse
Print	1/6/2016	Het Nieuwsblad	Gewone scholen weigeren kinderen met beperking
Print	1/6/2016	Flanders Today	Long way home – Commissioner calls for changes to commute by special-needs pupils
Print	1/6/2016	Durf Denken	Moeten we verveling omarmen?
Audio	6/6/2016	Q-music – Nieuws 18u	Rode Neuzen dag
Internet	6/6/2016	tv-visie.nl	Nieuwe editie Rode Neuzen Dag op 3 december 2016
Persagentschap	6/6/2016	Belga	Tweede Rode Neuzen Dag van VTM op 3 december
Persagentschap	7/6/2016	Belga	Vluchtelingencrisis – Schooldirecteur Overijse bekritiseert sluiting asielcentrum minderjarige asielzoekers
Print	7/6/2016	Het Laatste Nieuws	Directeur SMO klaagt sluiting asielcentrum voor minderjarigen aan: 'Schending van kinderrechten'
Internet	7/6/2016	deredactie.be	Schooldirecteur over sluiting asielcentrum: 'Nieuwe traumatische ervaring'
Print	8/6/2016	De Morgen	'Kinderen verkas je niet zomaar als voorwerpen' – Schooldirecteur klaagt in open brief aan staatssecretaris Theo Francken sluiting van asielcentrum Overijse aan
Print	8/6/2016	De Standaard	Minderjarige vluchtelingen moeten verhuizen van centrum en school – Carrousel met jonge asielzoekers dreigt
Print	10/6/2016	De Standaard	Jongeren langer opgesloten zonder controle rechter
Internet	10/6/2016	standaard.be	Grote bezorgdheid bij kinderrechtencommissaris over langer opsluiten jongeren

Internet	10/6/2016	Standaard.be	Langere opsluiting zonder controle rechter is drama voor jongeren
Persagentschap	10/6/2016	Belga	Kinderrechtencommissaris bezorgd over langere opsluiting jongeren zonder controle rechter
Internet	11/6/2016	nieuwsblad.be	Langere opsluiting zonder controle rechter is drama voor jongeren
Print	11/6/2016	De Tijd	Jongeren moeten langer in gesloten instelling blijven
Persagentschap	15/6/2016	Belga	Kinderen zonder papieren moeten schooljaar kunnen afmaken
Internet	17/6/2016	knack.be	Sluiting asielcentra: 'Verhuis jongeren niet zomaar aan Nederlandstalige naar Franstalige opvang'
Persagentschap	17/6/2016	Belga	Sluiting 30 asielcentra – Kinderrechtencommissaris vraagt om minderjarigen niet van taalrol te doen veranderen
Audio	17/6/2016	VRT – Radio 1	Sluiting 30 asielcentra – Kinderrechtencommissaris vraagt om minderjarigen niet van taalrol te doen veranderen
Print	18/6/2016	Het Nieuwsblad	Kinderrechtencommissaris wil asielcentra langer openhouden
Audio	20/6/2016	VTM – Nieuws 13u	Mini Miss België is stap terug in de tijd
Internet	20/6/2016	standaard.be	Mini Miss België is stap terug in de tijd
Print	20/6/2016	dS Avond	Interview Kinderrechtencommissaris. Een schoonheidswedstrijd voor kinderen: een anachronisme?
Audio	23/6/2016	VRT – Radio 1	Mantelzorg minderjarigen
Print	24/6/2016	De Bond	100 jaar Roald Dahl
Print	28/6/2016	Het Nieuwsblad	Overijse: gemeente reageert op bekommernis rond asielcentrum
Print	28/6/2016	Dag Allemaal	In het belang van het kind – Kris Peeters verbiedt mini-missverkiezing
Persagentschap	4/7/2016	Belga	Driedaagse Europese conferentie over kinderrechten in Brussel
Internet	4/7/2016	hln.be	Driedaagse Europese conferentie over kinderrechten in Brussel
Print	6/7/2016	De Standaard	Wie hier geworteld is, verdient papieren
Internet	6/7/2016	standaard.be	Wie hier geworteld is, verdient papieren
Persagentschap	8/7/2016	Belga	Berecht jongeren niet langer als volwassen criminelen
Print	8/7/2016	De Standaard	Berecht jongeren niet langer als volwassen criminelen
Audio	8/7/2016	VRT – Radio 1 – De ochtend	Afschaffing uithandengeving
Persagentschap	26/7/2016	Belga	Mini Miss België staakt voorlopig de strijd
Audio	26/7/2016	VRT – Radio 2 – Spits met David	Mini Miss staakt voorlopig de strijd
Internet	9/8/2016	knack.be	Uitzonderlijk: jongen van amper 11 in jeugdinstelling
Print	9/8/2016	De Morgen	Jeugdrechtser maakt uitzondering op minimumleeftijd van 12 jaar en plaatst jongen in Ruiselede
Internet	10/8/2016	demorgen.be	Noem Everberg niet langer 'jeugdgevangenis'
Print	10/8/2016	De Morgen	'Jeugdgevangenis' wordt diagnosecentrum – Nieuwe rol voor Everberg
Print	10/8/2016	De Standaard	11-jarige opnemen is uitzonderlijk
Persagentschap	11/8/2016	Belga	Gesloten instelling blijkt beste oplossing voor elfjarige
Internet	11/8/2016	demorgen.be	Gesloten instelling beste oplossing voor elfjarige
Print	12/8/2016	De Standaard	Gesloten instelling: 'Beste oplossing voor elfjarige'
Print	12/8/2016	De Bond	100 Jaar Roald Dahl – Overhandiging van eerste exemplaar 'De leesbeesten' aan kinderrechtencommissaris

Print	12/8/2016	De Morgen	Einde onderzoek naar elfjarige in Ruiselede
Internet	22/8/2016	standaard.be	Zorgleerlingen worden nog al te vaak geweigerd
Print	22/8/2016	De Standaard	Scholen weigeren nog te makkelijk zorgleerlingen
Audio	22/8/2016	VRT – Radio 1 – Nieuws 8u VRT – Radio 1 – Nieuws 9u VRT – Radio 1 – Nieuws 10u VRT – Radio 1 – De ochtend	Scholen weigeren nog te vaak kinderen met een beperking in te schrijven
Internet	22/8/2016	demorgen.be	Koudwatervrees scholen belemmert invoering M-decreet
Tv	22/8/2016	VTM – Nieuws 13u	Vlaamse scholen weigeren vaak leerlingen met een beperking
Tv	22/8/2016	VRT – één – Het Journaal 1	Te veel scholen weigeren kinderen met een beperking
Tv	22/8/2016	VRT – één – Het Journaal 6	Scholen weigeren kinderen met beperking
Print	23/8/2016	Metro	Scholen zeggen te vaak 'nee' tegen kinderen met beperking
Print	23/8/2016	De Morgen	Nog veel werk aan inclusief onderwijs
Print	25/08/2016	De Standaard	Inclusief onderwijs is een succes, behalve in Vlaanderen
Tv	26/8/2016	VRT – één – Het Journaal 1 en 7	Kinderrechtencommissaris pleit voor een kinderpardon
Audio	26/8/2016	VRT – Studio Brussel – Nieuws 8u VRT – Studio Brussel – Nieuws 13u VRT – Radio 2 – West-Vlaanderen – Start je dag VRT – Radio 2 – Vlaams-Brabant – Start je dag VRT – Radio 2 – Oost-Vlaanderen – Start je dag VRT – Radio 2 – Oost-Vlaanderen – Middagpost VRT – Radio 2 – Antwerpen – Start je dag VRT – Radio 2 – Antwerpen – Middagpost VRT – Radio 2 – Limburg – Start je dag VRT – MNM – Nieuws 8u VRT – MNM – Nieuws 13u VRT – Radio 1 – Nieuws 7u VRT – Radio 1 – Nieuws 8u VRT – Radio 1 – Nieuws 9u VRT – Radio 1 – Nieuws 13u VRT – Radio 1 – De ochtend	Kinderrechtencommissaris pleit voor een kinderpardon
Internet	26/8/2016	demorgen.be	Kinderrechtencommissaris is willekeur bij uitwijzingen beu
Internet	26/8/2016	standaard.be	Kinderrechtencommissaris wil kinderpardon voor geïntegreerde minderjarige sans-papiers
Internet	26/8/2016	standaard.be	Een uitwijzing is meer dan iemand een vliegticket en wat geld geven
Internet	26/8/2016	hbvl.be	Limburgse asielzoekers wachten angstvallig op verdicht: 'Constance onzekerheid is zwaar'
Print	26/8/2016	Gazet van Antwerpen	Uitwijzing – ' Een kinderpardon, en deze schande is voorbij'. Kinderrechtencommissaris eist uitzondering.
Print	26/8/2016	De Standaard	Djellza B. (16) moet terug naar Kosovo – Als baby naar België, na 16 jaar uitgewezen
Print	26/8/2016	De Morgen	Kinderrechtencommissaris is willekeur bij uitwijzingen beu
Print	26/8/2016	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Kinderrechtencommissaris wil pardon voor minderjarigen: 'Uitwijzing vna Djellza is niet menswaardig'
Print	26/8/2016	Het Laatste Nieuws	Geef kinderen asielzoekers automatisch papieren

Print	26/8/2016	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Kinderrechtencommissaris eist uitzondering voor kinderen als Djellza: 'Een kinderpardon, en deze schande is voorbij'
Internet	26/8/2016	dS Avond	De kwestie – Waarom sleept een uitwijzing zo lang aan?
Print	27/8/2016	Gazet van Antwerpen	Ondanks grote verontwaardiging moet Mechels meisje maandag terug naar Kosovo.
Print	27/8/2016	Gazet van Antwerpen	Politie verantwoordelijk
Print	27/8/2016	Gazet van Antwerpen	Interview. Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) over de uitdagingen in het nieuwe schooljaar
Print	27/8/2016	Het Belang van Limburg	'Constante onzekerheid is zwaar' – Limburgse asielzoekers wachten angstvallig op verdict
Print	27/8/2016	De Standaard	Vlaams minister van Onderwijs verzet zich tegen extra besparingen – Crevits gaat 'rotte appels' strenger aanpakken
Print	27/8/2016	De Standaard	Asielbeleid. Djellza maandag wellicht op vliegtuig naar Kosovo
Persagentschap	30/8/2016	Belga	Kinderrechtencommissaris wijst op problemen bij sluiting opvangcentra asielzoekers
Persagentschap	30/8/2016	Belga	Sluiting opvangcentra – 'Kinderen enkele weken niet naar school laten gaan, kan niet', zegt minister Crevits
Print	30/8/2016	Het Belang van Limburg	Djellza slachtoffer van misdrijven broers – Uitwijzing Kosovaars gezin volgt op straatcontrole en opsluiting van criminele broer
Print	30/8/2016	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Helpt gezinnen vlucht uit terugkeerhuis
Print	30/8/2016	De Morgen	De uitwijzing van Djellza B
Print	30/8/2016	Het Nieuwsblad	De echte reden van de uitwijzing van Djellza. Het ellenlange strafblad van haar broers. Uitwijzing van hele gezin volgt op straatcontrole en opsluiting van een van de broers.
Print	30/8/2016	Gazet van Antwerpen	Asielbeleid. Djellza (16) slachtoffer van drie criminele broers. Uitwijzing volgt op controle en opsluiting van meerderjarige broer.
Internet	30/8/2016	Het Laatste Nieuws	Kinderen asielzoekers enkele weken niet naar school gaan, kan niet
Print	31/8/2016	De Morgen	Asielzoekers moeten van school veranderen
Print	31/8/2016	Flanders Today	Week in education – Schools turn away disabled children
Internet	31/8/2016	demorgen.be	Asielzoekers moeten van school veranderen

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989 – Officiële Nederlandse vertaling

Officiële samenvatting van
de belangrijkste bepalingen

Preambule:

De preambule:

herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen; herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming; legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte, het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectuering van de rechten van het kind.

Officiële tekst

Preambule:

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand.

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip.

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen. De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

het Kind, 'het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte',

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I**Artikel 1**

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;
Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen;
Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;
De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kindrelatie te onderhouden.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kinderen in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aan gelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvoeding.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderopvoeding waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden. Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd.

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kindzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten. De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.
2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
 - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
 - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
 - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
 - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zonodig door het innen van onderhoudsgeld.

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
 - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
 - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsopleiding, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
 - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
 - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
 - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
 - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
 - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
 - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;
 - d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
 - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangen

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:
 - a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
 - b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
 - c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikehandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing,

schap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelikheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;

- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslisting ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelikheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging.

Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
 - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
 - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
 - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
 - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
 - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
 - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;
 - v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
 - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
 - vii. dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
 - a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

- b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
- 4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. de plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. de installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN. Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, UNESCO, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité relevante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

Deel II**Artikel 42**

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.
7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.

9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.
4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de

toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingsfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;

- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan ten allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van

de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking 'overeenkomstig de wet' in fine van deze bepaling betekent dat:
 - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
 - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

Colofon

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2015-2016
Te veel geschillen over verschillen
November 2016

Redactie

Leen Ackaert
Michaël Bouchez
Naima Charkaoui
Hilde Cnudde
Isabel Moerman
Marjan Rom
Julie Ryngaert
Inge Schoevaerts
Maureen Van Canneyt
Dominique van den Akker
Els Van Hemelrijck
Bruno Vanobbergen
Jean Pierre Verhaeghe
Chris Vleugels

Eindredactie

Hilde Cnudde

Tekstredactie

Mark Van Bogaert

Concept en vormgeving

CIBE

Foto team Kinderrechtencommissariaat

Koen Broos

Foto cover

Koen Broos

Druk

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN: 9789077021354

Wettelijk depotnummer: D/2016/9680/004

Dit jaarverslag staat ook online op www.kinderrechtencommissariaat.be.

Te veel geschillen over verschillen

Vandaag blijft in Vlaanderen nog altijd een grote groep kinderen en jongeren in de kou staan. Soms loopt het thuis vierkant. Soms laten professionals steken vallen. Soms schiet het beleid tekort of is er zelfs geen beleid.

Dit jaar stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat er te veel geschillen zijn over verschillen. We gaan te krampachtig om met verschillen. Sommige kinderen en jongeren met een beperking moeten nog altijd een hele lijdensweg afleggen voor ze een school vinden waar ze eindelijk het onderwijs krijgen waar ze recht op hebben. Het verschil verschijnt dan als een tekort. De focus ligt zo sterk op wat die kinderen niet kunnen, dat er nog nauwelijks ruimte is om het kind achter de beperking te zien.

In de jeugdzorg zien we nog altijd te veel kinderen en jongeren in een carrousel terechtkomen. De overdreven aandacht voor het verschil verdrinkt in speciaal in het leven geroepen labels en begeleidingsvormen die elke vorm van verschil dreigen te versmachten. En onze krampachtigheid uit zich ook in hoe we omgaan met culturele of levensbeschouwelijke verschillen. Ook dan verschijnt het verschil vaak als een tekort, soms zelfs als een gevaar. De angst voor het onbekende is soms zo groot, dat maatregelen of afspraken buiten alle proportie zijn.

Leidt verschil tot geschil? Dan kan heldere communicatie van in het begin al heel wat verhelpen. En aandacht voor de stem en het perspectief van de kinderen.

Dit jaarverslag is een oproep om de problemen en conflicten van kinderen en jongeren, hun ouders en professionals ernstig te nemen.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel

Tel.: 02-552 98 00
Fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechtencommissariaat.be
<https://www.youtube.com/user/Kinderrechtencom>
<https://www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat>

Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat: www.kinderrechten.be

Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement